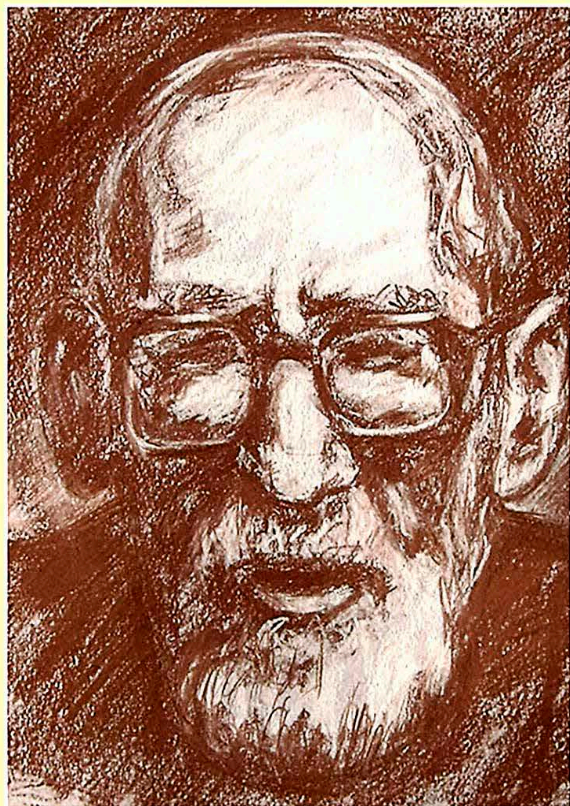
BD P

MIRCEA

ELIADE

PROZĂ FANTASTICĂ

DOMNIȘOARA CHRISTINA

Pagină intenționat goală

Faceți cinste cu-o cafea?

PayPal

VĂ MULȚUMESC!!!

ALTE CĂRȚI GRATUITE
găsiți AICI și AICI

Contact:
blu.duaine@gmail.com

Mircea Eliade

PROZĂ FANTASTICĂ

Volumul I

DOMNIȘOARA CHRISTINA

Pagină intenționat goală

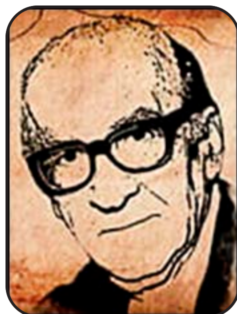
Format electronic și copertă:
ANTON BUDILEANU

UUID: *3f1056b2-09eb-4466-bf40-f97b659ecb38*
Data versiunii curente: *12-05-2021*

CUPRINS

Despre autor

Mircea Eliade (n. 9 martie 1907, București, Regatul României – d. 22 aprilie 1986, Chicago, SUA) a fost istoric al religiilor, scriitor de ficțiune, filozof și profesor român la Universitatea din Chicago, din 1957, titular al catedrei de istoria religiilor *Sewell L. Avery* din 1962, naturalizat cetățean american în 1966, onorat cu titlul de *Distinguished Service Professor*. Autor a 30 de volume științifice, opere literare și eseuri filozofice traduse în 18 limbi și a circa 1200 de articole și recenzii cu o tematică variată. Opera completă a lui Mircea Eliade ar ocupa peste 80 de volume, fără a lua în calcul jurnalele sale intime și manuscrisele inedite. Este membru post-mortem al Academiei Române (din 1990).

Pagină intenționat goală

Prefață[1]

Încă din adolescență mi-a plăcut să scriu nuvele, povestiri și chiar „romane” fantastice. Prima proză literară publicată se intitula *Cum am descoperit Piatra Filozofală*. Am evocat în altă parte această întîmplare[2]. În toamna anului 1921, *Ziarul Științelor Populare* anunțase un concurs printre elevii de liceu: o „compoziție literară” cu subiect științific.

M-am apucat să scriu într-o duminică; aveam toată ziua și noaptea libere în fața mea. Îmi amintesc încă începutul și sfîrșitul povestirii: mă aflam în laborator (în acel an eram pasionat de chimie și îmi alcătuisem un mic laborator, în pod) și nu știu datorită cărei împrejurări am adormit – dar, evident cititorul nu știa asta; nu i-o spusesem. Apare un personaj ciudat, care-mi vorbește despre Piatra Filozofală, mă asigură că nu e o legendă, că Piatra se poate dobîndi dacă cunoști o anumită formulă. Îmi povestește o seamă de operații, cu alchimiști celebri, și-mi propune să refacem împreună experiența. Nu mă convinsese, dar am acceptat. Străinul amestecă diverse substanțe într-un creuzet, îl pune la foc, apoi presară un praf și exclamă: *Privește bine acum! Privește!* Într-adevăr, substanțele din creuzet se transformau sub ochii mei în aur. Emoționat, fac un gest brusc și răstorn creuzetul, care cade cu zgomot pe podea. În acea clipă mă trezesc. Eram singur în laborator. Dar o clipă am crezut că visul fusese aievea. Pe podea, alături de creuzet, zăcea un bulgăre de aur. De abia cînd l-am luat în mînă mi-am dat seama că era o bucată de pirită, minereu care, aparent, seamănă cu aurul.

Povestirea a cîștigat premiul întîi – 100 de lei – și a fost publicată în ultimul număr, din 27 decembrie 1921, al *Ziarului Științelor*

[1] Prefață a volumului *În curte la Dionis*, București, Cartea Românească, 1981.

[2] *Amintiri*, *1*, *Mansarda*, Madrid, 1986, Colecția Destin, pp. 64 și urm.

Populare. Nu era, de altfel, prima încercare literară. Încă din primăvara acelui an începusem să scriu o seamă de povestiri fantastice. Îmi aduc vag aminte de subiectele lor. Una din ele începea cam așa: *Azi m-am întîlnit cu Dumnezeu pe drum. Voia să-și facă o nuia. A rupt o ramură și m-a întrebat: „Nu cumva ai un briceag?"* Dar nu mai știu ce s-a întîmplat după aceea. Personajul unei alte povestiri era un modest funcționar într-un mic oraș de provincie. Incult, aproape agramat, într-o zi simte nevoia de a scrie, și scrie, una după alta, cîteva cărți. Apoi duce manuscrisele profesorului de literatură de la liceul din localitate. Profesorul le răsfoiește, citește, ici-colo, cîte un paragraf, apoi îl întreabă: *Dar ce ți-a venit să transcrii cu mîna tot opere celebre: **Viața la Țară** a lui Duiliu Zamfirescu, **Madame Bovary**, Sonata Kreutzer?* Tînărul se jură că habar n-avea de aceste cărți, că lui nu-i place să citească literatură, că a scris toate aceste caiete fără să înțeleagă ce se întîmplă cu el. Profesorul pare sceptic. Îl sfătuiește să mai încerce și altceva: bunăoară o piesă de teatru. După cîteva săptămîni, omul se întoarce cu două manuscrise. Erau *Bărbierul din Sevilla* și *Apus de soare*.

Tot în acei ani, 1921–1923, am scris, în cîteva caiete, *Călătoria celor cinci cărăbuși în țara furnicilor roșii*, un fel de roman de aventuri în care amestecam entomologia (altă pasiune a adolescenței mele), umorul și fantasticul. Ceea ce mă pasiona mai mult scriindu-l era descrierea diverselor lucruri așa cum le vedeau cărăbușii, străbătîndu-le pe îndelete sau zburînd pe deasupra lor. Era, de fapt o microgeografie imaginară pe care o organizam pe măsură ce o inventam; descopeream o lume onirică și paradoxală, căci era totodată mai mare și mai mică decît lumea noastră de toate zilele. Nu mi-aduc aminte dacă am apucat să termin povestirea *Călătorie în țara furnicilor roșii*. Curînd după aceea am început un roman fantastic, plănuit pe dimensiuni ciclopice: *Memoriile unui sodat de plumb*. Am tot scris la cartea aceasta vreo doi ani, în clasa a V-a și a Vl-a, și, cînd am întrerupt-o definitiv, transcrisesem în mai multe caiete acele părți care mi se păruseră mai reușite și le dădusem cîtorva prieteni să le citească. Era un roman de nesăbuite proporții, înglobînd nu numai istoria universală, ci întreaga istorie a Cosmosului, de la începuturile galaxiei noastre, la alcătuirea Pămîntului, la originea vieții și la apariția omului.

După cîte îmi aduc aminte, începea cam așa: Un cercetaș (adică eu) se afla în trenul care suferise groaznica ciocnire de la Valea Largă. În clipa ciocnirii, cercetașul își înfundă speriat capul în sacul lui și, datorită acestui gest instinctiv, n-a fost decît ușor rănit. În sac avea și un soldat de plumb, unul din numeroșii soldați de plumb cu care se jucase copil și pe care-l purta acum, adolescent, ca un fel de *porte-bonheur*. În clipa aceea nesfîrșită a ciocnirii, cercetașul ascultă, chiar din gura soldatului de plumb, inepuizabila lui poveste. Căci fragmente din plumbul din care fusese alcătuit fuseseră martore la cele mai importante evenimente din istoria omenirii: cucerirea Indiei de către arieni, distrugerea Ninivei, moartea Cleopatrei, răstignirea lui Isus, devastarea Romei de către Alaric, fuga lui Mahomed la Medina, primele două cruciade și așa mai departe, pînă în zilele noastre, cînd introduceam și evenimente recente; bunăoară, bătălia de la Mărășești. Dar înainte de istorie, plumbul se aflase – sub formă de gaz – în felurite conflagrații cosmice care au dus la alcătuirea sistemului solar și a Pămîntului și își amintea de milioanele de ani fără viață, își amintea de apariția primelor viețuitoare, de luptele între monștrii epocii terțiare și așa, pînă la apariția omului și zămislirea primelor civilizații...

Era un fel de frescă amețitoare, lucrată ca un mozaic, în care voiam să includ tot ce mi se părea că știu, tot ce învățasem, fără a le fi digerat întotdeauna, din lecturile mele dezordonate.

Trebuie însă să adaug că în același timp scriam multe alte lucruri. În primul rînd, o serie de *Convorbiri entomologice* și articole de popularizare pentru *Ziarul Științelor Populare*, precum și impresiile din lungile călătorii pe care le făceam în toată țara cu prietenii mei cercetași. Pe de altă parte, începusem să redactez un foarte amănunțit *Jurnal*, în care notam nu numai lecturile și întîmplările de fiecare zi, ci și discuții cu colegii mei, silindu-mă să reproduc cît mai exact vocabularul fiecăruia. Aceste „documente”, cum le numeam, mi-au fost de mare folos cînd, în ultimii ani de liceu, am început *Romanul adolescentului miop*. Era o întreprindere ambițioasă, căci îmi propusesem să prezint și alte aspecte ale adolescenței decît cele atît de duios evocate de Ionel Teodoreanu. Voiam să scriu o carte „științific exactă” asupra acestei misterioase perioade de trecere de la copilărie la tinerețe.

Eram convins că adolescența constituie o experiență excepțională, ale cărei posibilități creatoare sînt rareori înțelese și încurajate. Și mi se părea că singurul mijloc de a ilustra aceste posibilități era să descriu, cît puteam mai sincer și mai exact, ce ni se întîmpla nouă, în primul rînd mie, dar și prietenilor și colegilor mei.

Astfel că, la sfîrșitul liceului, înțelesesem că sînt solicitat concomitent de două sau chiar trei „vocații": pe deoparte de cercetările obiective (de la științele naturale trecusem la orientalism, la istoria religiilor și la filozofie), iar pe de altă parte de imaginația literară: fie proza fantastică, fie literatura epică sau de analiză psihologică, așa cum o practicasem în cîteva nuvele și, mai ales, în *Romanul adolescentului miop*.

Această, i-aș spune, „vocație tripartită" a incitat întreaga mea producție, de la primele cărți din tinerețe pînă în prezent. În cei trei ani petrecuți în India (1928–1931) am publicat multe studii în legătură cu filozofiile și științele indiene și am pregătit teza de doctorat despre yoga (apărută în 1936), dar am scris și un roman pe jumătate autobiografic, *Isabel și apele diavolului* (1930), și altul mai mult sau mai puțin fantastic, *Lumina ce se stinge* (publicat în 1934).

După întoarcerea mea în țară și pînă la plecarea la Londra, în primăvara anului 1940, au apărut alături de lucrările științifice (*Alchimia asiatică*, *Yoga*, *Cosmologie și alchimie babiloniană*, revista *Zalmoxis*) și mai multe culegeri de articole (*India*, *Oceanografie*, *Fragmentarium* etc.), cîteva romane „realiste" (*Maitreyi*, *Întoarcerea din rai*, *Huliganii*, *Nuntă în cer*), dar și trei cărți de literatură fantastică (*Domnișoara Christina*, *Șarpele*, *Secretul doctorului Honigberger*).

Evident, cursurile pe care, începînd din 1945, le-am ținut la École des Hautes Études (Sorbona) și – după 1956 – la Universitatea din Chicago, m-au silit să reduc simțitor activitatea mea literară, mai ales pentru că hotărîsem să scriu literatură (ca și *Jurnalul*, și mai tîrziu, *Autobiografia*) în limba română. De data aceasta, după încheierea romanului-frescă *Noaptea de Sînziene* (apărut întîi în traducere franceză: *Foret interdite*, Gallimard, 1955), n-am mai scris decît mici romane și nuvele fantastice (majoritatea reproduse în volumul de față).

Ar fi multe de spus în legătură cu această concentrare, aproape exclusivă, asupra prozei fantastice. În *Jurnal*, ca și în cîteva texte[3], am comentat ceea ce aș îndrăzni să numesc concepția mea despre literatura fantastică. Și care se deosebește, bunăoară, de cea a romancierilor germani, a lui Edgar Allan Poe sau a lui J. L. Borges. Ar fi inutil să încerc a o rezuma aici. Destul să amintesc că e solidară de concepția mea despre gîndirea mistică și universurile imaginare pe care le fundează – universuri paralele lumii de toate zilele – și care se disting în primul rînd printr-o altă experiență a timpului și a spațiului. Ceea ce nu înseamnă, evident, că prozele fantastice pe care le scriu sînt inspirate de cercetările mele de istorie comparată a religiilor, nici că n-ar putea fi înțelese decît de cititorii familiari cu asemenea studii. Nu-mi aduc aminte să fi folosit vreodată documentele mitologice sau semnificația lor simbolică scriind literatură. De fapt, descopeream subiectul romanului sau al nuvelei pe măsură ce scriam. Universurile paralele pe care le dezvăluia povestirea erau rodul imaginației creatoare, nu al erudiției, nici al hermeneuticii pe care o stăpînea istoricul religiilor comparate.

Mircea Eliade
Paris, 23 septembrie 1980

[3] Cel mai elaborat, reprezentînd comunicarea mea la o „decadă” de la Cérizy, din vara 1978, va apare în cursul acestui an.

DOMNIȘOARA CHRISTINA

...it stood
All beautiful in naked purity,
The perfect semblance of its bodily frame...

P. B. Shelley, *Queen Mab*

Pagină intenționat goală

CAPITOLUL I

Înainte de a ajunge în sufragerie, Sanda îl opri, apucîndu-i brațul. Era cel dintîi gest familiar pe care îl făcea în aceste trei zile de cînd se aflau împreună la Z.

— Știi că a mai venit un musafir, un profesor?

Egor îi privi ochii prin semiîntunericul odăii. Sclipeau. *Poate mă încurajează*, își spuse, și se apropie, încercînd să-i prindă mijlocul. Dar fata se smuci și, din cîțiva pași, deschise ușa sufrageriei. Egor își corectă ținuta și rămase în prag. Ardea aceeași lampă cu sita albă, orbitoare; o lumină prea tare, artificială, stridentă. Zîmbetul d-nei Moscu părea acum mai obosit. (Zîmbetul pe care Egor se obișnuise să-l ghicească înainte chiar de a-i vedea fața...)

— ...Acesta este d-l Egor Pașchievici, îl prezentă solemn d-na Moscu, întinzînd moale brațul spre ușă. Are un nume ciudat, adăugă ea, dar e român pe de-a-ntregul... E pictor și ne face cinstea de a locui cu noi...

Egor se înclină, încercînd să spună cîteva cuvinte măgulitoare. D-na Moscu își retrase brațul și-l îndreptă, cu mai multă emoție, spre noul-venit. Avea atît de rar prilejul să facă prezentări bogate, solemne...

— Domnul profesor universitar Nazarie, o glorie a științei românești, continuă ea.

Egor se îndreptă cu pas hotărît către profesor și îi apucă mîna.

— Sînt numai un neînsemnat asistent, stimată doamnă, șopti d-l Nazarie, încercînd să-i mai rețină o clipă privirile. Atît de neînsemnat...

Dar d-na Moscu se așezase extenuată pe scaun. Profesorul rămase uluit lîngă ea, cu fraza nesfîrșită. Îi era teamă să se întoarcă spre ceilalți; teamă, nu cumva să pară ridicol sau ofensat. Cîteva clipe nu știu ce să facă. Dar se hotărî și se așeză pe scaunul din stînga d-nei Moscu.

— Scaunul acesta e ocupat, îi șopti Simina. Eu mănînc întotdeauna lîngă mama.

D-l Nazarie se ridică brusc și se lipi de perete. Egor și Sanda se apropiară de el, zîmbind încurcați. Nu trebuie să țină seama de glumele Siminei. E o fetiță capricioasă. Și, de altfel, asta e cea mai mare bucurie a ei: să stea lîngă maică-sa, chiar cînd sînt musafiri.

— Are numai nouă ani, adăugă Sanda.

D-na Moscu îi privise tot timpul zîmbind, parcă s-ar fi rugat să fie iertată că nu ia parte la discuție. Bănuiește cît de interesantă poate fi o asemenea discuție – interesantă, savantă, instructivă – dar e prea obosită ca s-o urmărească. Doamna Moscu, firește, nu auzise nici un cuvînt; sunetele trecuseră alături de urechile ei, fără rezistențe, fără urme.

Egor conduse pe d-l Nazarie spre capătul mesei, indicîndu-i un scaun alături de Sanda. *Ce stranie și neînțeleasă oboseală*, gîndi pictorul privind încă o dată fața doamnei Moscu.

— Nu știu cum să vă mulțumesc, îngînă profesorul așezîndu-se. Îmi dau seama că am jignit un copil. Și este un copil ca un înger...

Întoarse capul și aruncă Siminei cele mai calde priviri. D-l Nazarie era un bărbat încă destul de tînăr, nu împlinise nici patruzeci de ani, și privirile îndreptate spre Simina încercau să poarte o dragoste totodată protectoare și lingușitoare. Obrazul lui curat și neutru, de bărbat învățat, se luminase din cale afară. Zîmbea Siminei cu toată gura deschisă. Simina îi susținu privirea cu o siguranță ironică, mușcătoare. Cîteva clipe îl privi în adîncul ochilor, apoi duse șervetul la gură, își șterse un foarte ușor zîmbet și întoarse încet capul către maică-sa.

— Sînteți desigur venit pentru săpături? întrebă brusc Egor.

Profesorul era încă intimidat și fu cu atît mai recunoscător lui Egor că îi dădea prilejul să vorbească despre meseria și pasiunea lui.

— Da, domnul meu, răspunse vioi, înghițind aer. Cum îi spuneam și doamnei, am reluat în vara aceasta săpăturile de la Bălănoaia. E un nume care poate nu vă amintește prea multe lucruri, dar stațiunea protoistorică de la Bălănoaia are oarecare însemnătate pentru noi, românii. S-a găsit acolo un *lébes* celebru, un mare bazin ionian, în care, după cum știți, se aducea carnea la ospețe...

Amintirea acestui *lébes*, pe care îl cercetase cu de-amănuntul, a fost o imagine stenică pentru d-l Nazarie. Cu vervă și cu oarecare melancolie, evocă ospețele de atunci. Nu erau ospețe barbare, grotești.

— ...Căci, cum îi spuneam și doamnei, toată cîmpia aceasta a Dunării de Jos, în special aici, în nordul Giurgiului, a cunoscut odinioară, prin veacul V înainte de Christos, o înfloritoare civilizație greco-traco-scitică...

Vorba îi dăduse curaj. Privi din nou, insistent, spre doamna Moscu, dar nu întîlni decît același zîmbet stins, aceeași față neatentă.

— Bălănoaia, *maman*, îi atrase atenția Sanda, aproape strigînd, pe deasupra mesei. D-l profesor face săpături arheologice la Bălănoaia...

D-l Nazarie se intimidă din nou auzindu-și numele, trezindu-se brusc obiectul atenției generale. Încercă să se apere cu mîna, să scuze mai ales tăria glasului cu care Sanda strigase pe maică-sa. D-na Moscu părea că se deșteaptă dintr-o amorțire împletită cu somn. Dar deșteptarea fusese reală; pentru cîteva clipe, își recapătă frăgezimea obrazului, mîndria frunții ei pure și netede.

— Bălănoaia, vorbi ea, acolo a avut moșie un străbun de-al nostru.

— Și tanti Christina, spuse repede Simina.

— Și ea, întări cu vioiciune d-na Moscu.

Sanda privi încruntîndu-se către sora cea mică. Dar Simina plecă ochii în farfurie, smerită și cuminte. În bătaia puternică a lămpii, buclele ei negre își pierdeau tăria și luciul, asemenea argintului vechi. *Dar ce frunte calmă, ce obraji de păpușă!* se miră Egor. Nu-ți puteai desprinde ochii de pe chipul ei. Trăsăturile aveau o perfecțiune precoce, o frumusețe înmărmuritoare. Egor simți că, alături de el, d-l Nazarie o privește cu o egală încîntare.

— Nu sîntem prea vorbăreți astăzi, cînd am rămas singuri, spuse Sanda adresîndu-se mai mult lui Egor.

Pictorul înțelese glasul acesta care voia să-l ispitească, necăjindu-l. Se smulse din torpoarea cu care privise pe Simina și voi să înceapă o anecdotă galantă, pe care o spunea întotdeauna cu succes în familii. „Sîntem tăcuți, pentru că sîntem inteligenți: ca amicul meu Jean”... ar fi povestit Egor. Dar d-l Nazarie începu înaintea lui:

— Aveți probabil mulți invitați, toată vara, aici la moșie...

Vorbi cîteva minute în șir, pe nerăsuflate, parcă i-ar fi fost teamă să se oprească, să nu-l înghită cumva tăcerea. Vorbi despre săpături, despre sărăcia de la Muzeul de Antichități, despre frumusețea acestor cîmpii dunărene.

Egor privea cîteodată, pe furiș, spre d-na Moscu. Asculta ca vrăjită, dar pictorul își dădea prea bine seama că nu aude un cuvînt.

Sanda profită de o pauză a d-lui Nazarie și spuse tare:

— *Maman*, se răcește friptura...

— Ce lucruri interesante ne spune domnul profesor! șopti d-ra Moscu.

Începu apoi să mănînce cu obișnuita ei poftă, cu fruntea puțin plecată deasupra farfuriei, fără să privească pe nimeni. De altfel, era singura care mînca. Ceilalți abia se atinseseră de friptură. D-l Nazarie, înfometat de drum, nu izbutise să mănînce mai mult de jumătate. Friptura avea un miros grețos de vită.

Sanda chemă cu un gest scurt, de stăpînă, jupîneasa, care aștepta cuminte lîngă ușă.

— Ți-am spus să nu mai cumperi carne de berbec, vorbi ea cu o ascunsă mînie.

— N-am mai găsit nici o pasere, domnișoară, se apără femeia. Care au fost le-am tăiat ieri și alaltăieri. Care n-au murit... Mai era o gîscă, dar am găsit-o și pe ea moartă, azi-dimineață.

— De ce n-ai cumpărat din sat? întrebă Sanda mai mînioasa.

— N-a vrut nimeni să-mi vîndă, răspunse prompt jupîneasa. N-a vrut sau n-a avut, adăugă ea cu înțeles.

Sanda roși, făcu semn femeii să ridice farfuriile. D-na Moscu își terminase friptura.

— Ce frumoase lucruri ne-a spus domnul profesor despre Bălănoaia! începu cu un glas puțin cîntat. Atîția idoli în pămînt, atîtea scule de aur...

Profesorul se codi.

— Cele de aur se găsesc mai rar, o întrerupse el. Nici n-au prea fost prin acele timpuri. Erau pe aici civilizații țărănești, sate înfloritoare, dar sate. Aurul se afla mai mult în porturile grecești...

— Se găsea și aur, scule de aur vechi, pe vremuri, continuă d-na Moscu.

— Și tanti Christina avea, șopti Simina.

— Tu de unde știi? o întrebă, certînd-o, Sanda. De ce nu te-astîmperi?!

— Mama mi-a spus, vorbi Simina dezghețat. Și doica.

— Doica ar trebui să nu-ți mai umple capul cu povești, adăugă Sanda aspră. Crești mare acum, nu mai poți crede în basme și năzbîtii...

Sanda își privi sora cu un foarte ușor zîmbet, disprețuitor și indiferent în același timp. Își întoarse apoi ochii spre Egor și-l cîntări cu gravitate; parcă s-ar fi întrebat dacă crede și el același lucru, dacă poate fi și el tot atît de naiv...

Conversația tînjea din nou. D-l Nazarie se plecă spre Egor.

— Ce minunată idee ați avut să vă întoarceți la aceste cîmpii dunărene, vorbi el. Cred că nimeni n-a încercat încă să picteze asemenea locuri; ți se par la început deznădăjduite, pustii, bătute prea mult de soare și apoi îți dai seama de fecunditatea lor înspăimîntătoare, de farmecul lor...

Vorbise cu sinceritate, avîntat. Egor îl privi uluit. I se păruse, în primele minute, un biet savant morocănos și timid. Dar mîinile domnului Nazarie se mișcau cu o grație desăvîrșită; și cuvintele pe care le spunea aveau o sevă proprie, o prospețime ciudată. Pare că le pronunța altfel, mai adînci, mai pline.

— D-l Pașchievici este un mare artist, dar este în același timp un mare leneș, interveni Sanda. Stă de trei zile cu noi și nici nu și-a deschis paleta...

— Aș putea înțelege în mai multe feluri amicala d-voastră observație, spuse galant Egor. Aș putea crede, bunăoară, că sînteți nerăbdătoare să mă vedeți lucrînd, ca să puteți nădăjdui într-o mai repede plecare a mea...

Sanda îi întoarse zîmbetul, încurajîndu-l. Egor înțelese precis toate acele nuanțe de glumă, de grație și capriciu, care trădează nerăbdarea, ispita, chemările. *Sanda este în orice caz superbă*, își spuse el, deși nu îi înțelegea deloc purtarea în aceste trei zile. Cît de mult se deosebea de domnișoara frivolă de la București, care îl ademenea cu

atîta curaj și îi strînsese cu atîta bucurie mîna cînd primise să vină la Z, pentru o lună întreagă. *Poate se teme de ceva, se teme de invitați*, se consolase Egor în prima seară.

— ...Adevărul este că nu mă simt bun de nimic deocamdată, continuă el întorcînd capul către d-l Nazarie. În nici un caz de pictură. Poate începutul acesta de toamnă, care seamănă mai mult cu un miez de vară, mă obosește...

— Eu l-aș scuza mai bine dacă m-ar ruga, spuse Sanda, începînd să rîdă. Am avut trei zile prea zgomotoase, cu prea mulți prieteni, asta a fost. De mîine va putea lucra; am rămas singuri...

Egor începu să se joace cu cuțitul. Trebuia să strîngă ceva rece și tare în mînă, să-și strivească nerăbdarea.

— ...Și eu voi trăi nesimțit, adăugă d-l Nazarie. Mă veți vedea numai aici, între d-voastră...

Cu mîna făcu un ocol pripit al mesei. D-na Moscu îi mulțumi, absentă.

— E o mare cinste să vă avem printre noi, începu ea, recăpătîndu-și subit un glas mult mai sigur și mai puternic. Sînteți o mîndrie a științei românești...

Se vedea că îi plac mult cuvintele acestea, pentru că le repetă cu fervoare. Egor privea în jos, strîngînd, mai moale, cuțitul. Pe sub gene, Sanda îi urmărea gesturile. *Cine știe ce crede despre mama*, își spuse, înfuriindu-se deodată.

— Doamnă, întrerupse uluit d-l Nazarie, laudele domniei voastre se adresează fără îndoială învățătorului meu, marele Vasile Pîrvan[1]. El a fost într-adevăr o culme, o mîndrie a noastră, un geniu românesc...

[1] Vasile Pîrvan (1882–1927): istoric, arheolog, epigrafist și eseist român. A studiat la București (avîndu-i ca profesori pe Nicolae Iorga și Dimitrie Onciul) și apoi în Germania, unde s-a specializat în istorie antică. A fost profesor la Universitatea din București, membru al Academiei Române și al mai multor academii și societăți științifice din străinătate.
Preocupat îndeosebi de arheologie, preistorie și istoria civilizației greco-romane, a organizat numeroase șantiere arheologice, dintre care cel mai important este cel de la Histria, și a publicat numeroase studii, rapoarte arheologice și monografii, cuprinzînd un material documentar vast, valoros și util *(n. r.)*

Aștepta de mult un asemenea prilej: să vorbească, să spună lucruri depărtate de această masă ciudată, de aceste gazde neînțelese. Vorbi cu însuflețire și evlavie despre Pîrvan. De la el a învățat meșteșugul săpăturilor. El, premergătorul, a dovedit că cea mai mare mîndrie a pămîntului românesc e preistoria și protoistoria. Și farmecul săpăturilor, viața de cort, tresărirea în fața fiecărui obiect găsit.

— ...Un pieptene de fier, un cui, un fragment de oală, continua d-l Nazarie, toate lucrurile acestea sărăcăcioase și neutre, pe care un drumeț nici nu le-ar ridica din țărînă, au pentru noi mai mult farmec decît cea mai frumoasă carte și, poate, chiar cea mai frumoasa femeie...

Sanda căută ochii lui Egor zîmbind, așteptînd un zîmbet ironic. Dar pictorul asculta cu respect, cu simpatie.

— Un pieptene de fier îți descoperă cîteodată o civilizație, adăugă d-l Nazarie, adresîndu-se din nou către d-na Moscu.

Se opri însă brusc în mijlocul frazei, parcă și-ar fi pierdut răsuflarea. Privea țeapăn către d-na Moscu. Îi era teamă să-și închidă ochii. Ar fi întîlnit, poate, o nălucire rnai înspăimîntătoare înapoia pleoapelor.

— Cine bea cafea?! întrebă în acea clipă Sanda, ridicîndu-se de la masă cu zgomot.

D-l Nazarie începu să-și simtă nădușeala rece pe umeri, pe piept, de-a lungul brațelor. Ca și cum ar fi pătruns lent într-o zonă umedă și înghețată. *Sînt foarte obosit*, își spuse el, apucîndu-și strîns mîinile una de alta. Se întoarse spre Egor. I se păru destul de neînțeles gestul lui: zîmbea, cu două degete ridicate în sus, parcă ar fi fost într-o clasă...

— Beți și d-voastră, domnule profesor? îl întrebă Sanda.

— Bucuros, bucuros... răspunse d-l Nazarie.

De-abia cînd văzu ceștile cu cafea pe masă, înțelese ce l-a întrebat Sanda și se liniști pe deplin. Tot atunci mai privi o dată, fără teamă, spre d-na Moscu. Gazda plecase fruntea și și-o rezema în palma dreaptă. Nu mai vorbea nimeni la masă. Întîlni însă fața Siminei, întoarsă spre el. Îl privea cu multă mirare, cu neîncredere chiar. Parcă se trudea să descifreze o taină. Era o preocupare adîncă, nemulțumită, dincolo de copilărie.

CAPITOLUL II

D-l Nazarie deschise cu multă băgare de seamă ușa. Găsi pe săliță o lampă cu gaz, cu flacăra scăzută. O desprinse din perete și începu să pășească atent, silindu-se să nu facă zgomot. Podelele de lemn, vopsite vișiniu, trosneau totuși, chiar și acolo unde erau acoperite cu covoare.

Ce Dumnezeu ne-au dat camere atît de depărtate! își spuse, puțin enervat, d-l Nazarie. Nu-i era frică, dar avea mult de umblat pînă la camera lui Egor; trebuia să treacă prin fața multor uși, fără să știe dacă se află cineva în cameră, dacă deranjează pe cineva. Pe de altă parte, camerele acelea – dacă ar fi fost într-adevăr goale – ar fi dat un aer pustiu coridorului; lucru la care d-l Nazarie nici nu voi să se gîndească.

Odaia lui Egor se afla tocmai la capăt. Ciocăni de cîteva ori, cu bucurie.

— Nădăjduiesc că nu te deranjez prea mult, spuse deschizînd ușa. Nu mi-e deloc somn...

— Nici mie, răspunse Egor, ridicîndu-se de pe canapea.

Era o odaie mare, spațioasă, cu un balcon care se deschidea în parc. Patul, de lemn vechi, era așezat într-un colț. Un dulap, un lavoar, o canapea, un birou elegant, două scaune și un *chaise-longue* alcătuiau restul mobilei. Odaia era totuși atît de mare, încît părea simplu mobilată. Obiectele se aflau prea depărtate unele de altele. Te puteai mișca în voie.

— Îmi face o deosebită plăcere, adăugă Egor. Mă întrebam cu ce să-mi omor insomnia. Nu prea mi-am adus cărți. Credeam că am să lucrez mult ziua... Își lăsă gîndul nespus: *Credeam, mai ales, că serile le voi putea petrece cu Sanda...*

— E prima noapte cînd mă urc atît de devreme în camera mea, continuă Egor. Pînă acum rămîneam tîrziu de tot în parc; erau mulți invitați, mult tineret. Dar cred că o oboseau prea mult pe d-na

Moscu... D-voastră nu fumați? întrebă îndreptîndu-se cu tabachera deschisă spre d-l Nazarie.

— Mulțumesc, nu. Dar voiam să te întreb, toate camerele astea de lîngă noi sînt nelocuite?

— Așa cred, răspunse zîmbind Egor. Aici au stat musafirii; un etaj întreg pentru musafiri. Și jos cred că tot goale sînt camerele. D-na Moscu locuiește în cealaltă parte a casei, cu domnișoarele...

Rămase pe gînduri. Își aprinse țigara și se așeză pe scaun în fața profesorului. Tăcură amîndoi.

— Splendidă noapte! spuse tîrziu d-l Nazarie, ridicînd fruntea spre balcon.

Din întuneric se desprindeau acum contururi mari, încă nesigure, de arbori. Egor întoarse și el capul. *Într-adevăr, splendidă noapte. Dar să spui „noapte bună” oaspeților de la 9 jumătate și să te retragi o dată cu mama, ca o fetiță cuminte...*

— Dacă stai mult timp nemișcat, adăugă d-l Nazarie, și aspiri lent, fără să te grăbești, simți Dunărea... Eu o simt...

— Trebuie să fie totuși foarte departe, spuse Egor.

— Vreo treizeci de kilometri. Poate mai puțin. Dar e aceeași noapte, asta o simți repede...

D-l Nazarie se ridică și se apropie de balcon. *Nu, n-are să fie lună decît peste cîteva zile*, își dete seama îndată ce se lovi de întuneric.

— Este și același văzduh, adăugă el răsturnîndu-și încet capul și sorbind aerul cu toată gura. D-ta n-ai stat pe lîngă Dunăre pesemne. Altminteri, rareori se-ntîmplă să-ți scape mireasma aceasta. Eu simt Dunărea și pe Bărăgan.

Celălalt începu să rîdă.

— Nu e prea mult spus, pe Bărăgan?!

— Nu, nu, explică d-l Nazarie. Căci nu e un miros de apă, nu e un văzduh umed. E mai mult un miros lînced, care aduce cu lutul și cu unele plante cu scaieți...

— E destul de vag, îl întrerupse Egor zîmbind.

— Dar îl recunoști repede, oriunde te-ai afla, continuă d-l Nazarie. Uneori ți se pare că au putrezit foarte departe păduri întregi, ca să-ți poată aduce vîntul un asemenea miros complex și elementar totodată. Odinioară erau păduri pe aproape. Era Teleormanul.

— Și parcul acesta pare a fi bătrîn, spuse Egor întinzînd brațul peste balcon.

D-l Nazarie îl privi blînd, fără să-și poată ascunde un zîmbet disprețuitor.

— Tot ce vezi d-ta aici, vorbi el, n-are mai mult de o sută de ani. Salcîmi... Arbore de om sărac. Dacă vezi pe ici, pe colo, cîte un ulm.

Începu să vorbească pasionat despre păduri și arbori.

— Să nu te miri, spuse deodată, întrerupîndu-și discursul și punîndu-și mîna pe umărul lui Egor. A trebuit să învăț toate acestea de la oameni, din cărți, de la învățați, cum s-a putut. Pentru săpături, se-nțelege; trebuia să știu pînă în ce loc se puteau așeza oamenii mei, sciții, geții și cei care-au mai fost...

— Pe aici probabil nu prea se găsesc urme, spuse Egor, încercînd să abată discuția către preistorie.

— S-ar putea găsi și pe aici, vorbi modest d-l Nazarie. Pe undeva tot au fost drumuri, chiar și sate, în marginea pădurilor. Prin apropierea văilor, mai ales... Dar, oricum, locurile unde au fost păduri sute de ani de-a rîndul sînt locuri vrăjite. Asta e adevărat...

Se opri și începu să soarbă iar aerul, plecîndu-și încet întreg trupul peste balcon, în noapte.

— Ce bucurie îmi face de cîte ori recunosc Dunărea, chiar prin locurile acestea, continuă el cu un glas mai scăzut. E o altă vrajă, o vrajă ușor de primit, care nu te sperie. Oamenii de lîngă fluvii sînt și mai înțelepți, și mai curajoși; aventura a plecat și de aici, nu numai de pe țărmul mărilor... Dar, vezi d-ta, pădurea te sperie, te înnebunește...

Egor începu să rîdă. Făcu un pas în odaie. Lumina lămpii îi cuprinse din nou întreaga figură.

— Firește, nu e greu de înțeles, continuă d-l Nazarie. Pădurea te sperie chiar pe d-ta, care ești tînăr luminat, fără superstiții. E o groază de care nu scapă nimeni. Prea multe vieți vegetale și prea seamănă mult arborii bătrîni cu oamenii, cu trupuri omenești mai ales...

— Să nu crezi că m-am depărtat de fereastră pentru că mi-a fost frică, spuse Egor. M-am depărtat pentru că voiam să-mi aprind o țigară. Acum viu din nou lîngă d-ta...

— Nu e nevoie. Te cred. Nu-ți poate fi frică chiar de un parc de salcîmi, spuse d-l Nazarie întorcîndu-se în cameră și așezîndu-se

pe canapea. Dar ce ți-am spus eu e adevărat. Dacă n-ar fi fost Dunărea, oamenii din părțile acestea ar fi înnebunit. Oamenii de acum două-trei mii de ani, se-nțelege...

Egor îl privea cu multă mirare. *E din ce în ce mai interesant profesorul. Încă două ceasuri, și-mi va recita poezii cu capete de morți...*

— Uitam să te întreb, începu din nou d-l Nazarie. Cunoști de mult pe gazda noastră?

— Cunosc numai pe duduia Sanda și încă nu prea de mult, de vreo doi ani. Avem cîțiva prieteni comuni. Pe d-na Moscu am cunoscut-o numai cînd am venit aici, acum cîteva zile.

— Mie mi se pare foarte obosită, spuse d-l Nazarie.

Egor clătină din cap. Era totuși amuzantă seriozitatea cu care vorbea profesorul; parcă i-ar fi comunicat o taină, o observație pe care numai el ar fi putut-o face. *Îmi spune asta tocmai mie, care mă trudesc de atîtea zile să-i memorez zîmbetul...*

— Eu am căzut aici oarecum din întîmplare, adăugă d-l Nazarie. Am fost invitat prin prefect; pare a fi un prieten vechi al familiei. Dar am început să mă simt prost; oare nu-i deranjăm noi?! Am impresia că d-na Moscu e destul de bolnavă...

Egor vorbi ca și curn s-ar fi scuzat: nici el n-a voit să rămînă mai mult, dîndu-și seama din prima zi cît de obosită e gazda. Dar ceilalți musafiri nu păreau prea impresionați de slăbiciunea d-nei Moscu. Poate o cunoșteau mai demult și se obișnuiseră cu ea. Sau poate nici boala nu e atît de gravă; cîteodată, mai ales dimineața, d-na Moscu urmărește cu vioiciune orice discuție.

— Parcă puterile ei se duc o dată cu ale soarelui, adăugă Egor cu oarecare solemnitate, după o scurtă pauză. Seara e foarte obosită; uneori cade într-o letargie cu atît mai stranie, cu cît își păstrează același zîmbet și chiar aceeași mască.

D-l Nazarie vedea foarte clar ochii ei larg deschiși, cu pupile reci, inteligente; vedea de asemenea zîmbetul care îi lumina toată fața și care te putea păcăli atît de bine. Nu, pictorul se înșală vorbind de masca d-nei Moscu; nu e o mască, e o figură vie, concentrată, foarte atentă chiar; în orice caz, zîmbetul o face prezentă, ca și cum te-ar asculta cu toată ființa, ar fi vrăjită de cuvintele pe care le rostești. La început, o asemenea atenție aproape te intimidează, te face să roșești.

Îți dai însă repede seama că n-a ascultat nimic, că poate nici nu ți-a auzit cuvintele. Ți-a urmărit tot timpul gesturile, buzele ți le-a văzut vorbind și știe cînd să te întrerupă.

— Asta e extraordinar! spuse d-l Nazarie continuîndu-și gîndul. Știe cînd să te întrerupă, cînd să-ți spună cîte un cuvînt, ca să-ți amintească de ea, să nu te tulbure din cale-afară tăcerea ei...

Egor îl asculta cu mai multă mirare ca la început. Încă nu se obișnuise să-l socotească prea inteligent și cu atît mai puțin sensibil. *Are virtuți de artist*, își spuse. *Și cu toate acestea e atît de timid, atît de necioplit...*

— Nu cumva exagerăm puțin? întrebă el, ridicîndu-se de pe scaun și începînd să se plimbe prin odaie. Poate că nu e decît o extenuare cronică, dacă există cumva un asemenea termen.

— Nu există, spuse d-l Nazarie, dînd, fără să vrea, cuvintelor o nuanță ironică. O extenuare cronică, asta ar însemna un fel de moarte oprită pe loc...

Nu-i plăcură ultimele cuvinte și se ridică și el de pe canapea, încercînd să se plimbe. Simți aceeași stupidă sudoare rece în spate. Privi încruntat spre canapea, ca și cum ar fi vrut să se convingă de realitatea ei modestă, de indiferența ei fizică. O privi încruntat, furios mai mult pe sine, pe nervii săi cu închipuiri copilărești.

— În orice caz, vorbi Egor la capătul celălalt al camerei, exagerăm și noi, sîntem prea sensibili. Nu vezi cum se poartă cu ea copiii, mai ales fetița cea mică?

Se opri lîngă ușă, parcă ar fi ascultat ceva. Vreo slugă care încearcă ușile, să vadă dacă sînt încuiate sau caută ceva pe coridor. Cu pas atent, ușor și cu atît mai plicticos cu cît mai mult îl ghicești, decît îl auzi. Acum o foarte ușoară trosnitură de podea; și apoi aștepți, și nu se mai aude nimic, cîteva clipe, cîteva clipe foarte lungi. Sluga pășește cu răsuflarea ținută, în vîrful picioarelor, să nu te trezească din somn. *Țărani idioți*, își spuse Egor exasperat că zgomotul pierise, *mai bine ar călca de-a binelea, să-l auzi tot timpul*.

— Mi s-a părut că umblă cineva pe coridor, vorbi Egor, începînd iar să se plimbe. Mîine am să pun la ușa mea un anunț: „Rog călcați cu toată talpa pe coridor”. Altminteri, te enervează; parcă ai aștepta să te calce hoții... E drept că hoții n-ar pătrunde atît de ușor pînă aici, adăugă el rîzînd. Dar oricum, e enervant...

D-l Nazarie se apropiase de balcon; își apleca din nou capul în întuneric.

— Nopțile au rămas tot atît de calde, spuse Egor. Am fi putut sta în parc, în loc să ne închidem aici.

Observă că profesorul nu-i răspunde și se trase încet în cameră. *E gînditor, filozofează poate despre Dunăre*, își spuse Egor înveselit deodată. *Dar în fond, ce afirmă el nu e lipsit de oarecare logică; un fluviu, o apă mare, cu malurile largi, primitoare...* Văzu în aceea clipă cît e de frumoasa Dunărea, cît e ea de sigură, de bărbătească. Ar fi vrut să fie departe... Să se afle, de pildă, pe puntea unui iaht care suie încet apele fluviului, întins pe un *chaise-longue*, ascultînd radio sau înconjurat de oameni tineri. *Te plictisești repede fără tineret, fără zgomote în jurul tău. Viață, prezență... Fără asta...* Întoarse capul, enervat. I se părea că nu e singur în odaie, că îl privește cineva insistent; simțise cu precizie sfredelul unei priviri înapoia lui și asemenea senzații îl plictiseau întotdeauna. Și cu toate acestea era singur. Profesorul întîrzia pe balcon. *Puțin cam nepoliticos din partea lui*, se miră Egor. *Sau poate nu se simte bine și ar trebui să-i spun ceva, să-l ajut.* Făcu cîțiva pași spre balcon. D-l Nazarie îl întîmpină cu un obraz luminat.

— Mă ierți că am rămas afară, spuse. Mi-era teamă să nu amețesc; încep să cred că sînt într-adevăr obosit. Locurile astea nu-mi priesc...

— Poate nu-mi priesc nici mie, vorbi rîzînd Egor. Dar asta n-are nici o importanță. Important e faptul că nu-ți pot oferi nimic, decît un coniac. Sper că n-ai să refuzi un coniac...

— Altădată te-aș fi refuzat. Astăzi însă, trebuie să găsesc ceva împotriva cafelei pe care am băut-o din nebăgare de seamă. Dacă îmi pierd noaptea cu insomnie, mîine nu sînt bun de nimic...

Egor deschise trusa de călătorie, scoase la iveală o sticla de curînd începută, și alese din dulap două pahare mari de apă. Turnă cu grijă un deget de coniac, pe fund.

— Nădăjduiesc că asta aduce somn, spuse d-l Nazarie golind dintr-o sorbitură paharul.

Își apucă apoi fața în palme și începu să și-o frece, parcă ar fi fost strivită.

L-a băut ca pe țuică, gîndi Egor și începu să-și soarbă coniacul

cu multă desfătare. Alcoolul adusese o altă atmosferă în cameră: cordială, băiețească, stenică. Nu mai simțea nici o privire străină acum. Se așezase comod pe scaun și mirosea aburul nevăzut din gura paharului. Un miros bine cunoscut, care îi amintea de atîtea ceasuri luminoase, confortabile, petrecute cu prietenii sau cu anumite femei. *E bine venit alcoolul*, își spuse el.

— Ia dă-mi o țigară, se rugă în acea clipă profesorul, încă roșu și sugrumat. Poate să am mai mult noroc.

Fuma, într-adevăr, cu oarecare izbîndă. Egor umplu din nou paharele. Se simțea mult mai bine dispus, cu poftă de pălăvrăgeală. *Dacă ar fi fost și Sanda, dacă ar fi avut puțină imaginație... Ce bine am fi petrecut stînd la taifas pe o noapte ca asta, împreună cu un om amuzant ca profesorul, cu o sticlă de coniac alături. În fond, de asta vine omul la țară; să stea nopțile mult de vorbă, să se asculte mai bine unul pe altul. La București nu te ascultă nimeni.*

— Pe ăsta să-l bei fără grabă, domnule profesor, glumi Egor.

Avea poftă de vorbă, de mărturisiri.

— Am uitat să te întreb cum faci descoperirile arheologice, spuse el.

— Simplu, începu profesorul, foarte simplu...

Dar se opri, sugrumat. Se priviră o clipă în ochi, adînc, fiecare încercînd să înțeleagă dacă și celălalt a simțit același lucru, același început de groază și apoi apucară aproape deodată paharele de coniac și le sorbiră dintr-o înghițitură. Profesorul nu-și mai strivi fața în palme. Dimpotrivă, de data aceasta alcoolul îi făcuse bine. Nu cuteză totuși să-l întrebe pe Egor; ghicise din privirile lui că avusese aceeași penibilă impresie, aceeași dezgustătoare groază. Să simți cum cineva se apropie de tine și se pregătește să te asculte, cineva pe care nu-l vezi, dar a cărui prezență o simți în bătaia sîngelui și o recunoști în sclipirea ochilor vecinului tău...

Amîndoi se pregătiră să vorbească despre altceva. Egor căută repede un subiect, un pretext. Ceva foarte departe de camera aceasta, de ceasul de față. Cîteva clipe, mintea nu putu descoperi nimic. Înțepenise. Și nici măcar nu îi era frică. Simțise atunci ceva care nu se putea asemăna cu nimic. Un dezgust monstruos, amestecat cu groază. Cîteva

clipe numai. A fost destul să pună mîna pe pahar și să golească deodată un deget de coniac pentru ca totul să se limpezească.

— Ați fost vreodată la Marsilia? întrebă el brusc, apucînd sticla și turnînd din nou în pahare.

— Am fost, cam demult, răspunse repede profesorul, imediat după război. Lucrurile s-au mai schimbat de atunci...

— Este acolo un bar, chiar lîngă hotelul Savoy, continuă volubil Egor. Îi spune *L'etoile Marine*, îmi aduc foarte bine aminte, așa îi spune. Acolo e obiceiul că, dacă îți place coniacul, să începi să cînți...

— Excelentă idee! spuse profesorul. Dar eu n-am voce...

Egor îl privi cu dispreț: *Îi e frică să cînte, îi e rușine.* Duse paharul la nări și îl mirosi cu putere. Sorbi o înghițitură, apoi își aplecă puțin capul pe spate și începu, tărăgănat:

Les vieilles de notre pays
Ne sont pas de vieilles moroses,
Elles portent des bonnets roses...[1]

[1] *Les Vieilles De Notre Pays*: cîntec compus de Charles Levadé pe versuri de André Dassary *(n. r.)*

CAPITOLUL III

Domnul Nazarie auzi cîteva bătăi în ușă și se hotărî să se trezească de-a binelea. De o jumătate de ceas se lupta cu somnul. Deschidea ochii, simțea înviorarea dimineții, lumina crudă din odaie, apoi adormea iar. Un somn ușor, întrerupt, dar cu atît mai balsamic. Parcă ar fi prelungit o beatitudine pe care anevoie ar mai fi putut-o redobîndi. Cu cît rezistența era mai tenace, cu atît alunecarea în somn era mai balsamică. Încă o clipă, încă una... Parcă în adîncul somnului stăruia necontenit vie certitudinea că fericirea aceasta e efemeră, că în curînd se va desprinde din acea dulce plutire și va fi zvîrlit întreg în lumina de afară. Bătăile în ușă îl treziră într-adevăr definitiv...

— Săru' mîna!

O femeie aproape bătrînă intră în odaie cu laptele.

— E tîrziu, cred că e foarte tîrziu, spuse d-l Nazarie.

Femeia zîmbi și-i ocoli privirile.

Domnul Nazarie își frecă fruntea, îl durea puțin capul și își simți gura amară. Îl cuprinse deodată părerea de rău că întîrziase atîta în pat. Beatitudinea din care se dezlipise atît de greu i se păru acum dezgustătoare. Se simțea, în același timp, obosit, trist, deznădăjduit, fără nici un motiv; cum se simțea întotdeauna cînd se deștepta întîia oară într-o odaie străină. Un mare și neînțeles gol lăuntric; zădărnicia zădărniciilor... Dar își aduse aminte de paharele cu coniac pe care le băuse noaptea, și furia împotriva lui însuși crescu. Așa, să bei fără nici un sens, să-ți macini timpul cu un pierde-vară...

— Dacă vreți apă caldă, conașule, spuse femeia.

Nu, în nici un caz apă caldă. Domnul Nazarie simțea nevoia să se pedepsească într-un fel, să se chinuie. Cu ce plăcere se va spăla pe corp cu apa aceea rece...

Femeia închise ușa și d-l Nazarie sări din pat cu zgomot. Amețeala și ușoara durere de cap stăruiau. Își umplu ligheanul cu apă

rece și începu să se spele. Întîmplările de astă-noapte ieșeau la iveală una cîte una. Îi venea să rîdă. Ce imbecile năluciri, ce frică fără rost! E suficient să privești puțin în jurul tău, lumina asta, răcoarea asta de toamnă, laptele ăsta fierbinte cu aburi curați și blînzi, ca să-ți dai seama de nevrednicia tuturor închipuirilor. *Și nici măcar n-am învățat să fumez*, își spuse d-l Nazarie în oarecare ironie, îmbrăcîndu-se. Se așeză apoi la masă și sorbi ceașca cu lapte pînă la fund, fără să se atingă de dulceață și de unt. Rupse un colț de pîine prăjită și se pregăti să-și termine toaleta, ronțăind. *Masa de aseară n-a fost faimoasă*, își aminti el. *Dacă nu m-aș fi intoxicat cu coniac, aș fi avut azi o foame de lup. Masa n-a fost faimoasă și asta au observat toți. Friptura mirosea a oaie, zarzavatul era opărit. Noroc de mămăliga cu brînză și smîntînă*. Zîmbi privindu-se în oglindă. *Am uitat să mă rad. Poate de aceea m-a întrebat de apa caldă. Acum e prea tîrziu, am să mă rad tot atît de bine și cu apă rece...*

Fără grabă, își scoase din valiză aparatul de ras și începu să se săpunească. O melodie tristă, lentă îi coborî încet din amintire. Cîteva clipe, cîntecul pluti inform, zbătîndu-se, pierzîndu-se și înfiripîndu-se din nou:

Les vieilles de notre pays...

Asta cînta Egor azi-noapte, își aminti el cu plăcere. Își aminti și împrejurarea care îl făcuse pe pictor să cînte. *Simțise și el același lucru*, își spuse d-l Nazarie zîmbind. Cu ce ușurință zîmbea acum, cît de depărtată și de ridicolă i se părea acum scena de azi-noapte. Se săpunea cu mai multă voie bună. *Și cu toate acestea, mi s-a părut că m-ascultă cineva, îmi aduc foarte bine aminte. Și la masă... Atunci a fost ceva mai grav, într-adevăr a fost ceva mai grav.* Dar e atîta lumină în odaie, atîta certitudine în pereții albi, în fragmentul de cer clar pe care îl vede în oglindă, în mirosul de săpun pe care îl simte învăluindu-i fața...

D-l Nazarie își fixează lama cu atenție; fiecare gest îi face plăcere, fiecare lucru pe care îl apucă în mînă. Începe să se radă frumos, privindu-se în oglindă, micșorîndu-și gura și încercînd să facă lucrul acesta cu grație, nu cumva buzele rotunjite prea brutal să strice simetria feței.

D-l Nazarie își petrecu dimineața plimbîndu-se la întîmplare

peste cîmpuri. Gîndurile nu-i erau deloc la preistorie. De altfel, nimic nu-l făcea să nădăjduiască vreo săpătură cu noroc în aceste șesuri prea întinse, prea monotone. În partea de miazănoapte a conacului, spre sat, începeau movilele, dar d-l Nazarie apucase voit în direcția potrivnică. Era încă atît de frumos pe aici înaintea arăturilor de toamnă. Nici un nor, nici o umbră pe tot cuprinsul și totuși soarele nu era obositor, paseri necunoscute se avîntau în văzduh, se auzeau cosași și greieri. O imensă liniște, vie, neîncremenită. Chiar pasul omului se topea în masa aceea muzicală de sunete mici care alcătuiau laolaltă liniștea și singurătatea cîmpiei. *Glorioasa cîmpie munteană*, sublinie d-l Nazarie. *Încă două-trei săptămîni și vacanța e definitiv încheiată. Bucureștii, examenele studenților, cabinetul de lucru. Cel puțin dacă am izbuti să sfîrșim cu bine la Bălănoaia...*

Se întoarse la conac cu puține minute înainte de ora mesei. Întîlni pe Simina, plimbîndu-se singură prin parc.

— Bună dimineața, duduie! îi spuse el cordial.

— Bună dimineața, domnule profesor, răspunse fetița zîmbind. Ați dormit bine? Are să vă întrebe și mama același lucru, dar voiam să vă întreb întîi eu...

Zîmbetul i se transformă pe nesimțite într-un rîs scurt, tăcut. Profesorul nu-și putea lua ochii de pe figura ei neasemuit de frumoasă. Parcă ar fi fost o păpușă; o frumusețe atît de perfectă, încît părea artificială. Chiar și dinții erau prea strălucitori, părul prea negru, buzele prea roșii...

— Am dormit admirabil, duduiță, spuse d-l Nazarie apropiindu-se de ea și încercînd să-i treacă mîna prin bucle.

E într-adevăr un copil-minune. Dar, ajuns cu palma deasupra capului fetiței, îi fu deodată teamă s-o mîngîie. Îl intimida zîmbetul ei. Își retrase mîna cu stîngăcie. Simina nu mai e un copil; nouă ani, așa i-au spus aseară, dar cîtă feminitate în mersul ei, cîte farmece în gesturile ei mici și rotunde.

— Nu l-ați ținut pe d-l Egor de la lucru azi-noapte? întrebă șiret Simina, încrețindu-și foarte ușor fruntea.

Domnul Nazarie nu încearcă să-și ascundă mirarea. Dimpotrivă, se bucura că are un prilej să laude fetița, să se arate păcălit de șiretenia ei și astfel să se împrietenească mai bine.

— Dar de unde știi mata c-am fost la d-l Egor azi-noapte? întrebă el.

— Mi-am închipuit!

Începu să rîdă.

Profesorul rămăsese în fața ei, înalt, stînjenit. Simina se reculese repede.

— Întotdeauna cînd se întîlnesc doi musafiri, spuse ea, se adună într-o cameră. Și camera domnului Egor e cea mai frumoasă. Acolo vin de obicei musafirii...

Nu-și spusese gîndul întreg. Își reluă zîmbetul ei de copil victorios și se apropie un pas de d-l Nazarie.

— Dar eu cred că nu e bine, adăugă în șoaptă. D-l Egor lucrează. Ar trebui lăsat singur noaptea...

Cu ultimul cuvînt spus, fața își pierduse zîmbetul. Era severă, rece, poruncitoare. D-l Nazarie se simțea mai intimidat acum.

— Firește, firește, bîlbîi el. S-a întîmplat o dată, asta n-are să se mai întîmple de aici înainte...

Simina îl privi o clipă în ochi, prea fix, aproape obraznic, apoi, fără să mai adauge vreun cuvînt, își smuci trupul tot de lîngă profesor și se-ndreptă către parc.

Probabil că știe ceva despre care eu nu știu nimic, gîndi domnul Nazarie. Nu cumva se pregătește un complot împotriva lui Egor? Întîlniri noaptea, în parc, plimbări sentimentale – așa încep de obicei... Simina e, fără îndoială, confidentă.

D-l Nazarie intră în odaie să-și spele mîinile înainte de masă. *Dar e destul de stupid să lași o fetiță să înțeleagă asemenea lucruri*, își continuă el gîndul. *Un copil atît de sensibil ca Simina...*

Coborî grăbit și se îndreptă de-a dreptul spre sufragerie. Auzise clopotul. Fusese de altfel informat de acest obicei al casei: cinci minute după sunarea clopotului masa se servește, cu orice număr de persoane. În sufragerie erau adunați toți, afară de Simina.

— Cum a dormit d-l profesor? întrebă doamna Moscu.

Parcă nu arăta atît de obosită în dimineața aceasta. Era îmbrăcată într-o rochie fumurie, cu guler roz-pal. Părea într-adevăr mai tînără, mai înviorată. Brațele goale se avîntau acum cu mai multă grație, înclinîndu-se arcuit, fragede.

— Ați dormit într-adevăr bine? întrebă și Sanda, trudindu-se să-și ascundă mirarea.

Jupîneasa se oprise lîngă ușă, ascultînd. Privea în jos, cu mîinile la spate, ca și cum ar fi așteptat un ordin, dar asculta și ea cu o egală curiozitate.

— Am dormit cît se poate de bine, răspunse d-l Nazarie. La început m-am temut de o insomnie, dar domnul Pașchievici a fost atît de drăguț...

Se întoarse cu fața spre el. Egor zîmbea, jucîndu-se cu cuțitașul de tăiat pîinea. *Așadar, a povestit tot*, gîndi d-l Nazarie. *A povestit probabil cum ne-am îndopat cu alcool amîndoi și poate alte lucruri hazlii despre mine...*

— Cred că v-a spus domnul Pașchievici..., adăugă el.

— Nu prea aveam ce să spun, îl întrerupse Egor.

D-l Nazarie își dete de-abia acum seama că Egor n-ar fi putut povesti cu de-amănuntul întîmplările din noaptea trecută. I-ar fi fost rușine de el. Fără îndoială că acum i se par ridicole nălucirile de azi-noapte, dar tot nu trebuiesc povestite altora. Îl privi în ochi. Egor părea că nu înțelege nimic, că nu-și amintește nimic. *Îi e rușine*, gîndi d-l Nazarie, *cum mi-a fost și mie*.

Simina intră de-abia atunci în sufragerie. Se grăbi să se așeze pe scaunul din dreapta d-nei Moscu, după ce mai întîi privi circular pe toți.

— Unde ai fost, domnișoară? o întrebă Egor.

— Am vrut să văd dacă au venit scrisori...

Sanda începu să zîmbească. Ar fi trebuit totuși să-i facă observații. Evident, nu în fața musafirilor, dar ar trebui să o certe într-o zi pentru toate minciunile fără rost pe care le spune...

Ridică ochii din farfurie, puțin speriată. Cineva mînca cu atîta poftă, încît zgomotul fălcilor stăpînea întreaga încăpere. Parcă se făcuse deodată o tăcere nefirească în sufragerie și nu se auzea decît zbaterea fălcilor. Mînca d-na Moscu. Sanda se îngălbeni. De foarte multe ori d-na Moscu își uita complet de sine în timpul meselor și mînca cu poftă, dar niciodată nu atinsese o asemenea voracitate. Nu mai vorbea nimeni. Ascultau cu toții, stingheriți.

— *Maman*, o strigă Sanda.

D-na Moscu continua să mănînce, cu bărbia aproape rezemată de piept. Sanda se aplecă peste masă și o mai strigă încă o dată, fără rezultat. *Are să i se facă rău!* își spuse, îngrozită. Egor se prefăcu că nu observă nimic. D-l Nazarie privea înspăimîntat, cu coada ochiului. Numai Simina părea liniștită, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat nefiresc.

Își așeză mîna pe brațul d-nei Moscu ușor, și îi spuse:

— Am visat azi-noapte pe tanti Christina, mamă!

D-na Moscu se opri din mestecat, surprinsă.

— Știi că și eu o visez de cîteva nopți întruna? Ce vise ciudate!

Așeză cuțitul și furculița corect, pe marginea farfuriei și se întoarse spre musafiri. Domnul Nazarie tresări cînd presimți gestul; se temea să privească o față care se deșteptase chiar atunci din inconștiență (căci altfel nu-și putea explica barbaria cu care mesteca, puține minute înainte, d-na Moscu). Avu totuși o adevărată surpriză întîlnind o figură liniștită și inteligentă. Fără îndoială că d-na Moscu nici nu-și mai amintea – dacă întîmplător își dăduse seama – de scena penibilă de adineauri.

— D-stră o să zîmbiți, d-le profesor, vorbi ea, dar vă mărturisesc că visele sînt lumea mea cea de a doua.

— Nu zîmbesc deloc, scumpă doamnă, se grăbi să spună domnul Nazarie.

— Mama înțelege însă altceva prin această a doua lume, interveni Sanda, fericită că se trecuse atît de ușor peste un incident penibil. Altceva, în orice caz, decît spune înțelesul cuvintelor.

— M-ar interesa foarte mult să știu, vorbi d-l Nazarie. Lucrurile acestea sînt întotdeauna fascinante.

D-na Moscu aprobă, clătinînd capul cu fervoare.

— Vom sta o dată de vorbă, șopti ea. Dar nu acum, firește. Se întoarse repede spre Simina. Cum ai visat-o, Simina?

— A venit la mine la pat și mi-a spus: „Numai tu mă iubești, Simino!”. Era îmbrăcată cu rochia roz, cu umbreluță...

— Așa vine ea întotdeauna, vorbi d-na Moscu emoționată.

— Spunea de Sanda, adăugă Simina, „Sanda începe să mă uite. E domnișoară mare acum”. Așa mi-a spus. Și mi s-a părut că plînge. Mi-a cerut mîna să mi-o sărute.

— Așa face ea, spuse d-na Moscu. Îți cere mîna sau brațul să ți-l sărute.

Toți ascultaseră tăcuți. Sanda zîmbea batjocoritoare, privind pe furiș spre soru-sa. *Ar trebui s-o dezvăț o dată de obiceiul ăsta prost*, își spuse. Apoi izbucni brusc:

— De ce minți, Simina?! Sînt sigură că n-ai visat pe nimeni, cu atît mai puțin pe tanti Christina.

— Nu mint, vorbi calm Simina. Așa mi-a spus. Îmi aduc foarte bine aminte ce mi-a spus despre tine: „Sanda începe să mă uite". M-am uitat în ochii ei atunci și mi s-a părut că plînge...

— Minți! repetă, mai tare, Sanda. N-ai visat nimic!

Simina o privi surprinsă, drept în ochi, după obiceiul ei. Apoi gura severă i se rotunji într-un zîmbet ironic.

— Poate că n-am visat, spuse ea încet și se întoarse spre maică-sa.

Sanda își mușcă buzele. *S-a făcut și obraznică, nu se mai teme nici de musafiri.* Îl văzu atunci, parcă pentru prima dată, pe Egor și un val fierbinte de dragoste o pătrunse. Ce bine că nu e singură, că e alături de cineva care ar putea-o iubi, ar putea-o ajuta.

— Dar de unde cunoaște micuța noastră Simina pe mătușa Christina? întrebă, în mijlocul tăcerii, d-l Nazarie. Bănuiesc că a murit tînără...

D-na Moscu întoarse repede fața spre profesor. Niciodată nu o văzuse d-l Nazarie atît de însuflețită. Emoția, nerăbdarea, aducerile-aminte îi șterseră chiar zîmbetul ei nelipsit. Egor o observă cu mirare și cu un început de teamă – căci ochii îi erau lichizi și lumina lor avea cîteodată densitatea nefirească a unei lupe.

— Nimeni nu cunoaște pe Christina, vorbi d-na Moscu după o lungă răsuflare. Nici Sanda, nici Simina. Sanda s-a născut în cel dintîi an de război, nouă ani după moartea Christinei... Dar avem un portret în mărime naturală al Christinei; l-a pictat Mirea. Copiii o știu după portretul acela...

Se opri brusc, cu fruntea plecată. D-l Nazarie încercă să rupă tăcerea. Ar fi fost într-adevăr penibil să amuțească așa, cu toții.

— A murit tînără?... întrebă el.

— Nu avea decît douăzeci de ani, spuse Sanda repede, ca să evite răspunsul d-nei Moscu. Era cu vreo șapte ani mai mare ca mama.

Dar d-na Moscu părea că n-auzise nimic. Continuă, cu un glas mai scăzut, parcă se pregătea să se predea aceleiași oboseli obișnuite ei:

— A murit în locul meu, sărăcuța. Pe mine m-au trimis la Caracal, cu fratele meu, iar ea a rămas la moșie. Asta a fost în 1907. Și au omorît-o...

— Aci? întrebă d-l Nazarie, accentuînd cu teamă cuvîntul.

— Venise de la Bălănoaia aici, interveni Sanda. Moșia era pe-atunci întinsă, știți, înainte de expropiere... E așa de greu totuși de înțeles... căci o iubeau toți țăranii...

Egor începu să se simtă prost. Mai ascultase o dată aceeași poveste și parcă nu întocmai. Anumite amănunte le afla pentru întîia oară acum, altele – mult mai semnificative – fuseseră lăsate la o parte.

Căută ochii Sandei și întîlni aceleași priviri preocupate, iritate, alergînd de la d-na Moscu la Simina. Parcă s-ar fi temut să nu se adauge ceva.

— Să luăm cafeaua pe verandă, spuse brusc Sanda, ridicîndu-se de la masă.

— Nu mă îndoiesc că a fost o lovitură grea, crezu de cuviință d-l Nazarie să consoleze pe gazdă.

Dar d-na Moscu dăduse din cap foarte afectuos, parcă i s-ar fi adresat o foarte comună mulțumire, așa cum obișnuiesc toți musafirii să rostească ridicîndu-se de la masă.

§

Cafeaua se servi pe verandă. Începea o după-amiază sticloasă de septembrie; cerul era neverosimil de albastru și arborii părea că au crescut nemișcați de la începutul lumii.

Aș putea încerca acum, își spuse Egor. Într-adevăr, trecînd prin sufragerie, simțise foarte aproape de el coapsa Sandei. Îi luase atunci brațul, prietenește, și fata se supusese tremurînd. Străbătuse pînă la el emoția și așteptarea bine cunoscută. Trupul fetei se alăturase de al lui cîteva clipe, apoi se despărțise brusc – și în acest gest de spaimă Egor

întrevăzu cele mai sigure nădejdi. Dar trebuia să încerce mai mult, să-i vorbească. Se apropie de ea, cu ceașca de cafea în mînă.

— Ce faci în după-amiaza aceasta, duduie Sanda?... întrebă el.

— Îți voi cere voie să te însoțesc în parc, să te văd pictînd, spuse fata zîmbind.

Egor începu să rîdă. Se pregătea să-i răspundă în glumă, dar întîlni alături obrazul sever al Siminei. Fetița îl privea atent, parcă s-ar fi trudit să înțeleagă ceva care se întîmplă fără știrea ei.

— D-le Egor, se auzi atunci glasul d-nei Moscu, d-ta ai văzut portretul Christinei? Mi s-a spus că e cea mai bună operă a lui Mirea.

— Dacă Mirea poate avea opere bune... adăugă ironic pictorul.

— De ce vorbești așa înainte de a-l fi văzut? îl întrebă nervos Sanda. Sînt sigură că are să-ți placă.

Egor nu înțelesese asprimea glasului ei. Rămăsese cu ceașca de cafea în mînă, între cele două surori. Nu știa ce-ar mai putea răspunde. *Am făcut o gafă*, își spuse el. *Cînd vrei să cucerești o fată de boier, nu trebuie să fii intransigent în artă. Criteriile estetice nu sînt întotdeauna cele mai bune...*

— Orice pictor mediocru poate face o capodoperă dacă se poate uita o clipă pe sine, rosti sentențios d-l Nazarie.

— Mirea a fost un pictor foarte mare, vorbi d-na Moscu. Mirea a fost o culme a artei românești. Țara se poate mîndri cu el...

D-l Nazarie roși, stînjenit. Mai ales că d-na Moscu se sculase brusc și-i invitase pe toți, cu un gest înfrînt, să vadă tabloul. Nici Sanda, nici Simina nu erau mai calme. *Tot ce se atinge de domnișoara Christina le este într-adevăr sacru*, își spuse Egor. *În fond, nu e un sentiment mediocru ăsta. Să iubești și să sfințești o moartă, chiar în icoanele ei cele mai triviale.* Își aduse aminte de *Daphne Adeane*[1]. *Am să-i vorbesc de ea Sandei*, își propuse el reconfortat. *E un lucru frumos ce face Sanda; dragostea și orgoliul ei pentru mătușa Christina e un lucru splendid.* Chiar și pe mica Simina o scuza acum, în gînd, Egor. *Sînt niște făpturi de elită, prea sensibile. M-am purtat ca un dobitoc.*

— E cam deranj aici, spuse Sanda, deschizînd o ușă masivă, albă. E un salon în care nu prea intrăm...

[1] Roman scris de Maurice Bering, publicat în 1927 *(n. r.)*

Toți simțiră de la început aceasta. În odaie mirosea a sulfină și a aer închis. Era parcă mai răcoare, dar o răcoare melancolică și artificială.

Egor își căută tovarășul. D-l Nazarie pășise încet, încercînd parcă să-și ceară scuze cu modestia lui, silindu-se să nu facă zgomot, să nu fie observat. În urma profesorului venea Simina. Venea cea din urmă. Figura îi era luminată de o emoție solemnă, care îi dădea o paliditate feminină, nefirească pe obrazul ei de copil. *Sînt într-adevăr extraordinar de sensibile fetele astea*, își spuse Egor.

— Domnișoara Christina! exclamă d-na Moscu. Așa îi spuneau toți pe aici...

D-l Nazarie simți teroarea ca o gheară apăsîndu-i pieptul. Domnișoara Christina zîmbea din portretul lui Mirea, parcă l-ar fi privit într-adins pe el. Era o fată foarte tînără, îmbrăcata într-o rochie lungă, cu talia subțire și înaltă, cu buclele negre lăsate pe umeri.

— Ce spui, domnule pictor? întrebă Sanda.

Egor rămăsese departe de portret. Se trudea să-și dea seama de unde izvora în sufletul său atîta melancolie și oboseală, în fața acestei fecioare care îl privea în ochi, zîmbindu-i cu familiaritate, parcă l-ar fi ales numai pe el din tot grupul, să-i spună numai lui de nesfîrșita ei singurătate. Plutea mult dor și multă jale în ochii domnișoarei Christina. Zadarnic îi zîmbea ea familiar, zadarnic își strîngea cu mîna umbrelușa albastră și își ridica pe furiș o sprînceană, parcă l-ar fi invitat să rîdă și el de pălăria ei prea mare și prea încărcată, pe care, firește, n-o poate suferi, dar a pus-o pentru că așa i-a cerut mama... „Nu stă bine unei domnișoare să pozeze decît desăvîrșit îmbrăcată!”. Domnișoara Christina suferea în nemișcarea ei. *Să-și fi dat ea seama că va muri atît de repede?* se întrebă Egor.

— Atunci îți place, adăugă triumfătoare Sanda. Dacă nu spui nimic, înseamnă că-ți place...

— Cu un asemenea model, nu se putea face decît o capodoperă, vorbi liniștit Egor.

Domnișoarei Christina îi sticliră o clipă ochii mai viclean. Egor își puse mîna pe frunte. *Ce straniu miros în camera aceasta. Nu cumva o fi chiar camera ei?* Cu coada ochiului privi spre celălalt perete.

D-na Moscu îi spusese că e un salon, dar se afla acolo, în colț, un pat mare, alb, cu perdeluțe. Ridică încă o dată privirile spre portret. Domnișoara Christina îi urmărise toate mișcările. Egor cetea bine în ochii ei; îl văzuse cînd a descoperit patul și n-a roșit; dimpotrivă, continua și acum să-i susțină privirea, oarecum provocatoare. „Da, asta e camera mea de fată și acolo e patul meu, patul meu virginal" – parcă îi vorbeau ochii domnișoarei Christina.

— Ce spui, d-le profesor? întrebă din nou Sanda.

D-l Nazarie rămăsese încremenit de cum dăduse cu ochii de portret. La început i s-a părut că vede din nou nălucirea din noaptea trecută, chipul acela de abur care se apropiase atunci, la masă, de umerii d-nei Moscu. Teroarea îl împietrise. Dar îl deșteptase din spaimă Simina, care trecu lîngă el și îl privise mirată, bănuitoare.

— Mi se pare un lucru extraodinar, vorbi apăsat d-l Nazarie.

Se liniștise. O liniște nefirească, un început de nesimțire. Mirosea ciudat în odaie; nu a mort, nici măcar a flori funerare, ci un miros de tinerețe oprită pe loc, oprită și conservată aici, între patru pereți... O tinerețe de-acum multă vreme. Parcă soarele nu trecuse prin această odaie și timpul nu măcinase nimic. Nimic nu părea premenit[2], schimbat, de cînd murise domnișoara Christina. Mirosul acesta e parfumul tinereții ei, resturi miraculos păstrate din apa ei de colonie, din aburul trupului ei. D-l Nazarie înțelegea acum toate lucrurile acestea mici și stranii. Se mira singur de ușurința cu care le înțelege și de graba cu care le acceptă.

— ...Un lucru într-adevăr extraordinar, adăugă el, privind din nou tabloul.

Dar nu era aceeași nălucire din sala de mîncare. O foarte mare asemănare, firește. Domnișoara Christina seamănă mult cu d-na Moseu, seamănă și cu Simina. Dar chipul ei poate fi privit în liniște. Doar în cele dintîi clipe l-a înspăimîntat. I s-a părut atunci că revede nălucirea. I s-a părut, numai... căci *cealaltă* răspîndea o teroare deznădăjduită, pe care portretul nu o avea. Oboseala și tristețea odăii veneau din alte vămi și vorbeau altfel sufletului.

— Aș vrea să încerc o dată să pictez acest tablou, vorbi Egor. Să-l pictez cum știu eu, iar nu să fac o copie...

[2] *Premenit*: primenit *(înv.)*; aici a împrospăta, a regenera *(n. r.)*.

Sanda se apropie de el și-i apucă brațul înspăimîntată.

— Bine că nu te-a auzit mama, șopti ea.

Egor vorbise destul de tare, dar d-na Moscu, așezată într-un fotoliu îmbrăcat în pînză albă, nu auzise nimic, ca de obicei. D-na Moscu cerceta cu ochii încăperea. Palpita altfel, aici, viața. Aici îi alerga gîndul întotdeauna, deși nu în acest spațiu concret, nici în acest timp prezent.

Egor o privise în treacăt, cînd se așezase pe fotoliu, și înțelese: d-na Moscu se întoarce mereu aici, în camera aceasta, în întîmplările de-atunci.

— ...Bine că nu te-a auzit, căci i-ai fi făcut într-adevăr rău, adăugă, tot în șoaptă, Sanda. Nu lasă aproape pe nimeni să intre aici. Azi a făcut excepție. Și-apoi, mai e ceva...

Dar Simina se apropiase prea mult de ei. Se apropia acum și d-l Nazarie, probabil ca să le spună că ar trebui să se retragă.

— ...Dar lui tanti Christina i-ar place să mai fie o dată pictată, spuse Simina. De unde știi tu că n-ar vrea mama?!

— Simina, teribil de multe lucruri știi tu, îi spuse cu înțeles, privind-o în ochi, Sanda.

Apoi îi întoarse spatele și se apropie de d-na Moscu.

— *Maman*, am rămas de-ajuns. Trebuie să mergem...

— N-ați vrea să mai mă lăsați o clipă? se rugă ea.

Sanda dădu din cap aspru.

— ...Cu Simina, se rugă din nou d-na Moscu.

— Mai ales cu ea, zîmbi Sanda.

Îi luă brațul. Egor și d-l Nazarie veneau din urmă. Evitară la început să se privească, dar, ajunși pe verandă, nu și-au putut feri multă vreme ochii unul de altul. Egor aprinse o țigară, după ce, mai întîi, întinse tabachera profesorului. D-l Nazarie refuzase zîmbind.

— Nu cred că e același lucru, scumpe maestre, spuse d-l Nazarie.

În acea clipă, Sanda se apropie. Se șterseseră de pe fața ei vigoarea și severitatea de adineauri. Sanda era acum, din nou, domnișoara capricioasă și disponibilă.

— Sîntem gata de lucru, domnule Egor? întrebă ea.

D-l Nazarie se bucură că se poate retrage într-un asemenea moment neutru.

CAPITOLUL **IV**

Egor n-a lucrat nimic în după-amiaza aceea. Și-a purtat șevaletul prin mai multe alei și s-a așezat în mai multe colțuri ale parcului. În cele din urmă, și-a ascuns sculele la rădăcina unui ulm și a început să se plimbe cu Sanda.

— Într-o asemenea zi e păcat să lucrezi, i-a spus.

Apoi a întrebat-o cîte poeme cu toamnă cunoaște. A întrebat-o mai mult ca s-o necăjească, dar a trebuit s-o asculte mirat – și nu totdeauna cu voie bună – recitînd poem după poem. El ar fi vrut să ajungă mai repede la intimități, poate chiar la confesiuni. Așa se pregătea Egor de dragoste. Era prea miraculoasă toamna de deasupra lor ca să-și îngăduie vreun curaj vulgar. Totuși, poemele erau destul de multe. Timpul trecea nesimțit. Trebuia să facă un pas înainte. Se hotărî să-i spună pe nume.

— Sanda, ce crezi de Nazarie?

— Cred că e un viclean, răspunse corect Sanda, ca și cînd n-ar fi observat intimitatea lui Egor. Ai băgat de seamă ce repede își schimbă fața? Niciodată nu seamănă cu el însuși...

Egor începu să rîdă. Răspunsul fetei îl desfătase într-adevăr. Și apoi, în același timp, abătuse conversația pe un plan mai accesibil. Se putea rîde, se putea glumi. La capătul aleii, o strînse de mijloc. Ea îi spunea încă, poate ca să-l necăjească, „domnule Egor”.

Curînd însă, a trebuit să se întoarcă. Era ora ceaiului. Simina îi aștepta în fața verandei, plimbîndu-se nepăsătoare cu ochii în pietriș. D-na Moscu, pe verandă, cetea un roman francez. D-l Nazarie se scuzase că nu va veni decît seara la masă. Pornise înspre sat, să cerceteze cîteva movile.

Au luat ceaiul în liniște, vorbind numai Sanda și Egor. Simina părea îngîndurată. Se ridică cea dintîi, după ce și-a împăturit șervețelul de ceai și și-a adunat firimiturile în farfurie.

— Unde te duci, Simina? întrebă Sanda.

— La doica, răspunse fetița fără să se întoarcă.

Sanda o urmări cu ochii pînă ce dispăru între pomi.

— Nu-mi place deloc prietenia aceasta, se adresă d-nei Moscu. Doica o zăpăcește cu tot felul de basme...

— Același lucru i l-am spus și eu de atîtea ori, se apără d-na Moscu.

— Ce-i spune doica? întrebă Egor.

— Cele mai absurde basme, vorbi obosită și enervată Sanda.

— E timpul basmelor acum, o întrerupse Egor. Nu are decît nouă ani. Trăiește și ea în folclor...

Sanda îl privi plictisită. Ar fi vrut parcă să-i spună mai mult, dar se mulțumi cu cîteva cuvinte.

— Sînt un folclor destul de ciudat basmele doicii...

Egor s-a putut convinge chiar în acea seară cît de ciudat e folclorul doicii. Plecase să se plimbe primprejurul parcului, să vadă apusul soarelui de pe cîmp. Rămăsese rezemat de un salcîm, privind cum se cufundă globul înflăcărat, „departe și nu foarte departe". Își amintise de versul popular cu multă plăcere. *Numai un asemenea vers poate descrie într-adevăr un apus în cîmpie, gîndi Egor. Și cum rămîne toată firea împietrită, cîteva clipe, după înecarea soarelui! Și apoi, cît de straniu se însuflețește liniștea! Numai dacă n-ar fi atîția țînțari!,* își spuse Egor aprinzîndu-și o țigară ca să se apere.

N-avea nici un gust țigara, în răcoarea aceasta mirosind a praf și ierburi. O zvîrli în drum și porni agale spre casă. Intră printr-o poartă laterală în parc. La stînga se întindeau curțile, acareturile și grădinile de zarzavat. Egor se întrebă cine are grija tuturor acestor rosturi gospodărești, cine supraveghează și plătește slugile, cine vinde recoltele. Soțul d-nei Moscu murise de cîțiva ani; cumnata ei are moșie în altă parte a țării. Poate vreun administrator, vreun vechil moștenit...

Se aprindeau lămpile. *Acolo sînt bucătăriile și odăile slugilor*, gîndi Egor. Un rînd întreg de odăi mici, albe cu prispa scundă. Treceau femei, cîte un copil sfios privea nedumerit spre casele boierești. Un miros proaspăt, de fîn, de vite și lapte. *Are să fie o noapte splendidă*, își spuse Egor, ridicînd fruntea spre cerul străveziu și înalt.

— Nu vă este frică de cîini?

Glasul venise atît de neașteptat, încît Egor se dăduse un pas înapoi. Lîngă el apăruse Simina. *Cum de a mers atît de nesimțit, pe ce cărare s-a strecurat de-a dreptul în spatele meu?*

— Dar dumitale nu-ți este frică să te plimbi singură pe aici? o întrebă Egor.

— Am fost la doica, răspunse liniștită Simina.

— De atunci, de cînd ai plecat?

— Doica a avut treabă, am stat lîngă ea...

— Și ți-a spus basme, nu e așa?

Simina zîmbi strivitor. Își culese cu mîna un mărăcine de pe rochiță, netezind apoi cutele. Întîrzia cu bună-știință răspunsul.

— Asta o știți de la Sanda. Dar e adevărat, Doica îmi spune în fiecare zi un basm nou. A învățat foarte multe...

— Astăzi a fost un basm foarte lung, dacă ai întîrziat pînă acum, vorbi Egor.

Simina zîmbi iar, cu aceeași voită sfială. Întîlnindu-i ochii, Egor avu sentimentul penibil că e atras în cursă, că în fața lui lucrează o minte șireată și ascuțită, iar nu mintea unui copil.

— Basmul a fost scurt, răspunse Simina, dar doica a făcut plata oamenilor, căci ea o face întotdeauna...

Pronunță ultimele cuvinte tărăgănat, atrăgînd într-adins atenția lui Egor asupră-le. Parcă ar fi cunoscut nedumeririle lui de adineauri și voia, incidental, să i le lămurească. Egor se simți deodată tulburat. Fata îi ghicea gîndurile, i le cetea fără știrea lui. Subliniase cu atîta finețe anumite cuvinte, apoi tăcuse, privind în jos...

— Un basm scurt, dar foarte frumos, adăugă ea.

Ușor de înțeles că aștepta să fie întrebată, aștepta pe Egor s-o roage să i-l povestească. Egor încercă să reziste ispitei acesteia, care nu știa de unde vine. Simina tăcuse încurcată, adăstînd[1]. Își încetinise într-adins pasul.

— Spune-mi-l și mie, rosti în cele din urmă Egor.

— *Este basmul feciorului de cioban, care s-a îndrăgostit de o împărăteasă moartă*, începu calm Simina.

Cuvintele sunaseră atît de stranii pe buzele ei copilărești, încît Egor se cutremură.

[1] A aștepta (înv. și reg.) *(n. r.)*

— Ce basm urît și absurd! exclamă el deodată, aspru. Are dreptate Sanda.

Simina nu se intimidă de izbucnirea lui Egor. Așteptă să-și mistuie mînia, apoi începu cu același glas.

— Așa e basmul. Așa a fost ursita feciorului de cioban...

— Tu știi ce-i ursita unui om? întrebă Egor.

— Ursita, soarta sau destinul omului, răspunse prompt Simina ca la o lecție. Fiecare om se naște lîngă o stea, cu norocul lui. Asta e...

— Poate ai dreptate, adăugă Egor zîmbind.

— A fost odată un fecior de cioban, începu repede Simina, fără să-i mai lase timp s-o întrerupă. Și cînd s-a născut el, ursitoarele i-au spus: „Să iubești o împărăteasă moartă!”. Mama lui a auzit și a început să plîngă. Cealaltă ursitoare, căci erau trei, s-a milostivit de jalea ei și a adăugat: „Și te va iubi și împărăteasa pe tine!”...

— Vrei neapărat să-mi povestești basmul pînă la sfîrșit? o întrerupse Egor.

Simina îl privi mirată. O privire inocentă și totuși rece, disprețuitoare.

— D-stră mi-ați spus să vi-l povestesc...

Îl strivi apoi cu o tăcere încăpățînată. Se aflau în mijlocul aleii principale. Se zăreau, depărtate, lămpile odăilor din curte. Casa mare, de cealaltă parte, crescuse cenușie în văzduhul spălăcit de seară.

— Nu cunoști un alt basm, mai frumos? întrebă Egor ca să rupă tăcerea. De pildă, basmul pe care ți l-a spus doica ieri, sau alaltăieri...

Simina începu să zîmbească. Răsuflă lung, ferindu-se parcă să privească namila din dreapta lor, casa mare. Își ținea capul încordat.

— Basmul de ieri e foarte lung, spuse ea, iar cel de alaltăieri nu e un basm, e o întîmplare adevărată, cu domnișoara Christina...

Egor tresări și se simți deodată înspăimîntat. Nu din cauza întunericului care se lăsase brusc, mai ales aici, între pomi. Simina parcă se oprise într-adins aici. Ochii îi străluceau, cu pupilele mărite, și capul avea o stare țeapănă, nefirească. Egor fusese înspăimîntat de glasul cu care pronunțase Simina ultimele cuvinte. Întotdeauna știa sa sublinieze cuvintele, să le dea sensuri voite de ea, să ți le împlînte ca un fier roșu în inimă.

— Tu de ce-i spui „domnișoara Christina”? întrebă mîniat Egor. Pînă acum îi spuneai „tanti”, căci doar ți-este mătușă...

— Ea m-a rugat să-i spun așa, „domnișoară”, să nu-i mai spun „tanti”, să n-o îmbătrînesc...

Egor se stăpîni cu greu; simțise o cumplită furie împotriva acestei făpturi mici, care îl mințea cu atîta nerușinare, cu atîta diavolească viclenie.

— Cînd te-a rugat? întrebă el din nou. Cum te poate ruga cineva care a murit de aproape treizeci de ani?!

Glasul îi era aspru, privirea lui cruntă, dar Simina continua să zîmbească. Îi făcea atîta plăcere furia unui bărbat, a unui om atît de mare și de puternic împotriva ei, care nu împlinise încă zece ani...

— M-a rugat azi-noapte, în vis...

O clipă Egor șovăi, încurcat. Dar voia să meargă pînă la capăt, să înțeleagă ce se ascunde în mintea copilului acestuia înfricoșător.

— Totuși, azi în salon, continuă el, te-am auzit spunînd „tanti Christina”.

— Nu e adevărat, răspunse calm Simina. Astăzi n-am spus „tanti Christina”.

Într-adevăr, acum nici Egor nu-și mai amintea să o fi auzit. Dar îl înspăimînta siguranța ei, zîmbetul ei victorios. Va vorbi neapărat cu Sanda, cu d-na Moscu chiar. Se simțea oarecum ridicol, în mijlocul aleii, în întuneric, încercînd să încurce o fetiță. Voi să întoarcă brusc capul spre casă și să facă el primul pas de înapoiere, căci Simina nu se mișcase de multe minute. Atunci fetița i se azvîrli în brațe înspăimîntată, țipînd. Egor se sperie mai mult de țipătul ei și o ridică. Simina îi apucase obrajii, ținîndu-i fața alături de fața ei.

— Mi s-a părut că vine cineva de-acolo, șopti.

Arăta spre marginea cealaltă a parcului. Îl sili pe Egor să privească într-acolo, să privească mult, ca s-o liniștească.

— Nu e nimeni, fetițo, îi vorbi încrezător Egor. Te-ai speriat singură... Și cum să nu te sperii, cînd asculți în fiece zi un basm absurd?

O ținea încă în brațe, dezmierdînd-o. Ce ciudat, inima nu-i bătea deloc a spaimă. Și trupul ei era liniștit, cald, cordial. Nici o smucitură de febră, nici o picătură de sudoare. Fața îi era senină, compusă. Egor

înțelese deodată că a fost păcălit, că Simina se prefăcuse înspăimîntată și-i sărise în brațe numai ca să-l împiedice să întoarcă privirile spre casă. Cînd înțelese asta, o furie împletită cu teroare îl cuprinse. Simina simți pe dată schimbarea în mușchii lui Egor, în pulsul său.

— Lăsați-mă jos, vă rog, șopti. Mi-a trecut acum...

— De ce m-ai mințit, Simina? întrebă cu o furie înghețată Egor. N-ai văzut nimic, nu e așa? N-ai văzut nimic, cel puțin în partea *aceasta*...

Arătă cu brațul marginea parcului. Dar brațul îi tremura încă și și-l retrase repede. Nu destul de repede ca să nu-l observe Simina. Fetița îl privi surîzătoare, fără să-i răspundă.

— ...Poate ai văzut ceva în *cealaltă* parte, continuă Egor.

Nu privea totuși spre casă. Spusese „cealaltă" fără să se întoarcă, să arate cu brațul întins, așa cum făcuse spre marginea parcului. Era cu atît mai necăjit, cu cît Simina părea că îi ghicește chiar și cele mai ascunse spaime și îndoieli.

— Ceva pe care nu voiai să-l văd eu, adăugă Egor.

Îi era frică de-a binelea. Simina sta în fața lui, cu mîinile la spate, strivindu-și buzele ca să nu rîdă. Batjocura aceasta nu risipea totuși, în inima lui Egor, nelămurita teroare care îl cuprinsese.

— Puteți să vă întoarceți fără teamă, spuse Simina, invitîndu-l cu mîna să privească și în cealaltă parte. Dumneavoastră sînteți bărbat, nu vă puteți speria... Ca mine, adăugă ea, plecînd ochii în pietriș.

Porni apoi, brusc, spre casă. Egor o urmă, cu dinții încleștați, răsuflînd repede și fierbinte.

— Știi că am să te spun, Simino! o amenință el.

— Mă așteptam la asta, domnule Egor, vorbi Simina fără să se întoarcă. Vă rog să mă iertați dacă, speriindu-mă, v-am sărit în brațe. Mama n-o să-mi ierte ușor impolitețea asta. Aveți dreptate să mă spuneți...

Egor îi apucă brațul și o smuci spre el. Fata se abandonă fără nici o rezistență.

— Știi foarte bine că e vorba despre *altceva*, șopti el apropiindu-se și pronunțînd cuvintele solemn.

Dar i-ar fi fost greu să spună despre ce e vorba. Nu știa decît

un lucru: că Simina nu se speriase și că îl silise să privească în cealaltă parte a parcului, ca să nu vadă *ceva* ce a văzut ea… *Dar ea de ce nu s-a speriat?*

— …E adevărat, m-am speriat degeaba, vorbi Simina.

Au ajuns în fața verandei. Egor se suia, altădată, în odaia lui ca să-și spele mîinile înainte de masă. Astăzi renunță la un lucru atît de complicat. Intră în cămara de lîngă sufragerie, unde își spălau mîinile copiii. D-l Nazarie parcă îl aștepta, în prag.

— Dacă n-ai ce face după-masă, vino să ne plimbăm puțin, îi spuse el apropiindu-se. Am să-ți spun cîteva fapte interesante, ce am aflat în sat…

— Și eu am să-ți spun d-tale un lucru tot atît de interesant, adăugă Egor zîmbind.

Firește, îi trecuseră acum ca prin farmec teroarea și mînia din parc. Îi părea chiar rău că-și pierduse calmul față de un copil. *Simina ascunde lucruri mai grave*, gîndea el, *trebuie să mă port cu multă grijă.* Dar nu asemenea gînduri cuminți îl liniștiseră, ci lumina pe care o găsise în casă, prezența oamenilor vii și sănătoși de acolo.

Se așezară la masă. Egor privea la răstimpuri spre Simina. Întîlnea întotdeauna aceiași ochi inocenți, aceeași bine ascunsă siguranță. *Crede că n-am să spun, că n-am s-o trădez*, gîndea Egor. Își pregătea bine surpriza. Sanda stătea lîngă el, parcă oarecum obosită.

— Nu m-am simțit prea bine astăzi, se scuză ea.

D-l Nazarie vorbi despre observațiile lui, despre movile și greutatea săpăturilor la întîmplare. Nu avea însă verva și entuziasmul de altădată. Vorbea mai mult ca să-și arate cum și-a petrecut ziua și ca să împiedice tăcerea să se aștearnă definitiv.

— Știți că Simina mi-a povestit un basm pe care i l-a spus chiar astăzi doica? începu Egor.

Sanda roși brusc și se întoarse spre soru-sa.

— De-abia tîrziu am aflat că doica nici n-a fost în după-amiaza asta aici, că a plecat la Giurgiu după cumpărături, vorbi Sanda. Simina, ai să fii aspru pedepsită!

Egor nu mai știa pe cine să privească. D-na Moscu se deștepta ușor din toropeala ei obișnuită.

— Cum rămîne cu basmul nostru de azi, domnişoară Simina? întrebă răutăcios Egor.

Îşi dădu în acea clipă seama ce mare voluptate este să te răzbuni pe un copil, să-l chinui cînd îl ai în puterea ta. Simina îl privi totuşi cu atîta dispreţ, încît mînia lui Egor se aprinse din nou.

— E un basm pe care îl ştiu de mult, răspunse ea politicos.

— Atunci de ce-ai minţit fără rost? întrebă Sanda.

— Răspunde fără teamă, fetiţa mea, interveni d-na Moscu. Nu-ţi fie teamă de pedeapsă. Dacă ai greşit, vorbeşte cu curaj.

— Nu mi-e teamă de pedeapsă, vorbi calmă Simina, dar nu pot răspunde...

Privi în ochii Sandei cu aceeaşi exasperantă seninătate şi siguranţă. Soru-sa izbucni:

— Deocamdată, ai să te culci fără desert şi ai să te ridici chiar acum de la masă. Sofia te va conduce în camera ta...

Simina păru că-şi pierde o clipă cumpătul; devenise palidă, îşi strînse buzele, căută ajutorul d-nei Moscu. Dar d-na Moscu ridică zîmbind din umeri. Atunci Simina se sculă, recăpătîndu-şi zîmbetul ei dispreţuitor şi, după ce spuse „bună seara", sărută obrazul d-nei Moscu şi plecă spre odaia ei.

— Îmi pare foarte rău de domnişoara noastră, spuse d-l Nazarie. Este atît de bună şi de mică... Poate n-ar fi meritat o asemenea pedeapsă.

— Îmi pare şi mie rău, căci o cunosc cît e de sensibilă, vorbi Sanda, dar trebuie să o dezvăţăm de obiceiul acesta de a minţi fără rost...

D-na Moscu o aprobă clătinînd din cap. Totuşi, scena îi făcuse destul de rău, căci abia dacă mai spuse un cuvînt pînă la sfîrşitul mesei.

— Te-ai convins acum ce fel de basme ascultă, adăugă Sanda către Egor.

Pictorul scutură din umeri, ca şi cum s-ar fi îngrozit. Se întrebă totuşi dacă Sanda înţelege tot ce se petrece cu soru-sa.

— Ceea ce e mai grav, spuse Egor, e că am impresia că nu ascultă toate basmele. Multe le inventează chiar ea...

Îşi dădu seama chiar în clipa cînd rosti aceste cuvinte că a făcut o gafă. Sanda îl privi înmărmurită, severă.

CAPITOLUL V

Rămași singuri, Egor și d-l Nazarie porniră spre poartă. Merseră multă vreme fără ca vreunul din ei să scoată un cuvînt. Deodată, domnul Nazarie se hotărî.

— Te-ai supăra mult dacă te-aș întreba un lucru foarte intim? Bunăoară, dacă ești într-adevăr îndrăgostit de Sanda?

Egor ezită să răspundă. Era mai puțin surprins de întrebarea indiscretă a profesorului, cît încurcat de răspunsul pe care trebuia să-l dea. Sincer vorbind, nu știa nici el dacă e *într-adevăr* îndrăgostit de Sanda așa cum accentuase, întrebînd, d-l Nazarie. Îi plăcea mult fata. O aventură, o dragoste chiar, asta căuta cu bucurie. Sanda se împletea mult cu arta lui, cu ambițiile sale nemărturisite. Ar fi fost foarte greu să răspundă sincer.

— Văd că șovăiești, continuă d-l Nazarie. N-aș vrea să judec altfel tăcerea d-tale, să cred că te-au mîhnit cuvintele mele oarecum brutale... Dar dacă nu ești sincer îndrăgostit de d-ra Moscu, te-aș sfătui să pleci cît de curînd de-aici. Atunci aș pleca și eu, aș pleca, poate, chiar mîine, înaintea d-tale...

Egor se opri din mers, ca să-și dea mai bine seama de cuvintele profesorului.

— S-a întîmplat ceva atît de grav? întrebă el cu jumătate de glas.

— Deocamdată, nimic. Dar nu-mi place casa asta, nu-mi place defel. E un loc blestemat. Am simțit asta din prima seară. Nu e nimic sănătos aici. Nici măcar parcul acesta artificial, parc din salcîmi și ulmi puși de mîna omului...

Egor începu să rîdă.

— Pînă acum nu-i nimic grav, spuse el. Pot chiar să-mi aprind o țigară în liniște...

D-l Nazarie îl privi cum și-o aprinde, mirat.

— Chiar țigara aceasta ar putea să-ți atragă luarea-aminte, continuă el. Ai uitat scena penibilă de azi noapte?

— Aproape o uitasem. S-a întîmplat însă astăzi un lucru care mi-a amintit-o. Am să-ți spun îndată...

— Văd că ești îndrăgostit și nu vrei să pleci. Eu nu te învinuiesc de nimic. Dar mi-e teamă că va fi foarte greu, foarte greu... Cel puțin crezi în Dumnezeu? Te rogi la Maica Domnului, îți faci cruce noaptea, înainte de culcare?

— Niciodată.

— Cu atît mai rău. Ar trebui să înveți măcar asta...

— Dar, în definitiv, ce-ai aflat d-ta atît de grav în sat?

— Mai nimic. Simt însă cum m-apasă casa asta, și eu nu mă înșel niciodată. Nu-mi fac un merit din așa ceva, dar nu mă-nșel. Am trăit multă vreme singur, aproape de pămînt, asta înainte de a începe săpăturile. Sînt aproape, aproape fiu de țăran. Tata era sergent de jandarmi într-un sat de lîngă Ciulnița. Nu te uita la mine că nu mai am păr în cap și sînt belfer universitar. Eu simt lucrurile acestea foarte bine. Sînt și eu un fel de poet; n-am scris versuri decît în liceu, dar am rămas poet...

Egor asculta uluit volubilitatea aceasta nervoasă și incoerentă a domnului Nazarie. Profesorul se afunda singur într-o mare de cuvinte, de amintiri și de sentimente, din care nu izbutea să mai iasă. La început, cuvintele sale erau hotărîte și cumpănite. Pe nesimțite însă, un început de delir îi înfierbînta vorbele. Și glasul era mai sugrumat, răsuflarea mai precipitată. *De ce-mi spune el mie toate astea? Ca să-și scuze plecarea, ca să și-o pregătească?*

— Domnule profesor, îl întrerupse Egor calm, d-tale ți-e frică de *ceva*...

Accentuase fără voie cuvîntul, așa cum făcuse, puține ceasuri înainte, vorbind Siminei. Și accentuînd, simți el însuși un fior străin, absurd, străbătîndu-l de-a lungul șirei spinării.

— Da, da, bîlbîi d-l Nazarie. Mi-este și frică. Dar asta n-are nici o importanță...

— Eu cred că are, spuse Egor mai mult pentru sine. Sîntem oameni în toată firea și ne pierdem cumpătul... Vreau să-ți spun de la început că n-am de gînd să plec.

Îi plăcu glasul lui, dur și sigur, cu care pronunțase ultima frază. Hotărîrea luată îi dădu curaj și o mare încredere în sine. Îi făcea plăcere să asculte. *În fond, nu sîntem copii...*

— Nu știu în ce măsură sînt îndrăgostit de domnișoara Moscu, adăugă el cu același glas bărbătesc, dar am venit aici să stau o lună încheiată și voi sta. Chiar numai pentru a-mi pune nervii la încercare...

Începu să rîdă, fără prea mult succes. Lucrurile pe care le spusese erau solemne.

— Bravo, tinere, vorbi d-l Nazarie înfierbîntat. N-aș vrea să crezi, totuși, că mi-este atît de frică, încît să nu mai pot judeca. Și, judecînd bine lucrurile, eu nu te-aș sfătui să rămîi. Adaug: nu m-aș sfătui nici pe mine, căci rămîn și eu.

— Ar fi fost penibil să plecați așa, deodată...

— N-aș fi fost primul musafir care pleacă după două zile, spuse d-l Nazarie privind în pămînt. Am aflat lucruri triste și ciudate, tinere, în sat...

— Nu-mi mai spune „tinere”, îl întrerupse pictorul, spune-mi Egor.

— Așa îți voi spune, se supuse d-l Nazarie zîmbind. (Zîmbea pentru întîia oară în noaptea aceea.) Știi, începu el privind încă o dată de jur împrejur, să se convingă că nu-l ascultă nimeni, nu-i lucru curat cu domnișoara Christina. Domnișoara asta frumoasă nu prea și-a cinstit familia. Oamenii povestesc o groază de lucruri...

— Așa sînt țăranii, spuse Egor sentențios.

— Eu îi cunosc mai bine, continuă d-l Nazarie. Nu se născocește așa de ușor o legendă, cu atîtea amănunte odioase. Căci sînt într-adevăr amănunte odioase... Puteai să-ți închipui că fecioara asta de boieri punea pe vechil să bată pe țărani cu biciul, în fața ei, să-i bată pînă la sînge? Și ea le smulgea cămașa... și cîte altele... Trăia de altfel cu vechilul, știa tot satul asta. Și omul ăla ajunsese ca o fiară, de o cruzime bolnăvicioasă, neînchipuită...

D-l Nazarie se opri. Îi era peste putință să povestească tot ce auzise, tot ce-i șoptiseră oamenii la cîrciumă și apoi pe drum, petrecîndu-l spre curte. Îndeosebi amănuntul acela cu puii de găină, cărora domnișoara le sucea de vii gîtul, îi era peste putință să-l repete. Chiar

dacă n-ar fi putut crede tot, erau amănunte sălbatice, care îi înghețaseră sîngele în vine.

— Cine ar fi crezut!... spuse Egor gînditor. După chipul ei, nu bănuiai în nici un caz un asemenea suflet. Dar poate nu e totul adevărat. Au trecut de-atunci treizeci de ani, au mai uitat oamenii și le-au mai amestecat cu legende...

— Poate... În orice caz, amintirea domnișoarei Christina a rămas vie în sat. De numele ei se sperie copiii și astăzi. Și apoi, moartea ei, moartea ei îți dă de gîndit. Căci n-au ucis-o țăranii, ci vechilul cu care trăia de cîțiva ani (te-ntrebi ce diavol se zbătea în ea, să apuce calea destrăbălării și a cruzimii de la 16–17 ani)... și vechilul a ucis-o din gelozie. Începuseră răscoalele și...

Domnul Nazarie se opri încurcat. Nu îndrăznea să povestească mai departe. I se părea într-adevăr prea drăcească, prea inumană fapta domnișoarei.

— Nu se mai poate spune? șopti Egor.

— Ba da, se poate... Dar e înfiorător. Oamenii spun că veniseră țăranii de pe alte moșii și ea i-a chemat cîte doi, cîte doi, în iatac, să le împartă averea. Spunea că vrea să-și împartă toată averea, cu acte, numai să n-o omoare... De fapt, se lăsa siluită pe rînd de toți. Ea îi îndemna, chiar ea. Îi primea goală, pe covor, doi cîte doi. Pînă a venit vechilul și a împușcat-o. A povestit la tot satul cum a împușcat-o, dar apoi a fost omorît și el, cînd a venit armata; o parte din oameni au fost împușcați, alții, după cum știi, au înfundat ocna... Nu s-a aflat. Dar familia, rudele, prietenii de-atunci au știut repede.

— De necrezut, șopti Egor.

Își aprinse o altă țigară. Era nervos, emoționat.

— O asemenea femeie într-o casă lasă urme, continuă domnul Nazarie. De-aia mă simțeam eu apăsat, neliniștit, abătut... Și cînd te gîndești că nici nu i-au mai găsit corpul să i-l îngroape, adăugă domnul Nazarie după o scurtă pauză, în care parcă se întrebase dacă trebuie să mărturisească și acest amănunt.

— I l-au zvîrlit undeva, în vreun puț părăsit, spuse Egor, sau poate, cine știe, i-au dat foc...

— Poate... șopti d-l Nazarie pe gînduri. Deși țăranii nu prea ard cadavrele...

Se opri și privi de jur împrejurul lui cu încordare, cu teamă. Arborii parcului rămăseseră departe. Cîmpul se deschidea aici, brăzdat pe alocuri, înecat într-o depărtare sumbră. Nu era un orizont în nici o parte; numai o împletire absurdă de umbre.

— Nu e locul cel mai nemerit ca să vorbim despre „cadavre”, spuse Egor.

D-l Nazarie își vîri mîinile în buzunare, nervos. Parcă nici nu auzise observația lui Egor. Urmărea un gînd sau poate șovăia să-și completeze destăinuirile. Înghițea aerul după obiceiul lui, cu gura larg deschisă, cu fruntea răsturnată. Ce bine se simțea însă, în noaptea aceasta răcoroasă, fără arbori în jurul lui, fără lună deasupra...

— E, în orice caz, ciudată dispariția domnișoarei Christina, începu d-l Nazarie. Oamenii spun că s-a făcut strigoi.

Vorbise foarte firesc, fără nici o tremurare în glas. Privea încă în sus, spre cer. Egor se stăpîni, încercînd să zîmbească.

— Sper că nu crezi și d-ta același lucru, vorbi el cu oarecare ironie în glas.

— Nu mi-am pus niciodată asemenea probleme, răspunse d-l Nazarie. Nu știu dacă trebuie sau nu să cred într-o grozăvie ca asta... de fapt, nici nu interesează...

Egor se grăbi să-l ajute.

— Și eu gîndesc același lucru, spuse el.

Își dădea seama că minte, că spune cu totul altceva decît ar fi vrut să spună, dar simțea că, într-un asemenea ceas, trebuie să creadă același lucru ca d-l Nazarie.

— ...Nu este însă mai puțin adevărat că toate întîmplările acestea au schimbat și casa, și familia Moscu, adăugă d-l Nazarie. Nu mă mai simt bine acolo... Poate că tot ce ți-am spus acum sînt numai scornirile satului, dar eu simt același lucru, pe mine mă apasă ceva, acolo – și întinse brațul spre parc. I se păru în acea clipă că vede atîtea lucruri înspăimîntătoare, încît începu din nou să vorbească, mai repede, mai precipitat, răsuflînd din piept.

Îl cuprinde frica, își dete seama Egor. Se mira de luciditatea lui; stă atît de aproape de d-l Nazarie, de un om pe care îl cuprinde iar groaza, și-l privește cu destulă seninătate, îl poate analiza chiar. Nu cuteza totuși să privească spre parc. Brațul întins, o clipă, al d-lui

Nazarie îl înfiorase mai mult decît toate cuvintele lui înspăimîntate. *Poate că vede și el ceva acolo*, gîndea Egor. *Poate că vede același lucru ca și Simina... Și cu toate acestea, era încă lucid; doar o foarte ușoară neliniște îi înfiora sufletul.*

— N-ar trebui să-ți fie frică! spuse deodată, întrerupînd efuziunea d-lui Nazarie. Nu te mai uita într-acolo, spre casă...

D-l Nazarie nu voia sau nu putea să-l asculte. Rămăsese cu ochii ațintiți spre parc. Privea cu toată făptura crispată, aștepta...

— Și cu toate acestea, vine ceva de-acolo, spuse el.

Întoarse capul și Egor. Umbra parcului îi apăru deodată, depărtată, deasă. Nu era nimic într-acolo. Nu se vedea nimic; numai o sclipire mizeră spre stînga, unde se aflau casele.

— Nu vine nimeni, rosti el îmbărbătat.

În acea clipă, auzi un urlet care îi îngheță sîngele în vine. Un urlet de cîine înnebunit; lugubru, infernal. Geamătele se auziră apoi foarte aproape. Și un zgomot surd, de fiară alergată, cu răsuflarea aprinsă. Din întuneric, li se zvîrli între picioare un cîine mare, sur, cu urechile pleoștite, tremurînd și chelălăind. Se trînti la picioare gudurîndu-se, lipindu-și capul de gleznele lor, lingîndu-le mîinile, suspinînd. La răstimpuri, se ridica din țărînă și începea să urle. Același urlet de groază, neînțeles...

— S-a speriat și el, șopti Egor, mîngîindu-l. S-a speriat și el, săracul...

Dar îi făcea bine să-l simtă aici, alături de picioarele lui – un animal cald, viu, puternic. Îi făcea bine, în cîmpul acesta deschis din toate părțile – și închis iarăși, departe de roata aburie a marginilor.

CAPITOLUL VI

Egor visa în acea noapte unul din obișnuitele lui visuri, neinteresante și foarte puțin dramatice. Prieteni din studenție, rude, călătorii fără rost, dialoguri fără nici o logică. De astă dată, se visă undeva, într-un oraș din Franța, într-o cameră străină, ascultînd – rezemat de ușă – convorbirea între un profesor de-al lui și alt tînăr, necunoscut. Se vorbea despre o expoziție recentă de pictură și despre lăzi.

— Îmi plac lăzile încărcate, pline de lucruri ascunse, stranii, exotice, începu tînărul necunoscut. Întotdeauna le privesc cu emoție, așa cum stau ele închise, în prăvălii sau pe cheiuri, purtînd cine știe ce povară sau comoară între pereții lor de lemn...

De la cele dintîi cuvinte, Egor înțelese. Necunoscutul care vorbea era, de fapt, prietenul lui, Radu Prajan, mort demult, mort într-un accident stupid de stradă. L-a recunoscut după glas și după emoția cu care vorbea despre lăzi. Așa vorbea Prajan și în viață; îi plăceau uleiurile, văpselele, pentru mirosurile lor complicate și tari, mirosuri „tehnice", „sintetice", pentru mirosurile acelea care îi aminteau de cutii, de lăzi, de tot ce e adus de undeva de departe, dintr-un port exotic sau dintr-o fabrică... Ce schimbat era, totuși, acum, Radu Prajan... Dacă n-ar fi fost glasul lui și cuvintele lui, Egor nu l-ar fi putut recunoaște. Părul îi crescuse acum lung, atît de lung, încît uneori i se părea că are plete pe umeri. La fiecare mișcare a capului, îi fluturau în dreptul obrazului, aproape acoperindu-i urechile. Vorbea necontenit cu profesorul, fără să-l bage în seamă pe Egor. Nerăbdarea lui Egor creștea cu fiecare vorbă spusă. *E totuși mort*, gîndea el, *Prajan e mort de mult. Poate de aceea se sfiește să se întoarcă spre mine, să mă recunoască. Și părul acesta lung, de femeie, tot ca să nu fie recunoscut și l-a lăsat.*

Dar chiar în acea clipă, brusc, cu un gest speriat, Prajan se întoarse spre Egor și se apropie de el dintr-un singur pas.

— Pentru că veni vorba despre tine, spuse el repede, păzește-te bine, căci ești într-o mare primejdie...

— Da, înțeleg, șopti Egor. Știu ce vrei să-mi spui...

Erau ochii lui Prajan acum. Figura lui începea să semene cu cea dinainte, cu cea adevărată. Numai părul prea mare, nefiresc și dezgustător de lung pentru un bărbat...

— Și eu mă păzesc, adăugă Prajan scuturîndu-și pletele. Iată, nimeni nu-mi poate face nimic sub pelerina aceasta...

Într-adevăr, Prajan era acum departe, parcă mai ridicat, căci Egor înălță mîna spre el fără să-l poată ajunge. Îl vedea în preajma lui, dar îl *simțea* totuși depărtat, înalt, inaccesibil. Și în acea clipă înțelese de asemenea că Prajan s-a depărtat de frică, alungat parcă de o putere nevăzută. Alături de Prajan erau acum și profesorul, și încă vreo cîțiva necunoscuți – toți înspăimîntați de ceva care se petrecea sub ochii lor, ceva care se petrecea poate chiar în spatele lui Egor, căci Egor nu vedea nimic, ci îi privea doar uluit de groaza lor, de brusca lor îndepărtare. În jurul lui Egor obiectele se abureau, se ștergeau. Începea și pe el să-l cuprindă frica. Întoarse capul și întîlni alături trupul domnișoarei Christina. Îi zîmbea, ca în tabloul lui Mirea. Dar parcă era altfel îmbrăcată; într-o rochie albastră, cu franjuri, cu dantele multe. Avea mănuși negre, lungi, care îi făceau mai albe brațele.

— Plecați! porunci domnișoara Christina, încrutîndu-se și ridicînd încet brațul către Prajan.

Egor simți o cumplită amețeală la auzul glasului ei. Se deosebea de toate celelalte glasuri auzite în vis. Parcă venea *din afară*, din altă lume, și Egor se clătină ca și cum s-ar fi pregătit să se trezească. Domnișoara Christina îi apucă însă brațul și îi șopti aproape de ureche:

— Încet, dragul meu, nu te speria. Ești la tine în odaie, la *noi*, dragostea mea...

Într-adevăr, decorul se schimbase brusc. Porunca domnișoarei Christina alungase umbrele, alungase obrazul schimbat al lui Prajan, topise pereții camerei străine. Egor privi de jur împrejur uluit. Căută ușa de care se rezemase cu cîteva minute înainte. Totul dispăruse fără înțeles. Se afla în odaia lui; recunoștea cu uimire fiecare obiect. O lumină ciudată, care nu era nici de zi, nici lumină de lampă.

— De cînd te aștept, șopti din nou domnișoara Christina, de cînd aștept un bărbat ca tine, un bărbat frumos și tînăr...

Se apropiase atît de mult, încît Egor simți un insuportabil parfum de violete învăluindu-l. Voi să se dea un pas înapoi, însă Christina îl apucă de braț, reținîndu-l.

— Nu fugi de mine, Egor, nu-ți fie teamă că sînt moartă...

Dar lui Egor nu-i era teamă că stă de vorbă cu o moartă, ci îl stînjenea apropierea ei prea caldă, parfumul prea puternic de violete, răsuflarea ei atît de *feminină*. Domnișoara Christina era emoționată, era nerăbdătoare – căci răsufla ca o femeie tulburată în preajma unui bărbat.

— Ce frumos ești, ce palid, adăugă Christina.

Se aplecă spre el atît de insistent, încît Egor nu avea unde să se mai retragă. Își înfundă capul în pernă, atît. Căci, de-abia acum își dete seama că el doarme în patul său și că domnișoara Christina se apleacă peste el, încercînd să-l sărute. Aștepta cu groază să simtă buzele ei pe gură, sau pe obraz. Dar Christina se mulțumi să-și apropie mult fața de fruntea lui, atît.

— Nu, pe tine *nu vreau*, șopti ea, nu te sărut așa... Mi-e teamă de mine, Egor...

Se retrase deodată, oprindu-se cîțiva pași de pat, și-l privi lung. Părea că se luptă cu sine, că încearcă să-și stăpînească o pornire oarbă, puternică. Își mușca buzele. Egor începea să se mire că stă atît de liniștit alături de o moartă. *Ce bine că toate lucrurile acestea se întîmplă în vis*, gîndi el...

— Dar să nu crezi tot ce ți-a spus Nazarie, continuă domnișoara Christina apropiindu-se din nou de pat. Nu e adevărat, n-am făcut ceea ce spun oamenii despre mine... N-am fost un monstru, Egor. De ceilalți nu-mi pasă ce cred; dar nu vreau să crezi și tu aceleași lucruri absurde. Nu e adevărat, mă-nțelegi tu, dragul meu?! Nu e adevărat...

Ce clar răsunau cuvintele ei în odaie. *Numai să nu audă cineva, să creadă că am dormit noaptea asta cu o femeie*, gîndi Egor. Dar în acea clipă își aminti din nou că totul se petrece în vis și se liniști, zîmbind.

— Ce frumos ești cînd zîmbești, spuse Christina așezîndu-se pe marginea patului.

Își scoase alene o mănușă și o zvîrli peste capul lui Egor, pe măsuța de alături. Mirosea acum mai puternic a violete. Ce gust prost să te parfumezi într-un asemenea hal... Simți deodată o mînă caldă mîngîindu-l pe obraz. Tot sîngele i se scursese din vine; căci senzația acelei mîini calde – și totuși de o căldură nefirească, inumană – era îngrozitoare. Egor voi să strige de teroare, dar nu mai găsi nici o forță, glasul i se stinse în gîtlej.

— Nu te speria, dragostea mea, șopti atunci Christina. Nu-ți voi face nimic. *Ție* nu-ți voi face nimic. Pe tine te voi iubi numai...

Vorbea încet, rar, uneori cu multă melancolie în glas. Îl privea nesățioasă, înfometată. Și totuși, în ochii ei sticloși se cobora cîteodată o umbră de infinită tristețe.

— ...Te voi iubi cum niciodată n-a fost iubit vreun muritor, adăugă Christina.

Îl privi cîteva clipe zîmbind. Apoi glasul ei se auzi din nou, mai melodios, mai ritmat:

Mă dor de crudul tău amor
A pieptului meu coarde,
Și ochii mari și grei mă dor,
Privirea ta mă arde...

Încă de la prima frază, Egor simți o neînțeleasă tulburare copleșindu-l. Cuvintele acestea le mai auzise de atîtea ori. Acum își aducea prea bine aminte: Eminescu, *Luceafărul.* Și mai înainte tot din Eminescu citase domnișoara Christina. *Poetul ei favorit de-atunci*, își spuse Egor.

— Să nu te temi, Egor, dragostea mea, spuse încă o dată Christina ridicîndu-se de pe pat. Orice s-ar întîmpla, de mine să nu-ți fie teamă. Cu tine mă voi purta altfel, altfel... Sîngele tău mi-e prea scump, dragul meu... De aici, din lumea mea, eu voi veni în fiecare noapte la tine. La început *în somn*, Egor, și pe urmă în brațele tale, dragostea mea... Să nu-ți fie teamă, Egor, să crezi în mine...

În acea clipă, Egor se deșteptă brusc. Își amintea cu o extraordinară preciziune fiecare amănunt al visului. Nu mai era înspăimîntat.

Toată ființa lui era răvășită ca după un mare efort. Ceea ce l-a mirat întîi a fost parfumul puternic de violete. Își frecă ochii, își trecu de mai multe ori palma pe frunte, dar parfumul stăruia, amețindu-l. Zări deodată, alături de el, mănușa neagră a domnișoarei Christina. *Nu m-am deșteptat din vis*, își spuse el înspăimîntat. *Trebuie să încerc ceva, să mă deștept. Am să înnebunesc dacă nu mă deștept.* Se mira el însuși de luciditatea cu care cugeta. Aștepta cu o extraordinară nădejde să se trezească. Dar își simți mîna pe frunte; se surprinse pipăindu-se. Nu dormea deci; nu visa. Își mușcă puternic buza de jos. Simți durerea. Ar fi vrut în acea clipă să sară jos din pat și să aprindă lumina. Dar zări, la doi pași de el, în picioare, nemișcată, silueta bine cunoscută a domnișoarei Christina. Năluca îl țintui pe loc în pat. Egor își strînse încet pumnii, apropiindu-i de corp. Îi simțea. Nici o îndoială; nu mai dormea. Îi era frică să închidă ochii, dar privi cîteva clipe în jos, apoi privi din nou spre domnișoara Christina. Ea era tot acolo, privindu-l sticlos, zîmbindu-i, învăluindu-l în mirosul ei de violete. Începu să se miște. *Doamne-Dumnezeule, carele ești în ceruri, Doamne-Dumnezeule!...* Cuvintele acestea răsăriseră brusc în mintea lui Egor, din cine știe ce rugăciune de copil, și le repeta cu răsuflarea tăiată. Domnișoara Christina se opri și zîmbetul ei deveni acum parcă mai trist, mai deznădăjduit. Egor își dete seama că ea știe că se roagă; ea ghicise tot. *Ea știe că m-am deșteptat și nu pleacă...*

Christina mai făcu un pas. Foșnetul rochiei de mătase se auzea cu o extraordinară claritate. Nu se pierdea nici o nuanță, nici un detaliu. Pașii domnișoarei Christina se împlîntau în tăcerea odăii cu o perfectă siguranță. Pași de femeie, moi, dar vii, emoționați. Cînd se apropie de pat, Egor îi simți din nou trupul și simți aceeași senzație de căldură artificială, dezgustătoare. Carnea toată i se strînse, ca într-un spasm. Domnișoara Christina, privindu-l mereu în ochi, ca și cum ar fi vrut să-l convingă dincolo de orice îndoială de prezența ei concretă, vie, trecu pe lîngă el și-și luă mănușa de lîngă măsuță. Din nou brațul gol, mirosul de violete. Și apoi, tresărirea mănușii care îmbracă mîna, care se întinde ușor, elegant, către cot... Domnișoara Christina continuă să-l privească tot timpul cît și-a petrecut mănușa. Apoi, cu același pas feminin, grațios, se apropie de fereastră. Egor nu avu curajul s-o urmărească. Rămase cu pumnii strînși aproape de corp, țeapăn, acoperit de

sudoare rece, singur în întuneric. Se simțea pentru cea dintîi oară în viața lui cumplit de singur, blestemat. Nimeni și nimic din cealaltă lume nu putea ajunge pînă la el, să-l ajute, să-l scape...

Multă vreme n-a mai auzit nimic. Își dete seama că încerca să se păcălească singur, pentru că el *știuse* clipa precisă cînd domnișoara Christina plecase din odaie. Simțise cum dispare din spațiu prezența ei terifiantă; simțise asta după sîngele lui, după răsuflarea lui. Continuase totuși să aștepte, fără să aibă destul curaj să întoarcă capul spre fereastră. Ușa de la balcon era deschisă. Poate a rămas încă acolo, poate n-a plecat, ci e numai ascunsă. Știa totuși că se teme degeaba, că domnișoara Christina nu mai e în odaie și nici în balcon.

Se hotărî brusc. Sări din pat și aprinse lampa electrică de buzunar. Căută înfricoșat chibriturile. Aprinse lampa cea mare. Lumina prea puternică sperie un mare fluture de noapte, care începu să zboare deznădăjduit, lovindu-se de pereți. Egor luă lampa de buzunar și ieși pe balcon. Noaptea era pe sfîrșite. Undeva, pe foarte aproape, se presimțeau zorile. Erau aburi reci, un văzduh încremenit. Nu tresărea nici un arbore. De nicăieri, nici un zgomot. Îi fu deodată frică de singurătatea lui și se cutremură. De-abia atunci simți cu adevărat cît îi este de frig. Stinse lampa și intră în odaie. Îl lovi un miros puternic de violete. Fluturele continuă să se zbată, lovindu-se cu zgomote surde de pereți, atingînd uneori sticla lampei. Egor își aprinse o țigară. O fumă însetat, fără gînduri. Apoi se ridică din nou și închise ușa de la balcon. Somnul nu i se lipi de pleoape decît cînd începu să se lumineze bine de ziuă și cocoșii cîntaseră pentru ultima oară.

CAPITOLUL VII

Femeia bătea zadarnic în ușă. Era închisă cu cheia și musafirul nu se trezea s-o descuie. *Doarme greu, parcă ar fi făcut chef azi-noapte*, gîndi femeia, zîmbind sfios. Dar se răcea laptele. Aruncă o privire asupra tăvii încărcate, așezată pe măsuța de alături. Poate l-o scula domnul profesor...

Găsi pe d-l Nazarie îmbrăcat, gata de plecare. În prag, rămăsese cîteva clipe rușinată; îi era greu să-i spună de ce-a venit, să-l roage să deștepte pe d-l Egor.

— Nu cumva ești din satul ăsta? o întrebă domnul Nazarie, văzînd că femeia așteaptă sfioasă.

— Eu îs din Ardeal, spuse mîndru femeia. Dar d-l Egor nu vrea să se scoale. Am bătut în ușă și nu m-aude...

— Așa sînt artiștii, dorm greu, vorbi mai mult pentru sine d-l Nazarie.

Dar era neliniștit. Aproape alergă spre odaia lui Egor. Și bătu cu atîta putere în ușă, încît Egor se deșteptă înspăimîntat.

— Eu sînt, se scuză profesorul, eu, Nazarie...

Auzi cum se învîrtește cheia. Auzi apoi pașii lui Egor, care alergau spre pat. Intră în odaie la un interval decent. Femeia venea în urma lui, cu tava.

— Dormeai adînc după cîte se pare, spuse domnul Nazarie.

— Am să dorm, de acum încolo, foarte adînc, diminețile, vorbi Egor, zîmbind.

Tăcu apoi, privind cum femeia așeză încet tava pe măsuță. Așteptă să plece, apoi întrebă brusc pe Nazarie.

— Spune-mi, te rog, a ce miroase în odaie?

— Violete, răspunse liniștit profesorul.

I se păru că Egor tresare și fața i se face deodată palidă, încercă să zîmbească.

— Vasăzică, e adevărat, spuse el.

Domnul Nazarie se apropie mai mult de pat.

— ...E adevărat, continuă Egor. N-a fost vis, a fost chiar domnișoara Christina...

Fără grabă, fără emoție, îi povesti întîmplările din noaptea trecută. Se minuna și el de precizia cu care își amintea toate amănuntele. Vorbea grav, oprindu-se des ca să-nghită. Își simțea gîtul uscat. Îi era sete.

§

Înainte de prînz, Egor află că Sanda este bolnavă. Nu va putea veni astăzi la masă. Își ceru voie să o vadă numai pentru cîteva minute. Cu acest prilej, își va putea scuza și plecarea. Îi va fi ușor să-i spună că nu mai îndrăznește să rămînă, acum, cînd și ea și d-na Moscu sînt bolnave.

— Dar ce s-a întîmplat? întrebă el, încercînd să pară degajat, intrînd în odaia Sandei.

Fata îl privi tristă, luptîndu-se multă vreme cu un zîmbet care nu voia să înflorească. Îi arătă din ochi un scaun. Era singură și Egor se simți oarecum intimidat. Stăpînea în odaie un miros feminin, prea intim, prea cald. Mirosea a sînge.

— Nu mă simt deloc bine, șopti Sanda. Ieri seară am avut amețeli, dureri de cap și, iată, acum nu mă pot ridica din pat...

Îl privi în adîncul ochilor, cu dragoste și cu spaimă în același timp. Nările îi tremurau. Tîmplele îi erau foarte palide.

— ...Nu mai am deloc putere în mine, adăugă ea. Uite, obosesc vorbind...

Egor se apropie alarmat de pat și îi apucă mîna.

— Dar nu trebuie să te obosești, începu el căutînd un ton voios și stenic. Probabil că ai răcit, ai o migrenă care te-a extenuat. Mă gîndeam tocmai...

Voia să spună: „mă gîndeam tocmai că noi, musafirii, te obosim din cale-afară, și că ar trebui să plecăm”. Dar fata începu deodată să plîngă, plecîndu-și capul.

— Să nu mă lași, Egor, șopti ea înfierbîntat, să nu mă lași singură. Numai tu mă poți scăpa în casa asta...

Îl tutuia pentru întîia oară. Egor simți un val cald de sînge lovindu-i obrajii. Neliniște, fericire, rușine de lașitatea lui?

— Nu-ți fie teamă, Sanda, șopti el, apropiindu-și capul. Nu se va întîmpla nimic. Eu sînt aici, lîngă tine și nu ți se va întîmpla nimic...

— Ah, de ce nu pot să-ți spun...

În acea clipă Egor fu gata să-i povestească tot ce știa el, tot ce-l înspăimîntase pe el. Dar auzi pași pe coridor și sări în mijlocul odăii. Era agitat, neliniștit. Cuvintele Sandei îi dăduseră totuși o nesfîrșită încredere în sine. Proteja, apăra.

D-na Moscu intră în odaie ca din întîmplare. Nu i se părea deloc ciudat s-o găsească pe Sanda bolnavă, sub pătură, și pe Egor acolo, în fața ei.

— Nu te scoli? o întrebă.

— Azi nu mă scol deloc, spuse Sanda, încercînd să vorbească liniștit și zîmbind. Vreau să mă odihnesc...

— Au obosit-o musafirii, spuse Egor mai mult în glumă.

— Nu e adevărat, vorbi d-na Moscu. Întotdeauna ne face mare plăcere să avem oameni de seamă la masa noastră. Unde e Simina? întrebă, după o scurtă pauză.

Egor și Sanda se priviră scurt, roșind amîndoi, ca de o taină urîtă pe care și-ar fi amintit-o fără voia lor.

— N-am văzut-o, vorbi Sanda.

— Mă duc s-o caut eu.

Egor avea astfel un motiv să se retragă și să se reîntoarcă mai tîrziu, cînd va fi plecat d-na Moscu. Porni cu pas hotărît; căutătura îi era mai aspră, fruntea îngîndurată. Îi era rușine de lașitatea lui. Voise să plece și nu avusese nici măcar curajul să-i spună d-lui Nazarie. Se gîndise chiar să-și ticluiască o telegramă de chemare, așa cum își amintea că cetise, demult, într-o carte. Glasul și cuvintele Sandei deșteptară în sufletul lui o furie încăpățînată de risc, de a înfrunta primejdia. Și un început de aventură, stranie, drăcească – de care îi era teamă, dar care îl atrăgea totuși, ca un fruct necunoscut, otrăvit.

Întrebă în sufragerie. Nimeni nu văzuse pe Simina. Coborî treptele verandei și se-ndreptă spre odăile din fund. Cu prilejul acesta va vedea și pe întunecata doică. Se întîlni cu jupîneasa și o întrebă.

— Duduița a plecat spre grajdul ăl vechi...

Îi arătă, departe, un șopron pe jumătate ruinat. Egor se îndreptă spre grajd calm, cu mîinile în buzunare, fumînd. Nu voia să dea proporții de expediție întîlnirii sale cu Simina. *Ce cuib de vrăjitoare*, gîndi în clipa cînd intră în grajd. Era o încăpere lungă, veche, neîngrijită, cu tavanul crăpat pe alocuri. Aproape întuneric. Zări pe Simina tocmai la celălalt capăt, într-o caleașcă demodată. Cînd îl văzu, fetița azvîrli repede o cîrpă pe care o avusese pînă atunci în mînă și se ridică. Îl aștepta și Egor simți din privirile ei că lupta nu va fi ușoară.

— Ce te-ai ascuns aici, Simina? o întrebă, prefăcîndu-se voios și pus pe glumă.

— Mă jucam, domnule Egor, răspunse fetița fără să clipească.

— Ce ciudat joc! se miră Egor apropiindu-se. În cea mai veche trăsură, plină de praf...

Puse mîna pe un felinar, dar nu găsi deloc praf. Înțelese atunci gestul Siminei, cîrpa pe care o aruncase la intrarea lui.

— E o trăsură foarte veche, dar e curată, adăugă el. Văd că ții la ea, o îngrijești, o cureți...

— Nu, se apără Simina, mă jucam numai. Și mi-era teamă să nu mă murdăresc.

— Dar de ce te fereai, de ce-ai aruncat cîrpa? o întrebă repede Egor ca s-o încurce.

— Nu vă puteam da mîna cu o cîrpă de praf, răspunse liniștită Simina. Se opri o clipă, zîmbind. Credeam că o să-mi întindeți mîna, adăugă ea cochetă, privindu-l din nou în ochi.

Egor roși. Făcuse de la început o gafă.

— A cui a fost trăsura aceasta? întrebă el.

— A domnișoarei Christina, răspunse Simina.

Se priviră în ochi, aspru. *Ea știe*, înțelese Egor, *știe ce s-a întîmplat azi-noapte*.

— Tanti Christina, vorbi Egor ca și cum n-ar fi observat nimic, săraca bătrînă! Ce caleașca veche și ieșită din modă, ca și biata tanti... Pe pernele acestea își plimba bătrînele ei oase, cînd ieșea să respire puțin aer curat...

Începu să rîdă.

— ...în caleașca asta boierească se plimba pe moșie, continuă el, și vîntul o făcea să tremure de frig, și-i flutura părul ei alb... Sau era numai cărunt? o întrebă brusc, întorcîndu-se spre Simina.

Fata îl ascultase cu un zîmbet de nesfîrșită milă și ironie. Cînd Egor se întoarse spre ea, Simina îi susținu privirile, încercînd să-și ascundă zîmbetul; ca și cînd i-ar fi fost rușine de rușinea lui.

— Știți foarte bine că *domnișoara* Christina, vorbi ea apăsînd cuvîntul, că *domnișoara* Christina n-a fost niciodată bătrînă...

— Nici tu, nici eu nu știm nimic despre ea, o întrerupse brutal Egor.

— De ce vorbiți așa, domnule Egor? se miră candid Simina. Doar ați văzut-o...

Ochii îi sticliră drăcește, și zîmbetul biruitor îi lumină fața întreagă. *Mă atrage în cursă*, gîndi Egor. *Dar dacă mai spune ceva, o strîng de gît și o ameninț că o omor, pînă mi-o mărturisi tot ce știe.*

— I-ați văzut portretul, adăugă Simina după o bine calculată pauză. Domnișoara Christina a murit foarte tînără. Mai tînără ca Sanda. Și mai tînără, și mai frumoasă, continuă ea.

Egor rămase cîteva clipe încurcat; nu știa ce-ar mai trebui să spună, cum s-o silească pe Simina să se trădeze, ca s-o poată *întreba*.

— Nu e așa că vă place Sanda? întrebă brusc Simina.

— Îmi place și-am să mă-nsor cu ea, răspunse Egor. Și dumneata ai să vii la București, ai să fii mica mea cumnată și am să te cresc eu! Ai să vezi atunci cum au să-ți piară nălucirile acestea din cap!

— Niciodată nu înțeleg de ce vă supărați pe mine, se apără sfios Simina.

Amenințarea, sau poate tonul ridicat și bărbătesc al lui Egor, o intimidase. Se uită cu oarecare teamă în jurul ei, așteptînd parcă un semn în ajutor. Deodată se liniști și începu să zîmbească. Privea fix un colț al șopronului. Ochii ei erau mai sticloși acum, mai depărtați.

— Degeaba te uiți, vorbi iarăși Egor. Degeaba aștepți... Mătușă-ta e de mult moartă, mîncată de viermi și amestecată cu pămînt. M-auzi, Simino?

O apucă de umeri și aproape îi țipa cuvintele la urechea ei. Îi fu și lui frică de glasul spart, de cuvintele pe care le strigase. Fetița se cutremură. Se făcuse parcă mai palidă și-și strîngea buzele. Dar cum

îi dete drumul din strînsoare, își reveni. Privi din nou peste umărul lui Egor, privi fascinată, fericită.

— Ce tare m-ați scuturat, se plînse ea ducîndu-și mîna la frunte. Mă doare și capul... Cu copiii e ușor să fii puternic, adăugă mai încet, ca pentru sine.

— Vreau să te trezesc, vrăjitoare mică ce ești, se aprinse din nou Egor. Vreau să-ți iasă nălucirile din cap, spre binele tău, pentru scăparea ta...

— Știți foarte bine că nu sînt năluciri, vorbi Simina de data aceasta, provocator. Sări din trăsură și trecu prin fața lui Egor cu nesfîrșită demnitate.

— Nu te grăbi, mergem împreună, îi spuse Egor. Venisem să te caut. D-na Moscu m-a trimis să te caut... Nu știam că am să te găsesc curățînd de praf o caleașcă de o sută de ani...

— E din 1900, de la Viena, spuse Simina fără să se întoarcă, calmă, continuîndu-și drumul prin grajd. 1900–1935, tocmai treizeci și cinci de ani...

Ajunseră la poartă. Egor o deschise larg și lăsă fetița să-i treacă înainte.

— M-a trimis să te caut pentru că Sanda e bolnavă, continuă el. Știi că Sanda e bolnavă?

Îi surprinse un zîmbet mic, răzbunător.

— Nu are nimic grav, adăugă el repede. O doare numai capul și stă în pat...

Fetița nu-i răspunse. Mergeau alături, prin curtea mare, sub soarele rece de toamnă.

— *À propos,* vorbi Egor înainte de a ajunge în casă, voiam să-ți spun ceva care te interesează.

Îi apucă brațul și-și plecă grumazul mult spre ea, ca să-i poată șopti aproape de ureche:

— ...Voiam să-ți spun că dacă i se întîmplă ceva Sandei, dacă... Înțelegi?... Atunci s-a sfîrșit și cu tine. Asta nu rămîne între noi, firește. Poți s-o spui mai departe, dar nu d-nei Moscu. Ea, săraca d-nă Moscu, nu are nici o vină...

— Am să-i spun asta Sandei, nu mamei, vorbi răspicat Simina. Am să-i spun că nu înțeleg ce aveți cu mine!

Încercă să-și smulgă brațul. Dar mîna lui Egor se înfipse mai adînc în carne. Simțea o adevărată bucurie înfigîndu-și degetele în carnea ei moale, crudă, drăcească. Fata își mușcă buzele de durere, dar nici o lacrimă nu-i umezi ochii ei reci, metalici. Rezistența asta îl făcu pe Egor să-și piardă cumpătul.

— Și am să te chinui, Simino, n-am să te omor așa repede, șuieră el. Am să te sugrum numai după ce-ți voi fi scos ochii și îți voi fi smuls dinții unul cîte unul... Cu fierul roșu am să te chinui. Spune asta mai departe, spune cui știi tu... Să vedem dacă...

În acea clipă simți o durere atît de violentă în brațul drept, încît dete drumul fetei. Trupul întreg i se golise de vlagă. Brațele îi atîrnau moi, lipite de șolduri. Și parcă nu-și dădea seama unde se află, pe ce lume se află.

Văzu cum Simina se scutură, își presează pliurile rochiței și își freacă brațul în care degetele lui își lăsaseră urmele. O văzu de asemenea cum își piaptănă cu palma părul, își aranjează buclele și-și prinde o copcă ascunsă, care îi sărise pe drum. Simina făcu toate acestea fără să-l privească. Nici măcar nu se grăbea; parcă el nici n-ar mai fi existat. Porni spre casă cu pasul zvelt, dezghețat, și totuși de o nobilă grație. Egor o privi uluit, pînă ce mica ei făptură se pierdu în umbra verandei.

ȘARPELE

Tu șerpe balaur,
Cu solză de aur,
Cu nouă limbe împungătoare,
Cu nouă cozi izbătoare,
Să te duci la ea,
Unde-o vei afla...
Și tu să n-o lași
Pînă ce ea,
Mîndra mea,
Cu mine s-a întîlni
Și îmi va vorbi...

Descîntec de dragoste

Pagină intenționat goală

CAPITOLUL I

Liza se pregătea să aplaude, presimțind sfîrșitul romanței.

Nădăjduia că gestul zgomotos, și cuvintele pe care va trebui să le spună, și comentariile celorlalți o vor ajuta să-și rețină lacrimile. Căci refrenul o emoționa stupid, aproape sălbatic; în special primele rînduri:

În părul meu, odată blond,
E o șuviță argintie...

De unde năvăleau deodată atîtea amintiri, atîtea nostalgii? I se părea că mai auzise undeva aceleași cuvinte, de foarte mult timp, cînd era mică și mătușa Leana îi recita poezii la modă înainte de război:

E o șuviță argintie...

Știuse parcă, înainte să le audă, cuvintele ce trebuiau să vină. Aștepta sfîrșitul, căruia vocea de bariton timid îi da o mirată tristețe:

...Eu n-am avut copilărie!

Întocmai cum presimțise ea, fără ca să-și poată stăpîni emoția și neliniștea. Cuvintele acestea îi amintiră deodată chipul zîmbitor al Leanei, grădina cu duzi din Bulevardul Pache și tristețile de atunci. I se păru că e foarte nefericită, că tinerețea ei e un dezastru și că nu o înțelege nimeni, că nu o va înțelege nimeni, niciodată. I se păru atît de deșartă căsătoria ei cu un funcționar superior, după atîta așteptare! Atît de triste toate întîmplările... I-ar fi plăcut să se afle acum undeva singură, ascultînd romanța și putînd să plîngă fără sfială.

— Să-mi scrii cuvintele! auzi glasul Dorinei de la celălalt capăt al mesei. Sînt superbe!

— Cuvintele sînt vechi, răspunse d-l Stamate parcă mai timid. Numai melodia e nouă. Îmi place, pentru că e o melodie tristă...

Se întoarse către Liza, fără ca ea să-l vadă. Părea destul de surprins de succesul pe care îl avusese glasul lui. Nu primise să cînte decît după multe insistențe. Cunoștea prea puțin pe gazdă, pe ceilalți invitați... Și totuși, ce oameni cumsecade, în special gazdele. O primire atît de grandioasă, aici, la Fierbinți, un biet sat la treizeci de kilometri de capitală...

— Puțin vin cu sifon, dacă nu te superi, se rugă Stere, întinzînd paharul gol peste masă.

Liza îl privi dezgustată. *Să faci un asemenea gest, după o romanță... Și ăsta e bărbatul meu...*

— De cine sînt cuvintele? întrebă din nou Dorina. Nu le-am întîlnit pînă acum...

Vorbea tare, de la capătul mesei, ca să fie auzită și de căpitanul Manuilă. Își dedea foarte bine seama de ce a fost aranjată petrecerea aceasta, cu atîția invitați, aici la țară, în casa cumnatului ei. *Vor să mă mărite...* Îi venea să zîmbească. De cîte ori se uita la căpitanul Manuilă și-l vedea mîncînd corect, controlîndu-se neîncetat, nu cumva să-și pună coatele pe masă, i se părea că se pregătește să joace o farsă: ea se va preface că este o tînără care se logodește, iar căpitanul Manuilă va juca rolul logodnicului... *Cum? Așa, deodată? Cu un om pe care nu-l cunoști?!*

— Nu cred că sînt de Bacovia, adăugă ea, tot atît de tare. Și nici de Arghezi...

Numele acestea vor ului puțin pe domnul căpitan, gîndea Dorina.

— ...N-aș putea să spun de cine sînt, se scuză Stamate. Știu că sînt foarte vechi...

Căpitanul Manuilă continua să asculte pe gazdă, fără să ridice ochii.

— ...În condițiile astea, n-aș putea nici eu închiria apartamentul, domnule căpitan, spunea d-na Solomon. Vedeți d-stră, lumea vorbește așa și pe dincolo despre proprietari.

D-na Solomon trase un fum din țigară, lung, cu atenție, apropiindu-și genele. *Este exasperant băiatul ăsta cu tăcerea lui. Și n-are nici un subiect de conversație. Oare să se fi îndrăgostit atît de repede?*

Căpitanul nici nu îndrăznea să-și îndrepte privirile spre capătul mesei, de unde Dorina zvîrlea întruna întrebări. I se dăduse a înțelege, înainte de a ajunge la Fierbinți, în timp ce rămăsese singur cu Stere în mașină, că hotărîrea trebuie luată repede. Părinții fetei nu pot aștepta prea mult. Dorina și-a trecut licența în toamnă. Nu că ar avea nevoie să profeseze – căci el doară știe situația – dar așa a voit ea, i-a plăcut să-nvețe. Și-acum sînt mai multe partide. Și părinții vor să aranjeze într-un fel. Dorina spunea că visul ei este să petreacă luna de miere ca o vacanță, și în străinătate...

— Cine mai vrea o cafea? întrebă d-l Solomon, ridicînd mîna în sus.

D-na Solomon tresări, fericită că are un motiv să-și părăsească taciturnul ei tovarăș de masă.

— Mă ierți, te rog, un moment!... Să văd de cafele!

Căpitanul Manuilă roși, înclinînd exagerat capul, ca și cînd ar fi voit să spună: „Vai, doamnă; desigur! D-stră, ca gazdă”... Dădu cu ochii de Dorina, care părea că-l privește visătoare, și zîmbi. Începea să capete curaj.

— Văd că vă place poezia, domnișoară, vorbi el pe neașteptate.

Se făcu deodată tăcere. Dorina se îmbujoră brusc și începu să-și numere mărgelele din jurul gîtului. Auzind că începe discuția despre poezie, Stamate se plecă atent deasupra mesei, curios să asculte.

— Îmi plac doar anumiți poeți, vorbi Dorina. Și mai mult moderni...

— Am băgat de seamă, zîmbi căpitanul Manuilă. Versurile de-adineauri nu le-ați recunoscut, deși nu sînt atît de vechi. Sînt din Radu Rosetti...

Liza privi cu mirare pe căpitan. *Așadar, nu e chiar atît de prost... Și are dreptate: sînt versurile lui Radu Rosetti.* Leana avea volumele lui de poezii... și cărțile acelea și le mai reamintește și acum, atîția ani după moartea Leanei. Le ținea pe policioara din salon, în casa veche din Bulevardul Pache; au rămas acolo pînă ce a murit și Leana, tot de tuberculoză, așa cum muriseră și celelalte mătuși. Liza era pe atunci în cele dintîi clase de liceu, își amintește cu ce jind privea atunci policioara încărcată cu cărți. Era acolo și Ion, apărut de curînd... Și după

moartea Leanei se bucurase chiar în ascuns că va putea lua cele două volume și le va păstra pentru totdeauna; nimeni nu se va mai gîndi să le ceară înapoi. Și, deodată, poruncitor, glasul mamei: „Să nu iei nimic, că au microbi!”... Cărțile apoi le-au ars, așa i-au spus, împreună cu coșul de rufe în care se afla colecția *Universului literar*...

— Ce poet, domnule, și Radu Rosetti! exclamă Stere. L-am cunoscut în timpul războiului...

Liza plecă fruntea. *Are numai nouă ani mai mult ca mine și pare atît de bătrîn, atît de străin...* Și se-mbătrînește singur, fără să i-o ceară nimeni, parcă numai ca să-i facă ei în necaz, să-i amintească aspru că el a cunoscut altă viață, că e dintr-o altă generație...

D-l Solomon, văzînd discuția începută, se ridică și plecă din odaie. Trecu în săliță și, după ce închise ușa, privi cu atenție sticlele și sifoanele din căldările cu gheață. Deschise apoi ușa de la dormitor. D-na Solomon era în fața oglinzii, privindu-se fumînd. Cu mîna stîngă își aranja părul.

— Știi că am terminat vinul, spuse d-l Solomon.

D-na Solomon ridică din umeri. Se depărtă de oglindă cu pași moi și se așeză pe marginea patului.

— Bine că s-a terminat masa, vorbi ea plictisită.

— Dar a ieșit totul excelent, adăugă d-l Solomon. Și-a fost berechet. Tu spuneai că n-are să ajungă puii... Și ai văzut c-a mai rămas... *À propos*, i-ai spus femeii să-i acopere bine? Cu căldurile astea... Și-au să trebuiască diseară.

Își aprinse și el o țigară și se așeză pe pat, lîngă nevastă-sa.

— Nu știu cum a rămas hotărît, mergem și noi la mînăstire?

— Cum vrei tu, răspunse d-na Solomon. Dar să știi că eu nu dorm acolo, cu ploșnițe și cu țînțari...

— Nu sînt decît țînțari, zîmbi d-l Solomon.

— Parcă tu simți vreodată!

Tăcură amîndoi, cîteva clipe, fumînd cu ochii în tavan.

— Tu ce crezi de căpitanul ăsta? întrebă d-l Solomon.

— Mă-ntrebam și eu de unde l-ați mai găsit...

— Să știi că nu-i prost, întrerupse d-l Solomon. După ce-ai plecat tu, a început o discuție foarte serioasă... Dar am impresia că s-a intimidat. Ori se pare că l-a luat Stere cam repede...

— Și ălalaltul cine e? întrebă d-na Solomon ridicîndu-se.

— Stamate, un prieten de-al căpitanului, mi se pare că-i inginer agronom...

D-l Solomon ascultă o clipă încruntat, încercînd să ghicească ce se petrece alături, apoi întrebă cu alt glas:

— S-or fi făcut cafelele?

Din sufragerie se auzeau voci, rîsete. Cîțiva pași greoi, apoi ușa se deschise și apăru bătrîna d-nă Solomon. Intră cu multă grijă, temîndu-se parcă să nu facă zgomot.

— Aicea erați? întrebă ea, fără să se mire.

Se apropie încet de pat, călcînd cu aceeași băgare de seamă, și se așeză chinuit, oftînd.

— Cum vi se pare? întrebă din nou, ridicînd privirile.

— Numai de s-o hotărî... vorbi d-l Solomon.

— Asta ziceam și eu...

D-l Solomon se întoarse către nevastă-sa.

— Aglo, eu aș zice să te mai duci tu prin sufragerie. Vezi, poate vor să treacă în grădină... Nici nu mai e prea cald acum...

D-na Solomon se opri în trecăt în fața oglinzii, ca să-și aranjeze din nou coafura.

— Tu ce zici? o întrebă bătrîna.

D-na Solomon ridică din umeri și dădu să iasă din odaie.

— De, știu și eu...

După ce se închise ușa, bătrîna privi din nou spre d-l Solomon.

— Ei nu-i prea place...

— Așa e ea, n-o știi? Cînd stăm singuri cuci aici, oftează după musafiri... Și cînd are musafiri, cade obosită. Dar mie îmi place căpitanul. Are și școală...

— Și ălalaltul e drăguț, vorbi d-na Solomon.

De alături se auziră zgomote; scaune depărtate de masă, rîsete, mulțumiri. D-l Solomon se grăbi să iasă din odaie.

— Mamă, spuse el din prag, vezi, ocupă-te d-ta pentru diseară. Știi, la mînăstire trebuie să venim bine pregătiți...

CAPITOLUL II

În grădină era încă destul de cald și Stere își scoase haina, agățîndu-și-o de ramura unui vișin. Rămase în cămașă. I se vedea ceafa rotundă, netedă, albă. Riri trecu în acea clipă pe lîngă el, cu tava încărcată cu pahare aburite. Stere o opri.

— Mie fără dulceață, mulțumesc, spuse el apucînd două pahare deodată, cu amîndouă mîinile.

Rezemată de vișin, Liza îl văzu cum înghite apa, pe nerăsuflate, aplecîndu-și capul mult pe spate, ca și cum ar fi voit s-o primească de-a dreptul în gîtlej. Liza îl privi aproape fără mirare. Avu din nou, în acea clipă, sentimentul că și-a ratat viața, că a fost păcălită – fără voia ei, înainte ca ea să prinză de veste. Ar fi vrut un singur lucru: să povestească cuiva, să se împrietenească cu cineva, cu cineva necunoscut, căruia să-i spună an cu an viața ei întreagă.

Întoarse capul. Alături, pe iarbă, era Vladimir, fratele Ririei, și cu cei doi musafiri. I se păru că e ceva schimbat în gesturile lui Vladimir. Vorbea parcă altfel, mai solemn, mai responsabil. Îl privi cîteva clipe fără să înțeleagă. Apoi zări deodată țigara pe care băiatul o ținea atent între degete. Fumul se înălța albăstrui în aerul cald al grădinii, o șuviță stingheră, tremurînd, pierzîndu-se repede în lumină.

— Tu ce ai, te doare capul?

Stere venise lîngă ea, blajin, și-i apucase brațul.

— N-am nimic, zîmbi Liza.

— Ei, parcă eu nu știu! exclamă Stere destul de tare. Ai auzit romanța aia. Așa ai rămas tu: o sentimentală!

Stamate ridică ochii și se îmbujoră brusc. Stere îl mîngîie cu o privire prietenească, recunoscătoare.

— N-ai vrea să ne cînți și ceva mai vesel, domnule inginer?! întrebă el, apropiindu-se de grup și trăgînd brațul Lizei.

Stamate voi să se ridice, dar Stere îi puse mîna pe umăr.

— Nu te deranja, te rog, doar sîntem între prieteni...

— Mă gîndeam că poate doamna... bîigui Stamate.

— Ea a rămas ce-a fost: o sentimentală și o romantică, zîmbi Stere. D-aia te-ntrebam: poate ne mai cîntai ceva, mai vesel...

Stamate încercă din nou să se ridice. Se simțea prost, așa cum stătea pe iarbă, cu genunchii strînși, apropiați de coate, și privind în sus, silindu-se să zîmbească, silindu-se să-și ascundă încurcătura și lipsa de vervă printr-o mimică exagerată.

— Lasă, domnule, nu te deranja, vorbi Stere apăsîndu-i încă o dată mîna pe umăr. Sau poate cînți mai bine din picioare.

— Nu cred că se poate cînta în grădină, spuse Liza. Nu e mediul.

Vladimir zvîrli iritat țigara peste gard. Îl întrerupsese tocmai cînd se simțea mai încălzit în discuție, cînd îi pierise timiditatea din timpul mesei.

— Cum o să cînte cineva în căldura asta? exclamă el ironic. Mai bine vă așezați și voi pe iarbă și mai stăm de vorbă pînă se înserează... Domnul căpitan știe o sumă de lucruri interesante. Spunea c-a citit acum de curînd o carte...

— Vai, lăsați!... se scuză căpitanul.

— După cîte văd eu, ești savant, nu glumă! îl necăji cu admirație Stere.

— Să vezi, Liza... despre existența lui Isus! exclamă Vladimir.

Liza se prefăcu mirată și interesată de această veste.

— Cine poate să știe vreodată ceva sigur despre Isus! spuse Stere placid.

— Sînt documente, îndrăzni căpitanul Manuilă.

— Dar parcă documentele astea nu le-au făcut tot popii? întrebă ironic Stere. Eu repet ce-am spus de atîtea ori: că religia e bună pentru țărani, pentru oamenii de jos, care altminteri ar fi niște anarhici... Sau mai poți spune și altceva: că Isus a fost un ideal de moralitate, de abnegație și așa mai departe. Ca ideal, nimic de spus; dimpotrivă, noi ar trebui să-l luăm de model...

— Dar ce discutați cu atîta aprindere? întrebă deodată Dorina apropiindu-se de grup.

Căpitanul se ridică politicos în picioare, urmat de Stamate. Stere nu avu timp să intervină.

— Vorbeam despre existența lui Isus, spuse Liza. Domnul căpitan a citit de curînd o carte și tocmai voia să ne spună...

— Nu e *Fiul omului* a lui Emil Ludwig? întrebă Dorina.

— Care Ludwig e ăsta? întrerupse Stere. Nu e ăla cu viața lui Napoleon? Lizule, avem și noi cartea asta...

Căpitanul Manuilă se întoarse cu delicatețe spre Dorina și răspunse, fără ca să-l poată auzi toți:

— Nu, domnișoară, era vorba de o carte mai puțin celebră. De altfel, nici nu e atît de nouă, a apărut acum vreo zece ani. Îi spune *Le Mystère de Jesus* de P. I. Couchoud...

— Să mi-o împrumuți și mie, se rugă Vladimir.

— Cu plăcere, domnule Săveanu, vorbi căpitanul corect.

Liza începuse să-l privească cu mai multă simpatie. Nu părea deloc prost. Și apoi, dăduse prilej lui Stere să se reabiliteze. Ceea ce spusese el despre existența lui Isus părea destul de interesant. Deși s-ar fi putut exprima cu mai multă îngrijire; ar fi putut vorbi și de mistica creștină, de catedrale...

Vladimir voia să se depărteze cu căpitanul, Stamate și Dorina, să facă un grup aparte, ca să poată discuta în voie, dar Riri îl apucă de braț și-l luă deoparte.

— Du-te în casă, îi șopti ea, te cheamă Aglaia.

Vladimir alergă spre intrarea principală cu pasul lui sportiv, care îi dedea întotdeauna un sentiment stenic, amintindu-i parcă încă o dată că nu are decît 19 ani, că e student la Litere și are toată viața înaintea lui. Găsi pe d-na Solomon în sufragerie, răscolind sertarele ca să caute șervețele de masă curate.

— M-ai chemat? întrebă el răsuflînd adînc.

— Voiam să te întreb dacă putem lua patefonul la mînăstire, lămuri d-na Solomon.

Vladimir tăcu cîteva clipe, ca și cum ar fi încercat să se gîndească. Îi venea greu să răspundă; întrebarea căzuse atît de neașteptată, atît de străină de gîndurile pe care i le răscolise discuția de-adineauri...

— Nu știu dacă o să mai fie timp de dansat, vorbi el distrat. O

să ajungem acolo pe seară, o să trebuiască să le arătăm lacul, pădurea și celelalte... Apoi o să ne așezăm la masă...

— Atunci ai adus patefonul degeaba, spuse d-na Solomon plictisită.

— Credeam că o să se danseze aici, se scuză Vladimir.

— Văd că acum s-au așezat la vorbă, răspunse d-na Solomon, arătînd cu capul spre grădină. Nici n-au să mai vrea să intre înăuntru...

— E mult mai comod afară, încercă s-o îmbuneze Vladimir. Și cred că e mai convenabil și pentru voi; scăpați mai devreme de musafiri...

Vladimir rîse, ca să-și sublinieze gluma. Dar se simțea și el puțin vinovat. Cînd, cu o săptămînă înainte, îi telefonase d-na Solomon la București, invitîndu-l la Fierbinți împreună cu Riri, el propusese să vină cu patefonul, ca să antreneze musafirii. Știa despre ce e vorba și, cunoscînd-o bine pe Dorina, îi era teamă de o masă glacială și de o după-amiază plicticoasă. Avînd patefonul, tinerii puteau începe să danseze imediat după dejun – și gheața era ruptă. Știa mai ales cîtă plăcere face dansul d-nei Solomon, care stătea o bună parte din an departe de București, singură cu soțul ei, într-o margine de sat.

— Ție cum ți se pare căpitanul? o întrebă el după cîteva clipe, văzînd că Aglaia nu-i răspundea. Știi că s-a dezghețat acuma, la urmă...

— Faceți cum vreți, eu nu m-amestec, vorbi tăios d-na Solomon.

De ce Dumnezeu o fi atît de îmbufnată astăzi? se întrebă mirat Vladimir. *Poate pentru că nu i-a făcut nimeni curte...* Își aminti că Aglaia nu se amuza decît dacă se ocupa cineva de ea, insistent, galant și curtenitor – cineva, dar nu d-l Solomon. Din nefericire, astăzi nu era nici un cavaler. Căpitanul ar fi trebuit să se ocupe de Dorina. Iar prietenul lui, inginerul, pare a fi foarte timid. Dacă s-ar fi dansat...

— Poate că ar trebui să aranjăm ceva aici, îndrăzni din nou Vladimir. Acum nu e nici cinci. Noi plecăm de-abia pe la șapte jumătate... Dacă am dansa, poate le dăm prilejul să se cunoască mai bine...

— Pînă acum nici n-au avut timp să-și vorbească, spuse d-na Solomon. Stați cu toții pe capul lor...

Tăcură amîndoi. Vladimir căuta un motiv agreabil ca să se poată întoarce în curte.

— Cine e prietenul lui? vorbi din nou d-na Solomon.

— Astăzi l-am cunoscut și eu. Spune că e inginer agronom. Lui Stere i-a năzărit să-l pună să cînte în curte...

— Așa e el întotdeauna, vorbi d-na Solomon.

Vladimir simți că trebuie să abată discuția. Aglaia putea în orice clipă să alunece în chestiunile familiale și-ar fi fost silit s-o asculte fără să îndrăznească să apere pe cineva.

— Ce-ar fi dacă le-am propune să viziteze satul? întrebă el brusc.

Aglaia îl privi mirată și batjocoritoare. Era gata să-i spună: „Parcă ai fi Jorj!” – cînd ușa se deschise și intră d-l Solomon.

— Întreba Liza de tine, spuse el, făcîndu-și vînt cu batista. Apoi, către Vladimir: Păcat că n-ai fost și tu!... Să vezi, domnule, ce frumos explică!... Să știți că e băiat cu carte și are viitor... Se apropie de nevastă-sa: Mergem și noi la mînăstire, le-am făgăduit... Am uitat să-ți spun, adăugă el după cîteva clipe, sînt acolo și Zamfireștii. Ei au venit de azi-dimineață direct de la București. S-au oprit însă la pădure...

D-na Solomon deveni deodată curioasă.

— De unde știi?

— A venit omul de la judecătorie, îl trimiseseră în sat după sifoane...

Vladimir profită că d-na Solomon se antrenase la vorbă și se întoarse în curte. Erau toți strînși sub vișin. Căpitanul Manuilă părea acum mult mai familiar, mult mai intim. Vorbea cu Dorina și cu Liza. Riri și cu Stere erau lîngă Stamate.

— Să-mi spuneți și mie ce-ați discutat, începu Vladimir, silindu-se să-și ascundă necazul.

Simțise, cum se apropiase de grup, că îl uitaseră pe el, că toți acești oameni vorbiseră fără să țină seama de ideile lui, de acele observații inteligente pe care le făcuse pe cînd se afla pe iarbă, numai el și cu cei doi musafiri. Își simțea orgoliul rănit; în fond, el adusese discuția asupra unor lucruri serioase, el se sacrificase stînd de vorbă cu niște necunoscuți, îndrăznind să abată conversația de la subiectele vulgare la probleme și la cărți. Dacă n-ar fi fost el, căpitanul n-ar fi avut curajul să vorbească despre lucruri atît de serioase...

— Am vorbit o sumă de erezii, tinere, încercă să-i răspundă căpitanul Manuilă.

Vladimir îi fu recunoscător și îi zîmbi, apropiindu-se. Dar Dorina îl întrerupse:

— Vreau să-mi răspunzi la ce te gîndești de obicei cînd te uiți în gol, vorbi ea, reluînd conversația dinainte.

— Eu nu știu niciodată la ce mă gîndesc cînd rămîn cu ochii în gol, spuse Liza.

Căpătase și ea vervă acum. O interesa discuția.

— De obicei ești atît de obosit, încît nu-ți amintești nimic, interveni Vladimir.

— Dar d-tale ți se întîmplă să ți se pară c-ai mai trăit o dată aceleași lucruri? întrebă cu vioiciune Dorina. Că, de pildă, tot ce se întîmplă acum, aici, în grădină, s-a mai petrecut o dată, întocmai, cu aceiași oameni și că ai spus aceleași cuvinte?!

Părea că întrebarea o interesează foarte mult, căci nu lăsă timp căpitanului să răspundă, ci adăugă o sumă de amănunte și explicații.

— ...Știi, uneori, cînd mi se-ntîmplă să cred că am mai trăit întocmai aceleași lucruri, mă cuprinde groaza...

I se păru, în acea clipă, că are să i se întîmple același lucru și acum. Dar nu... era peste putință. *Pe căpitanul Manuilă nu l-am întîlnit niciodată*, își spuse ea liniștindu-se. Totuși, simțise o ușoară amețeală.

— Dacă-mi pare rău că nu m-am înscris și la Filozofie, vorbi Vladimir, este tocmai din cauza problemelor acestora ale sufletului. La noi, la Istorie, nu se rezolvă nimic...

D-l Solomon ieșise pe verandă.

— Cine vrea ceai, cine vrea cafea și cine vrea plăci de patefon?! exclamă el jovial.

Stamate rîse. I se păruse foarte reușită întreruperea aceasta. Stere îi vorbea, de altfel, despre tifosul exantematic de la Iași, din timpul războiului și nu putea asculta discuția grupului de alături. Auzea la răstimpuri, foarte clare, toate cuvintele Lizei. Cu ce bucurie i-ar fi răspuns... Atîtea lucruri de povestit, de comentat. Și chiar cu Riri, care pare o fată foarte de treabă...

— Hotărîți-vă repede! se auzi încă o dată glasul d-lui Solomon.

— Am putea dansa puțin, șopti Riri.

Se îndreptară cu toții spre verandă. Stamate rămase puțin în urmă.

— ...Ai mult spirit analitic, auzi el glasul Lizei.

CAPITOLUL **III**

Cînd au plecat mașinile din Fierbinți, amurgea. Căldura se risipise cu totul. Cerul începea să se înalțe.

— Are să fie o seară superbă, spuse Dorina, întorcînd capul către căpitanul Manuilă.

— Păcat că n-avem o șosea asfaltată, regretă Vladimir.

Mașina lor înainta, e adevărat, cu greutate. Nu plouase de mult și pe alocuri praful era de o palmă.

— După ce cotim spre pădure, se-ndreaptă drumul, spuse șoferul.

Liza își rezemă ceafa de perna mașinii și sorbi cu nesaț aerul cîmpului. Ce bine că Stere a rămas în urmă, în cealaltă mașină, care va sosi de-abia peste o jumătate de ceas...

— Ce stea e asta? arătă Dorina ridicînd brusc brațul.

— Luceafărul! exclamă Vladimir. Nici atîta astronomie nu știi?!

Căpitanul Manuilă zîmbi și vorbi galant, fără să întoarcă privirile:

— Domnișoara n-a fost poate niciodată îndrăgostită... *Luceafărul* se învață chiar fără astronomie...

— Așa e, întări Liza. Și Eminescu a scris...

Dorina încercă în acea clipă să-și aducă aminte versurile din *Luceafărul*, dar nu izbuti să reconstruiască mental decît cîteva fragmente.

— Ce frumos trebuie să fie să trăiești afară din oraș, într-o căsuță la țară!... vorbi din nou Liza.

Atunci i se părea că ar fi într-adevăr o fericire să ai o vilă într-o pădure, nu prea departe de București, pe marginea unui lac. Cu puține luni înainte văzuse un film american plin de asemenea vile

elegante la marginea orașului; căsuțe albe, cu terase largi, ascunse în pădure. Și la Snagov sînt vile luxoase, chiar pe țărmul lacului, și o barcă cu motor așteaptă la debarcader, în fața terasei, și se leagănă ușor. Ca în străinătate...

— ...Să scapi odată de lume, de zgomote, de telefoane, adăugă ea visătoare, continuînd să privească cerul.

Era atît de odihnitoare liniștea și lumina amurgului, încît Lizei i-ar fi plăcut să fie într-adevăr extenuată, ruinată de viața capitalei, ca să se poată bucura mai deplin de frumusețile acestea noi. În acea clipă se închipui o femeie de lume, obosită de nebunești petreceri nocturne, epuizată de baluri diplomatice și ceaiuri, dezamăgită de aventuri – o eroină de film, căreia viața nu-i refuzase nimic pînă acum și care totuși, în fundul sufletului, continua să fie nemulțumită. Ar fi vrut altceva, mereu altceva...

Întoarse capul spre căpitanul Manuilă și-l privi cu o infinită superioritate, amestecată cu ironie și blîndețe în același timp. Dacă ar ști el...

— Astăzi o să avem o lună splendidă, spuse Dorina. Ar trebui să ne grăbim, ca să ne rămînă timp de plimbare...

Intraseră acum pe șoseaua secundară. Departe se zărea, ca o coamă ascunsă în zare, pădurea mînăstirii.

— Ce-or fi făcînd ceilalți? se întrebă Dorina, întorcînd capul. O fi pornit mașina?

Ceilalți erau soții Solomon, Stere, Stamate și cu Riri. Ei veneau cu mașina unui prieten, silvicultor. Plecaseră destul de tîrziu, dar mașina era mai bună și se apropiau. La marginea cealaltă a orizontului apăruse un nor de praf.

— Ei sînt! întări Vladimir, după ce privi cu atenție.

— Prietenul d-tale, domnul inginer, e foarte timid, vorbi Liza.

— Pînă se obișnuiește, lămuri căpitanul. Adevărul este că nici unul dintre noi nu sîntem prea expansivi. D-stră, generația aceasta mai tînără – se adresă el Dorinei – aveți o comunicativitate sportivă, vă împrieteniți foarte repede. Și bine faceți... Mie, bunăoară, mi-e destul de greu să devin, cum se spune, camarad cu oamenii pe care îi cunosc de curînd, deși meseria noastră...

În mașina cealaltă, Riri, lîngă șofer, încerca să străbată depărtarea, cu palma streașină la ochi, să vadă dacă se apropie de cei dinainte.

— ...Eu îți spun ca unui frate, ascultă-mă pe mine, vorbea Stere, la vîrsta d-tale, totul e să nu scapi trenul...

— Dar nici nu sînt atît de bătrîn, rîse Stamate, mirîndu-se. De-abia am împlinit treizeci și trei de ani...

— Asta spun și eu, întări Stere. Acum începe vîrsta primejdioasă. Dacă nu te hotărăști într-un an, doi, nu te mai hotărăști decît foarte tîrziu, și atunci întotdeauna te arzi, ascultă ce-ți spun eu...

Stamate privea îmbujorat ceafa lui Riri. Nu îndrăznea să miște capul, să întîlnească ochii soților Solomon. Ce gafă făcuse, acceptînd discuția asupra căsătoriei... Ar fi trebuit să se prefacă naiv, ca și cum n-ar fi știut nimic de planurile familiei Solomon cu căpitanul.

Îi plăcuse, totuși, la început, să-i audă vorbind despre căsătorie, crezînd mai ales că-i face un serviciu prietenului său, care plecase înainte cu Dorina. Poate că într-adins îl lăsaseră pe el la urmă, ca să mai discute cu familia... Dar discuția, deși pornită foarte general și impersonal, se abătuse repede asupra sa. Stere îl întrebase, aproape fără preliminarii, de ce nu se însoară...

— Sîntem teribil de indiscreți, vorbi deodată d-na Solomon.

În același timp, ea lovi cu vîrful pantofului, discret, piciorul lui Stere. Cînd cumnatu-său întoarse capul mirat, d-na Solomon încruntă din sprîncene, indignată, aproape schimonosindu-și fața.

— Aglo! Mașina celorlalți s-a oprit! exclamă Riri, ridicînd mîna.

Priviră cu toții. La vreo cinci sute de metri în față, aproape de marginea pădurii, mașina se oprise. Cineva făcuse semn, cu amîndouă brațele, din mijlocul șoselei. Era un tînăr înalt, brun, cu capul gol și cu ochelari de soare. Probabil îi uitase la ochi din timpul zilei, căci acum soarele apusese și lumina era străvezie.

— Nu vă supărați că v-am oprit din drum, spuse el foarte corect, apropiindu-se de mașină și salutînd. Bănuiesc că vă duceți la Căldărușani și v-aș ruga să mă luați și pe mine pe scara mașinii.

Zîmbea, dar nu era deloc intimidat. Își rezemase mîna dreaptă de ușa automobilului și cu stînga își scoase încet ochelarii. Dorina

tresări. Avea niște ochi foarte ageri, arzători, cu pupilele neobișnuit de mari. După vorbă, după gesturi, tînărul părea a fi de familie bună. Liza îi privi cu admirație hainele perfect tăiate, sport, cu buzunare mari în față.

— ...M-am rătăcit, dacă se poate așa ceva! adăugă vesel tînărul. Mai bine zis, am adormit în pădure, iar prietenii mei au plecat cu mașina mai departe. Mergeam și noi la mînăstire...

Căpitanul se ridică să-i dea locul.

— Dar nu vreau să vă deranjați, protestă necunoscutul. Cînd spuneam că merg pe scara mașinii nu exageram deloc... Am să stau și aici foarte bine...

— Mai bine ne înghesuim noi un pic, spuse Liza. Sau iau eu pe Dorina în brațe...

Tînărul trebui să se supună. Se sui în mașină, continuînd să-și ceară scuze.

— O să-mi permiteți să mă prezint, spuse el. Numele meu este Sergiu Andronic, de meserie aviator, sau aproape aviator...

Rîse din nou, descoperindu-și dinții. Întinzîndu-i mîna, Liza observă că tînărul e mai mult ars de soare decît brun. Părea un pasionat sportiv, un bărbat care trăiește o bună parte de zi în plin aer. Domnul Sergiu Andronic sărută mîinile cu o perfectă eleganță. Dorina se îmbujoră. Din părul lui se desprindea un foarte stins parfum de sănătate bărbătească.

— Atunci să-i cunoști și pe ceilalți, spuse Vladimir, zărind apropiindu-se mașina din urmă.

Sergiu Andronic întoarse capul. A doua mașină se opri alături, pe șosea. Vladimir făcu prezentările.

Stere părea foarte înveselit de întîmplarea aceasta.

— Nu te necăji dacă nu-ți găsești prietenii, îi spuse el. Rămîi cu noi.

Tînărul înclină capul, mulțumind. De altfel, nu părea deloc necăjit, nici măcar îngrijorat; îndată ce-și găsi loc în fundul mașinii, între Liza – care ținea în brațe pe Dorina – și căpitanul Manuilă, începu să vorbească, destul de volubil, încercînd chiar glume. *Ce înseamnează să ai „usage du monde"*, gîndea Liza, fascinată de acest tînăr care trăda atîta siguranță de sine și atîta fantezie.

— Am venit de la Pipera azi-dimineață, ca să mîncăm în pădure, începu necunoscutul îndată ce porni mașina. Au trecut ei să mă ia; ei, adică prietenii mei. Eu îmi fac acolo orele de zbor... Să nu credeți însă că pot zbura singur. Acum învăț...

Dorina și Liza îl ascultau nesățioase. Ce voluptate, să poți zbura!

— Trebuie să fie destul de greu, interveni Vladimir, pasionat deodată.

— Prima dată, cînd te ridică avionul. Atunci e rău. Ai impresia că totul s-a sfîrșit, că n-ai să te mai întorci niciodată teafăr pe pămînt... Pe urmă, te obișnuiești; și-ți place. Simți că nu începi să trăiești decît sus...

Căpitanul Manuilă zîmbi pentru sine, cu o ușoară tristețe. *Ce literar vorbește tînărul acesta și ce impresie extraordinară lasă totuși vorbele lui. Mai ales cucoanelor. Ia te uită...*

Într-adevăr, Dorina și cu Liza păreau transfigurate. Li se întîmpla atît de rar să stea de vorbă cu un aviator... Și niciodată nu întîlniseră unul civil, tînăr, elegant, care să meargă în aceeași mașină cu ele și să le fie recunoscător că l-au primit să stea alături...

— ...Să nu vă speriați cînd vă voi prezenta prietenii mei, continuă tînărul. Sînt înfiorători. Nici nu vă pot spune cu ce au să semene cînd îi voi întîlni. Eu i-am lăsat treji și decenți; mai exact, ei m-au lăsat pe mine...

Începu să rîdă din nou. Avea un rîs sănătos, masculin, contagios. Au rîs și Liza și Dorina. Căpitanul Manuilă se mulțumi să zîmbească. *Nu te poți supăra pe un băiat ca ăsta. Dar trebuie să fie o pușlama...*

— Dar ne îngrozești de-a binelea! exclamă Liza, care-și găsise tonul de conversație pe care îl căuta de la urcarea tînărului în mașină.

— Cine sînt? întrebă, mai sfios, Dorina.

— Cel mai responsabil e un inginer de la Uzinele Reșița, explică serios Andronic. Ceilalți sînt de fapt mai mult celelalte; căci este, primo, un arhitect, și apoi prietenele lui, două preafrumoase străine. Mai mult nu știu nici eu...

Dorina zîmbi silit. Nu va fi tocmai agreabil; poate fetele acelea nu știu o boabă românească și se va vorbi franțuzește, lucru ce nu o încînta deloc.

Liza, dimpotrivă, era fericită că se va putea vorbi franțuzește. Ea stătuse doi ani la Paris; de altfel, încerca întotdeauna să vorbească franțuzește cu prietenele ei… Și apoi, cine știe, străinele acelea au o sumă de cunoștințe interesante la București. Cercuri diplomatice, ceaiuri, serate aristocratice… Oricum, întîlnirea e admirabilă. Se va petrece de minune…

— Ce păcat că n-avem costume de baie, vorbi din nou Andronic cînd se apropiară de mînăstire. Nici nu vă dați seama ce plăcut e să înoți noaptea, pe lună, în lac…

— Dar trebuie să fie frig, spuse Vladimir. Sîntem de-abia în mai…

— A! Eu aș face baie și în februarie, exclamă tînărul.

Părea sincer. Vorbea de altfel mult, repede, sigur, dar nu lăsa impresia de laudă deșartă. Așa cum era, cu umerii lați, cu brațele bine legate, arse de soare, părea firesc să-l vezi scăldîndu-se într-o dimineață de februarie.

— Dar dacă iese luna trebuie neapărat să facem o serenadă cu barca, adăugă el. Are Arsenic o balalaică.

— Cine are? întrebă mirată Liza.

— Arsenic, prietenul de care vă vorbeam.

— Dar de ce-i spuneți așa? începu să rîdă Liza.

— Oh! Cîte femei s-au omorît pentru el pînă acum, clătină din cap Sergiu Andronic.

Mașina intrase pe alee și se opri lin la poarta mînăstirii. De-abia aici, între pomi, își dară seama că se-nserase de-a binelea. Cele două femei simțiră un fior umed strîngîndu-le spatele.

CAPITOLUL IV

Cînd grupul, după ce-și lăsară valizele și coșurile cu mîncare la arhondaric, se pregătea să coboare spre lac, Sergiu Andronic îi ajunse alergînd dinspre chilii.

— Nu-i găsesc nicăieri! exclamă el, necăjit și parcă amuzat de propria sa încurcătură. Au intrat în pămînt!

Dorina nu-și putu ascunde un gest de bucurie. O observară, în aceeași clipă, și Riri, și căpitanul Manuilă.

— Poate au plecat la București, îndrăzni ea.

— Asta nu, în nici un caz! vorbi Andronic. Bănuiesc eu ce-au făcut: au nemerit la altă mînăstire!

Începu să rîdă și-și băgă amîndouă mîinile în buzunare, privind lacul, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat.

— Nu despera, spuse Stere, te luăm cu noi în mașină, mîine dimineață.

— Vă mulțumesc! Dar întrebarea e cu ce am să dorm eu la noapte și cum am să mă rad mîine dimineață!

Se întoarse către Liza, care îl privea zîmbind.

— Mă iertați, doamnă, de asemenea amănunte indiscrete. Dar dacă ați ști ce înspăimîntător devin peste noapte, dacă ați bănui ce barbă hidoasă îmi crește... E teribil!

Cucoanele începură să rîdă, îndeosebi d-na Solomon.

— E teribil! nu exagerez deloc, întări Andronic. Nici n-o să aveți curajul să mă luați în mașină. Doar dacă aveți vreo ladă de bagaje...

Vorbea atît de sincer, atît de spontan, încît nici căpitanul Manuilă nu-și putu stăpîni rîsul.

— Credeți că mai e timp să ne plimbăm cu barca? întrebă Vladimir.

D-l Solomon se uită la ceas. El continua să se socotească gazdă și aici, la mînăstire. De altfel, el aranjase totul și aici. Arhondăria lui îi fusese încredințată. Cei mai mulți dintre călugări îl cunoșteau.

— Opt fără un sfert! spuse d-l Solomon. Dacă nu vă este foame...

— Lasă, frate, că o să ținem masa toată noaptea! spuse Liza.

Ea voia cu tot dinadinsul să se plimbe în barcă, alături de tînărul necunoscut. D-l Solomon simți după tonul Lizei că făcuse o gafă vorbindu-le de masă.

— Cum vreți, spuse el. Numai să găsim bărci...

D-l Andronic coborîse foarte aproape de apă; era o minune că nu se afundase în mîlul umed, cu luciu stins. Privea parcă foarte atent un punct în mijlocul lacului.

— Să nu aluneci! îi strigă Stere. Apa asta e păcătoasă rău!

Tînărul întoarse capul cu un zîmbet tulbure.

— N-o cunosc eu?!... Mă uitam acum să văd dacă-mi mai amintesc exact locul unde s-a scufundat barca acum vreo doi ani și era să mă înec...

— Ce vorbești? se sperie d-l Solomon.

Andronic urcă malul spre ceilalți. Părea schimbat: gînditor, aproape melancolic. Își pusese din nou mîinile în buzunare. Avea pasul tărăgănat, parcă se întorcea de la un mormînt.

— Era să mă-nec... asta e prea puțin spus, adăugă el. Atunci s-a înecat un prieten al meu, avocatul Haralambie...

— Cum, domnule, erai și d-ta în barcă?! Extraordinar! Cînd spuseși de înec, era tocmai să-ți amintesc de Haralambie... Ce coincidență! Știi că l-am cunoscut și eu?! Cînd am aflat, aș fi vrut să vin și eu, dar nu știu ce s-a întîmplat că n-am putut...

— Aveai proces în ziua aia, îi aminti d-na Solomon.

— Așa e, întări d-l Solomon. Un necaz de-al meu... Ce păcat de omul ăla!

— Dar cum s-a întîmplat? întrebă Dorina cu emoție.

Andronic o atrăgea și mai mult acum, o amețea. A trecut prin atîtea primejdii... Înfrunta moartea în fiecare ceas... Se lega de el atîta mister, atîta virilitate, atîta aventură, încît Dorina începu să-l privească

amețită. Parcă o mare forță o strivea, după ce o atrăgea aproape, foarte aproape de acest frumos necunoscut, de care nu-și putea lega totuși nici o nădejde. Căpitanul i se păru, în acele clipe, și mai neutru, și mai indiferent. Îl zări cum sta cu mîna dreaptă agățată de nasturele de la buzunarul de sus al tunicii, ascultînd.

— Cum s-a putut întîmpla o asemenea nenorocire? repetă Dorina.

— Nici eu nu prea înțeleg bine ce-a fost, vorbi încet Andronic. Nu era doară pentru prima data cînd vîsleam pe lacul acesta. Și cu toate acestea, pe acolo, prin mijloc – arătă el înălțînd brațul – s-a învîrtit barca de vreo cîteva ori în loc și s-a răsturnat...

— O fi fost vreun vîrtej, vorbi Stamate.

— Fără îndoială c-a fost, răspunse Andronic, după ce-l privi o clipă lung pe Stamate. Dar nici asta n-ar fi fost prea grav. Știam să înotăm amîndoi tot atît de bine. Și apoi, aveam barca, ne puteam ajuta... Dar s-a dus la fund, domnilor, s-a dus la fund, parcă ar fi fost fermecată și o trăgea plumbul...

Tăcu, cîteva clipe. Toți erau emoționați, neliniștiți. Le trecuse pofta de plimbare cu barca. Parcă se întunecase deodată, întunericul coborîndu-se în valuri dinspre pădure.

— ...Era păpuriș mult sub apă, spuse d-l Solomon. Știu c-a și fost pe urmă vorba la stăreție să-l scoată tot... Dar crește la loc...

— Ăsta e blestemul stufărișului, vorbi Andronic, să nu moară niciodată, să crească mereu, pe sub apă...

— Și s-a-necat repede? întrebă Liza.

— Eu i-am zărit doar capul, cîteva secunde și apoi s-a dat la fund... Mă-ntreb cum am putut scăpa eu...

— Ți-a ajutat Dumnezeu, spuse d-na Solomon.

Andronic nu-și putu ascunde un zîmbet trist, prelung.

— Poate și asta, răspunse el moale.

Începură să pășească încet, în grup, pe marginea lacului. Vladimir privea cu jind barca pe care o lăsară în urmă, legată de un țăruș.

Andronic parcă își aduse aminte de ceva, căci se opri din mers, scoase mîinile din buzunare și începu să rîdă.

— Dar asta nu trebuie să ne intimideze! exclamă el deodată. Asta nu înseamnă că noi nu ne mai plimbăm cu barca!

Privi vioi spre grup. Ochii îi sticleau, neastîmpărați, de la o față la alta. Se opri cu deosebire asupra lui Vladimir și Riri.

— Dacă am face o plimbare, acum, pe lac? întrebă el brusc, dînd să se întoarcă.

Stere îi apucă brațul.

— Nu fi copil! vorbi el. Nu-ți necăji norocul...

— ...Dar dacă nu mă lasă-n pace... șopti Andronic, mai mult pentru sine, cu privirile furișate spre apă.

Riri începu să rîdă. I se părea atît de comică exclamarea aceasta a lui Andronic...

— Mai bine mergem spre pădure, propuse d-l Solomon, făcînd semn să grăbească pasul.

Grupul porni agale, cu Andronic, Vladimir și Dorina la urmă. D-l Solomon apucă brațul nevesti-si și înaintă mai repede, ca să poată vorbi fără teamă de a fi auzit.

— Cine o fi ăsta? spuse el iritat. Știi că nu-mi prea place... Îl pune-n umbră pe căpitan. Și mama spunea că ar trebui să aranjăm într-un fel astă-seară... Poate ar fi mai bine să-i lăsăm singuri, știi, pe ei doi...

D-na Solomon ascultase fără interes confidențele soțului. Privirile i se odihneau alene pe umbra pădurii din față.

— Ce vrei să-ți fac eu? întrebă ea leneșă. După ce l-ați invitat, nu-i puteți spune că vă plictisește. Și doar, săracul, n-am deloc impresia că face curte Dorinei...

— Asta nu, se scuză d-l Solomon. Nici n-am vrut să spun asta... Dar știi, tipul ăsta, Andronic ăsta, e un om umblat, și te-amețește cu vorba... Căpitanul e mai serios, nu se bagă în toate, așa... Și dacă nu e o discuție ca lumea, ai văzut, nu scoate o vorbă...

Tăcu cîteva clipe, așteptînd să vadă ce răspunde nevastă-sa. Dar d-na Solomon era tot atît de distrată, de neatentă.

— ...Știi, ar trebui să luăm noi inițiativa, adăugă d-l Solomon. Să-i izolăm cumva, să vedem, poate băiatul are și el de spus un cuvînt... În orice caz, trebuie s-o cunoască mai bine... Dar dacă ăsta stă mereu pe capul nostru...

— Adineaori nu păreai atît de iritat, îi aminti d-na Solomon zîmbind. Din ce ți-a venit?

D-l Solomon roși și-i strînse brațul.

— Dragă, nu e timp de glumă, vorbi el grăbind și mai mult pasul. Trebuie să aranjăm într-un fel, nu?!... Doar sîntem în familie și aici, și trebuie să ne dăm cu toții concursul...

În acea clipă, d-na Solomon îl lovi cu cotul, discret, făcîndu-i semn să se oprească. Dinspre pădure, înaintînd spre ei, venea familia Zamfirescu. Domnișoara Zamfirescu îi recunoscu cea dintîi și se grăbi să-i întîmpine.

— Vai! Ce bine îmi pare că sînteți și voi aici! exclamă ea.

În urmă, călcînd obosită, venea d-na Zamfirescu și cei doi bărbați, soțul și cumnatul.

— Dormiți și voi la noapte aici? întrebă doamna bucurîndu-se.

Era sigură acum că se va juca pocher. Prudentă, venise cu două pachete de cărți, pe care le ascunsese de la București în buzunarul mașinii.

— Sîntem un grup întreg, spuse d-na Solomon, cu oarecare orgoliu, arătînd cu brațul întins pe ceilalți, care pășeau încet peste cîmp. Este și un amic al nostru, un aviator, foarte amuzant...

Într-adevăr, Andronic ajunsese cel dintîi, însoțit de Vladimir, de Stamate și Riri. Dorina rămăsese cea din urmă, cu Liza și căpitanul Manuilă. Parcă se ținea într-adins departe de Andronic și se ferea să-i întîlnească privirile. De altfel, tînărul se simțea bine și avea aceeași vervă cu oricine sta de vorbă. Nu căuta tovărășia nimănui din grup. Se distanțase împreună cu Vladimir, Riri și Stamate, pentru că aveau toți pasul tineresc. Dacă n-ar fi fost prudența lui Vladimir și a lui Riri – care bănuiau de ce s-au izolat soții Solomon înaintea lor – Andronic i-ar fi ajuns de mult.

— ...Și domnișoara Zamfirescu, sfîrși d-na Solomon prezentările, zîmbind.

Se uită spre Andronic, măgulită. Nu poate oricine prezenta un aviator, un sportsman elegant și aristocrat...

— Iată o societate întreagă! exclamă d-l Zamfirescu, privind apropierea celorlalți.

Se gîndi în acea clipă că ar putea face o glumă cu mînăstirea. *Mînăstire sau vilegiatură?!* – bunăoară – sau, mai bine, o remarcă numai pentru bărbați: *Ce păcat că nu e o mînăstire de maici...*

— Dorina, ce-i cu tine aici? întrebă d-ra Zamfirescu îmbrățișînd-o.

— Dă-mi voie să-ți prezint...

Căpitanul Manuilă și Stamate se înclinară, corecți, politicoși. D-na Zamfirescu îi cîntări din ochi. Începea să-nțeleagă... *Vor s-o mărite pe Dorina, vor să-l amețească pe ăsta... Stamate, firește, pe el au pus ochii. E destul de bleg, o să-l lege repede la gard!*

— Venim din pădure, lămuri d-ra Zamfirescu. Vai! Dacă-ai ști ce minune!

Închise aproape ochii, extatic.

— Și noi tot acolo mergem, spuse Liza, oarecum plictisită că Zamfireștii fuseseră înaintea lor în pădure.

Avea impresia acum că Zamfireștii le furaseră un bun al lor, că pădurea va fi mai puțin frumoasă văzută după alții. O plictiseau exclamațiile și explicațiile d-rei Zamfirescu. Încercă s-o întrerupă.

— Trebuie să ne grăbim, copii, spuse Liza, întorcîndu-se către Vladimir și ceilalți. Pînă răsare luna, o să orbecăim în întuneric...

— S-o luați pe drumul cel mare, de la mijloc, se grăbi să-i sfătuiască d-ra Zamfirescu. Altminteri vă rătăciți...

— Da, da, spuse Liza pornind. Ne vedem după aceea, la mînăstire...

Plecă, alături de soții Solomon și de Stamate. Căpitanul, Dorina și cu Stere rămaseră mai la urmă. Ceilalți, cu Andronic, pășeau în voie, discutînd.

— Să știți că are să-mi fie frică, spuse Riri, rîzînd. Să nu mă speriați.

— Eu nu făgăduiesc nimic, vorbi Andronic, prefăcîndu-se serios. Nici n-are haz o pădure, fără sperieturi...

Dorina îi auzi ultimele cuvinte și zîmbi visătoare. Călca privind mai mult în pămînt.

— Aici e de prietenul d-tale, vorbi Stere, adresîndu-se căpitanului, în codru, noaptea, să-ți zică un cîntec...

— Da, ar fi frumos, încuviință căpitanul Manuilă, absent. Dar cred că e greu pentru un orășean, adăugă el.

— ...Am putea să ne jucăm de-a hoții și vardiștii, auzi din

nou Dorina glasul lui Andronic. Dacă nu mă luați pe mine căpitanul vardiștilor, n-o să prindeți pe nimeni toată noaptea…

Riri începu să rîdă; Dorina continuă să zîmbească silit, începea s-o irite tovărășia aceasta continuă: Riri, Andronic, Vladimir.

— Ia seama, duduie!

Glasul căpitanului. Dorina călcase în neștire pe o cracă uscată. Trosnetul o sperie mai puțin decît strigătul lui Manuilă. Cînd întoarse capul, întîlni ochii căpitanului. Luceau prin întuneric, ca ai unei pisici. Dorina se cutremură.

— Te-ai zgîriat? întrebă el din nou, apucîndu-i brațul.

Avea acum o voce gravă, caldă. Și gesturile lui erau mai moi, mîngîietoare.

— Ți-ai rupt ciorapul, Dorina? întrebă din urmă Riri.

Alergă să vadă ce s-a întîmplat. După ea, în cîțiva pași mari, larg despicați, ajunse și Andronic.

— …Nu veneam să văd dacă s-a rupt ciorapul, spuse el rîzînd. Vreau să vă propun un joc… Și d-ta, domnule căpitan, ai să ne conduci, adăugă el cu multă intimitate, întorcîndu-se către Manuilă.

— Bucuros, dacă primiți și oameni care au trecut de 30 de ani, spuse căpitanul.

— Iată ce e, explică Andronic. Fiecare dintre noi pleacă pe rînd… Dar avem nevoie de un ceas cu cadran fosforescent pentru asta, adăugă el.

— D-l Stamate are un ceas bun și se vede perfect în întuneric, spuse căpitanul.

Se uită înainte, spre grupul unde se afla prietenul său. Îi zărea destul de anevoie.

— Lasă că mă duc eu să-l aduc, se oferi Vladimir, și porni în goană.

Soții Solomon și cu Stamate se rezemaseră de trunchiul unui copac căzut.

— Ce frumoasă noapte! exclamase Liza.

Se prefăcuse puțin obosită de drum; de fapt, aștepta să se apropie ceilalți, în special Andronic. Începuse s-o plictisească tăcerea tovarășilor ei. Stamate vorbea rar, controlîndu-și fiecare cuvînt. *Parcă*

ar fi îndrăgostit, reflectase d-na Solomon. Cînd sosi Vladimir, în goană, Stamate se ridică de pe trunchi.

— S-a întîmplat ceva? întrebă d-l Solomon.

— Nimic. M-a trimis d-l căpitan la d-stră, se adresă el lui Stamate, vă roagă să-i împrumutați ceasul... Vrem să jucăm un joc nou, adăugă el, ștergîndu-și fruntea.

— Haidem și noi, copii, spuse Liza, neliniștită brusc.

Porni mai repede decît s-ar fi cuvenit pe aleea care se distingea anevoie în umbra sură. Inima începuse să-i bată mai puternic și îi simțea bătaia în tot trupul. Parcă se pregătea o întîmplare gravă, parcă aștepta să afle ceva urgent și însemnat acolo, în grupul unde se zărea Andronic.

— L-am adus, exclamă victorios Vladimir, întrecîndu-i pe toți.

Andronic luă ceasul și-l dădu lui Stere.

— D-ta aștepți, un minut, dar exact *numai* un minut, își sfîrși el explicația, și apoi dai semnalul de plecare următorului. Cine nu se-ntoarce pînă ce ajunge celălalt la pom, știe ce-l așteaptă!

Riri începu să rîdă.

— Dar mie mi-e frică să alerg singură pînă la pom, se plînse ea.

— Cui îi e frică nu joacă și stă aici, lîngă arbitru, vorbi Andronic.

— Bine, atunci joc...

Soții Solomon și cu Liza nu înțelegeau nimic.

— Ce e, frate? întrebă d-na Solomon.

— Acum dați gajurile, vorbi din nou Andronic fără să răspundă la întrebare. Le puneți toți într-o pălărie...

Se uită repede la toți bărbații din grup. Nu avea pălărie decît Stere și căpitanul Manuilă, chipiu.

— O să rugăm pe d-l căpitan să ne împrumute chipiul, spuse el, politicos.

Căpitanul Manuilă și-l scoase și i-l dete, zîmbind.

— Mulțumesc. Acum cine vine cu mine să însemnăm pomul? întrebă din nou Andronic.

Dorina ar fi voit să meargă și ea, dar Riri și Vladimir îi luară înainte.

— Dar explicați-ne și nouă cum e jocul ăsta nou! vorbi Liza, enervată.

— O să-nțelegi numaidecît, spuse Dorina sfios. Știi, e un fel de cursă prin pădure... Dar nu trebuie să-ți fie frică, și trebuie să nu te împiedici, să cazi. Altminteri trece minutul...

Rămăsese cu ochii duși după grupul celor trei, plecați să însemne copacul.

CAPITOLUL V

Cel dintîi, începînd jocul, fugi Vladimir. Luase gajul Dorinei, o batistă legată cu un șnur de mărțișor. Alerga cu emoție, făcînd salturi mari, ferindu-se de buturugi. Zări copacul de departe. Acolo, în scorbura trunchiului, se aflau gajul lui și bricheta lui Andronic. Vladimir aprinse bricheta, schimbă gajurile și o luă la goană înapoi, pe alt drum. Auzise semnalul lui Stere.

— Al doilea!

Numai dacă ar ține aprinsă bricheta pînă ce ajunge Dorina, gîndi Vladimir. Întoarse capul. Printre copaci se zărea bluza albă a fetei.

— Vladimir! strigă Dorina. Nu te depărta prea mult, că mi-e frică!

— Pierd gajul! se scuză Vladimir.

Dorina căută copacul cu lumina aprinsă. Nu se vedea nimic. Dacă a bătut vîntul și s-a stins?... Alergă și mai tare, cu palma strînsă pe sîni. Cîte secunde or fi trecut? Privea neliniștită înaintea ei. *Nu cumva am rătăcit drumul?* Deodată recunoscu copacul. Se vedea bucata mare de hîrtie, pe care o pusese Andronic ca semn. Apropiindu-se, Dorina zări în scorbură luminița tremurătoare a brichetei. O luă în mînă cu emoție. O stinse, apoi o păstră cîteva secunde în palmă, fără să-și dea seama ce face. Schimbă repede gajurile. Alerga acum Stamate; gajul lui era un toc rezervor. Se ține atît de ușor în mînă cînd fugi...

— Al treilea! auzi ea, departe, glasul lui Stere.

Îi fu deodată teamă că va întîrzia și porni la goană înapoi. Parcă se făcu acum și mai întuneric. Trebuia să ocolească luminișul, ca să ajungă la grup pe alt drum. Dar ea porni pe aceeași cărare. Peste cîteva clipe zări în fața ei o umbră care alerga cu pași mari; speriată, îi auzi răsuflarea. Stamate alerga cu bărbia în piept, cu pumnii strînși. Voia să bată un record.

— Ați greșit drumul! strigă el deodată, cînd se-ntîlni cu Dorina pe aceeași cărare, aproape s-o prindă în brațe.

— Mi-a fost frică!... țipă Dorina, fără să-nceteze goana.

Oare însemnează că mi-am pierdut gajul dacă mă întorc tot pe aici?... Gîndul acesta o tulbură. S-ar putea ca însuși Andronic, care alerga al cincilea...

— Pe aici se vine?! o întrebă Stere cînd ajunse.

Sta cu ceasul în mînă, serios, aproape grav; fusese într-adevăr măgulit că fusese ales arbitru. Numai el avea glasul atît de puternic și vorba atît de clară, să se audă pînă la luminiș...

— Mi-a fost frică pe dincolo, se scuză Dorina cu mîna pe inimă. Să nu întîlnesc vreun șarpe...

Cucoanele țipară.

— Nu sînt șerpi pe aici, spuse Andronic sigur de sine.

— Al patrulea, strigă brusc Stere, care nu-și luase ochii de pe cadranul ceasului. Liza, fugi!

Liza porni aproape smucindu-se. De cînd plecase Stamate și fusese anunțată că-i vine rîndul, stătea cu mușchii încordați, cu ochii pironiți în întuneric. Urmărise umbra lui Stamate cum se pierde printre arbori. Îi era puțin frică de noaptea care o aștepta, la cîțiva pași înaintea ei, s-o înghită, s-o mistuie în singurătate. Mai ales cînd auzise pe Dorina vorbind de șerpi, simțise o adiere rece înfiorîndu-i spatele. Dar o liniștiseră cuvintele lui Andronic. Era doar numai un joc. Două minute, singură în pădure. Și apoi, în urma ei venea Andronic...

Ajunse destul de repede la copacul cu semn alb. Schimbă gajurile apoi căută bricheta. O găsi stinsă. Suflase probabil vîntul sau prostul ăla de Stamate nu știuse s-o aprindă bine. Se rezemă de pom. Îi bătea inima, dar nu de goană, începuse să-i fie frig deodată. Atît de frig încît, la răstimpuri, îi clănțăneau dinții.

— Al cincilea! auzi ea glasul soțului, parcă mai răgușit.

Rămase rezemată de pom, încercînd să-și stăpînească tremurul trupului. *E o prostie ce fac, e o prostie...*

Andronic pornise cu pașii lui mari, săltați, ritmici, de atlet pasionat de joc. Plecase urmărit de toți ochii. Dorina și cu Riri, mai ales, îl priviră cu emoție cum se depărtează, ușor și zvelt, în întuneric. Dorina întoarse apoi capul spre dreapta, să vadă dacă se zărește Liza. Așteptă cîteva clipe, apoi privi din nou înainte, scrutînd întunericul. *Ce Dumnezeu face de întîrzie atît?*

Riri își mișca picioarele, nervoasă. Venea rîndul ei acum. Cînd Stere ridică mîna, pregătindu-se să spună „următorul!" – Riri porni brusc.

— Liza! strigă nerăbdătoare Dorina. Te-ai rătăcit?

— Ce-o fi făcînd fata aceea? întrebă și Stere, cu ochii pe cadran. Au trecut de-atunci două minute și aproape cincisprezece secunde. Nu cumva s-a întîmplat ceva cu ea, o fi alunecat?

— Liza-a-a! strigă, hăuind, Vladimir. Ai pierdut!

Liza auzi strigătul dar nu se grăbi să răspundă, să-i liniștească. Era enervată, dezamăgită; aproape îi venea să plîngă. Andronic nu se arătase nici surprins, nici bucuros, zărind-o rezemată de pom. O întrebase numai politicos:

— Ați obosit, doamnă?

Ea îngînase cîteva vorbe. Ar fi așteptat să i se întîmple ceva, să audă un cuvînt. Andronic se îndreptase însă spre scorbură, schimbă gajurile, reaprinse bricheta, după ce curăță în grabă fitilul și o întrebase, la urmă, indiferent:

— Vă dați atît de repede bătută? Mai sînt numai vreo treizeci de secunde...

Porni apoi, cu pasul lui despicat, spre marginea luminișului. Liza simți o copleșitoare umilință, îi venea, în acea clipă, să plîngă, să insulte. Umbra lui Andronic se pierduse repede între pomi. Ea continua să rămînă pe loc. Ar fi fost ridicolă acum să alerge după el. Deși i-ar fi atît de rușine să dea ochii cu ea Riri...

Cînd o zări apropiindu-se, coti în spatele arborelui și apucă un alt drum. Nu-i mai bătea deloc inima. Un gol, o enervare stupidă...

— Liza-a-a! auzi ea din nou glasul lui Vladimir.

— Am găsit-o rezemată de pom, explică Andronic, întorcîndu-se. Am impresia că a obosit prea repede.

În clipa cînd pornea căpitanul Manuilă, Liza apăru din dosul copacilor.

— Ce-i, frate, cu tine? o întrebă prietenește Stere.

— Am fugit prea repede, mă doare puțin capul, vorbi Liza.

I se păru că Dorina o privește mirată, bănuitoare, și asta o enervă și mai mult. Pînă la sfîrșitul jocului rămase izolată de grup, fumînd plictisită. Și apoi, deodată, glasul lui Andronic, care o făcu din nou să tremure, neliniștind-o.

— Acum începe partea a doua și cea mai palpitantă. Fără arbitru. Toată lumea aleargă și se ascunde. Singurul arbitru e ceasul...

Se apropie și Liza de grup.

— Are toată lumea gajurile în mînă? întrebă încă o dată Andronic.

— Să alerg și eu? îl întrerupse Stere. Are să fie cam greu...

— Nu e nevoie să alergi prea mult, îl liniști Andronic. Pînă te ascunzi... Apoi, către ceilalți, ca și cum le-ar fi reamintit o lecție: Fiecare se reîntoarce înainte de un sfert de ceas, cel puțin o dată aici și ia primul gaj care îi cade în mînă. Dar pe cuvînt de onoare, se-nțelege...

— Cum și să las ceasul aici? întrebă căpitanul Manuilă.

— Nu sîntem decît noi, vorbi din nou Andronic.

— Dar de ce e nevoie de ceas? întrebă d-l Solomon.

— Aici e tot misterul jocului, rîse Andronic. Controlul, arbitrul...

Nu înțelegea nimeni ce se va întîmpla, ce urmează și asta îi făcea nerăbdători, curioși. Priveau în toate părțile, ca și cum și-ar fi căutat de pe acum cărarea prin pădure și locul unde să se ascundă. Noaptea era deplină. Înspre lac, cerul era puțin alburiu Deasupra, prin desișul ramurilor, se zăreau cîteva stele. O mare tăcere se întindea de jur împrejur, fără ca nimeni să o bage în seamă, fără să înspăimînte pe nimeni.

— ...Și trebuie să fugiți cîte unul singur, în cît mai multe direcții, adăugă Andronic. Dar nu cumva să plecați cu toții la mînăstire și să mă lăsati singur aici...

— Dar d-ta unde rămîi? îl întrebă căpitanul Manuilă.

— Eu plec la urmă, spuse Andronic.

Stamate căută ochii prietenului, parcă ar fi vrut să-l întrebe ceva.

— Cine a pierdut gajul pleacă întîi, spuse Andronic.

Liza tresări. Ieși din rînd zîmbind și, văzînd că toți îi fac semn cu mîna, porni în fugă.

— Să nu alergi prea tare, că iar ți se face rău! îi strigă Stere din urmă.

Liza nu-i răspunse.

CAPITOLUL VI

La urmă rămaseră numai căpitanul Manuilă și cu Andronic. Se auzeau încă pașii greoi, prudenți ai lui Stere. La răstimpuri, rîsete de fată, strigăte. Era Vladimir, care hăuia mereu, și Riri cu d-na Solomon, care se înțeleseră să stea împreună pe aproape.

— E rîndul d-voastră, domnule căpitan! îi aminti zîmbind Andronic.

— Dar dacă le-am face o farsă și ne-am ascunde pe aici, fără să plecăm? propuse Manuilă.

— S-ar strica jocul. De-abia acum începe partea frumoasă, necunoscută...

— Nu-mi poți spune și mie? se rugă căpitanul.

Andronic începu să rîdă și-și rezemă o clipă mîna de umărul lui Manuilă. Fu o săgetare scurtă, nervoasă și căpitanul tresări.

— Parcă eu știu ce are să se-ntîmple? vorbi Andronic. Jocul de-abia acum e frumos, cînd nu-l știe încă nimeni.

— Parol, vorbiți serios? întrebă mirat căpitanul. Dar atunci de ce lași ceasul aici?

— În nici un caz ca să-l fure cineva, răspunse în treacăt Andronic. Prea am fi naivi, să colaborăm o duzină de oameni în toată firea la inventarea unui joc nou, numai ca să poată cineva fura un ceas cu cadran fosforescent!

Căpitanul se îmbujoră, dar nu plecă privirile. Continua să se uite fix, drept în ochii lui Andronic. Tînărul nu părea deloc încurcat de luminile scrutătoare ale lui Manuilă.

— Atunci? întrebă acesta încă o dată.

— Ei, parcă e așa de greu de ghicit! exclamă Andronic. Ca să știm cum trece timpul!

Începu din nou să rîdă și făcu semn lui Manuilă că trebuie să plece, să se ascundă.

— Eu rămîn la urmă de tot, spuse Andronic.

Căpitanul clătină neîncrezător din cap și porni cu pași mari, la întîmplare. Andronic îl lăsă să se depărteze, urmărindu-i umbra pînă ce se pierdu bine în întuneric. Apoi începu să rîdă.

— În sfîrșit, am scăpat! șopti el printre dinți.

Se aplecă, luă ceasul și privi cadranul fosforescent: nouă și cinci minute.

— Îi las să se joace pînă la zece, adăugă Andronic pentru sine, tot atît de amuzat. Pe urmă copiii cuminți mănîncă frumos și se pregătesc de culcare...

Așeză ceasul la locul știut, pe trunchi, și porni cu pași repezi în direcția lacului. Ieși curînd din pădure. Se uită în dreapta și în stînga, să se convingă că nu l-a văzut nimeni. De altfel, el bănuia că toți s-au ascuns spre miezul pădurii. De acolo se auzeau mereu rîsete, țipete speriate, crengi rupte sub picioare. Andronic ajunse pe malul lacului și căută cu ochii o ascunzătoare. Se îndreptă către o căpiță de fîn proaspăt cosit și se lungi fără grijă, cu palmele adunate sub cap. Ochii întîlniră deodată tot cerul înălțat deasupră-i și pîlpîiră înecați în întuneric. De departe, stinse, ajungeau pînă la el zvonurile glasurilor din pădure.

— Numai de nu s-ar speria de frica lor, șopti încet Andronic, zîmbind.

Liza, care alergase cea dintîi și ajunsese cel mai departe, se opri brusc, cu ochii țintă înainte. I se păruse că vede o umbră mișcîndu-se atent, pîndindu-i parcă apropierea; i se păruse, în acea clipă, că aude o răsuflare înțepenită, ca dintr-un gîtlej de fiară. Îi fu frică și rămase pironită locului, neîndrăznind să privească decît înainte. Umbra se mișca încet, prudent, temîndu-se să facă zgomot.

Liza ar fi rămas multă vreme cu ochii pironiți, cu răsuflarea sfîrșită, dacă n-ar fi auzit, pe neașteptate, un glas venind din dreapta.

— Cine e acolo?

Recunoscu pe Stamate, apropiindu-se și el cu oarecare teamă, cu brațele încordate.

— Sst! Nu face zgomot! îi șopti Liza. Nu ți se pare că e ceva înaintea noastră?

Stamate privi cu atenție.

— Nu văd nimic...

Poate bătea vîntul, atît. Era foarte aproape de Liza acum, îi simțea parcă răsuflarea, de-a dreptul în trupul lui. Și nici nu mai era atît de intimidat acum de prezența femeii.

— Nu e nimic, adăugă el, liniștind-o.

Într-adevăr, parcă umbra amuțise brusc; nici o mișcare, nici un zvon. Doar vîntul – lin, pe deasupra ramurilor.

— Ce fac ceilalți? întrebă deodată Liza, aprinsă. Ai zărit pe cineva?

— Doar pe duduia Riri, vorbi Stamate, apropiindu-se și mai mult de Liza. Era singură...

— Dacă ai lăsat-o d-ta singură... spuse Liza insinuantă.

— ...N-o căutam pe ea, îndrăzni Stamate, apucîndu-i brațul.

Liza nu și-l retrase. O amuza și o flata în același timp pasiunea aceasta bruscă, pe care izbutise s-o aprindă în inima taciturnului inginer. Își dădea seama că se poate juca fără teamă cu el. Era prea timid, prea cuviincios.

— ...Ce-o fi făcînd Andronic? întrebă ea deodată, ca să rupă tăcerea. Mi se pare un tip foarte suspect, adăugă repede. D-ta înțelegi ceva din jocul ăsta?

— Nimic, se grăbi să răspundă, galant, Stamate. Dar îmi place cu atît mai mult... Altminteri n-aș fi fost niciodată singur cu d-ta...

Simțea cum îi zvîcnește inima, îi ținea brațul foarte aproape de pieptul lui. Liza începu să rîdă.

— Dar acum cel puțin, ești sigur că sîntem cu adevărat singuri?! spuse ea, privindu-l în ochi.

Stamate tresări. *Mă încurajează.* O prinse în brațe și încercă s-o sărute. Liza se smuci fără greutate, rîzînd.

— A! Așa nu! spuse ea fugind.

— Dar d-ta ai fost singura care a pierdut. E joc de gajuri...

Liza o luă la goană prin pădure. Nu-i mai era teamă, acum, știindu-se urmărită de Stamate. Dar se simțea întinerită, liberă și asta îi mărea bucuria fugii.

— ...Să știi că am să mă împiedic și am să cad din vina d-tale, țipă ea auzind răsuflarea bărbatului din spate.

Stamate o prinse din nou în brațe. De astă dată n-o mai lăsă să scape. Nici Liza nu se mai zbătea.

— N-a fost vorba că ne jucăm gajuri? șopti Stamate.

Încercă s-o sărute. Liza se feri, rîzînd. Nici nu voia, nici nu izbutea s-o supere îndrăzneala tînărului.

— Dacă ne vede cineva? șopti ea tainic.

— Tocmai de aceea, fără zgomot! îi spuse, aproape de ureche, Stamate, atingîndu-i părul cu buzele.

Femeia se înfioră. El îi simți sînul zbătîndu-se și o păstră mai strînsă în brațe.

— Cine e? se auzi deodată glasul lui Vladimir.

Perechea rămase neclintită. Liza voise să rîdă, dar își înfundă fața la pieptul bărbatului.

— Sst! spuse Stamate, tot atît de aproape de ureche. Să-i facem o farsă...

— Cine e? întrebă a doua oară, nervos, Vladimir.

Auzise glasuri înfundate, rîsete, foșnete – și totul ajunsese pînă la urechile lui vrăjite, într-un mister erotic, exasperant și senzual. Simțise străbătîndu-l prin tot trupul o căldură ciudată, tulbure, ca o beție bruscă și istovitoare. Alături de el, poate la cîțiva pași numai, înapoia unuia din arborii aceștia înalți și îngîndurați, se întîmpla ceva necunoscut și neîngăduit. *Dar cine ar putea fi oare?*

Vladimir făcu cîțiva pași. Zări, însă în cealaltă direcție, o umbră care-i făcea semn cu amîndouă brațele ridicate. Alergă spre ea, prudent, ferindu-se să calce vreo ramură uscată.

— Tu ai văzut pe cineva pînă acum? îl întrebă d-na Solomon, apucîndu-i brațul.

Vladimir simți după căldura mîinii femeii că s-a întîmplat ceva cu soția vărului Solomon. Era înfrigurată, ochii îi sticleau, vocea îi era îngroșată.

— Știi ce frică mi-a fost pînă te-am zărit?! i se plînse ea alintîndu-se. Am stat singură aici de cînd m-am rătăcit...

Îl cuprindea, cu încetul, același tremur și pe Vladimir.

— Dar cum de te-ai putut rătăci? o întrebă el, mai mult ca să spună ceva decît ca să primească un răspuns.

Căci tăcerea îl îngrozea, tăcerea aceea în care nu auzea decît bătăile inimii sale și răsuflarea înfierbîntată a verișoarei.

— Mi s-a părut că mă urmărește cineva, vorbi d-na Solomon. Ție nu ți-e frică?

— Nu, spuse liniștit Vladimir. Dar nu înțeleg nimic din jocul acesta. Nici nu știu cîte minute au trecut de cînd am plecat...

Întoarse capul spre d-na Solomon și-i întîlni ochii aprinși. Roși brusc.

— Dacă am merge să vedem cît e ceasul? întrebă el la întîmplare, ca să-și ascundă neliniștea.

— N-are nici un haz, șopti d-na Solomon. Haide mai bine să prindem pe careva în flagrant delict de amor, să le facem o farsă...

Porniră amîndoi, strînși unul în altul, căutînd cărarea. Vladimir se temea să treacă pe lîngă grupul acela de arbori de unde auzise, cu puține clipe în urmă, șoapte și rîsete înfundate. Se temea și totuși locul îl atrăgea ca un colț vrăjit.

Verișoara îi atîrna tot mai greu de braț.

— Liza! se auzi, departe, glasul lui Stere.

D-na Solomon începu să rîdă.

— Fiecare își caută nevasta! vorbi ea tare. Poate ăsta e chiar jocul...

Liza, auzind pași, se zbătu în brațele lui Stamate.

— Dă-mi drumul! șopti ea.

D-na Solomon se opri brusc, parcă vrăjită și ea de același farmec care-l neliniștise pe Vladimir.

— E cineva aici, spuse ea încet. Hai să-i prindem...

Amîndoi se apropiară de copac. Liza le ieși deodată înainte.

— E un faun prin pădurea asta! exclamă ea, încercînd să-și ascundă emoția.

— Să sperăm că nu e numai unul, rîse d-na Solomon.

Ar fi vrut să apuce din nou brațul lui Vladimir, dar el rămăsese cu ochii pironiți în colțul de unde izbucnise Liza. *Cine o fi fost acolo? Și ce s-a întîmplat în întunericul acela des, la adăpost?...* Îi era rușine de gîndurile lui, îi era în același timp ciudă pe trupul lui, exasperat de timiditate. Ar fi vrut să fugă. Parcă întreaga pădure respira acum omenește,

cald, carnal. Parcă năvăleau din toate părțile aburi de trup dezvelit și în toate boschetele respirau perechi înlănțuite.

— Dar tu ce făceai, Vladimir? îl întrebă deodată Liza. Tu strigai adineauri pe aici? îl întrebă ea din nou, zîmbind.

— Parcă n-ai știut... răspunse umilit, posomorîndu-se, Vladimir. Ca și cum astăzi îmi auzi pentru prima oară glasul...

D-na Solomon începu să rîdă și îl atrase mai aproape de ea.

— Lasă-mi băiatul în pace, nu mi-l necăji! spuse ea protectoare.

Lui Vladimir îi fu silă de el. Trebuia să schimbe vorba, să scape.

— Unde-or fi ceilalți? întrebă el și apoi își desprinse repede brațul înlănțuit de d-na Solomon, duse amîndouă palmele la gură și începu să hăuie.

Parcă îl descătușa urletul acela prelung și Vladimir își simți orgoliul restabilit; i se păru că pădurea întreagă a clocotit și a răsunat la strigătul lui.

— Vla-a-a-d! îi răspunse, chiuind, un glas de fată. Unde v-ați ascuns?

— Haide s-o speriem! propuse Liza.

— E Riri, vorbi Vladimir. Dac-o speriem, țipă și ne facem de rîs...

Într-adevăr, dinspre luminiș se zărea apropiindu-se o umbră, călcînd cu teamă.

— Să nu mă speriați! țipă Riri. Știu unde sînteți!

Înainta totuși cu multă băgare de seamă. Din dosul oricărui arbore, cineva ar putea sări pe neașteptate, apucînd-o strîns în brațe, speriind-o...

— Am să vă spun ceva amuzant, adăugă ea apropiindu-se... Dar să nu mă speriați...

Se opri și așteptă cîteva clipe, tremurînd. Din întuneric îi ieși înainte Vladimir.

— Unde-ai fost? o întrebă el ca s-o liniștească.

— M-am dus să văd cît e ceasul și m-am rătăcit. Cine mai e acolo? întrebă Riri repede, cercetînd întunericul.

— Liza și cu Aglo, spuse Vladimir plictisit. Ai mai văzut pe cineva?

Riri începu să rîdă.

— Am trecut pe la ceas, șopti ea. Să vezi, Stere și cu Jorj sînt acolo, foarte liniștiți, tolăniți pe iarbă...

Din dosul arborelui veni Liza, curioasă.

— Dar pe Andronic l-a zărit cineva? întrebă ea.

— Pe el nu l-am văzut... Să știi că ne pregătește ceva... Dar mai am un secret, adăugă Riri, coborînd din nou glasul. Dorina și cu căpitanul se plimbă ca doi amorezați...

D-na Solomon se apropie și ea.

— I-ai văzut tu? Era căpitanul sau Andronic? întrebă Liza.

Riri protestă. Era chiar Manuilă, pas în pas cu Dorina, vorbind amîndoi încet; nu i-a putut auzi ce vorbesc, dar Dorina ridica mereu capul în sus, încercînd parcă să străbată desișul, să întîlnească bolta cerului.

Erau numai ei singuri? își repeta întrebarea Liza. *Nu cumva era și Andronic ascuns pe acolo?*

Riri dădu din nou lămuriri. Se surprinse vorbind aprinsă, parcă ar fi încercat să-l apere pe Andronic de o vină neîntemeiată, și roși.

— Ce-or fi vorbind îndrăgostiții? se miră, zîmbind, Vladimir. Să-i spunem lui Jorj, ca să se bucure...

§

Căpitanul Manuilă întîlnise pe Dorina din întîmplare, fără s-o caute. Plecase cel din urmă și se îndreptase, după o scurtă șovăială, spre luminiș. Cum mergea, cu capul plecat, pe gînduri, îl cuprinse deodată o mare silă de slăbiciunea lui; să asculte el, om în toată firea, de porunca unui copilandru. Măcar de n-ar fi ceva necurat la mijloc.

I se păreau ciudate multe lucruri în acest Andronic. Dar ceea ce îl intriga îndeosebi era apariția lui zgomotoasă și febrilă; imaginația lui de tînăr obișnuit să-și piardă vremea cu sportul, visul și femeile, le stricase – lor, tuturora – plăcerea de-a amuți naivi în taina nocturnă a pădurii. Această mare pădure adormită nu-l mai emoționa acum pe Manuilă. Parcă ar fi fost o grădină publică, unde se joacă adolescenții și copiii... Imaginația lui Andronic neutralizase misterul și umbrele arborilor i se păreau acum, căpitanului, doar bune de făcut dragoste sau de dormit.

Se gîndea să se întoarcă la locul de pornire, cînd zări, foarte aproape de el, pe Dorina. O ghicise după bluza înflorită, după mîinile ei lungi, neliniștite.

— D-ta ești, domnule căpitan? îl întrebă fata.

— Din întîmplare, eu, răspunse Manuilă. Așteptați pe cineva?

Dorina, într-adevăr, parcă stătea la pîndă, își alesese un loc de unde se putea vedea în mai multe direcții, printre trunchiurile arborilor, ea rămînînd aproape nevăzută. La întrebarea căpitanul, Dorina se apără cu prea multă insistență. Manuilă înțelese și sîngele îi izbucni brusc în obraji. Ciuda lui împotriva lui Andronic începu să crească. Și, în același timp, orgoliul jignit îl făcu să disprețuiască puțin pe această fată proastă, care crede atît de ușor că-l poate păcăli cu primul venit.

— Nu prea înțeleg ce fel de joc e ăsta, spuse Manuilă, observînd că Dorina tace încurcată. Am impresia că Andronic are să fure ceva și are s-o șteargă... Ce e mai frumos e că atîția oameni în toată firea s-au lăsat păcăliți de el, adăugă el repede, văzînd că Dorina vrea să protesteze.

— Nu cred că domnul Andronic să fie chiar un escroc de rînd, spuse Dorina, stăpînindu-se.

Căpitanul începu să rîdă și se apropie mai mult de fată. I se părea acum că nu are în fața lui pe o eventuală logodnică, o domnișoară binecrescută, pe care trebuie s-o respecte, ci una din acele fete, nenumărate, întîlnite în viața lui de holtei. Îi apucă brațul și o trase ușor spre el.

— Lasă-l, domnișoară, că nu merită să fie apărat de o fată atît de drăguță ca d-ta...

Dorina rămase surprinsă, împietrită de brusca schimbare a căpitanului. *Ce fel de om e ăsta, care îndrăznește așa de mult și cu atîta vulgaritate?...* Îi era teamă să strige. Căpitanul nu-i spusese încă nici o obrăznicie și gestul lui nu ar fi fost prea grav dacă n-ar fi fost atît de brusc...

— Haide mai bine să ne plimbăm, vorbi din nou Manuilă.

Dorina șovăi, dar căpitanul o trase încet după el.

— Procedați destul de ciudat, domnule căpitan, îndrăzni să spună Dorina.

— Închipuiți-vă că jucăm gajuri, domnișoară, rîse Manuilă. Se supără cineva de gajuri?!... Și se nemerește uneori să-ți cadă tocmai cavalerul care nu-ți place...

Sublinie atît de evident cuvintele, încît Dorina se simți datoare să se scuze.

— N-am vrut să spun asta. Dar îți mărturisesc că m-a speriat puțin glasul d-tale...

— Poate din cauza ecoului... Nu-i așa că nici nu ți se pare că ne aflăm într-o pădure? întrebă după o pauză căpitanul, ocolind cu ochii cît putu cuprinde.

Dorina privi și ea, deasupra, spre cer. Într-adevăr, era atîta liniște, atîta siguranță...

— Parcă am fi în Cișmigiu, adăugă Manuilă.

— Nu... mai degrabă la Sinaia, în parc, dincolo de mînăstire, preciză Dorina zîmbind.

— E trist, nu e așa?... Cînd te gîndești că am fi putut intra în pădure cu teamă și am fi putut spune povești cu draci și strigoi...

— Nu, nu! Zău că mi-e frică! exclamă Dorina alintîndu-se.

— Tot oi fi eu bun la ceva, nu-ți fie teamă... Oricum, am fi petrecut mult mai bine dacă nu întîlneam pe tînărul acela...

Dorina se posomorî iar. O enerva insistența lui Manuilă. *Cine știe ce crede despre mine bădăranul ăsta...*

De fapt, Dorina, zărindu-l, nădăjduise o clipă că e Andronic. Ar fi fost amuzant să se întîlnească cu Andronic singură. *Poate, cine știe...* Întoarse și acum capul. Deși i se păruse că o urmărește cineva, nu era nimeni. Se depărtară mult de restul grupului.

— D-ta ce crezi că fac ceilalți? întrebă Dorina ca să schimbe vorba.

— Ce facem și noi, vorbesc despre dragoste... spuse căpitanul cu o vulgaritate voită.

Dorina tresări, neliniștită. *Dacă se apucă acum și-mi face o declarație? Ar fi ridicol... Și totuși, s-ar putea ca omul acesta, într-o zi...* Și măcar dacă ar fi un prost, ca Stere, pe care să-l poată disprețui...

— ...Eu, cel puțin, despre asta vreau să vorbesc cu d-ta, reluă căpitanul. Dar serios... Nu știu ce-or face ceilalți; eu însă vreau să te întreb serios, prietenește, dacă-mi dai voie, se-nțelege...

— Vai de mine! se grăbi să-l încuviințeze Dorina, liniștită.

— Vreau să te întreb... D-ta ce crezi? Lucrurile astea, dragostea asta este așa, o întîmplare, o flacără care se aprinde brusc, cum se spune, sau este ceva care crește anevoie, după cîțiva ani de conviețuire și de prietenie?... Părerea d-tale, firește, mă interesează...

— Vezi, eu mă pricep mai puțin în păreri personale, glumi Dorina. Dar poate că ți-aș putea spune despre lucrul ăsta din alt punct de vedere... Poate ca la ceva necunoscut încă, la care m-am gîndit, firește, și eu, ca la un ideal.

Începu să vorbească mult, cu aprindere. Dar își dete deodată seama că nu se mai gîndește la ce spune, că vorbește aproape în neștire, cu alte amintiri în minte, aproape obsedată de o sclipire de ochi tulburi... Se opri și privi din nou cerul, ca să se reculeagă.

Se gîndește la celălalt, înțelese mîhnit Manuilă. Îi simțea cu atîta precizie prezența, încît o exasperată umbră de gelozie îi îmbujoră obrajii, îi înăbuși răsuflarea.

— Da, înțeleg, spuse el, controlîndu-se.

— ...Nu e așa? Sînt lucruri atît de greu de definit... se scuză Dorina.

Continuau să meargă alături. *Tot la el, mereu la el îi era gîndul*, înțelegea căpitanul.

— Dar cît o fi ceasul?! întrebă deodată Dorina, ca și cum și-ar fi amintit ceva urgent de făcut. Dacă ne-am întoarce?

CAPITOLUL VII

Trecuse ceasul zece și familia Zamfirescu începea să-și piardă răbdarea. Rămăseseră cu toții în curte, așezați pe bancă, în fața arhondăriei.

— Să știți că e tot așa cum v-am spus eu, vorbi d-na Zamfirescu. Vor să scape de Dorina...

Domnișoara Zamfirescu, umilită de întorsătura pe care o lua conversația, se ridică de pe bancă și se îndreptă spre lac.

— Mă duc să văd dacă nu vin, spuse ea.

— ...Și eu bănuiesc cine a aranjat lucrurile, continuă d-na Zamfirescu. Astea s-au făcut la București, în taină, fără să știm noi nimic... Ca și cum le-ar fi fost frică să nu le furăm ginerele...

Încercă să rîdă, dar nu-și putea stăpîni enervarea. Cel puțin dacă s-ar întoarce mai curînd Liza, să afle ceva de la ea...

— Ție ți-e foame? întrebă d-l Zamfirescu. Dacă nu i-am mai aștepta și ne-am așeza la masă?

D-na Zamfirescu prinse prilejul de a-și răbufni enervarea.

— Ce Dumnezeu, frate, că doar am stat la masă pînă la patru! Și ai mîncat, slavă Domnului...

D-l Zamfirescu se întoarse brusc către nevastă-sa, gata de ceartă. Dar chiar în acea clipă d-ra Zamfirescu alergă spre ei, făcîndu-le semn cu mîna.

— S-au întors, exclamă ea veselă. Le-am auzit glasurile lîngă lac... Ce companie simpatică au!

Regreta acum că nu s-a întors și ea cu ei în pădure. Poate au jucat jocuri de societate sau au făcut coruri. Dacă au rămas atît...

— Bine că s-au întors, vorbi d-l Zamfirescu înviorat. Sper că n-o să v-apucați îndată după masă la joc de cărți...

D-na Zamfirescu, îmbufnată, se ridică de pe bancă și se apropie de fiică-sa.

— Vezi, să nu le spui că i-am așteptat pe ei la masă, șopti. Să nu creadă că murim de dorul lor... Să vedem mai întîi dacă ne invită...

Glasurile se auzeau acum destul de limpede. Dar grupul părea că înaintează încet, căci cîtăva vreme nu se zări nimeni. Rîdeau mereu. D-na Zamfirescu își pregătise și ea zîmbetul. Se întoarse din nou la bancă și vorbea tare, silindu-se să înviorеze micul său grup. *Să nu creadă că ne-am plictisit, singuri aici, și că-i așteptăm pe ei ca să ne amuzăm...*

— ...Și cînd iese luna, Horică?! întrebă ea drăgăstos pe d-l Zamfirescu.

— Pe la miezul nopții, răspunse bărbatul, cu ochii pe cer.

— ...Pe mine nu m-ați păcălit, se auzi glasul lui Stere, căci eu am stat cu Jorj la adăpost, n-am bătut pădurea ca voi...

— Ei, dar spuneți dacă n-a fost frumos?! întrebă rîzînd Andronic.

Era un rîs care nu te putea supăra. Tineresc, sincer, clocotind parcă de orgolioasă virilitate. D-ra Zamfirescu începu să zîmbească, deși ceilalți erau încă la cîțiva metri în fața sa.

— ...Mai păcălit am fost eu, adăugă Andronic, căci nu mi-a izbutit planul...

— Dar de ce nu vrei să ne spui ce plan aveai? întrebă Liza.

— Nu pot, se scuză Andronic, pentru că n-am renunțat încă la el... M-am rătăcit puțin prin pădure și n-am ajuns la timp; asta a fost tot... Altminteri, erați și acum în pădure...

— Mor de curiozitate! spuse Liza.

— Fiți fără grijă, doamnă, o asigură Andronic. Jocul continuă, chiar fără știrea noastră...

Grupurile se întîlniră și d-na Solomon explică celorlalți alergările prin pădure.

— A fost sublim! exclamă ea. Era atîta liniște și un aer curat...

— Nu v-am spus eu? interveni d-ra Zamfirescu.

Vorbeau toți deodată, însuflețiți. Chiar Stamate era acum mai dezghețat, îndrăznind la răstimpuri cîte o glumă. Sărutările Lizei îi dăduseră mult curaj.

— Să știți că după ce-o ieși luna mai mergem o dată în pădure, spuse el.

— Eu nu, se apără Stere. Să meargă tineretul.

D-na Zamfirescu începu să rîdă zgomotos. Pe Stere se poate conta, deci; și, probabil, pe Solomon. Un pocher, după masă, izolați într-o odaie la arhondaric...

— Cine pregătește masa? întrebă d-l Solomon. S-au adus coșurile din mașină?

Riri, Liza și d-na Solomon plecară să așeze masa.

D-ra Zamfirescu ar fi vrut, în cea dintîi clipă, să le dea și ea ajutor, dar văzu că Dorina rămîne. *E mai bine atunci să stea și ea. Sînt atîția tineri – spun glume, rîd – e mai bine aici...*

— Cine vine cu mine în pivniță, să cumpărăm vin? întrebă din nou d-l Solomon.

Aproape toți bărbații doreau să vadă pivnițele mînăstirii, în special Andronic și Vladimir erau nerăbdători.

— Dar să știți că aducem vinul în căldare, îi lămuri d-l Solomon, măgulit de atenția pe care o deștepta fiecare dintre invitațiile sale.

— În oale și în căldări, preciză d-l Zamfirescu. Și să cereți să vă dea din cel rubiniu, că e teribil... Are și un tămîios, dar ți se suie prea repede la cap...

— E prea tare, interveni d-na Zamfirescu. Sterică, noi de care avem în mașină?

— Tot din ăla.

— Păi nici nu trebuie să le amestecăm, vorbi Stere. Să nu uiți însă să ceri și brînză. Fac ăștia o brînză de te minunezi, nu altceva!

Grupul porni să caute pe călugărul pivnicer. Mai zăriseră, cînd începuseră cu toții să vorbească, umbre de călugări prin fața chiliilor, ieșiți să vadă de unde vin atîtea glasuri, dar nu era pivnicerul; pe ăsta îl știa d-l Solomon.

— E un călugăr uscățiv și înalt, cu o barbă rară, roasă de molii, adăugă d-l Solomon, și vorbește pe nas.

Începu să vorbească pe nas ca pivnicerul. Stamate și căpitanul Manuilă rîseră.

— Dar unde e Andronic? întrebă deodată d-l Solomon, observînd că tînărul dispăruse.

— S-o fi dus să-și caute prietenii, spuse Vladimir.

— Aș! Crezi d-ta că e adevărată povestea aia cu prietenii?! vorbi în șoaptă, ironic, căpitanul.

— Sst! Nu vorbi, ar putea să ne audă, interveni Stamate. Nu e frumos să-l bîrfim cînd nu e de față...

— Asta spuneam și eu, vorbi d-l Solomon. Mie mi se pare băiat de familie bună, dar păcat că e un zurbagiu, un exaltat, adăugă el încercînd să-i împace pe toți.

Găsiră pe pivnicer și cerură douăzeci de litri de vin rubiniu. Călugărul luă două oale mari și o căldare și le arătă drumul.

— Numai de l-oți putea bea pe tot, șopti el fără să-și întoarcă privirile.

Ajuns în fața ușii de lemn bătut cu fiare, pivnicerul se opri, căută cheia și deschise încet, cu grijă. Aprinse apoi o lumînare de ceară și luă căldarea în mîna stîngă. Oalele le lăsă în seama lui Vladimir.

— Să nu călcați greșit, că treptele sînt cam tocite, îi povățui el.

Înaintau cu atenție și cu oarecare emoție. Bolta pivniței era adîncă și se lărgea cu cît pătrundeau în ea. Vladimir era înviorat de frigul și de umezeala de aici, de misterul acestor ziduri învechite, de jocul umbrelor la flacăra lumînărilor.

— Cine știe cîte s-or fi întîmplat pe aici, spuse el, amețit.

— La asta mă gîndeam și eu, adăugă căpitanul. Parcă te apasă ceva... Și acuma se adăpostesc aici doar butoaiele cu vin ale mînăstirii...

Stamate privea pereții mînăstirii, minunîndu-se.

— ...Să ne dai, te rog, și niște brînză bună, vorbi d-l Solomon.

Călugărul dădu drumul vinului în oală. Clocotea răspîndind un miros îmbălsămat și tare. Lui Vladimir îi rămăseseră ochii pironiți asupra învolburării rubinii de la gura oalei. Vinul se revărsă puțin pe dinafară, risipindu-se în căldare.

— ...Ăsta e cel mai bun vin din partea locului, vorbi Andronic.

Toți tresăriră și se întoarseră speriați.

— Dar cum veniși, nenișorule, de nu te-am simțit nici unul? întrebă vesel d-l Solomon.

Andronic arătă drumul pivniței.

— Pe acolo, spuse el liniștit. V-am pierdut în curte și am venit atunci direct la pivniță. Nu e întîia dată cînd cobor aici, adăugă el zîmbind. Cîte căldări din vinul ăsta n-am băut eu pînă acum...

Călugărul ridică ochii să-i vadă mai bine chipul. La umbra lumînării toți aveau fețele palide, cojite, cu umbre adînci.

— Așa-i că mă recunoști, părinte? îl întrebă Andronic trecîndu-și mîna prin păr.

— Vin mulți domni pe la mînăstire, vorbi călugărul coborînd privirile. Nu-i prea țin minte.

— Dar pe mine mă știi, adăugă Andronic mai încet, ca și cum nu ar fi vrut să-l audă decît călugărul.

Se întoarse brusc spre ceilalți și le arătă cu mîna bolta.

— Eu cunosc toate zidurile astea, ca și cum aș fi stat aici de la începutul începuturilor... Cîteodată mi se pare că visez, atît de multe lucruri îmi aduc aminte. Cine mi le-o fi spus, cine mi le-o fi arătat? Parcă m-aș fi născut o dată cu înălțarea mînăstirii...

D-l Solomon începu să rîdă. Ridică una din oalele pline și o cîntări în mîini, mulțumit.

— Vorbești ca din cărți d-ta, spuse el lui Andronic. Ca în povestirile acelea cu oameni care se închipuiesc că au mai trăit o dată, o altă viață...

— Nu, îl întrerupse simplu Andronic. Mie nu mi se pare că am mai trăit o dată, demult, o *altă* viață. Eu simt că am trăit aici *încontinuu*, de la începutul mînăstirii...

— Păi e mai mult de o sută de ani, vorbi călugărul fără o prea vie mirare.

— E chiar mai mult decît socotește cuvioșia ta, îl corectă zîmbind Andronic.

Vladimir privea cu oarecare sfială chipul întunecat al lui Andronic. Poate răceala pivniței sau aburul vinului vărsat – sau poate umbrele amețitoare pe care le risipea fîlfîiala lumînării pe pereți – schimbaseră în ultimele clipe purtarea lui lăuntrică. I se părea că Andronic rînjește bătîndu-și joc de toți cu povestea lui. Parcă îi vedea ochii scăpărîndu-i de la unul la altul, cu fața posomorîtă, dar gata în

orice clipă să izbucnească în rîs. Cum de nu observă ceilalți că Andronic glumește sau visează de-a binelea, ca un om îmbătat cu altfel de vin?

— Plătim cinstit, boierește, și mergem, spuse d-l Solomon așezînd banii.

Căpitanul Manuilă amuțise și el, aproape pierdut în întuneric. Îl învioră Andronic, arătîndu-i din nou zidurile.

— ...Cred că nimeni nu mai știe astăzi, spuse el, că pe locul acesta a pierit *adevărata* fată a Moruzeștilor, fata lui de sînge, iar nu cealaltă, adoptată după a doua căsătorie...

Călugărul ridicase ochii speriat și-și făcu repede o cruce pitită. Andronic se prefăcu că nu-l vede și continuă, cu privirile ațintite asupra lui Manuilă.

— ...Nici eu nu ți-aș putea spune de unde știu, dar așa s-a întîmplat. Aici a murit ea, Arghira, „frumoasa din lapte", cum i se spunea pe atunci, în batjocură...

— De ce a murit? întrebă Vladimir cu jumătate de glas.

— Fusese adusă aici cu sila și fără să știe bătrînul... Unii au spus chiar că fără știrea starețului. Pe atunci nu prea intrau femeile în mînăstirile de călugări. Au adus-o noaptea și, după cum nu prea se știe de ce a murit pe neașteptate, tot așa nu prea se știe cum a murit. Voiau să scape de ea, căci se plănuia din acel an a doua căsătorie a bătrînului și *cealaltă* fată aștepta... Și a murit Arghira, a treia noapte. Aici, pe locul ăsta...

Andronic întoarse capul și arătă cu mîna de jur împrejur.

— O pomeniți cîteodată la slujbă, părinte? întrebă el brusc pe călugăr.

Pivnicerul scutură din cap. Auzea acum pentru întîia oară o asemenea poveste și i se părea mincinoasă și păgînească. O fată de boier moartă chiar în pivnița mînăstirii – i se părea de necrezut.

— Haide să mergem, că parcă se face frig, spuse d-l Solomon.

Porniră toți înfrigurați și de răceala bolții și de amintirea aceea lugubră pe care o evocase, pe neașteptate, Andronic.

— Ce ți-a venit să ne sperii cu fata aceea? îl întrebă d-l Solomon o dată ajuns afară.

Andronic începu să rîdă.

— Așa glumesc eu cîteodată, ca să-mi necăjesc oamenii care-mi sînt simpatici, spuse el cu alt glas. Dar nu e așa că e o poveste tristă?

Noaptea părea caldă acum, după răcoarea din pivniță. Se vedea o bucată bună de cer, cuprinsă între arbori și chilii. Curtea părea luminată ușor de o lumină ascunsă undeva pe aproape.

— Ce splendoare! exclamă d-l Solomon, privind în sus și minunîndu-se de atîtea stele. Se oprise în mijlocul curții, cu oala de vin în mînă. Andronic profită de prilej, se apropie de el și-i șopti, să nu-l auză ceilalți:

— Te rog, nu spune cucoanelor de povestea aia cu fata. Le strici cheful...

D-l Solomon clipi șiret din ochi. Dar, parcă după o clipă, privindu-l adînc pe Andronic, nu mai era atît de pus pe glumă. Aveau ochii lui o strălucire metalică, posomorîtă, amețitoare.

— Drăcos mai ești! exclamă el cu mare efort.

Într-adevăr, se simțise vlăguit deodată în apropierea tînărului. Îi trecu atunci prin minte o sumă de prostii. *Dacă Andronic ăsta e cumva vreun fermecător oarecare, unul din aceia care pun buruieni somnoroase în vin și apoi jefuiesc oamenii...*

Porni după ceilalți, dar cu o îndoială în suflet.

— Ți-e sete? întrebă el după un răstimp oprindu-se din drum. Hai să bem din oală...

Andronic clipi, la rîndul lui, șiret, și, apucînd oala din mîinile lui Solomon, o apropie atent de gură. Începu să bea cu sete, lacom, înghițind parcă în somn. D-lui Solomon nu-i venea a crede. Dar gestul acesta de viteaz îl liniști. Atinse încet umărul lui Andronic.

— Stai, bre, omule, mai lasă și celorlalți cîte o înghițitură...

— Mai ales! spuse Andronic în glumă, tainic, după ce depărtă oala de buze.

Porniră cu pas repede, să-și ajungă tovarășii.

SECRETUL DOCTORULUI HONIGBERGER

Einem gelang es,
er hob den Schleier der Göttin zu Sais...

Novalis

Pagină intenționat goală

CAPITOLUL I

Într-o dimineață din toamna anului 1934, un comisar mi-a adus o scrisoare destul de ciudată, adăugînd că așteaptă răspunsul pe loc. Îmi scria o doamnă de al cărui nume, Zerlendi, nu auzisem niciodată, invitîndu-mă s-o vizitez, chiar în după-amiaza aceleiași zile. Era o scrisoare foarte corectă, excesiv de politicoasă, așa cum se obișnuia pe vremea părinților noștri cînd o doamnă se adresa unui necunoscut. *„Am aflat că v-ați întors de curînd din Orient și cred că v-ar interesa să cercetați colecțiile adunate de soțul meu”*, îmi scria, între altele.

Mărturisesc că mă interesau foarte puțin, pe vremea aceea, cunoștințele pe care eram invitat să le fac pe temeiul acestui motiv: că am viețuit cîțiva ani în Orient. Nu o singură dată am fost nevoit să renunț la o prietenie, care altminteri se vestea agreabilă întru totul, pentru că nu acceptam să povestesc platitudini despre „misterele Asiei”, despre fachiri, miracole sau peripeții în junglă, amănunte senzaționale pe care tovarășul sau tovarășa mea se aștepta să le comentez. Scrisoarea d-nei Zerlendi pomenea însă de niște colecții orientale, fără să precizeze natura și obîrșia lor, și asta a fost de ajuns să-mi deștepte curiozitatea.

Mă interesa, într-adevăr, viața acelor români care se lăsaseră stăpîniți de pasiunea pentru Orient. Ca să fiu sincer, trebuie să spun că, mulți ani înainte de întîmplarea aceasta, descoperisem la unul din anticarii de pe cheiul Dîmboviței o ladă întreagă de cărți în legătură cu China, cărți care toate fuseseră îndelung studiate, adnotate și uneori chiar corectate cu creionul de cel care le cumpărase și a cărui semnătură o regăsisem pe pagina de gardă a celor mai multe dintre ele: *Radu C.*

Acest Radu C. nu fusese însă un amator. Cărțile lui, care se află astăzi în stăpînirea mea, dovedeau că întreprinsese un studiu serios și disciplinat al limbii chineze. Într-adevăr, adnotase cele șase volume de *Mémoires Historiques* de Se-Ma Ts’ien, în traducerea lui Édouard Chavannes, corectînd toate greșelile tipografice din textele chineze,

cunoștea clasicii chinezi în edițiile lui Couvreur, era abonat la revista *T'oung Pao* și cumpărase toate volumele din *Variétés Sinologiques* care apăruseră la Shanghai pînă la începutul războiului. Omul acesta m-a interesat de cum i-am reconstituit o parte din bibliotecă, deși nu i-am aflat multă vreme numele întreg. Anticarul cumpărase mai multe sute de volume prin 1920 și, în afară de cîteva cărți ilustrate, pe care le vînduse imediat, nu găsise amatori pentru această colecție de texte și studii sinologice. Mă întrebam atunci: cine o fi fost românul acela care se apucase cu atîta seriozitate de limba chineză și de pe urma căruia n-a rămas nimic, nici măcar numele întreg? Ce pasiune obscură l-a purtat către tărîmul acela depărtat, de care nu voia totuși să se apropie ca un amator, ci a cărui limbă voia s-o învețe, a cărui istorie se trudea s-o pătrundă? Va fi izbutit el să ajungă vreodată în China sau a pierit înainte de vreme, prin vreo văgăună a frontului?

La unele din întrebările pe care mi le puneam, nedumerit și melancolic, răsfoindu-i cărțile acolo, la anticarul de pe chei, aveam să primesc răspuns mult mai tîrziu. Un răspuns, de altfel, împletit el însuși în neașteptate taine. Dar aceasta e cu totul altă poveste, fără nici o legătură cu întîmplările pe care încep a le scrie acum. Totuși, amintindu-mi de acest Radu C. și de alți cîțiva orientaliști sau amatori de lucruri orientale care au trăit neștiuți de nimeni aici, în România, m-am hotărît să primesc invitația doamnei necunoscute.

În aceeași după-amiază, am fost în dreptul casei, pe strada S. Oprindu-mă în fața numărului 17, am recunoscut una din acele case pe lîngă care nu puteam niciodată trece fără să nu încetinesc pasul și s-o spionez, dornic de a ghici ce se întîmplă înapoia zidurilor îmbătrînite, cine viețuiește acolo și luptîndu-se cu ce destin. Strada S. este chiar în centrul Bucureștilor, foarte aproape de Calea Victoriei. Prin ce miracol a izbutit să rămînă neatinsă casa boierească de la numărul 17, cu grilaj de fier, cu pietriș în curte, cu salcîmi și castani crescuți în voie, strivind sub umbra lor o parte din fațadă? Poarta se deschidea greu și te întîmpina, printre brazde cu flori bogate de toamnă, un bazin în care apa se uscase demult, și doi pitici cu capetele decolorate. Era, parcă, un alt văzduh aici. O lume care se stinsese cu încetul în celelalte cartiere mîndre ale capitalei și care se păstrase aici cuviincioasă, fără agonia decrepitudinii și a mizeriei. Era o casă boierească de pe vremuri, bine

păstrată. Doar umezeala arborilor veștejise prea de timpuriu fațada. Intrarea principală era apărată, cum se obișnuia acum patruzeci de ani, de un evantaliu de sticlă brumată. Cîteva trepte de piatră, înverzite de mușchi și purtînd pe lături mari ghivece cu flori, duceau la o marchiză cu geamurile de sus colorate. În dreptul soneriei nu era nici o carte de vizită.

Eram așteptat. O jupîneasă bătrînă, șchiopătînd, mi-a deschis îndată și m-a poftit într-un salon imens. De-abia am avut timp să-mi arunc ochii pe mobilele și pe tablourile care mă înconjurau, cînd, dinapoia unei uși de stejar, a apărut d-na Zerlendi. Era o femeie care trecuse de cincizeci de ani, dar pe care anevoie ai fi putut-o uita dacă ai fi întîlnit-o măcar o singură dată. Nu îmbătrînea ca toată lumea această doamnă. Sau, poate, îmbătrînea asemenea femeilor din alte veacuri; înțelegînd, într-un chip tainic, că prin moarte se va apropia de marea iluminare a tuturor înțelesurilor, iar nu de sfîrșitul unei vieți pămîntene, de uscarea treptată a cărnii și topirea ei definitivă în pămînt. Totdeauna am împărțit oamenii în două categorii: cei care concep moartea ca un *sfîrșit* al vieții și al trupului și cei care și-o-nfățișează ca un *început* al unei noi existențe spirituale. Și nu încerc să judec un om pe care-l întîlnesc decît după ce aflu credința lui sinceră asupra morții. Cea mai mare inteligență și cel mai tulburător farmec mă pot, altminteri, păcăli.

D-na Zerlendi se așeză într-un fotoliu și-mi arătă, cu un gest în care nu recunoșteam obișnuita familiaritate a femeilor de o anumită vîrstă, un scaun de lemn cu spetează înaltă.

— Vă mulțumesc că ați venit, vorbi ea. Soțul meu ar fi fost încîntat să vă cunoască. Iubea și el, poate mai mult decît i-ar fi încuviințat meseria lui de medic, India...

Mă pregăteam să ascult o lungă poveste, bucurîndu-mă că, în acest timp, voi putea privi cu o atenție care să nu supere, figura atît de ciudată a d-nei Zerlendi. Dar gazda mea se opri cîteva clipe, apoi mă întrebă, plecîndu-și puțin fruntea spre mine:

— Cunoașteți viața și scrierile doctorului Johann Honigberger? Soțul meu s-a îndrăgostit de India prin cărțile acestui doctor sas din Brașov. Moștenise și el, probabil, interesul pentru istorie, căci istoria a fost pasiunea întregii familii, dar a început să se ocupe de India cînd

a descoperit lucrările doctorului Honigberger. De fapt, cîțiva ani a tot strîns material și a început chiar o monografie asupra acestui doctor sas. Era el însuși medic și credea că poate scrie o asemenea lucrare.

Mărturisesc că știam foarte puțin, atunci, despre dr. Johann Honigberger. Îmi aminteam că cetisem, cu mulți ani înainte, cartea lui principală, *Thirty five years in the East*[1], într-o traducere engleză, singura care îmi fusese accesibilă la Calcutta. Mă ocupam, pe vremea aceea, de filozofia și tehnicile Yoga și cercetasem cartea lui Honigberger mai ales pentru amănuntele asupra acestor practici oculte pe care, pare-se, doctorul le cunoscuse îndeaproape. Cum cartea sa apăruse, însă pe la mijlocul veacului trecut, suspectam pe autor de oarecare lipsă de spirit critic. Nu știam, însă, că doctorul acesta, care se bucurase de mare faimă în orientalism, descindea dintr-o familie de vechi brașoveni. Or, acum, tocmai amănuntul acesta mă interesa.

— Soțul meu a purtat o intensă corespondență cu feluriți medici și savanți care îl cunoscuseră pe Honigberger, căci, deși acesta murise în 1869, la Brașov, întors de curînd din ultima sa călătorie în India, mai trăiau încă destui oameni care-l întîlniseră. Unul din copiii lui ajunsese magistrat la Iași; era născut din prima căsătorie a doctorului, dar soțul meu nu a apucat să-l cunoască, deși a făcut dese călătorii la Iași, ca să dea de urma unor hîrtii...

Fără voia mea, începui să zîmbesc. Mă uimea precizia amănuntelor biografiei lui Honigberger pe care le cunoștea d-na Zerlendi. Probabil că mi-a ghicit gîndul căci adăugă:

— Lucrurile acestea îl interesau atît de mult pe el, încît mi s-au întipărit pentru totdeauna în minte. Lucrurile acestea și altele multe...

Tăcu, deodată, gînditoare.

Am avut mai tîrziu prilejul să mă conving cît de multe și de precise lucruri știa d-na Zerlendi despre doctorul Honigberger. O seară întreagă mi-a povestit numai despre prima lui ședere în India, după ce petrecuse vreo patru ani în Asia Mică, un an în Egipt și șapte ani în Siria. Era ușor de înțeles că d-na Zerlendi cercetase în mai multe rînduri cărțile și manuscrisele soțului ei, ca și cum ar fi nutrit cîndva dorința de a duce ea la bun sfîrșit lucrarea întreruptă de el.

[1] Treizeci și cinci de ani în Orient *(engl.) (n. r.)*

Adevărul este că anevoie te puteai sustrage farmecului misterios al acestui doctor sas, doctor prin buna lui hotărîre, căci nu avusese, oficial, decît o diplomă de farmacist. Honigberger își petrecuse mai mult de jumătate din lunga lui viață în Orient. Ajunsese într-un rînd medicul Curții, farmacistul, directorul Arsenalului și amiralul maharajahului Ranjit-Singh din Lahore. De mai multe ori a adunat averi considerabile și le-a pierdut. Aventurier de mare clasă, Honigberger nu fusese niciodată, totuși, șarlatan. Era un om cultivat în foarte multe științe, profane și oculte, și colecțiile sale etnografice, botanice, numismatice și artistice au îmbogățit multe muzee ilustre. Ușor de înțeles de ce doctorul Zerlendi, pasionat cum era de trecutul neamului nostru și de istoria medicinei, și-a închinat atîția ani din viață reconstituirii și descifrării adevăratei biografii a lui Honigberger.

„Căci el ajunsese de timpuriu la concluzia”, îmi mărturisea o dată d-na Zerlendi, „că viața lui Honigberger ascunde foarte multe taine, cu toate cărțile care s-au scris asupra lui. Bunăoară, soțul meu nu-și putea explica ultima lui călătorie în India, în 1858, cînd de-abia își mai ducea zilele, grav bolnav cum se întorsese dintr-o expediție în Africa tropicală. *De ce s-a mai întors Honigberger în India, zdrobit cum era, și de ce a murit îndată ce a pus piciorul în Brașov?* se întreba adesea soțul meu. De asemenea, așa-numitele cercetări botanice ale doctorului în Kashmir, făcute cu mult înainte, i se păreau suspecte. El avea motive să creadă că, în realitate, Honigberger nu fusese numai în Kashmir, ci trecuse în Tibet, sau, în orice caz, cercetase știința farmacopeii oculte într-una din acele mînăstiri din Himalaya, și că anchetele botanice fuseseră numai un pretext. Oricum, astea le poți mai bine judeca d-ta”, adăugase d-na Zerlendi.

Trebuie să mărturisesc că, după ce îmi trecuseră pe sub ochi cărțile și documentele referitoare la Honigberger, adunate cu atîta grijă de soțul d-nei Zerlendi, am început să mă conving și eu că existența doctorului sas e învăluită în mistere. Dar tot ce a urmat primei mele vizite în casa din strada S. a întrecut cu mult taina lui Honigberger.

— M-am gîndit atunci, reîncepu d-na Zerlendi după o lungă pauză, că ar fi păcat ca toată munca aceasta să se risipească. Am auzit vorbindu-se despre d-voastră și v-am citit unele lucrări, mai ales cele referitoare la India și filozofia indiană. Nu pot spune că le-am înțeles

pe de-a-ntregul, dar am înțeles un lucru: că mă pot adresa cu încredere d-voastră...

Am încercat să mărturisesc că sînt măgulit etc., dar d-na Zerlendi continuă pe același ton:

— Sînt foarte mulți ani de cînd în casa aceasta nu intră aproape nimeni. Doar cîțiva prieteni, care nu au pregătirea specială pe care și-o dobîndise soțul meu. Așa că biroul și biblioteca lui au rămas, din 1910, neschimbate. Am lipsit și eu multă vreme din țară, iar de cînd m-am întors m-am ferit să amintesc prea insistent de numele soțului meu. Colegii lui, medici, îl socoteau pe vremea aceea maniac. Biblioteca pe care am să v-o arăt acum n-a văzut-o, dintre cei care ar fi putut-o judeca, decît o singură persoană: Bucura Dumbravă. I-am scris, cum v-am scris și d-voastră, că am o bogată colecție orientală, și a venit, dar după cîteva lungi amînări. Cred că a interesat-o foarte mult. Îmi spunea că a găsit aici cărți pe care le ceruse cîndva de la British Museum. Dar n-a avut timp să o cerceteze pe-ndelete. Și-a însemnat cîte ceva și a făgăduit să revină după întoarcerea sa din India. După cum știți, poate, se ducea la un congres teozof în India. Dar n-a mai apucat să pună piciorul pe pămîntul românesc. La Port Said a murit...

Nu știu dacă d-na Zerlendi dădea vreun tîlc secret acestei morți în pragul reîntoarcerii. A tăcut iarăși, privindu-mă cu o deosebită atenție. Simțeam că trebuie să spun și eu ceva, și i-am spus că misterul este atît de activ în mintea noastră, încît nici măcar nu e nevoie să-l căutăm atît de departe, la Adyar sau la Port Said, bunăoară. D-na Zerlendi nu mi-a răspuns. S-a ridicat din fotoliu și m-a invitat s-o întovărășesc în bibliotecă. Traversînd salonul, am întrebat-o dacă soțul ei fusese cîndva în India.

— Greu de spus, șopti ea șovăitoare, încercînd totuși să zîmbească.

CAPITOLUL II

Am văzut multe biblioteci de oameni bogați și cărturari, dar nici una nu mi-a furat inima ca aceea din strada S. Cînd s-a deschis ușa masivă de stejar, am rămas înmărmurit în prag. Era una din acele odăi uriașe, care se întîlnesc rar chiar și în cele mai bogate case din veacul trecut. Ferestre mari dădeau spre grădina din spatele casei. Perdelele fuseseră trase puțin înaintea noastră, și lumina clară a amurgului de toamnă făcea și mai solemnă atmosfera acestei săli cu tavanul înalt, tapisată în cea mai bună parte cu cărți. O galerie de lemn înconjura o mare parte din bibliotecă. Erau, poate, treizeci de mii de volume, majoritatea legate în piele, din cele mai diverse ramuri ale culturii: medicină, istorie, religie, călătorii, ocultism, indianistică.

D-na Zerlendi m-a îndreptat direct către rafturile în care fuseseră adunate exclusiv cărțile în legătură cu India. Rareori am întîlnit într-o colecție particulară cărți atît de prețioase și într-un număr atît de mare. Numai tîrziu, după ce am petrecut o după-amiază întreagă în fața rafturilor acelora fără număr, mi-am dat seama cu adevărat ce comori se adăposteau acolo. Erau sute de volume de călătorii în India, de la Marco Polo și Tavernier, pînă la Pierre Loti și Jaccolliot. Se vedea bine că d-rul Zerlendi aduna orice fel de carte ce se tipărea asupra Indiei, căci numai așa îmi explic prezența și a anumitor scriitori farsori cum era, de pildă, Louis Jaccolliot. Erau apoi colecțiile întregi din *Journal Asiatique* și *Journal of the Royal Asiatic Society* de la Londra, ca să nu mai menționez actele atîtor academii, sute de memorii savante asupra limbilor, literaturilor și religiilor din India. Tot ce se publicase de seamă în secolul trecut în domeniul indianismului se afla acolo, de la marele dicționar petersburghez pînă la edițiile de texte sanscrite apărute la Calcutta sau Benares. Marea mea surpriză au fost volumele de texte sanscrite.

— A început să studieze limba sanscrită în 1901, lămuri d-na Zerlendi mirarea mea, și a învățat-o temeinic, atît cît se poate învăța departe de centrele vii ale limbii...

Într-adevăr, se aflau acolo nu numai cărți elementare, sau texte pe care le cumpără un amator, ci cărți pe care nu și le putea comanda decît un om care a pătruns temeinic secretele limbii sanscrite. Am întîlnit, bunăoară, comentarii dificile ca *Siddhānta Kaumudī*, care dovedeau interesul pentru nuanțele gramaticii sanscrite; sau enormul tratat al lui Medhaditi asupra *Legilor lui Mānu*; sau acele subcomentarii spinoase la textele vedantine, care se tipăresc în presele din Allahabad și Benares; sau numeroase cărți asupra ritualurilor indiene. Îndeosebi m-a izbit prezența volumelor de medicină indiană și a tratatelor de mistică și ascetism. Știam, din limitata mea experiență, cît de profunde și de dificile sînt asemenea texte, care nu se pot înțelege fără un comentariu laborios, și adesea sînt numai pe jumătate înțelese dacă nu sînt explicate oral, de un învățător.

Întorsei uluit privirile către d-na Zerlendi. Intrasem în bibliotecă emoționat, bănuind că am să întîlnesc o bogată arhivă asupra vieții și operei doctorului Honigberger, și descopeream o bibliotecă de savant indianist, care, prin imensitatea și varietatea ei, ar fi făcut gelos pe un Roth, Jacobi sau Sylvain Lévi.

— A ajuns aici plecînd de la Honigberger, mă lămuri d-na Zerlendi, înțelegîndu-mi gîndurile și arătîndu-mi un alt colț al bibliotecii, unde curînd aveam să întîmpin cărțile și documentele în legătură cu doctorul sas.

— Dar cînd a avut timp să adune atîtea cărți, și cum de le-a cercetat pe toate? exclamai eu, la fel de uluit.

— O bună parte le-a moștenit din familie, cărțile de istorie îndeosebi, adăugă ea. Restul le-a cumpărat singur, mai ales în ultimii opt ani. A vîndut cîteva moșii...

Rosti ultimele cuvinte zîmbind, dar fără nici cea mai mică părere de rău.

— Îl cunoșteau toți anticarii de la Lipsca[1], Paris și Londra,

[1] Leipzig: numele orașului provine din limba slavă, sub formele *Lipsk*, *Lipsko* și înseamnă „locul cu tei”. În limba română denumirea veche a orașului era „Lipsca”, iar locuitorii erau numiți „lipscani”. Strada Lipscani

continuă ea. Și se pricepea să cumpere, e drept. Cumpăra uneori biblioteci întregi, de la familiile orientaliștilor decedați. Dar, evident, n-a avut timp să le cetească pe toate, deși în ultimii ani veghea aproape toată noaptea; doar dacă dormea două – trei ceasuri.

— Asta i-o fi zdruncinat sănătatea, spusei eu.

— Nu, dimpotrivă, răspunse d-na Zerlendi. Avea o putere de muncă uriașă. Și ducea și un fel de regim special; nu mînca deloc carne, nu fuma, nu bea alcool, ceai, cafea...

Parcă ar fi voit să mai adauge ceva, dar se întrerupse brusc și mă invită către celălalt capăt al bibliotecii, unde se afla „colțul Honigberger". Erau toate cărțile doctorului sas și foarte multe din lucrările care se publicaseră asupra vieții lui prodigioase. Într-un colț, o reproducere după gravura lui Mahlknecht, celebra gravură care-l înfățișa pe Honigberger în costumul de sfetnic a lui Ranjit-Singh. În cartoane, d-rul Zerlendi adunase nenumărate scrisori de la Honigberger către învățații timpului său, copii după portrete și gravuri ale familiei și contemporanilor săi, hărți pe care reconstituise itinerariul tuturor călătoriilor lui Honigberger în Asia și Africa. Răsfoiam melancolic toate documentele acestea, de a căror valoare aveam să-mi dau mai tîrziu seama, mirîndu-mă că un asemenea om a putut trăi în orașul nostru numai cu un sfert de veac în urmă, fără ca cineva să-i fi bănuit comoara pe care o adunase.

— Și de ce n-a scris cartea asupra lui Honigberger? întrebai eu.

— Începuse s-o redacteze, vorbi d-na Zerlendi după o lungă șovăire, dar a întrerupt-o brusc, fără ca să-mi mărturisească vreodată adevăratul motiv. Cum v-am spus, a purtat o corespondență considerabilă, căutînd informații și documente inedite. Prin 1906, cu prilejul Expoziției, a cunoscut pe un prieten al lui Constantin Honigberger, fiul doctorului din prima sa căsătorie, care deținea cîteva scrisori și mai multe hîrtii, ajunse oarecum întîmplător în păstrarea sa. În aceeași toamnă soțul meu s-a dus la Iași, de unde s-a întors destul de tulburat. Nu cred că dobîndise chiar originalele, dar își luase copii după toate documentele acelea. Fapt este că, de atunci, a întrerupt redactarea operei lui, și interesul i-a fost din ce în ce mai puternic concentrat

din București se numește astfel datorită comercianților din Leipzig care obișnuiau să-și vîndă mărfurile pe această stradă *(n. r.)*

asupra filozofiei indiene. Cu timpul, Honigberger a căzut definitiv în uitare, și în anii care au urmat soțul meu s-a dedicat cu exclusivitate studiului limbii sanscrite...

Zîmbind, îmi arătă peretele bibliotecii în fața căruia mă oprisem la început cu atîta uimire.

— Și nu v-a mărturisit niciodată ce l-a făcut să părăsească rodul unei munci atît de pasionate și al atîtor ani? întrebai eu.

— Mi-a dat mai mult să înțeleg, începu d-na Zerlendi, căci de la întoarcerea lui de la Iași se făcuse mai tăcut. Mi-a spus o dată că e obligatoriu pentru el să cunoască temeinic filozofia indiană și ocultismul, ca să înțeleagă o anumită parte din viața lui Honigberger, care rămăsese pînă atunci obscură, înecată în legendă. În timpul cînd se apucase de limba sanscrită, a început să se intereseze și de ocultism. Dar acesta este un episod pe care-l cunosc destul de vag, pentru că soțul meu nu mi-a vorbit niciodată despre ultima lui pasiune. Am bănuit mai mult cît de aprig îl interesau studiile acestea după cărțile pe care le comanda neîncetat. Vă puteți convinge de altfel singur, adăugă d-na Zerlendi, îndemnîndu-mă către altă porțiune a bibliotecii.

Anevoie pot spune că surpriza mea a fost, aici, mai mare. Tot ce-mi mărturisise d-na Zerlendi de la intrarea în bibliotecă, tot ce văzusem pînă atunci, alcătuiau atîtea surprize și nutreau nedumeririle mele cu atîta putere, încît am cercetat noile rafturi mut, copleșit de mirare și admirație. Se vedea de la cea dintîi privire că doctorul debutase fericit în colecția sa de cărți oculte. Lipseau acele lucrări de vulgarizare, pe care mai ales librăria franceză le risipea pe piață la sfîrșitul veacului trecut. Lipseau chiar majoritatea cărților teozofiste, cele mai multe mediocre și echivoce. Doar cîteva din cărțile lui Leadbeater și Annie Besant, împreună cu opera completă a d-nei Blavatsky, pe care m-am convins, cu alt prilej, că d-rul Zerlendi o cetise cu deosebită atenție. În schimb, afară de Fabre d'Olivet și Rudolf Steiner, afară de Stanislas de Guaita și Hartmann, biblioteca era extrem de bogată în clasicii ocultismului, ermetismului și teozofiei tradiționale. Ediții vechi din Swedenborg, Paracelsius, Cornelius Agrippa, Böhme, Della Riviera, Pernety se aflau alături de operele atribuite lui Pitagora, textele ermetice, colecțiile alchimiștilor celebri, atît în tipăriturile vechi

ale lui Salmon și Manget, cît și în ediția modernă a lui Berthelot. Nu lipseau nici cărțile uitate de fiziognomie, astrologie și chiromanție.

Mai tîrziu, cînd am avut prilejul să cercetez pe îndelete rafturile acestea, am descoperit opere extrem de rare, cum era bunăoară *De aquae vitae simplici et composito* a lui Arnaud de Villeneuve, sau apocrifele[2] creștine, de pildă acel *Adam și Eva*, pe urmele căruia umblase atîta timp Strindberg. S-ar fi spus că un gînd sigur și o țintă precisă îndemnaseră pe d-rul Zerlendi la adunarea acestei biblioteci oculte. După cum mi-am dat seama treptat, nu lipsea nici un autor important, nici o carte de seamă. Fără îndoială că doctorul nu urmărise numai o informație de mîntuială, ca să-și asimileze punctele esențiale ale doctrinei și terminologia ocultistă, pentru a putea vorbi cu oarecare competență în biografia lui Honigberger, pe care o pregătea. Cărțile lui îmi dovedeau că voise el însuși să se convingă de adevărul păstrat atît de bine ascuns în tradiția ermetică. Altminteri, ar fi fost inutil să citească pe Agrippa von Nettesheim și *Bibliotheca Chemica Curiosa*.

Și tocmai acest viu interes al doctorului pentru ocultism, la care se adăuga pasiunea lui pentru filozofia indiană și îndeosebi pentru școlile secrete din India, mă făcuseră extrem de curios. Mai ales că d-na Zerlendi lăsase să se înțeleagă că această nouă și ultimă pasiune a soțului ei se dezlănțuise în urma vizitei sale la Iași.

— Probabil că nu s-a mărginit numai la lecturi ocultiste, spusei eu. Fără îndoială că domnul doctor a încercat și o anumită practică.

— Bănuiesc și eu același lucru, spuse d-na Zerlendi după cîteva clipe de ezitare. Mie nu mi-a mărturisit niciodată nimic. Dar ultimii ani i-a petrecut aproape tot timpul în acest birou sau singur la una din moșiile noastre din Oltenia. Cum vă spuneam, nu dădea niciodată semne de oboseală, cu tot regimul său aproape ascetic. Dimpotrivă, aș putea afirma chiar că se simțea mai bine ca înainte...

Și cu toate acestea a murit, îmi spuneam eu, ascultînd lămuririle atît de sfioase ale d-nei Zerlendi.

Se făcuse aproape întuneric în odaie, și gazda o străbătu cu pași moi ca să aprindă luminile. Două policandre uriașe, de care atîrnau

[2] *(relig.)* Scriere religioasă nerecunoscută între cele numite canonice; *(gen.)* scriere a cărei autenticitate nu e dovedită sau care este atribuită altui autor decît celui adevărat *(n. r.)*

nenumărate vîrfuri de săgeți de cristal, inundară cu o lumină artificială, prea puternică, biblioteca. Nu mă înduram să plec, și rămăsesem în fața rafturilor cu cărți de ocultism, șovăitor. D-na Zerlendi se apropie iarăși de mine, după ce închise una din ferestre – cea care dădea într-un balcon de piatră – și trăsese o draperie de catifea verde-auriu.

— Acum, că ați văzut despre ce colecții e vorba, începu ea, vă pot mărturisi gîndul meu întreg. Sînt ani de zile de cînd mă întreb dacă nu port și eu o vină față de tot rodul muncii soțului meu, față de aceste sertare pline cu hîrtii și scrisori adunate în timpul cînd era preocupat de biografia lui Honigberger. Nu știu cu precizie ce-și propusese el să studieze în ultimii ani, dar cercetările pe care le întreprinsese tot din nevoia de a-l înțelege mai bine pe Honigberger porniseră. Cînd am auzit vorbindu-se despre d-voastră că ați petrecut atîția ani în India studiind filozofiile și religiile de acolo, mi-am spus că poate d-voastră știți ceea ce soțul meu își propusese să învețe, și că viața lui Honigberger nu va prezenta, pentru d-voastră, secrete. Munca aceasta nu va fi fost zadarnică, adăugă d-na Zerlendi ridicîndu-și ușor brațul către „colțul Honigberger". Poate ați găsi interesant de scris viața doctorului sas, pe care soțul meu n-a putut s-o sfîrșească. Aș muri împăcată, continuă ea, știind că materialele soțului meu au folosit cuiva și că biografia pe care o visa el va vedea lumina zilei.

Nu știam ce să răspund. Niciodată nu mă angajasem, pînă acum într-o lucrare comandată dintr-un domeniu care nu-mi era familiar. Cam toate cărțile pe care le-am scris le-am compus în grabă, silit de nevoile vieții, dar totdeauna am scris după propria mea alegere, fie că începeam un roman sau un tratat filozofic. Simțeam însă, că șovăiala mea nu se poate prelungi la nesfîrșit.

— Doamnă, am început eu, sînt măgulit de încrederea pe care mi-o arătați, și vă mărturisesc sincer că sînt fericit numai la gîndul că voi putea reveni în această bibliotecă fără a vă stingheri. Nu știu însă dacă voi fi în stare vreodată să duc la bun sfîrșit ceea ce a început soțul d-voastră. În primul rînd, nu sînt medic și nu cunosc istoria medicinei din secolul XIX. Apoi, o seamă de lucruri care îi erau familiare soțului d-voastră mie îmi sînt de-a dreptul străine. Dar vă pot făgădui un lucru: că biografia lui Honigberger va fi scrisă și se va tipări. Aș putea căuta

o colaborare din partea unuia competent în tot ce privește medicina și istoria secolului XIX.

— La lucrul acesta m-am gîndit și eu, spuse d-na Zerlendi. Dar importantă nu e partea medicală – pentru asta se găsesc oricînd colaboratori emeriți – ci partea orientalistică a biografiei. Dacă n-aș fi știut cît de mult dorea soțul meu ca viața și opera lui Honigberger să fie scrisă și de un român – căci biografii alcătuite de străini sînt destule – m-aș fi adresat unui specialist din Anglia sau Germania, unde Honigberger e îndeosebi cunoscut.

Se opri brusc și, după o tăcere de cîteva clipe, ridică privirile și mă privi în ochi.

— Și apoi, vă mărturisesc, mai e un lucru care poate vi s-ar părea prea personal: dorința de a vedea scriindu-se biografia aceasta lîngă mine. Sînt anumite episoade destul de obscure din viața acestui om – veți vedea – și nutresc mereu speranța că cineva mi le va lămuri într-o zi...

CAPITOLUL III

Cîtă dreptate avea d-na Zerlendi vorbind de acele episoade obscure din viața lui Johann Honigberger mi-am dat seama mai tîrziu, cînd am citit cu luare-aminte manuscrisele și documentele adunate, clasate și adnotate de doctor.

Am revenit în casa din strada S. peste cîteva zile, și de atunci petreceam cel puțin trei după-amiezi pe săptămînă în bibliotecă. Toamna se prelungea nespus de frumoasă și caldă. Veneam aproape de ceasul patru și rămîneam pînă seara tîrziu. D-na Zerlendi mă întîmpina uneori chiar în salon. De obicei, însă, ne întîlneam în bibliotecă, unde intra mult timp după ce eu mă așezasem la lucru, pășind cu aceeași grație discretă pînă aproape de biroul meu și întinzîndu-mi aceeași mînă neobișnuit de palidă, ieșind dintr-o mînecă de mătase neagră. Îndată după ea venea jupîneasa bătrînă cu tablaua cu dulceață și cafele. D-na Zerlendi nu lipsea niciodată cînd mi se servea cafeaua. Își spunea, fără îndoială, că prezența ei nu mă putea stînjeni în acel răgaz cînd, lăsînd deschisă mapa cu manuscrise din fața mea, întrerupeam pentru cîtva timp lucrul.

— Cum merge? mă întreba întotdeauna. Credeți că ați putea face ceva cu hîrtiile soțului meu?

Lucrurile mergeau, totuși, destul de încet. Poate și din vina mea, pentru că nu mă mulțumisem să cercetez numai arhiva Honigberger, ci, paralel cu inventarierea ei, încercam să pătrund și în nenumăratele rafturi cu cărți indianiste și ocultiste, operație care mă pasiona și care îmi răpea destul timp. După a patra vizită în casa din strada S., izbutisem să-mi dau seama de cît redactase doctorul din biografia lui Honigberger. Manuscrisul definitiv se întrerupea o dată cu reîntoarcerea lui Honigberger la Alep, prin 1822, unde doctorul sas introdusese noile metode de vaccinare, dar se mai aflau cîteva capitole, în ciornă, asupra celor șapte ani petrecuți de el în Siria. Toate acestea

abia dacă alcătuiau un sfert din biografia propriu-zisă, căci Honigberger începea să fie interesant de-abia după ce ajunsese la Curtea lui Ranjit-Singh. Despre celelalte epoci din viața doctorului aventurier n-am găsit decît material documentar, clasat cu grijă în cartoane ordonate cronologic. Pe fiecare carton fuseseră însemnate datele, localitățile și numărul de mărturii respective. Uneori, în dreptul unui an, se aflau semne de întrebare sau trimiteri la un alt dosar al pieselor apocrife. Pentru că d-rul Zerlendi ajunsese la concluzia – mărturisită într-o notă a primului capitol – că multe afirmații ale lui Honigberger, acceptate de biografii săi contemporani, se întemeiau pe date false sau pe documente falsificate cu bună-știință mai tîrziu. Ce interes avusese Honigberger să mistifice o existență care fusese într-adevăr fabuloasă, desfășurată sub semnul misterului și aventurii, nu prea înțelegeam.

— N-ați ajuns încă la tainele de care îmi vorbea soțul meu? mă întrebă o dată Zerlendi.

Îmi era greu să răspund. Bănuiam ce fel de lămuriri așteaptă bătrîna doamnă din partea mea, și nu știam dacă am să i le pot vreodată destăinui. Cazurile de „moarte aparentă”, de transă yoginică, de levitațiune, incombustibilitate sau invizibilitate la care se referea Honigberger (și pe care doctorul Zerlendi le studiase îndeosebi) erau foarte dificil de explicat cuiva care nu înțelege teoretic posibilitatea lor de realizare. Iar în ceea ce privește călătoriile misterioase ale lui Honigberger în Kashmir și Tibet, cercetările sale de farmacologie magică, eventuala lui participare la anumite ceremonii inițiatice ale sectei Vallabhacharya[1], nu eram nici eu lămurit. Doctorul Zerlendi, dacă aflase ceva precis asupra acestor episoade obscure, nu le însemnase în cartoanele biografiei sale.

— Taine întîlnesc la tot pasul, răspundeam eu evaziv. Nu m-am deprins încă a le desluși...

D-na Zerlendi rămînea lîngă mine, cu privirile pierdute cîteva clipe, apoi se reculegea treptat și părăsea biblioteca cu pașii ei melancolici. Cînd întîrzia mai mult de vorbă, mă întreba despre călătoriile

[1] *Vallabhacharya* sau *Vallabhacarya* (numită și *Vallabha Sampradaya* sau *Pushtimarg*): doctrină hindusă, adoptată mai ales în rîndul clasei comercianților din nordul și vestul Indiei; membrii săi sînt adoratori ai lui Krishna și adepți ai grupului Pushtimarg („Calea înfloririi”), fondat în secolul al XVI-lea de învățătorul spiritual Vallabha și fiul său Vitthala (cunoscut și sub numele de *Gosainji*) *(n. r.)*

mele în India; îndeosebi o interesau amănuntele despre mînăstirile himalayene pe care le cunoscusem, lucruri despre care nu prea vorbesc bucuros. Niciodată nu mi-a mărturisit ceva despre viața ei, despre familia lor. Niciodată n-am aflat numele prietenilor ei, la care se referea uneori.

Tot ce-am descoperit în urmă a fost întîmplător. Venisem o dată, trei săptămîni după prima mea vizită, ceva mai devreme decît de obicei. Ploua în ziua aceea, o ploaie tristă de toamnă, și jupîneasa bătrînă mi-a deschis cu oarecare întîrziere. D-na Zerlendi era suferindă, mi-a spus. Totuși, eu puteam intra; făcuse chiar focul în cămin. Am intrat cu sfială. Biblioteca parcă se schimbase, în lumina mucedă a ploii de toamnă. Căminul nu izbutea să încălzească odaia aceasta uriașă. M-am apucat totuși de lucru cu înverșunare. Mi se părea că d-na Zerlendi și-ar simți alinate suferințele știindu-mă că lucrez într-o odaie vecină, și că, poate, într-o zi destul de apropiată, îi voi putea lămuri unele din „tainele" pe care le scormonise soțul ei.

Jumătate de ceas după venirea mea, ușa de la bibliotecă se deschise și intră o doamnă tînără, cu o țigară în mînă. Nu părea deloc surprinsă că mă găsește acolo, la birou, cu mapele deschise în fața-mi.

— Așadar, d-ta ești! exclamă ea apropiindu-se.

M-am ridicat și mi-am rostit numele.

— Știam, mi-a spus mama, adăugă ea în treacăt. Să sperăm că o să ai mai mult noroc.

Am zîmbit încurcat, neștiind prea bine ce vrea să spună. Apoi, am început să vorbesc despre tot ce găsisem în legătură cu Honigberger. Tînăra mă privea cu oarecare ironie.

— Astea le-am aflat mai demult, mă întrerupse ea. Pînă aici au ajuns și ceilalți. Bietul Hans trecuse chiar mai departe după cîte se spune...

Am privit-o desigur atît de uimit, încît tînăra a început să rîdă. Și-a stins țigara într-o scrumieră de aramă și s-a apropiat de mine.

— Sau poate ți-ai închipuit că „tainele" acestea te-au așteptat pe d-ta, un sfert de veac aproape, ca să le dezlegi?! Eroare, scumpul meu domn. Au mai încercat și alții. Tata era doar un bărbat bine cunoscut, și „cazul" lui nu s-a stins atît de repede în amintirea unui grup destul de întins de oameni de dinainte de război...

— Nu sînt responsabil de eroarea în care m-ați surprins, răspunsei eu, silindu-mă să par cît mai puțin tulburat. D-na Zerlendi a găsit de cuviință să-mi destăinuie numai anumite lucruri, trecînd altele sub tăcere. Mandatul meu e, de altfel, limitat, adăugai zîmbind. Mă aflu aici ca să-mi dau seama de materialul documentar în legătură cu biografia doctorului Honigberger.

Tînăra mă privi în ochi, parcă i-ar fi fost greu să mă creadă. O văzui, atunci, mai bine. Înaltă, subțire, aproape slabă, avea ochii arși de o lumină mocnită și gura nervoasă. Nu era deloc fardată, și asta adăuga cîțiva ani la cei peste treizeci pe care-i avea.

— Bănuiam eu că mama îți ascunde anumite lucruri, începu cu o voce mai puțin crispată. Poate te-ar fi dezamăgit, altminteri, de la început, spunîndu-ți că munca d-tale de astăzi a mai fost împlinită încă de alte trei persoane. Cel din urmă era un ofițer german rămas în București după ocupație. Bietul Hans, îi spuneam noi, pentru că soarta lui a fost într-adevăr tragică. A murit într-un accident de vînătoare, la o moșie a noastră. El pretindea că începe să înțeleagă „tainele” lui Honigberger, la care se referea tata, dar că știe prea puțin românește și că mai trebuie să învețe. Nu prea îmi dau seama ce legătură puteau avea „tainele” lui Honigberger cu perfecționarea lui în limba română. Părerea mea este că nici el nu aflase mare lucru...

— Tot ce-mi spuneți, începui eu, nu mă descurajează deloc. Dimpotrivă, mă leagă și mai mult de acest Honigberger, care pînă acum cîteva săptămîni era, pentru mine, un simplu nume de călător aventurier.

Tînăra zîmbi din nou și se așeză în fotoliul de lîngă birou, continuînd să mă privească scrutător.

— Mama se interesează mai puțin de Honigberger decît bănuiești d-ta, vorbi ea. Și are toată dreptatea, de altfel. O interesează în primul rînd să afle ce s-a întîmplat cu tata...

— Mi-am dat seama de asta, o întrerupsei eu. Și pentru că n-am îndrăznit niciodată s-o întreb pe dînsa, am să vă rog să mă lămuriți d-voastră. De ce-a murit tatăl d-voastră și în ce împrejurări?

Tînăra ezită cîteva clipe, plecînd fruntea. Parcă s-ar fi întrebat

dacă îmi poate spune adevărul sau n-ar fi mai nimerit să-l aflu singur, din altă parte. În cele din urmă, se ridică încet din fotoliu și vorbi:

— Tata n-a murit. În orice caz, nu știm dacă și cînd a murit. În ziua de 10 septembrie 1910 a dispărut de acasă și de atunci nimeni nu l-a mai văzut și n-am mai auzit nimic de el.

Am tăcut amîndoi, privindu-ne. Nu știam ce să spun. Nu știam nici măcar dacă-mi mărturisește adevărul întreg sau îmi ascunde anumite amănunte penibile. Ea a deschis o tabacheră mică de ambru și și-a ales o țigară.

— Fără îndoială că a plecat în Orient, în India, spusei eu ca să rup tăcerea. Pe urmele lui Honigberger...

— Așa ne-am gîndit și noi. Adică așa s-au gîndit prietenii noștri, căci eu eram atunci în clasa a II-a primară, și nu prea înțelegeam bine ce se petrecuse. Mă întorsesem de la școală și i-am găsit pe toți agitați și îngroziți. Tata dispăruse în dimineața aceea sau poate în cursul acelei nopți...

— A voit probabil să plece pe neașteptate, spusei eu. Bănuia ce greutăți ar fi întîmpinat dacă și-ar fi mărturisit gîndul cuiva.

— Firește. Dar e foarte greu de admis că a putut pleca în Orient fără pașaport, fără bani, fără haine...

Nu înțelegeam și ea stărui:

— Adevărul este că tata a dispărut în înțelesul propriu al cuvîntului. Și a dispărut fără ca să-și ia vreunul din costumele de haine, fără pălărie, lăsîndu-și toți banii în sertarul biroului. Nu și-a luat nici un act, n-a scos pașaport și n-a scris nici o scrisoare mamei sau vreunui prieten. E foarte greu să înțelegi cît de misterioasă a părut dispariția aceasta pentru cei care au cunoscut împrejurările. Tata ducea de cîțiva ani o viață destul de curioasă, aproape ascetică. Nu vedea pe nimeni; ziua și noaptea și le petrecea în această bibliotecă și în odaia lui de culcare, unde se odihnea numai două ceasuri pe noapte, într-un pat de lemn, fără saltea și fără pernă. Umbla foarte sumar îmbrăcat, într-un pantalon alb, sandale și o cămașă de in. Acesta era costumul lui de casă de altfel, vara și iarna. Și în acest costum, în care n-ar fi ieșit în stradă, a dispărut. Nu am putut afla dacă a dispărut în cursul nopții plecînd de-a dreptul de aici, din bibliotecă, sau după ce s-a retras la

el în odaie. Toată casa dormea la ora cînd, de obicei, își întrerupea el lucrul: la 3 dimineața. Peste două ceasuri, la 5, se deștepta, își făcea dușul și rămînea multă vreme închis în odaia lui, meditînd. Așa credeam noi, cel puțin, căci mamei nu-i spunea nimic. Se detașase de lume, de familie. Cînd îl întîlneam, rareori, simțeam că iubirea lui nu se stinsese, dar era o altfel de iubire...

— Și toate cercetările n-au dus la nici un rezultat? întrebai eu. Nu i s-a dat nicăieri de urmă? E de necrezut că un om poate dispărea așa, fără să lase nici un fel de urmă.

— Și, cu toate acestea, lucrurile s-au petrecut întocmai. N-am găsit nici un semn care să trădeze pregătirile lui de plecare. Și aici, și în odaia de culcare, totul era în ordine; pe biroul ăsta cărțile și caietele rămăseseră ca în fiecare seară, în iatac i-am găsit ceasul pe noptieră, cheile și portofelul cu mărunțiș. Ca și cînd ar fi dispărut în cîteva clipe, înainte ca să aibă timp să-și adune lucrurile, înainte de a scrie un cuvînt de lămurire sau de iertare...

Tînăra își întrerupse brusc destăinuirile și îmi întinse mîna.

— Acum, că ți-am spus ce trebuia să știi de la început, mă duc. Te-aș ruga numai să nu pomenești nimic mamei despre convorbirea noastră. Ea are anumite superstiții și nu vreau s-o mîhnesc nețiinînd seama de ele...

CAPITOLUL IV

A plecat înainte ca eu să capăt destul curaj și s-o opresc, rugînd-o să-mi lămurească atîtea episoade obscure din destăinuirea ei. Bunăoară, cum de nu s-a vorbit mai mult, pe vremuri, de dispariția aceasta misterioasă, sau ce se întîmplase cu ceilalți bărbați pe care d-na Zerlendi îi rugase să cerceteze biblioteca și despre care tînăra îmi spusese, în treacăt, că n-avuseseră noroc. M-am așezat la birou oarecum amețit de tot ce ascultasem. Nu-mi puteam lega gîndurile. Priveam acum mapele din fața mea și cărțile care mă înconjurau din toate părțile cu un sentiment nou. Admirația de bibliofil și indianist lăsase loc unui complex anevoie de precizat, în care se amestecau și teamă, și neîncredere, și fascinație. Parcă nu-mi venea să cred, cuvînt cu cuvînt, tot ce-mi spusese vizitatoarea mea. Și, cu toate acestea, la lumina destăinuirilor ei, înțelegeam sfiala bătrînei de a-mi vorbi deschis, grija pe care o avusese de a nu-mi pomeni niciodată de moartea soțului, curiozitatea ei anevoie stăpînită.

Îmi spuneam că dispariția doctorului Zerlendi păruse atît de neverosimilă pentru că, probabil, omul acela și-o pregătise timp îndelungat, pînă în cele mai mici amănunte, ars de dorul de a ajunge în India și a rupe definitiv toate punțile cu viața lui de pînă atunci. Dar tocmai această plecare atît de meșteșugită, taina în care și-o pregătise, pasiunea lui totală pentru secretele Indiei mă captivase. Nu mai auzisem pînă atunci de o asemenea încercare de a pleca, brusc, fără rămas bun, fără scrisori de adio, fără a lăsa nici un fel de urmă. Față de tot ce auzisem, dosarul Honigberger, încă deschis pe birou, mi se părea prea puțin interesant. M-am îndreptat către rafturile cu cărți de indianistică, acolo unde știam că sînt și sertarele doctorului cu manuscrise și fișe, dovada studiului lui de atîția ani. Am deschis primul sertar, și am început să-l inventariez cu multă grijă, cercetînd caiet cu caiet.

Erau aici maculatoarele lui de exerciții sanscrite, și cu melancolie am întîlnit temele și declinările cu care mă luptasem și eu cîndva: *nrpah, nrpam, nrpena, nrpāya, nrpāt, nrpasya, nrpe, nrpa* etc. Se vedea stîngăcia doctorului în scrierea literelor sanscrite. Dar răbdarea lui fusese, fără îndoială, enormă, căci zeci de pagini întregi de maculator erau acoperite cu declinarea aceluiași cuvînt, repetată cu îndărătnicie, ca un *pensum* colegial. În alt caiet se găseau deja fraze întregi, cele mai multe din *Hitopadesha*[1] și *Panchatantra*[2], cu traducerea literală și traducerea liberă alături. Am răscolit zeci de maculatoare de acest fel, acoperite pînă la ultima filă cu exerciții, conjugări și declinări sau traduceri. Într-un caiet gros, cu indice alfabetic, doctorul își transcria cuvintele noi pe care le întîlnea în exercițiile lui. Unele caiete aveau notate pe pagina de gardă anumite date; probabil timpul în care lucrase materia cuprinsă în ele. Mi-am dat încă o dată seama de munca pe care o depusese doctorul în învățătura limbii sanscrite; un caiet de trei sute de file fusese acoperit cu exerciții în mai puțin de două săptămîni.

În după-amiaza aceea de toamnă ploioasă n-am găsit nimic în sertarul cu manuscrise care să-mi indice altceva decît o înverșunată pasiune pentru studiul limbii sanscrite. Doar o simplă însemnare, pe prima pagină a unui caiet de exerciții, mi-a atras o clipă atenția. Erau cîteva cuvinte, tulburătoare însă pentru mine.

Shambala = Agarttha = tărîmul nevăzut.

Toate celelalte file erau acoperite cu aceleași exerciții școlărești.

M-am întors a doua zi mai devreme ca de obicei. Niciodată nu intrasem în bibliotecă atît de agitat și curios ca acum. Noaptea mi-o pierdusem aproape în întregime gîndindu-mă la tot ce-mi destăinuise fiica d-nei Zerlendi și întrebîndu-mă ce forță de dincolo l-a mînat pe

[1] *Sfaturi Benefice* – text indian în limba sanscrită format din fabule cu personaje umane precum și animale; este alcătuit din maxime, înțelepciune lumească și sfaturi despre treburile politice, într-un limbaj simplu, elegant *(n. r.)*

[2] *Cinci Tratate* – colecție antică indiană de fabule cu animale, în versuri și proză, în limba sanscrită, toate interconectate în cadrul mai larg al unei singure povești *(n. r.)*

doctor la un gest atît de brutal, la o despărțire atît de crudă de familia, prietenii și țara lui. Cum am ajuns în bibliotecă, m-am apropiat din nou de sertarele în care cercetasem cu o zi înainte, am încărcat un braț întreg de caiete, mape și maculatoare, și m-am așezat la birou. Procedam de data aceasta cu foarte mare luare-aminte. Caietele erau scrise cu o literă sanscrită din ce în ce mai sigură, ajungînd cu timpul cursivă. O jumătate de ceas în urma mea, intră d-na Zerlendi. Era palidă, slăbită, deși nu fusese suferindă decît două zile.

— Îmi pare bine că vă văd lucrînd cu atîta interes, începu ea, dînd cu ochii de maldărul cu caiete. Hîrtiile acestea n-au fost încă cercetate de nimeni, adăugă, roșind ușor. Nu trebuie să țineți seama de ce v-a spus ieri fiica mea. Smaranda e o fire fantastică, și în închipuirea ei vede legături între lucruri care n-au nimic de-a face unele cu altele. Ea era un copil pe atunci. Și pentru că Hans, logodnicul ei, a murit din imprudență la o vînătoare, după ce începuse să cerceteze și el caietele acestea, Smaranda i-a făurit o întreagă teorie. Ea crede că tot ce se leagă de Honigberger stă sub semnul unui blestem, și cei care-i cercetează arhiva, începînd cu soțul meu, suferă tot felul de nenorociri; cam așa cum se spune că s-a întîmplat cu cercetătorii mormîntului lui Tutankhamon. Dar astea sînt fanteziile ei, și a început să creadă în ele după ce a citit nu știu ce cărți despre Tutankhamon.

Tulburarea mea crescuse și mai mult ascultînd-o. Căci acum nu știam ce să cred și de partea cui se afla adevărul. D-na Zerlendi îmi vorbise oarecum încurcată despre fiică-sa. *Dar de unde știa ce-mi spusese ea?* mă întrebam. *Doar n-o fi ascultat la ușă...*

— Smaranda a rămas neconsolată după moartea lui Hans, în 1921, reîncepu d-na Zerlendi. Poate că datorită acestei mari dureri nu mai are, uneori, simțul realității.

— Dar duduia... încercai eu să o apăr.

— Nu e nevoie să-mi spuneți mai mult, mă întrerupse d-na Zerlendi. Eu știu ce crede ea și ce dă să înțeleagă, mai ales celor pe care îi întîlnește în această bibliotecă.

Mi s-au părut, atunci, puțin cam incoerente lămuririle d-nei Zerlendi. Nu pomenise, totuși, nimic despre soțul ei. Nu-mi afirmase că a murit, deși nu vorbise nimic de dispariție. Încercase doar să se apere de învinuirea pe care i-o adusese Smaranda, că invitase și pe

alții, înaintea mea, să dezlege, sub o formă sau alta, „tainele" lui Honigberger, care puteau fi și tainele soțului ei.

— Asta voiam să vă spun, șopti ea cu o voce obosită. Și acum o să mă iertați dacă am să mă întorc în camera mea. Nu sînt încă pe deplin restabilită...

Rămas singur, începui să zîmbesc. Îmi spuneam că Smaranda va trebui să intre din moment în moment în bibliotecă, rugîndu-mă să nu cred cele mărturisite de d-na Zerlendi. Dar curiozitatea mea era prea puternică, și după puțin timp m-am reîntors la cercetarea caietelor.

Pînă aproape de seară am răsfoit mereu, și n-am întîlnit decît traduceri, teme, transcrieri de texte, interpretări, comentarii gramaticale. Un caiet în care se aflau însemnări asupra filozofiei Vedānta[3] și Yoga mi s-a părut mai interesant, și l-am pus deoparte. Am luat apoi în mînă un caiet cu tartaje[4] de carton negru, care purta și el o însemnare și un număr de ordine, ca toate celelalte, de care nu se deosebea de altfel întru nimic. Prima pagină era acoperită cu transcrierea cîtorva pasaje din *Upanishade*[5]. Aș fi crezut, fără îndoială, că paginile următoare cuprindeau cam același fel de texte, dacă ochii nu mi-ar fi căzut pe întîiul rînd din pagina a doua:

> *Adāu vadā asit, sa cha vadā ishvarabhimukha asit, sa cha vadā ishvara asit!*

O clipă, nu mi-am dat seama de înțelesul cuvintelor și era să întorc altă pagină, cînd îmi străfulgeră în minte traducerea frazei pe care o cetisem. Era prologul Evangheliei lui Ioan:

[3] Vedānta (sau Uttara Mīmāmsā): una dintre cele șase școli (*āstika*) ale filozofiei hinduse. Vedānta înseamnă literalmente „sfîrșitul *Vedelor*" și reflectă idei care își au originea în speculațiile și filozofiile conținute în *Upanishade*. Această filozofie nu conține o doctrină cuprinzătoare și unificatoare ci este mai degrabă un termen generic ce acoperă mai multe sub-curente, de la dualism la non-dualism, toate conectate, avînd la bază un text comun numit *Prasthanatrayi* (termen colectiv pentru *Upanishade*, *Brahma Sutras* și *Bhagavad Gītā*) *(n. r.)*

[4] Fiecare dintre cele două coperți ale unei cărți; scoarță *(n. r.)*

[5] *Upanishadele* (o parte a *Vedelor*) sînt texte antice sanscrite care conțin unele dintre conceptele și ideile filozofice centrale ale hinduismului, unele dintre ele fiind comune și altor tradiții religioase precum budismul și jainismul *(n. r.)*

> *La început a fost Cuvîntul și Cuvîntul era la Dumnezeu, și Dumnezeu era Cuvîntul!*

M-am mirat că doctorul transcrisese acest citat în traducere sanscrită, și am început să cetesc mai departe, ca să-i înțeleg rostul. Dar emoția îmi zvîrli în clipa următoare tot sîngele în obraji. Cuvintele pe care le ceteam, în haina străină a literelor sanscrite, erau românești:

> *Încep acest caiet în ziua de 10 ianuarie 1908. Precauția cu care îmi travestesc scrisul o va înțelege cel care va izbuti să citească pînă la urmă. Nu vreau ca gîndul meu să cadă sub ochii oricui...*

Acum îmi dădeam seama de ce doctorul transcrisese în fruntea paginii II, citatul din Evanghelia lui Ioan; ca să atragă atenția că cele ce urmează nu sînt texte indiene. El își luase toate precauțiile ca nici un cercetător profan să nu bănuiască nici pe departe conținutul caietului; același tip de caiet ca toate celelalte, același număr de ordine, același scris sanscrit...

De emoție, nu îndrăzneam să cetesc mai departe. Se făcuse destul de tîrziu, și trebuia să plec, puține minute în urmă. Dacă aș fi chemat-o pe d-na Zerlendi și i-aș fi citit conținutul caietului, poate aș fi făcut-o împotriva dorinței autorului. Trebuia să-l descifrez eu întîi, înainte de a-l comunica altora. *Dar nu voi avea timp să-l sfîrșesc în seara aceasta*, îmi spuneam deznădăjduit.

Atunci se deschise ușa de la salon și intră jupîneasa. Părea mai încruntată ca de obicei, mai aspre îi erau privirile. Cînd o văzui apropiindu-se, îmi plecai ochii în caiet, pe care-l deschisei la întîmplare. Cele ce ceteam atunci mă făceau literalmente să sufăr că nu pot rămîne singur cîteva ceasuri în șir, să-mi dau seama tot ce s-a întîmplat.

— Mîine și poimîine scuturăm casa, vorbi jupîneasa. D-aia am venit să vă spun. Să nu luați degeaba drumul pînă aici. Că dacă m-apuc să scutur, nu răzbesc înainte de două zile...

Dădui din cap, mulțumindu-i. Dar jupîneasa avea probabil chef de vorbă. Se apropie mai mult de birou și-mi arătă cu mîna caietele.

— Toate lucrurile acestea diavolești strică mintea, vorbi ea cu înțeles. Mai bine i-ați spune cocoanei că nu le dovediți și v-ați vedea de tinerețile d-voastră, că-i mai mare păcatul de ele...

Ridicai ochii din caiet și o privii scrutător.

— Domnul doctor d-aia s-a prăpădit, continuă ea.

— A murit? întrebai eu repede.

— Și-a luat lumea în cap și s-a prăpădit, repetă ea pe același ton.

— Dar l-ai văzut d-ta mort? revenii eu.

— Nimeni nu l-a văzut mort, dar s-a prăpădit în lumea largă, fără o lumînare... Și a lăsat casa pustie... Să nu vă luați după cocoană, adăugă ea mai încet. Nici ea, săraca, n-a mai rămas în toate mințile. Că la doi ani, s-a prăpădit și fratele dînșii, prefectul, după ce venise cu un franțez, cu un învățat franțez, aici...

— Hans, spusei eu.

— Nu, domnișorul Hans a venit tîrziu. El nici nu era franțez. El a venit în urmă, după război... A murit și el tînăr...

Nu știam ce să spun. Am rămas mut, privind-o. În acea clipă mă simțeam și eu atras de un farmec straniu, nemaiîntîlnit. Jupîneasa ștergea cu podul palmei muchea biroului.

— D-aia venisem, vorbi ea tîrziu, să vă spun că scuturăm vreo două zile...

Se îndepărtă apoi șchiopătînd și ieși prin aceeași ușă care dădea în salon.

Privii din nou caietul. Era îngrozitor să mă despart tocmai acum, cînd îl găsisem, și să mă întorc peste trei zile. Aproape fără să-mi dau seama ce fac, l-am luat și l-am ascuns sub haină, tremurînd din toate încheieturile. Am mai întîrziat apoi cîteva minute, ca să-mi domolesc respirația agitată, am pus la loc restul caietelor și am ieșit în vîrful picioarelor, nu cumva să întîlnesc pe cineva care să-mi ghicească gîndurile și vina.

CAPITOLUL V

Am rămas în seara aceea încuiat în casă, cu storurile lăsate, nu cumva lumina lămpii mele să încurajeze pe vreun prieten să-mi tulbure singurătatea. Și cu cît înaintam în noapte, parcă timpul și locul unde mă aflam s-ar fi risipit într-o tulbure ceață, atît îmi era de copleșită întreaga ființă, descifrînd, pagină cu pagină, însemnările doctorului Zerlendi. Cetirea n-a mers tocmai ușor. La început, doctorul se trudea să scrie cu cea mai mare luare-aminte, pentru că anevoie se pot transpune toate sunetele românești în grafie sanscrită. Dar după cîteva pagini, transcripția devenea tot mai aproximativă și trebuia mai mult să ghicești cuvîntul decît să-l citești. Fie din pricina emoției cu care își însemna în caiet tulburătoarele lui experiențe, fie datorită grabei, scrisul doctorului Zerlendi nu îngăduia o lectură curgătoare. Cu timpul, frazele deveneau tot mai scurte, cuvintele tot mai tehnice, asemenea unui limbaj convențional, cifrat. În pragul experiențelor sale ultime, doctorul avusese grijă să-și păstreze secretul, folosind cu exclusivitate terminologia yogică, inaccesibilă celor care nu adînciseră, ca el, știința aceasta bogată în arcane[1].

> *Scrisoarea lui Honigberger către J. E. a fost pentru mine cea mai precisă confirmare.", scria doctorul la începutul jurnalului său intim, fără să spună cine era J. E. și ce cuprindea acea scrisoare, de care-mi amintise, destul de vag, doamna Zerlendi într-una din convorbirile noastre. „Încă din primăvara anului 1907, am început să cred că tot ce scrisese Honigberger în amintirile sale indiene era nu numai autentic, în sensul strict al cuvîntului, dar reprezenta numai o infimă parte din ce văzuse și ce izbutise să înfăptuiască el.*

[1] Arcán(e) *(livr.; mai ales la pl.)*: Taine, secrete; locuri tainice, ascunse *(n. r.)*

Urmează o serie de trimiteri la opera lui Honigberger: cazuri de „fachirism”, levitațiune, moarte aparentă, îngropare de viu etc., fapte pe care e îndrituit să le socotească autentice.

> *Am început cele dintîi experiențe în ziua de 1 iulie 1907. Cu săptămîni înainte, făcusem un examen sever de conștiință și renunțasem la tutun, alcool, carne, cafea, ceai și toate celelalte. Nu încerc acum să refac istoria acestei penibile etape preliminare, care a durat șase luni. Mi-a trebuit o voință de fier, căci de mai multe ori eram gata să renunț și să mă întorc la distracțiile mele istoriografice. Din fericire, scrisoarea lui Honigberger îmi dovedea că lucrurile acestea pot fi înfăptuite, și asta îmi da mereu curaj. Niciodată nu-mi închipuiam, însă, că se poate ajunge atît de departe, și, relativ, cu atît de puțină trudă. Pentru că numai după ce dobîndești cele dintîi puteri și-ți cad brusc vălurile de pe ochi, îți dai seama cît e de mare ignoranța oamenilor și ce dureroasă iluzie îi păcălește zi cu zi, pînă în pragul morții. Voința și energia pe care le depune un om ca să-și satisfacă ambiția socială sau vanitatea științifică sînt poate chiar mai mari decît acelea care ți se cer pentru a dobîndi lucrul acesta extraordinar: propria ta salvare din nimicnicie, din ignoranță și din durere.*

Doctorul descria cu destule amănunte – în acea zi de 10 ianuarie 1908 și în zilele următoare – primele sale experiențe. Din cîte mi-am putut da seama, el cunoștea încă mai înainte literatura yogică, îndeosebi tratatul lui Patañjali și comentariile sale, era familiarizat cu filozofia ascetică și mistica indiană, dar nu încercase niciodată punerea lor în practică. A trecut de-a dreptul, pare-se, la acea dificilă experiență a ritmării respirației, *prāṇāyāma*[2], fără să dobîndească multă vreme rezultate încurajatoare.

> *La 25 iulie am adormit în timpul unui asemenea exercițiu.”*, notează el, după ce amintește că, puține zile mai înainte, îl înecase o tuse de o neobișnuită violență. *„Multă vreme făceam aceste exerciții după miezul nopții, apoi dimineața în zori. O cumplită presiune toracică și*

[2] Practică de control a respirației, una din tehnicile Hatha yoga; Hatha yoga (Hatha literal înseamnă „forță”) este o ramură a practicilor yoga și reprezintă un sistem amplu de tehnici de control corporal *(n. r.)*

accese de tuse seacă au fost singurele rezultate. Am înțeles, după aceste două săptămîni de eforturi, că nu izbuteam nimic, pentru că, silindu-mă să-mi ritmez respirația în conformitate cu textul lui Patañjali, uitam să-mi concentrez mintea într-un singur obiect. Rezistența pe care o întîmpinam se datora tocmai acestei vacuități mentale, de care, pe atunci, nu-mi dădeam seama. Am încercat din nou sfatul lui Honigberger. Mi-am astupat urechile cu ceară, și n-am început prāṇāyāma decît după cîteva minute de rugăciune. Am dobîndit o stare de neobișnuită liniște mentală. Îmi amintesc și acum cele dintîi senzații: parcă m-aș fi aflat în mijlocul unei mări înfuriate, care se calmează văzînd cu ochii, pînă ce rămîne doar o nemărginită pînză de apă, fără nici un val, fără nici cea mai mică înfiorare. Apoi un sentiment de plenitudine, pe care nu-l pot asemăna cu nimic, în afară de sentimentul care te stăpînește cîteodată după ce asculți multă muzică de Mozart.

Cîteva zile de-a rîndul, am repetat aceeași experiență, fără să izbutesc însă s-o depășesc. Mă trezeam după un sfert de ceas într-o vagă reverie, deși știam că nu acesta trebuia să fie rezultatul exercițiului. Undeva, pe drum, pierdusem controlul; mă lăsasem furat de vraja pe care propria mea minte o răspîndise în juru-mi. Reluam exercițiul, dar, după o trecere oarecare de timp, rezultatul era același: reverie, somnolență sau placiditate mentală fără seamăn...

Cît de tulburătoare erau pentru mine mărturisirile acestea! Încercasem și eu, cîndva, unele din experiențele în care stăruise doctorul cu atîta cerbicie, și întîmpinasem aceleași greutăți. Dar el avusese mai mult noroc, și în orice caz, o mai tenace voință. În primele zile ale lui septembrie 1907 a făcut, aproape fără să-și dea seama, un mare pas înainte, în aceste exerciții de ritmare a respirației, adică de perfectă echivalare a inspirației și a expirației.

Am început, ca de obicei, prin a-mi reține răsuflarea 12 secunde.

(Asta însemna că izbutise să inspire aerul în 12 secunde, să-și rețină respirația 12 secunde și să expire aerul în tot atîtea secunde.)

**VARIANTA COMPLETĂ A ACESTUI VOLUM
VA FI DISTRIBUITĂ PE BAZĂ DE DONAȚIE**

(dați un click pe butonul ***PayPal*** din pagina III)

Menționați **TITLUL** și **FORMATUL**
pe care îl doriți (pdf / epub / mobi / azw3)
și îl veți primi la adresa dvs. de email.
Acesta va avea inserat în metadata
un cod unic de identificare.

NOPȚI LA SERAMPORE

CAPITOLUL I

Niciodată n-am să uit nopțile petrecute cu Bogdanof și Van Manen în împrejurimile Calcuttei, la Serampore și Titagarh. Bogdanof, care fusese zece ani consulul împărăției țariste la Teheran și Kabul, era pe atunci profesorul meu de persană. Se împrietenise cu mine în pofida deosebirii de vîrstă și de cultură, pentru că el era un orientalist celebru, colaborator al celor mai renumite publicații, iar eu un foarte tînăr învățăcel – mai ales pentru că eram amîndoi ortodocși. Bogdanof își păstrase credința pravoslavnică și printre musulmanii din Persia și Afganistan, pe care îi iubea, și printre hindușii din Bengal, față de care anevoie își stăpînea repulsia. Van Manen, dimpotrivă, adora lumea indiană. Era de mulți ani bibliotecarul și secretarul Societății Asiatice din Bengal, după ce fusese o vreme, la Adyar, bibliotecar al Societății Teozofice. Era un olandez trecut de mijlocia vieții, venit în India în prima lui tinerețe și, ca mulți alții, rămas pentru totdeauna în mrejele ei. Se îndeletnicise vreo douăzeci și cinci de ani cu studiul limbii tibetane, pe care o învățase ca nimeni altul, dar pentru că era leneș și îi plăcea să trăiască bine, publicase foarte puțin. Se mulțumea să cerceteze pentru propria lui bucurie de a cerceta și învăța. Nu avea nici o stimă față de titlurile academice, era celibatar și cu o aplecare – pe care o păstra secretă – față de lucrurile oculte.

De cum se încheia anotimpul ploilor și zilele începeau să se răcorească, eram nedespărțiți. Tustrei lucram la biblioteca Societății Asiatice, în Park Street, eu și cu Bogdanof la aceeași masă, Van Manen, în biroul lui. Bogdanof revizuia o traducere din Mohammed Dhara Shikuh, Van Manen cataloga manuscrisele tibetane recent cumpărate din Sikhim, iar eu descifram *Suhbāshita Samgraha*, text îndeobște cunoscut pentru neistovitele lui dificultăți. Aveam, fiecare din noi, respect pentru munca celuilalt și în afară de cuvintele pe care le schimbam cînd ridicam ochii din hîrtii ca să ne aprindem o țigară, eram destul

de tăcuți. Puțin înainte de închiderea bibliotecii, ne adunam cu toții în biroul lui Van Manen și acolo începeau lungile noastre conversații, sfîrșite uneori tîrziu după miezul nopții.

Mai ales către mijlocul toamnei, nopțile Calcuttei ajungeau neînchipuit de frumoase. Nu le pot asemui cu nimic, căci se împleteau în văzduhul lor melancolia nopții mediteraneene și sonoritatea nopții nordice, cu sentimentul de risipire în neființă pe care ți-l sădește în suflet noaptea mărilor orientale și acele tari miresme vegetale, care te întîmpină de cum pătrunzi în interiorul Indiei. Pentru mine îndeosebi, nopțile acestea erau însuflețite de o magie față de care nu mă puteam în nici un chip apăra. Deseori, chiar înainte de a mă împrieteni cu cei doi vestiți învățați, petreceam ceasuri întregi rătăcind pe străzi și mă întorceam acasă, uneori, la apropierea zorilor.

Locuiam pe atunci în Ripon Street – care se desprinde din artera principală Wellesley Street – în partea de miazăzi a orașului, foarte aproape de cartierul pur indian. Îmi plăcea să plec de acasă îndată după cină și rătăceam pe acele ulițe înguste, printre ziduri copleșite sub arbuști înfloriți, pînă ce lăsam în urmă ultimele vile anglo-indiene și pătrundeam în labirintul căsuțelor indigene, unde viața nu se întrerupe niciodată. Pentru un neprevenit, indienii din această parte a Calcuttei n-au somn. La orice oră te-ai întoarce spre casă, îi găsești pe prispe sau pe marginile trotuarului, sau în odăițele lor cu ușile deschise spre stradă – cîntînd, muncind, stînd de vorbă sau jucînd cărți. E cartierul oamenilor nevoiași și larma nopților, aici, e atît de împletită cu muzică și tam-tam, încît ai crede că întotdeauna e sărbătoare. Lămpile cu acetilenă răspîndesc o lumină stridentă, mirosul de *huka* și fumul dulceag al opiumului se împreună cu acele neuitate miresme ale cartierelor indiene – flori de scorțișoară, grajd umed, lapte, orez fiert stătut, dulciuri făcute cu miere și opărite în unt și alte sute de nuanțe, cu neputință de identificat, în care ți se pare uneori că recunoști mirosul frunzelor de eucalipt, uleiuri grase parfumate cu *attar* sau mireasma atît de apropiată de tămîie crudă a florilor „doamna-nopții".

Toate se regăsesc îndată ce te depărtezi de centrul european sau de marile parcuri, unde predomină, pînă la amețeală, sucurile fumegînde ale junglei. Toate se regăsesc, deși în fiecare stradă întîlnești

întotdeauna o nuanță nouă, contrastînd uneori izbitor cu sinteza precedentă, din care se desprinde, pentru cîteva clipe, o surprinzătoare fermitate.

Pentru mine, robit de magia nopților Calcuttei, nesățios să le trăiesc cît mai divers, căci îmi plăcea să alternez nopțile zgomotoase ale cartierelor indiene cu nopțile de totală singurătate în imensul parc al Maidanului sau la Lacuri, unde uitam că mă aflu la marginea unui oraș cu mai mult de un milion de locuitori, pentru mine, spun, tovărășia nocturnă cu Bogdanof și Van Manen a fost o încîntare. La început, cînd nu mă împrietenisem prea mult cu cei doi învățați, obișnuiam să ne plimbăm, îndată după masa de seară, pe Ellenborough Course, șoseaua imensă care traversează Maidanul. Curînd, am pornit spre Lacuri, de unde ne întorceam tîrziu după miezul nopții. Van Manen era cel mai vorbăreț dintre noi. Pe de o parte, pentru că era cel mai în vîrstă, iar pe de altă parte, pentru că trăise o viață bogată din toate punctele de vedere și cunoștea India, îndeosebi Bengalul, ca puțini europeni. Tot el, într-o seară, la bibliotecă, ne invită pentru întîia oară la Serampore, unde un prieten de-al lui, Budge[1], își avea bungaloul. A împrumutat un automobil de la Calcutta Club și am plecat, pe neașteptate, îndată după căderea serii.

Serampore se află la vreo 15 mile miazănoapte de oraș, așezat pe malul drept al lui Hoogly, rîul care unește Gangele de golful bengalic. Titagarh se află pe celălalt mal. Șosele bune, una plecînd din Howrah, cealaltă din Chitpur, leagă Calcutta de cele două așezări străvechi, astăzi în bună parte dispărute. Budge, prietenul lui Van Manen, își avea bungaloul cîteva mile la apus de Serampore, într-o regiune încă împădurită.

Era o clădire veche, de mai multe ori reparată, dar cu neputință de păstrat întreagă în clima bengalică și atît de aproape de junglă.

Bungaloul – cum îl numea, modest, Budge – mi-a amintit, cînd ne-a întîmpinat întîia oară dintre palmieri, acele vile pe jumătate părăsite din Chandernagore, glorioasa colonie franceză din apropierea Calcuttei, vile de la începutul veacului trecut, cu grilajuri de fier, cu pavilioane de lemn, repede înghițite de pădure. Nimic mai melancolic decît

[1] În engleză, *to budge* (vb.), însemnă a provoca (pe cineva) să-și reconsidere sau să-și schimbe o opinie, o decizie sau o poziție declarată *(n. r.)*

o plimbare prin Chandernagore îndată după apusul soarelui. Arborii de eucalipt cresc prin apropiere și tristețea vilelor ruinate, anevoie desprinzîndu-se, în umbră, din neînduplecatele valuri vegetale, te copleșește pînă la risipire. Nicăieri ruinele nu sînt mai melancolice ca în India, deși nicăieri ele nu sînt mai puțin lugubre, căci le înfioară o viață nouă, mai dulce și mai muzicală, a ierburilor, a lianelor, a șerpilor și licuricilor. Îmi plăcea să rătăcesc prin Chandernagore pentru că întîlneam acolo o istorie pentru totdeauna moartă în restul Indiei: istoria atît de pitorească și de dramatică a primilor coloniști europeni, a pionierilor francezi ocolind pe mare Africa și o parte a peninsulei indiene, ca să lupte cu jungla, cu malaria, cu arșița, nicăieri nu-mi răsărea în minte cu mai multă melancolie ca la Chandernagore. Regăseam aici peisajul vetust al pionierului glorios, reînviam viața lui aventuroasă, îmi închipuiam traiul lui de legendă și toate acestea mi se păreau mai zadarnice decît toate zădărniciile, în noaptea îmbălsămată de florile eucalipților și luminată doar de stele și de licurici.

Se pare că Budge cumpărase bungaloul de la un fermier anglo-indian, puțini ani după război, și-l păstra mai mult ca un loc de refugiu și de odihnă, cînd îl copleșeau treburile la Calcutta. Era un om destul de ciudat acest Budge, celibatar, foarte bogat și vînător fără noroc căci, printre cele dintîi lucruri pe care le-am aflat de la Van Manen despre el, a fost proverbiala lui nedibăcie la vînătoare.

Întîia oară cînd l-am vizitat la Serampore, era și el acasă. Sosise numai cu cîteva ceasuri înaintea noastră, hotărît să rămînă două zile. L-am găsit cu o țigară groasă de foi între dinți, răsturnat pe un *chaise-longue*, în verandă, nepăsător la tîrcoalele țînțarilor. Părea obosit și abia s-a ridicat să ne primească. Ne-a invitat să bem cîte un whisky la gheață, ca să prindem puteri. Apoi, pînă la pregătirea cinei, el a rămas cu Van Manen de vorbă pe verandă, iar Bogdanof și cu mine am plecat să cercetăm împrejurimile.

— Băgați de seamă să nu treziți șerpii, ne-a strigat gazda în timp ce noi coboram treptele.

Fără îndoială că am trezit destui șerpi, căci făceam destul zgomot.

Ne-am îndreptat către liziera pădurii de palmieri, acolo unde se zărea o apă. Nu ne dădeam bine seama ce ar putea fi, de departe,

căci nu răsărise încă luna și la sticlirea stelelor nu deslușeam decît pînza apei.

Apropiindu-ne, am aflat un eleșteu destul de întins, acoperit, în bună parte, cu lotuși. Lîngă noi, umbra zveltă a unui cocotier se oglindea în apă. Deși numai la cîteva sute de metri de bungalou – ale cărui lămpi cu acetilenă păreau, de aici, pierdute în ceață din pricina miliardelor de fluturi de noapte și efemeride – parcă ne-am fi trezit deodată la marginea unui lac fermecat, atît era de profundă tăcerea și de tainic văzduhul.

— Să nădăjduim că Dumnezeul nostru Cel adevărat ne va bine-păzi și de data aceasta, spuse Bogdanof, așezîndu-se încet pe marginea eleșteului.

Zîmbii în întuneric, căci îmi dădeam seama că vorbise serios.

Niciodată nu lua în deșert numele Domnului-Dumnezeului său. Dar, poate pentru că nu mă simțeam obosit, poate pentru că mi-era teamă – cu puține luni înainte, pregătindu-mă să sar din barcă pe mal, un prieten îmi apucase brațul și omorîse cu bastonul, în nămolul uscat, un mic șarpe verde, chiar pe locul unde trebuia să-mi pun piciorul – am preferat să nu-i urmez pilda, și m-am rezemat de cocotier.

— Întotdeauna am nădăjduit că n-am să mă întîlnesc cu Marele Șarpe pe pămînt, vorbi din nou Bogdanof, ghicindu-mi gîndul. *Sarparāja*, parcă așa îi spuneți dumneavoastră, nu e așa?

„Noi" eram, pentru Bogdanof, atît învățăceii limbii sanscrite, cît și restul populației hinduse a Indiei întregi.

— *Sarparāja*, încuviințai eu cu seriozitate, dar și *sarpapati*, *sarparishi*, *sarpeshvara* și încă în alte multe feluri. Tot despre Marele Șarpe, cum spui d-ta, e vorba.

— Să ne rugăm lui Dumnezeu să nu-l întîlnim niciodată, mă întrerupse Bogdanof. Nici pe pămîntul înveninat al Indiei, nici pe tărîmul celălalt, în iad.

Îmi aprinsei o țigară. Am rămas amîndoi multă vreme fără să scoatem o vorbă. În spatele nostru se întindea, uneori ușor înfiorată de o boare nesimțită frunților noastre, pădurea de palmieri. Cînd se atingeau foile scorțoase, credeai o clipă că pădurea aceea este, în întregime, de aramă. Întorceai capul uimit, căci zvonul metalic contrasta în chip straniu cu văzduhul saturat de miresme vegetale. Și parcă un

fior îți aluneca totuși de-a lungul șirei spinării. Apoi totul se stingea, și tăcerea se lăsa din nou asupra pădurii și lacului. Ne uitam în neștire, cu privirile acelea pierdute în tine însuți pe care ți le izvodește fața neclintită a unei ape și așteptam să se deschidă lotușii.

— Este într-adevăr foarte frumos, șopti tîrziu Bogdanof mai mult pentru sine. Mai venim pe aici.

CAPITOLUL II

Și am venit, e adevărat, de foarte multe ori. Nu-l găseam întotdeauna pe Budge, dar Van Manen știa rosturile casei și niciodată nu s-a întîmplat să nu aflăm o cină bună, whisky la gheață, țigări de tot felul și – atunci cînd ne simțeam prea obosiți ca să ne reîntoarcem cu mașina la Calcutta – paturi confortabile cu polog, care ne apăra împotriva țînțarilor. Uneori treceam cu luntrea la Titagarh, unde se aflau eleșteie bogate în pește și raci, și rătăceam pe malul rîului pînă osteneam. Pădurile erau mai rare și mai amestecate de partea aceasta a lui Hoogly, căci se întindeau, de aici, marile cîmpuri de orez și trestie de zahăr, dar văzduhul era tot atît de parfumat și noaptea tot atît de tainică.

Cînd Budge pleca să vîneze în junglă, nu ne chema niciodată. S-a întîmplat într-o seară că am sosit fără să-l vestim, și ne-am întîlnit cu el în curtea bungaloului. Nu vînase nimic, se înțelege, dar era ars de soare, prăfuit și însetat.

— Tot păsări care nu se pot mînca, ne spuse el în loc de bună seara, încercînd, fără îndoială, să se scuze că se înapoiase cu mîna goală.

Dar am petrecut bine în noaptea aceea. Van Manen ne-a povestit de pe timpul prieteniei lui cu Leadbeater[1], pe vremea cînd activa ca fruntaș al Societății Teozofice, iar Budge ne-a spus din întîmplările lui în Java, unde își începuse cariera de industriaș. Am rămas pînă tîrziu de tot în jurul mesei, cu toate că pe Bogdanof îl supăra lumina și tînjea după locul lui favorit pe malul lacului. Budge se întrerupse brusc dintr-o anecdotă – care se vestea de altfel lungă și complicată – și exclamă:

— Nu știți pe cine am întîlnit la marginea pădurii, cînd mă întorceam astă-seară acasă?! Pe Suren Bose!

[1] Charles Webster Leadbeater (1854–1934): membru al *Societății Teozofice*, autor pe subiecte oculte și co-inițiator, împreună cu J. I. Wedgwood, al *Bisericii Catolice Liberale (n. r.)*

Nu ne venea să credem. Ce căuta Bose, noaptea, într-o pădure de lîngă Serampore? Un om pe care nu te așteptai să-l întîlnești decît la Universitate – căci era un distins profesor, deși cel mai tînăr dintre toți colegii lui – sau în preajma templului, la Kalighat. Suren Bose își păstrase cu îndărătnicie, aproape cu orgoliu, credința sa străveche. Era dintre puținii profesori din Calcutta care nu se sfia să umble în *dhoti*[2] și să-și cresteze pe frunte, cu șofran, semnul religiei shivaiste.

— O fi venit să-și vadă vreo rudă în Serampore, spuse Van Manen. Căci îmi vine greu să cred că s-a trudit pînă aici pentru vreo aventură.

Începu să rîdă, dar noi, toți ceilalți, am rămas tulburați. Ni se părea cu neputință ca aprigul Suren să-și caute la marginea pădurii vreo aventură. Iar Budge susținea că n-are pe nimeni în Serampore; familia lui este din Orissa, asta o știe prea bine.

— De altfel, s-a prefăcut că nu mă vede, adăugă el.

În cele din urmă, eu mi-am amintit că auzisem o dată, la Universitate, vorbindu-se despre Suren Bose în legătură cu practicile tantrice. Se părea că Bose făcea parte din școala aceasta ocultă, asupra căreia circulă – mai ales în India – fel de fel de legende. Mărturisesc că studiasem cu destulă rîvnă tantra, așa cum o găseam expusă în textele ei clasice, dar că nu avusesem pînă atunci nici un fel de legătură cu oamenii care îi puneau în aplicare prescripțiile. Mai ales că inițierea tantrică presupunea o serie de rituale secrete, pe care nimeni nu îndrăznea – sau nu putea – să ți le dezvăluie.

— S-ar putea să fi venit pe aici în căutarea vreunui loc favorabil practicilor tantrice, spusei eu.

Și pentru că nimeni nu luă în serios vorbele mele, stăruii:

— Știam, din cele citite, că unele meditații și rituale tantrice au nevoie de un peisaj cutremurător: cimitirul sau locurile unde se ard morții. Știam că, uneori, cel care e inițiat în ritualele secrete trebuie să-și dovedească stăpînirea de sine rămînînd o noapte întreagă așezat pe un cadavru, într-un *shmashāna*[3], în cea mai desăvîrșită concentrare mentală.

---

[2] Tip de sarong ce seamănă la exterior cu pantalonii și care face parte din costumul național sau etnic al bărbaților din subcontinentul indian *(n. r.)*

[3] Teren de cremare hindus, unde cadavrele sînt aduse pentru a fi arse pe

Amănuntele acestea, și altele multe, tot atît de înfiorătoare, le amintii tovarășilor mei – nu atît pentru a justifica prezența lui Suren Bose la marginea pădurii, ci pentru că mă lăsasem antrenat de farmecul lor lugubru, de înspăimîntătoarea lor magie. În fond, eu aproape că-l uitasem pe Bose și povesteam cu patetism lucrurile acestea pentru că erau lucruri despre care nu știam ce să cred și de veracitatea cărora nu mă puteam totuși îndoi. Nădăjduiam de altfel că Van Manen, care se pricepea destul de mult în ocultismul asiatic, va interveni în discuție, ca de obicei, cu nesfîrșita lui erudiție. Dar, de data aceasta, se mulțumi să dea din cap, absent.

— Nimeni nu știe exact în ce constă ritualul tantric secret, spuse el, oarecum plictisit că-l provocasem.

— Nu poate să fie decît o orgie demoniacă, interveni Bogdanof, care vedea pretutindeni în hinduism lucrarea diavolului. Niște bieți demenți, care-și caută mîntuirea sufletului meditînd pe cadavre! Ar trebui să ne facem toți semnul crucii!

— În fond, nu înțeleg ce are a face bietul Suren Bose cu toate lucrurile acestea, își aminti Budge. Mai bine să ne întoarcem la berbecii noștri.

Îmi dădui sema că făcusem o gafă vorbindu-le la miezul nopții, aproape de pădure, de cimitire și meditații pe cadavre, și-mi aprinsei o nouă țigară, cu un zîmbet de ipocrită ispășire. Dar, ca să fiu sincer, îmi părea rău că scurta, deși înfierbîntata mea expunere a practicilor tantrice fusese primită cu o asemenea rezervă. Eram foarte tînăr pe atunci și destul de mîndru de puținele lucruri pe care le știam asupra sufletului indian. Voiam cu orice preț să dovedesc acestor bărbați care-și cheltuiseră viața în India, că știam și eu cîte ceva din tainele nepătrunse ale religiilor și magiei indiene.

Cu toată silința lui Budge – care și-a continuat anecdota întreruptă – restul nopții n-a mai avut farmecul convorbirilor noastre de totdeauna. Ca printr-un consens tacit, nimeni dintre noi nu voia să se ducă la culcare și nimeni n-a crezut de cuviință că ne mai putem întoarce la Calcutta înainte de zori. În schimb, ne-am umplut

---

rug, situat de obicei lîngă un rîu sau un corp de apă, la marginea satului sau a orașului *(n. r.)*

toți paharele cu whisky – chiar și Bogdanof, îndeobște cunoscut prin cumpătarea lui – și am dus conversația într-o jalnică lîncezeală pînă aproape de 3 dimineața. Atunci ne-am ridicat de la masă și ne-am dus să ne trîntim fiecare în odăile pregătite de cu seară pentru noi.

CAPITOLUL **III**

Firește, întîmplarea aceea a fost repede uitată. Cînd, cîteva seri în urmă, am pornit din nou spre Serampore, nici unul dintre noi nu-și mai amintea despre Suren Bose și gafa mea în legătură cu tantrismul.

Nici eu nu mi-aș fi mai amintit de ea dacă n-aș fi întîlnit într-o după-amiază de noiembrie – limpede și nespus de melodioasă – pe Suren Bose, tocmai cînd ieșisem din curtea Universității. El îmi arătase întotdeauna o simpatie aproape afectuoasă, fie pentru că eram singurul român din toată Universitatea, fie pentru că cercetam cu atîta rîvnă tocmai religiile strămoșilor săi. M-a oprit ca să mă întrebe cum merge cu studiul. I-am răspuns că profesorii mei sînt mulțumiți, dar că eu adesea pierd nădejdea că voi ajunge vreodată la bun sfîrșit. A început să zîmbească și m-a bătut încurajator pe umăr. Atunci l-am întrebat, deodată, dacă are vreun prieten la Serampore, pentru că Budge pretinde că l-a zărit de curînd la marginile orășelului. M-am ferit să-i spun chiar adevărul: la marginile pădurii.

— N-am fost în Serampore din copilărie, mi-a răspuns el păstrîndu-și zîmbetul. Bătrînul domn Budge m-a confundat fără îndoială cu cineva.

M-am uitat la el, ușor tulburat. Era greu să-l confunde cu cineva; trăsăturile acelea ferme, fruntea aceea înaltă, ochii aceia pătrunzători nu prea se întîlneau în Bengal, unde bărbații anevoie scăpau de obezitate și fețele tuturora aveau aceeași rotunjime, aceeași moliciune a maxilarelor.

— Mai ales că port veșmîntul acesta atît de comun, adăugă el rîzînd ușor și arătîndu-și *dhoti*.

Își fixă apoi privirile în ochii mei și mă străpunse iscoditor.

— Dar de cînd te afli în termeni atît de buni cu un milionar? mă întrebă el din nou.

Mă simțeam destul de stînjenit și, ca și cum m-aș fi scuzat, i-am povestit plimbările noastre – cu Van Manen și Bogdanof – la Serampore, acum, cînd nopțile sînt atît de frumoase. Mă asculta cu mare atenție, ca și cum fiecare cuvînt pe care-l spuneam avea pentru el o deosebită însemnătate.

— Nopțile de la Serampore! exclamai eu, încercînd zadarnic să mă rup din magia privirilor lui.

— Într-adevăr, pretutindeni în Bengal nopțile sînt fără pereche, spuse el gînditor. Dar dacă Van Manen e nelipsit dintre voi, să știi că altceva îl atrage la Serampore. Alcoolurile lui Budge!

A început să rîdă, ca și cum ar fi vrut să mă asigure că făcuse o glumă bună. De altfel cam toți glumeau în acest fel cu Van Manen, căci setea lui era cunoscută în toate cercurile învățaților, snobilor și milionarilor din Calcutta, pe care Van Manen le frecventa cu o desăvîrșită nepărtinire.

Cu aceste cuvinte ne-am despărțit și cel dintîi lucru pe care i l-am spus lui Van Manen, cînd l-am întîlnit la biblioteca din Park Street, a fost convorbirea cu Bose. Parcă mă bucuram și eu de faptul că Budge confundase vreun biet țăran bengalez cu marele savant Suren Bose, pe care se lăuda că-l cunoaște de atîția ani. Van Manen a făcut mult haz de această confuzie. A luat receptorul și l-a căutat pe Budge la oficiul lui. I-a spus tot, adăugînd și de la el cîteva înțepături și numindu-l mereu „bătrînul domn Budge", cum subliniase Bose. Dar se pare că Budge nu avea chef de glumă căci, după cîteva clipe de ascultare, Van Manen a așezat receptorul în furcă, zîmbind.

— Pretinde că totuși l-a văzut, îmi spuse. Se încăpățînează să afirme că l-a văzut cum te văd eu acum. Și mai spune că, în fond, puțin îl interesează dacă a fost sau nu Bose la Serampore. I se pare că asta nu e o treabă de bibliotecar al unei societăți asiatice, adăugă Van Manen.

— Și nici de un student serios, îl completai eu, ridicîndu-mă de pe scaun și pregătindu-mă să mă duc în sala de lectură.

— Cred că are dreptate, încheie Van Manen. Am să i-o spun personal cînd l-oi vedea.

L-a văzut în aceeași seară, la un club unde cinau uneori ei, împreună cu două duzini de snobi și mari industriași. Dar nu l-am mai întrebat, a doua zi, dacă au discutat și cazul Suren Bose. Cînd ne-am

întîlnit din nou cei trei, puține seri în urmă, am avut destule lucruri de vorbit. Mai ales că Van Manen încerca să-l convingă pe Bogdanof că buddhismul nu este o doctrină chiar așa de ușor de combătut și că în orice caz el, ca savant, nu-și poate îngădui să judece o religie străină ca un misionar. Controversa aceasta o purtau ei, cu pauze variabile, de vreo cinci ani. Și Bogdanof se indigna întotdeauna auzind cuvîntul „misionar".

— Noi, ortodocșii, nu avem misionari, se apăra el. Nu cunosc mentalitatea misionară. Asta e treaba voastră, a protestanților.

Și se întorcea spre mine, știind că am să-i dau dreptate. Dar Van Manen nu se lăsa intimidat.

— În primul rînd că nu sînt protestant decît după tată, preciză el. După mamă sînt catolic. Și, după cîte știu eu, catolicii au misiuni și încă misiuni milenare. Ce spui, tinere? întrebă adresîndu-mi-se.

Firește, avea și el dreptate. Dar controversa nu era ușor de încheiat. Van Manen își propusese să scrie un manual de buddhism pe înțelesul tuturor și încerca să găsească cea mai simplă și mai adecvată formulare în discuțiile cu Bogdanof. Pentru a nu știu cîta oară îi explica legea celor douăsprezece cauze, așa cum o înțelegea el, în timp ce mașina ne ducea, într-o seară, spre Serampore, cînd, deodată, se întrerupse și făcu semn cu mîna șoferului să încetineze goana. La cîteva zeci de metri în fața noastră, pe marginea șoselei, înainta foarte grăbit un bengalez. Nu știu ce i s-o fi părut atît de curios să întîlnească un om la ceasul acesta. Nu era încă întuneric deplin și ne aflam destul de aproape de orășel. Poate doar faptul că omul înainta în direcția pădurii să-i fi amintit deodată de Suren Bose. Căci, într-adevăr, cînd mașina a ajuns în dreptul lui, am întors cu toții capul și l-am recunoscut.

Mergea repede, cu privirile ridicate și i-am văzut foarte bine cele trei dungi scrijelate cu șofran brăzdîndu-i fruntea deasupra sprîncenelor.

Nu-mi dau prea bine seama, dar mi s-a părut că și-a păstrat o clipă privirea în privirile noastre, fără să ne recunoască. Nu părea deloc tulburat de întîlnirea neprevăzută cu trei europeni care-l cunoșteau. Fără să ne ia în seamă, își continuă drumul cu aceeași îndîrjire.

— Tot Budge avea dreptate, spuse Van Manen cînd mașina își reluă viteza. Nu e lucru curat cu acest Suren Bose.

Ne-am mai uitat o dată înapoi, și l-am văzut cum intra în pădure.

Peste cîteva sute de metri am lăsat și noi șoseaua principală, apucînd drumul la stînga, spre bungaloul lui Budge.

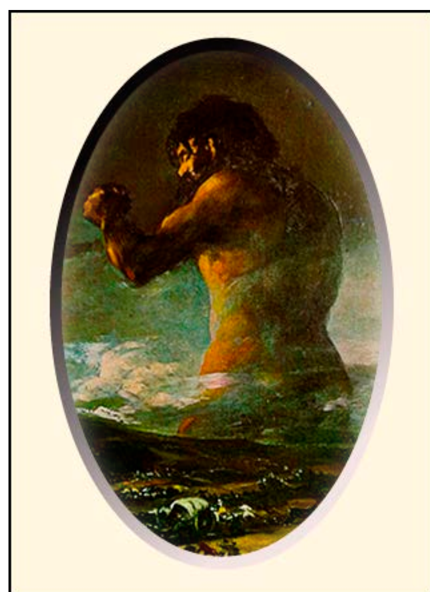
În seara aceea am vorbit mult despre întîmplare, numai noi trei, căci Budge rămăsese la Calcutta. Ca de obicei, îndată ce-am ajuns, am vestit pe servitori să pregătească cina și noi am pornit să ne plimbăm în jurul eleșteului. Era penultima noapte înainte de lună plină. Călcam toți în neștire, amețiți de fumegarea aceea nevăzută de miresme care ne învăluia tot mai puternic cu cît ne înfundam în pădurea de cocotieri. Poate din pricina neobișnuitei întîlniri cu Suren, poate datorită farmecului acelui văzduh lunar, eram fiecare dintre noi înfiorați și tulburați. Tăcerea ajunsese acum înspăimîntătoare și parcă firea întreagă încremenise sub vraja lunii. Și clătinarea unei ramuri ne cutremura, atît de nefirească ni se părea tresărirea și mișcarea în această fără de pomină oprire pe loc.

— Cum să nu-ți pierzi mințile într-o asemenea noapte, șopti tîrziu Bogdanof. Frumusețea asta e prea cumplită ca să nu fie vinovată. Omul n-are dreptul să cunoască asemenea minune decît în paradis. Pe pămînt, orice frumusețe de acest fel e o ispită diavolească. Mai ales pe pămîntul Indiei, adăugă el, oarecum pentru sine.

Dar nu i-am răspuns. Pășeam alene, fără gînduri, fermecați. Nimic nu ne-ar mai fi mirat acum. Totul ni se părea cu putință. Și cînd Van Manen ne-a oprit, cu brațul întins înainte, către apă, eram pregătiți pentru orice minune. Ne-am apropiat totuși cu pași nesimțiți, ca să vedem cum șiruri nesfîrșite de raci ieșeau din lac, tîrîndu-se greoi, dar fără să se depărteze prea mult unul de altul, către rădăcina răsucită a unui palmier de curînd doborît.

— Asta se întîmplă întotdeauna cînd se apropie luna plină, ne lămuri Bogdanof mai tîrziu.

UN OM MARE

Pe Eugen Cucoaneș îl cunoscusem încă din primele clase de liceu, dar nu ne împrieteniserăm niciodată; în Universitate îi pierdusem urma. Aflasem doar că se înscrisese la Politehnică.

Întîlnindu-l odată întîmplător într-o tutungerie, cîțiva ani mai tîrziu, îmi spusese că își luase diploma și dobîndise un post, neașteptat de bine retribuit, într-un oraș din Ardeal. Nu l-am mai văzut de-atunci. Care nu mi-a fost deci mirarea cînd, într-un amurg peste măsură de trist, din iulie 1933, mă trezesc cu el intrînd în camera mea de lucru. Firește, l-am recunoscut îndată, dar mi s-a părut schimbat; chiar acei cinci, șase ani care trecuseră de la ultima noastră întîlnire nu dădeau cu totul seama de neașteptata schimbare a înfățișării lui.

— Știi că am început să cresc? îmi mărturisi el brusc, înainte de a fi avut timpul să-i pun vreo întrebare. Întîi nu mi-a venit să cred, dar m-am măsurat și m-am convins că așa e: de vreo săptămînă, am crescut enorm. Poate șase, șapte centimetri. Eram cu Lenora pe stradă și am observat deodată amîndoi. Și azi-dimineață era și mai mare diferența.

Străbătea în glasul lui o ușoară neliniște și nu-și găsea locul, cînd așezîndu-se pe speteza unui fotoliu, cînd pornind de la un capăt la altul al biroului, plimbîndu-se nervos, cu mîinile la spate. Am observat că nu știa cum să-și mai ascundă mîinile și am înțeles: manșetele îi ieșeau exagerat în afară, oricît se trudea el să-și tragă necontenit mîneca hainei.

— Trebuie să le trimit pe toate la croitor, să le dea drumul, vorbi el surprinzîndu-mi privirile.

Încercai să-l liniștesc, amintindu-i că în liceu se tot plîngea că va rămîne scund. Mă întrerupse din nou:

— Dacă aș fi crescut și eu ca oamenii, într-un an, doi... Dar așa, în cîteva zile?! Ce să-ți spun, a început să-mi fie frică. Tare mi-e teamă să nu fie o boală a oaselor.

Și pentru că vedea că nu știu ce să-i spun, schimbă vorba.

— Am trecut pe la tine așa, într-o doară, să văd dacă n-ai plecat cumva în vacanță. Căci, știi, am fost mutat la București și sîntem mai mult sau mai puțin vecini. Eu mi-am găsit un mic apartament pe strada Lucaci.

Mi-a lăsat numărul casei și mi-a spus orele cînd îl pot găsi. Apoi mi-a strîns mîna și a plecat.

Ușor de închipuit nedumerirea mea în toată săptămîna aceea. Nu era medic prieten pe care să nu-l caut și căruia să nu-i povestesc cazul lui Cucoaneș. Cum era de așteptat, el însuși se dusese a doua zi la un specialist în tuberculoză osoasă, să-și facă examenele necesare. Tot ce-a putut afla a fost că, deocamdată, nu e vorba de tuberculoză osoasă, ci de un fenomen, cum se exprimase doctorul, *macranthropic*[1], cunoscut, se înțelege, în analele medicinei, dar de data aceasta cu un ritm cu totul neobișnuit. Într-adevăr neobișnuit căci, vizitîndu-l pe Cucoaneș a treia zi, înainte de cină, oră cînd îmi spusese că-l găsesc negreșit acasă, m-am speriat intrînd în odaie; prietenul meu mă întrecea acum cu cel puțin cincisprezece centimetri. Și crescuse cu totul proporționat; devenise cum se spune, un bărbat înalt și bine făcut.

Hainele i se potriveau atît de prost încît, de rușine, Cucoaneș își scosese vestonul și îmbrăcase un halat de baie, căruia îi descususe și lungise mînecile. Și zadarnic își lăsase pantalonii să-i atîrne; abia îi ajungeau pînă deasupra gleznei, iar cînd se așeza pe scaun, i se ridicau simțitor, dîndu-i un aer mizer, de om sărman în hainele altuia.

— Ei, ce vești?! întrebai cu jumătate de glas, ca să rup tăcerea care se prelungea în neștire. Ce spune doctorul?

— Macranthropie! răspunse cu o stranie liniște Cucoaneș.

— Splendid! exclamai. Asta înseamnă că ai să ajungi un „om mare”. Nici nu e așa de rău!

— Ai cam ales rău momentul dacă ai voit să faci o glumă, mă întrerupse Cucoaneș.

Apoi se ridică de pe scaun și începu să se plimbe. Văzîndu-mă că scot pachetul să-mi aprind o țigară, se apropie și îmi ceru și el una.

— Dar de cînd ai început să fumezi? întrebai ca să spun ceva.

— Uite acum... Poate că mi-o face bine.

Țigara aceea, în orice caz, nu i-a făcut bine și a zvîrlit-o după cîteva fumuri, pe care nu știa cum să le înghită fără să se înece. Dar,

[1] Termen mitic ce descrie alegoric întregul univers ca fiind un corp gigantic antropomorf, diferite componente ale universului corespunzînd astfel anumitor părți ale acestui trup; Eliade folosește aici termenul în sens medical, ca fiind o boală ce determină creșterea nefirească a trupului *(n. r.)*

puține minute în urmă, mi-a cerut o a doua țigară și pe aceasta a fumat-o pînă la carton cu neîndemînare, dar înverșunat.

— M-am măsurat înainte de a veni tu, începu deodată Cucoaneș cu o obosită nedumerire în glas. Uite aici, la ușa asta. Și, de azi-dimineață de la nouă, am crescut mai bine de un centimetru. Înțelegi ce-nseamnă asta?! Cresc văzînd cu ochii!

— Poate mănînci prea mult, încercai eu o timidă consolare. Sau poate mănînci feluri care îți sînt interzise. Probabil că trebuie să eviți calciul.

— Și calciul, și fierul, și vitamina B, și cam toate celelalte vitamine, toate îmi sînt interzise, izbucni Cucoaneș. N-am mîncat nimic de aseară, în afară de o felie de pîine uscată și un ceai cu puțin zahăr. Ca să nu-mi mai bat capul cu regimul, am suprimat toate felurile. Le-am suprimat pur și simplu.

— Ei și?! îl întrebai, văzîndu-l că tace deodată.

— Mor de foame! Îmi vine amețeală de foame, dar de crescut, cresc înainte, cresc mereu, crește-mi-ar numele de nu s-ar mai auzi!

Începeam să mă simt de prisos.

— Am să mai trec să te văd, îi spusei întinzîndu-i mîna.

Am venit de atunci în fiecare seară. În fața casei lui începuseră să se adune, încă de a treia zi, grupuri de curioși, căci se aflase de strania lui boală și aproape nimeni nu voia să creadă decît văzînd cu proprii lui ochi. Cum prietenul meu nu mai ieșea din casă, curioșii se mulțumeau cu veștile șoptite de vecini. Singurele informații le putea da bucătăreasa, dar fiecare le amplifica după măsura imaginației lui.

— Ei, cum stăm? îl întrebai, două seri în urmă, intrînd în camera de dormit a lui Cucoaneș.

— Azi-dimineață, doi metri și doi; la prînz, doi și cinci; astă-seară, doi și opt!

— Imposibil! exclamai.

— Nimic nu-i imposibil în natură, rosti Cucoaneș cu o falsă cordialitate. Pentru mama-natură, nimic nu-i imposibil! Ia privește!

Și sărind brusc din pat, își întinse cît putu brațele în fața mea răsturnînd capul pe spate, ca și cum ar fi vrut să imite o monstruoasă paiață. Mi-am ascuns cum am putut surpriza. Cucoaneș părea parcă mai mare chiar decît cei 2 metri și opt centimetri pe care mi-i anunțase.

— Este, cum se spune, un caz unic nu numai în analele medicinei, adăugă el pe același ton debil sardonic, ci unic chiar pentru capacitatea de înțelegere a științei moderne. Profesorul pretinde că posed o glandă dispărută în pleistocen, o glandă pe care mamiferele doar ar fi încercat-o și apoi, zice el, ar fi abandonat-o pentru că mai mult le încurca. Cred și eu că le încurca!

Avea în glas o mocnită disperare. Desfăcu un nou pachet cu țigări și se trînti în pat, încovrigîndu-se ca să poată încăpea întreg.

— M-au chemat toată ziua la facultate, m-au chemat la clinică să-mi facă o nouă radiografie, m-a chemat Profesorul chiar acum pe seară, la cabinetul lui, pentru un nou examen. Nu m-am dus. Ce sens ar mai avea? Nu mai mă pot ajuta cu nimic. Recunosc, îi interesează cazul meu, dar mi-e cu desăvîrșire indiferent ce-i interesează pe ei. Pentru progresul științei, mi-au spus. Mi-e perfect indiferent progresul sau regresul științei. Pe mine mă interesează un singur lucru: să mă vindec! Și văd că nu pot.

— De unde știi? îl întrerupsei. De-abia au început cercetările. Tu singur recunoșteai adineauri că e vorba de un caz unic în analele medicinei. Nu ți se poate găsi leacul de la o zi la alta.

— În ce mă privește, dacă nu l-au găsit pînă acum, ar putea să nici nu-l mai găsească. Pentru că tot nu mai sînt om în rîndul oamenilor, cu doi metri și opt centimetri. Asta acum un ceas. Leacul lor, dacă îl vor găsi și mi-l vor trimite mîine dimineață, m-ar opri la peste doi metri și cincisprezece. Nu mai mă interesează. Nu mai mă interesează, dacă nu mă voi mai putea plimba niciodată alături de Lenora pe stradă!

Brusc începu să plîngă. Ținea încă țigara între buze cînd începuse să plîngă; la început doar cîteva lacrimi, apoi ochii îi clipiră sub șiroaie și fața i se umezi toată.

— Să stai aici în pat, să știi că acum o săptămînă ședeai tot aici, în același pat și că în săptămîna aceasta s-a întîmplat un lucru pe care nu-l înțelegi, pe care nu-l înțelege nimeni, care te scoate din rîndul oamenilor și îți interzice să te mai plimbi pe stradă cu femeia pe care o iubești; pur și simplu îți interzice să te plimbi pe stradă cu ea, să ieși cu ea în lume, pentru că nu vrei să o faci ridicolă. Nimic nu s-a schimbat, în aparență, nici un dezastru, nici o moarte și totuși acum

sîntem despărțiți. Trebuie să ne despărțim, pur și simplu pentru că nu se poate altfel! E îngrozitor!

Simțeam că orice consolare ar fi fost de prisos și tăcui, privind în pămînt. Dar deodată, ca și cum i-ar fi fost rușine de slăbiciunea lui, Cucoaneș izbucni în rîs și-și trosni degetele. Mi se părea că rîsul lui e cu totul schimbat, începînd să nu mai semene a rîs omenesc, căpătase o rezonanță ciudată, de copac care trosnește, de pădure îndoită de vînt. Continuai să tac, prins de presimțiri funeste.

— Dar cea mai amuzantă e povestea cu gazetarii, rosti Cucoaneș cu un zîmbet. Întîi m-am supărat pe Profesor, pentru că de la el s-au aflat toate, dar acum mi-a trecut supărarea. Fiecare își face meseria, așa cum l-a lăsat Dumnezeu. În fond reporterul e om și el și trebuie să trăiască, așa cum trăim și noi, inginerii. Dar e amuzant cum au pătruns aici, la mine, ca să mă măsoare.

De fapt, întîmplarea nu era chiar atît de hazlie pe cît se silea Cucoaneș să o judece. Aflîndu-se de macranthropia lui extraordinară, gazetarii îl așteptau la clinică și la facultate ca să-l fotografieze, dar medicii îl ascundeau întotdeauna, pe cît puteau. Pînă ce doi dintre reporteri au izbutit să pătrundă în apartamentul lui, dîndu-se drept asistenții Profesorului, veniți cu rezultatele ultimei radiografii, și l-au fotografiat. Evident, Cucoaneș a avut destul timp ca să le spargă aparatele și să-i prăvălească pe scări în jos.

— Îmi pare rău acum, că și ei, săracii, sînt oameni nevoiași și le-am luat pîinea de la gură. Dar am să-i despăgubesc. Am să le trimit banii la redacție. Tot nu mai am ce face cu ei acum.

Într-adevăr, după cîte îmi spunea, aproape că nu mai avea ce face cu banii. Nu mînca mai nimic și parcă și foamea începuse să-l lase. După o ceașcă de ceai se simțea sătul o zi întreagă, iar haine zadarnic și-ar fi comandat, pentru că o săptămînă în urmă nu l-ar mai fi încăput. Se hotărîse să poarte un fel de halat enorm, pe care și-l potrivise cu ajutorul unui croitor din cartier, și care cel puțin îl acoperea. Nimeni nu avea voie să intre la el în cameră în afară de Lenora, de mine și de Profesor. Înțelesei, după agitația care-l cuprinsese cîteva minute în urmă, că logodnica lui trebuia să sosească și mă retrăsei.

În seara următoare, grupul de curioși se mai rărise. Ploua

cu găleata. Doar cîțiva reporteri, adăpostindu-se în fața gangului, se încăpățînau să aștepte. Îl găsii mai liniștit decît îl lăsasem, așezat de-a curmezișul patului și fumînd.

— Ei? întrebai eu. Cum te mai simți?

— Ce-ai spus? Vorbește mai tare! Parcă am început nici să nu mai aud bine.

— Întrebam cum te mai simți, repetai eu, apropiindu-mă și ridicînd glasul.

— Destul de bine. Doi metri douăzeci și trei. Dar asta a fost cam de multișor. Nu mai mă măsor!

Și, după o scurtă pauză, adăugă încet:

— S-a sfîrșit cu mine, mă, băiatule!

Vorbea cu destulă liniște, dar parcă împăcarea asta îl durea și mai profund.

Figura începuse să i se schimbe. Nu puteam preciza ce s-a schimbat pentru că proporțiile se păstraseră întocmai, dar începea să nu mai fie el însuși. Observai asta privindu-i lung capul și aveam impresia că-l văd printr-o lupă; era întocmai așa cum îl cunoșteam de ani de zile și totuși nu mai era el.

— Ai zis ceva? întrebă brusc. Te-am rugat să vorbești mai tare. Parcă aud din ce în ce mai prost.

— Te întrebam ce mai spune doctorul.

Prietenul meu mă privi cu mirare, apoi izbucni într-un rîs amar:

— Spune că ar trebui să intru la el în clinică.

— Poate că e o idee bună, adăugai fără convingere, să stai necontenit sub controlul lor.

— Vorbește dragă mai tare! izbucni enervat.

Repetai, aproape strigînd, fiecare cuvînt.

— Eu nu știu ce-i asta cu mine, rosti el îngîndurat. Nu înțeleg de ce te aud din ce în ce mai prost.

— Ar fi trebuit să-l întrebi pe Profesor, spusei apăsînd fiecare cuvînt. De cînd ți se pare că nu mai auzi?

— De azi-noapte. Și e curios, că aud totuși altceva, aud unele sunete foarte bine. Adică, nici nu știu dacă sînt sunete. În sfîrșit, aud alte lucruri.

— Ce fel de lucruri?

— Nu știu cum să-ți spun. E foarte greu de explicat. Am uneori impresia că mi-am pierdut mințile, dar așa e, aud lucruri stranii. Mi se pare că aud mereu bătutul de ceasornic, dar nu e exact un ceasornic. Parcă ar fi altceva, care bate regulat, ca un puls, și bate în toate locurile deodată. Uite, bunăoară, în scaunul acesta. Și totuși bate într-un puls cu totul altul decît bate biroul. Dar nu e puls, e altceva, nu știu cum să-ți spun.

— Asta e foarte interesant, îl întrerupsei eu. Anumite practici oculte...

— Te rog să nu-mi mai vorbești de nici o practică ocultă! izbucni el. Nu mă interesază. Este o imensă farsă toată povestea asta cu științele oculte. Pe mine mă interesează un singur lucru: să fiu ca înainte. Nu vreau să mă singularizez! Nu vreau să mi se întîmple mie lucruri extraordinare! Să se întîmple astea celor care le vor și le caută! Eu nu vreau să aud sunete ciudate, chiar dacă ele au pentru tine o importanță extraordinară. Nu vreau, pur și simplu nu vreau!

Așteptai să-i treacă mînia, privind gînditor în pămînt. Ce i-aș fi putut spune altceva? Singura consolare pe care i-aș fi putut-o dărui ar fi fost să-i spun că ceea ce i se întîmplă lui se aseamănă cu anumite rezultate ale tehnicilor meditative indiene dar, firește, toate acestea îi erau perfect indiferente. Nu avea nici o curiozitate să pătrundă în noua lume care se deschidea simțurilor lui straniu amplificate. Nu-l interesa să vadă lumea de la înălțimea macranthropiei lui și, în fundul sufletului, îi dădeam dreptate.

— Te rog să mă ierți, adăugă cîteva clipe mai tîrziu. Am fost nedrept. Tu voiai să mă ajuți. Știu că nu mă poți ajuta și știi și tu asta, dar ai încercat să mă consolezi. Îmi pare rău, mă... Mai ales că vreau să te rog să-mi faci un mare serviciu.

Se opri, neîndrăznind parcă să-și mărturisească gîndurile. Apoi se apropie de mine și mă întrebă:

— Tu mă auzi bine? Vreau să spun, normal? Eu am impresia că vorbesc destul de tare, dar poate mă înșel.

Adevărul era că vorbea mai puțin tare ca de obicei, dar suficient ca să-l înțeleg fără nici un efort.

— Am să te rog să-mi faci un mare serviciu, spuse iarăși, privindu-mă adînc în ochi. Dar am să te rog să nu mă refuzi, ci să faci întocmai cum îți voi spune eu. N-o să am timp să-ți explic de ce și cum. Îți dai și tu singur seama că... Dar în sfîrșit, n-are nici un sens să mă pierd în generalități. Am să te rog să ai grijă de Lenora. Vreau să spun...

Se opri cîteva clipe, privindu-mă cu o intensitate care mă ameţea. Parcă ar fi încercat, pentru ultima oară, să-și pecetluiască buzele, să-și îngroape taina.

— ...în sfîrșit, să ai grijă de ea!

Își trecu brusc mîna pe obraz și pe frunte.

— E curios, am impresia uneori că mi s-au schimbat și simțurile. Doamne ferește! Parcă aș începe să aiurez!

Se încruntă, trudindu-se parcă să înțeleagă zvonuri numai de el deslușite. Dar se scutură repede, trecîndu-și din nou mîna pe frunte, apăsîndu-și ochii.

— Asta voiam să te rog, reîncepu cu un alt glas, asta voiam să te rog în primul rînd: să mă ajuți să dispar. Nu, nu mă întrerupe! Ascultă-mă pînă la sfîrșit. Nu-ți cer să colaborezi la o sinucidere, pentru că dacă aș fi vrut să mă sinucid, mi-ar fi fost destul de simplu. Dar, fie că n-am încă destul curaj, fie dintr-o absurdă încăpățînare a mea, nu am de gînd să-mi pun capăt zilelor. În fond, am și eu măcar dreptul ăsta: să văd ce e în stare să-mi facă mama-natură, pînă unde e în stare să meargă. O să mai cresc și iar o să mai cresc, dar pînă cînd? Vreau să văd măcar asta: limita macranthropiei. Și de aceea, nu mă omor. Dar nici de trăit în orașul ăsta, printre oamenii ăștia, nu mai pot trăi. Vreau să dispar. Să mă ascund. Să scap de ziariști, de doctori, de specialiști, de vecini, de cunoscuți. Și m-am gîndit că pentru asta am să am nevoie de ajutorul tău. M-am gîndit să mă ascund undeva în munți, bunăoară în Bucegi. Să-mi fac acolo o cabană sau să repar vreuna părăsită și să trăiesc ca un sihastru.

— Dar ai să mori de foame, singur, în creierul munților.

— Nu, deocamdată mîncarea nu e o problemă. Am să-mi iau, pentru orice eventualitate, cîteva kilograme de pesmeți, niște conserve, puțin ceai. Dar, îți repet, deocamdată nu mănînc și nici nu mai mi-e foame. Singura greutate are să fie găsirea cabanei și hainele. Uite, halatul

ăsta e tot ce pot lua cu mine. L-am făcut larg și fără nici o formă. Restul hainelor îmi sînt inutile. Și cu toate acestea, va trebui să-mi iau haine groase pentru munte. M-am gîndit să cumpăr mai multe pături, de tot felul, și să iau cu mine o pereche de foarfeci și o sculă de cusut. Sau, poate, nici măcar nu va fi nevoie de asta. O duzină de ace de siguranță îmi vor fi de ajuns. Dar de pături și cearceafuri voi avea nevoie. Și am să te rog pe tine să mi le cumperi. Asta chiar mîine dimineață, cel mai tîrziu pînă la ora prînzului, pentru că la două după-amiază aș vrea să plec.

— De ce numaidecît la două?

Șovăi cîtăva vreme, să-mi spună, să nu-mi spună. În cele din urmă se hotărî.

— Pentru că mîine, la patru, plănuisem cu Lenora să fugim împreună. Să fugim tot în munți. Să ne căsătorim, firește, în fața lui Dumnezeu, că altfel n-avem cum, și să trăim împreună într-o cabană. Dar apoi m-am gîndit că n-am dreptul să fac asta. Nu-i pot năpăstui tinerețea din cauza mea. De aceea m-am hotărît să dispar mîine, înainte de sosirea ei. Și apoi, cum va voi Dumnezeu. E tînără, își va reface viața.

Înțelesei, după efortul cu care rostise ultimele fraze, cît de mult îl duruse hotărîrea luată, dar înțelesei de asemenea că ar fi zadarnică orice încercare de a i-o schimba. Dacă aș fi refuzat să-i fiu complice, probabil că ar fi încercat să fugă singur și ar fi fost prins înainte de a ajunge în munți. Și cine știe ce ar fi fost în stare să facă atunci, în deznădejde. Pe de altă parte, așa cum m-am grăbit să i-o spun, plecarea a doua zi după-amiază era cu totul riscantă, cu atîția gazetari la poarta lui și cu strada plină de curioși. Fuga n-ar fi putut avea loc decît noaptea și în nici un caz direct de la locuința lui. Trebuia găsită o mașină de piață destul de încăpătoare pentru noi doi și pentru păturile și merindele cumpărate.

— Mai bine o camionetă închisă, își dădu părerea Cucoaneș. Oferi cîteva mii de lei mai mult șoferului și discreția e asigurată o săptămînă, două. Exact de ce-avem noi nevoie.

Am rămas înțeleși ca tot ce voi cumpăra a doua zi să depozitez la mine. El va trimite un bilet Lenorei spunîndu-i că fuga e amînată pentru cîteva zile, iar pe seară voi veni eu să-l iau cu un taxi, lăsînd reporterilor a înțelege că ne ducem la clinică. El mă va aștepta pregătit

și va coborî îndată, ca să nu dăm timp curioșilor să ne urmărească cu altă mașină. La căderea nopții vom fi în fața casei mele, unde ne va aștepta camioneta.

— Să fie așa cum zici, rosti Cucoaneș. Și acum am să te rog să mă lași. Mai am o serie de socoteli de încheiat și mici lucruri de pus la punct. Nu vreau să se spună că las în urma mea o tinerețe dezordonată. Și vreau să-i scriu și Lenorei, pentru mai tîrziu.

De-abia după ce am ajuns acasă mi-am dat seama că mă gîndisem la toate, afară de lucrul cel mai important: locul unde se va adăposti prietenul meu. Îmi vorbise de o cabană în munți, dar trebuia găsită această cabană și trebuia să ajungem la ea înainte de a se lumina bine de ziuă, ca să nu atragem atenția. Planul nostru părea copilăresc: să coborîm în zori din camionetă și să începem a urca în munte cu o duzină de pături în spinare, cu merinde, fără să știm încotro ne îndreptăm, riscînd ca prietenul meu să se oprească după cîteva sute de metri, pentru că era nemîncat de o săptămînă și, mai ales, pentru că va trebui să urce, aproape sigur, în ciorapi, neștiind dacă îi voi putea găsi o pereche de ghete pe măsura lui în cele șase ore cît aveam timp să caut.

Și cu toate acestea fuga nu mai putea fi amînată. Trebuia, cu orice risc, să plecăm a doua zi seara. Numai că, știind că nu puteam spera în găsirea imediată a unei cabane goale care ne-ar fi așteptat acolo, în munte, ferită de oameni, parcă înadins pregătită pentru noi, trebuia să ne mulțumim cu mai puțin. Bunăoară, cu un cort pe care Cucoaneș l-ar fi putut așeza într-o văgăună mai ascunsă, departe de orice cărare. Acolo își va putea adăposti păturile și alimentele, pînă cînd va avea uneltele cu care să-și ridice singur o cabană pe măsura lui, și unde va voi el, bineînțeles. Firește, aceste scule de tîmplărie nu le puteam cumpăra în aceeași dimineață, cînd trebuiau găsite și cumpărate atîtea alte lucruri de mai urgentă necesitate. O noapte, două, prietenul meu va fi silit să doarmă pe o saltea improvizată și acoperit doar cu pături, sub cort. Uneltele și tot ce va mai fi nevoie, le voi aduce eu după cîteva zile.

DOUĂSPREZECE MII DE CAPETE DE VITE

Omul înălță sticla goală în aer și, clătinînd-o cu înțeles, făcu semn cîrciumarului să-i mai aducă vin. Apoi scoase o batistă colorată din buzunarul hainei și începu să se șteargă, absent, pe frunte. Era un bărbat între două vîrste, bine legat, aproape gras, cu o față rotundă, congestionată, fără expresie.

Cîrciumarul se apropiase tîrșindu-și ușor piciorul.

— Dacă n-au venit pînă acum, nu mai vin, spuse așezîndu-i carafa în față. E aproape douăsprezece.

Omul îl privi zîmbind, răsucind nedumerit batista colorată între degete.

— Nu mai vin! a repetat cîrciumarul rar, apăsînd cuvintele.

Ca și cum de-abia atunci l-ar fi auzit, omul își căută nervos ceasul, își lăsă capul pe ceafă și privi minutarele de departe, lung, încruntîndu-se, silindu-se să nu clipească.

— Douăsprezece fără cinci, rosti el încet, parcă neîndrăznind să-și creadă ochilor.

Cu un gest scurt, neașteptat, desprinse ceasul din lanțul gros, de aur, care-i atîrna de curea. I-l întinse cîrciumarului cu un zîmbet complice.

— Ia ține-l în mînă! Ce zici? Cît crezi că face?

Cîrciumarul îl cîntări mult timp în amîndouă mîinile, nehotărît.

— E greu, vorbi el tîrziu. Parcă nici n-ar fi de aur. E prea greu ca să fie de aur!

— E ceas împărătesc! L-am cumpărat la Odessa. A fost ceasul țarului.

Și pentru că celălalt, după ce se minunase cîteva clipe, clătinînd impresionat din cap, dăduse să se întoarcă la tejghea, îl reținu, prinzîndu-i brațul.

— Eu sînt Gore, spuse. Ia un pahar și vino să bei cu mine. Iancu Gore, om de încredere și de viitor, așa-mi spun mie prietenii.

Un camion supraîncărcat trecu prin fața cîrciumii, făcînd să-i tremure singura fereastră care mai avea geam. Gore își rezemase bărbia în palmă, zîmbitor. Urmărea cu interes mișcările cîrciumarului.

Îl văzu cum își alege un pahar de sub tejghea și îl clătește mult, cu grijă, ridicîndu-l necontenit în dreptul ochilor. Cu el în mînă, cîrciumarul se îndreptă spre masă, fără grabă, tîrșindu-și piciorul. Cînd își turnă tăcut, concentrat, din carafa cu vin, Gore îl întrebă, coborînd glasul:

— Cunoști pe unul Păunescu?

— Domnul Păunescu de la Finanțe? făcu cîrciumarul.

Își umpluse paharul și-l adusese în fața buzelor, dar se oprise brusc, parcă în ultima clipă amintindu-și ceva.

— De la Finanțe, întări Gore.

Cîrciumarul dădu repede paharul peste cap. Apoi își șterse mustețile cu dosul mînecii.

— Sta aici lîngă noi, la numărul 14, dar s-a mutat acum. S-a mutat după bombardament, adăugă clipind ironic din ochi. Cică ar fi avut ordin de la minister.

Și iar clipi cu înțeles. Dar Gore nu-l văzu. Întinsese mîna, la întîmplare, pe masă, și dăduse de batista colorată. Începu din nou să-și șteargă fruntea și obrajii, absent, aproape cu silă.

— Nu mi-a spus nimic, vorbi deodată. Mi-a spus că dacă oi avea nevoie de el, să nu-l caut la minister, ci să vin direct aici, în strada Frumoasei. Dar la numărul 14 nu mai stă nimeni. E pustiu.

— S-a mutat după bombardament, repetă cîrciumarul, reîntorcîndu-se încet spre tejghea. Cîtă omenire a mai murit și atunci!

Doi șoferi intrară posomorîți, fără să spună un cuvînt și se așezaseră la masa de lîngă fereastra care își mai păstrase încă geamul.

Gore își privi din nou ceasul, ținîndu-l cît mai departe.

— Douăsprezece și zece, oftă el cu gravitate.

— Nu mai vin, spuse cîrciumarul. Am scăpat și pe ziua de astăzi. Ne-a ajutat Dumnezeu și Maica Domnului și am scăpat.

Gore își băgă repede ceasul în buzunarul vestei, bătu înviorat cu palma în masă și strigă:

— Plata, meștere, că sîntem grăbiți!

Apoi, cu un efort scurt, se ridică de pe scaun, își luă pălăria și se apropie șovăitor de tejghea.

— Avem treburi. Sîntem grăbiți! spuse el de mai multe ori, foarte tare, ca și cum s-ar fi adresat tuturor.

Numără cîteva bancnote și fără să mai aștepte restul, întinse mîna cîrciumarului și i-o strînse cu vigoare.

— Ai să mai auzi dumneata de mine, îi spuse. Ai să mai auzi de Iancu Gore.

Ajungînd în stradă, îl întîmpină căldura dulce a amiezii de mai. Mirosea a trandafir sălbatic și a moloz. Gore își îndesă pălăria pe cap și porni cu pasul agale.

— Pezevenghiul! șuieră el printre dinți cînd trecu prin dreptul casei de la numărul 14.

Era o casă modestă, de mahala, cu tencuiala crăpată în mai multe locuri.

— Escrocul! Mă poartă cu vorba și dumnealui își aranjează evacuarea. Poltron și escroc! Mi-a mîncat trei milioane și a șters-o, să se pună la adăpost. Mă lasă aici, singur sub bombardament!

Grăbi deodată pasul, furios, dar după ce ajunse la capătul străzii, se opri brusc, înjură de mai multe ori și se reîntoarse aproape alergînd. În dreptul numărului 14 își scoase pălăria și-și propti palma întreagă pe butonul soneriei. Rămase așa multă vreme cu pălăria într-o mînă, cu cealaltă rezemată de sonerie, ascultînd sunetul care se întorcea parcă de foarte departe, revenindu-i solitar și sinistru din casa pustie.

Simți cum i se adună picăturile grase de sudoare pe sprîncene, dar nu se îndură să-și ia mîna de pe buton, să se șteargă. Era mîniat.

Atunci se auzi, stridentă, neverosimilă, sirena. Gore presimți că i se vor înmuia picioarele și ridică deznădăjduit privirile. Cerul era de un albastru spălăcit, cu cîțiva nori alburii alunecînd la întîmplare, ca și cum nu s-ar fi hotărît încotro s-o apuce.

Sînt nebuni! A trecut de douăsprezece, ce i-a apucat? se trezi el gîndind.

Începu să-și caute, tremurînd, batista și și-o trecu în neștire pe față. I se păru că aude glasuri în casele vecine, uși trîntite și un țipăt ascuțit de femeie tînără.

— Ionică! strigă femeia. Unde ești Ionică?

Gore își zvîrli pe furiș privirile în toate părțile, apoi își plecă hotărît bărbia spre piept și o porni la fugă în susul străzii. Cu un ultim geamăt, prelung, speriat, sirena se stinse.

Șase mii de capete de vită, de cea mai bună calitate, se trezi Gore gîndind. *Am și permisul de export. Doar să aprobe Ministerul de Finanțe.*

În acea clipă zări, lipit de un gard, binecunoscutul afiș cu un deget arătător vopsit în negru:

La 20 de metri adăpost antiaerian

Simți cum îi năvălește din nou sîngele în obraji și se porni mai tare pe fugă. Cînd ajunse în fața portiței și o deschise, auzi, foarte aproape, fluieratul scurt al unui sergent.

Condus de afișul cu degetul arătător vopsit în negru, Gore se îndreptă către un fel de pivniță-subsol din fundul curții. Pe ușă scria cu litere mari:

Adăpost pentru zece persoane

N-avu timp să se umple, o să găsesc loc, își spuse Gore și deschise ușa.

Era o odăiță cu ciment pe jos și cu fereastra tencuită. Un bec murdar atîrna de tavan; o căldare cu apă și cîțiva saci cu nisip se aflau așezați lîngă pereți. În mijlocul odăii, două bănci de lemn. Un bătrîn și două femei îl priviră intrînd, fără curiozitate.

— Bună dimineața! spuse Gore răsuflînd greu, dar silindu-se totuși să zîmbească. Grozav am fugit, adăugă începînd să-și ștergă obrazul cu batista. Credeam că nu mai vin azi. Dacă n-au venit pînă la douăsprezece, credeam că nu mai vin.

— Eu vă spun că nu e alarmă adevărată, vorbi bătrînul cu un glas neașteptat de gros. Am auzit azi-dimineață la radio: se fac exerciții aeriene. S-a anunțat și aseară. E un exercițiu!

Vorbind, se aprindea văzînd cu ochii. Era un bătrîn demn, cu o figură încă frumoasă. Avea un păr bogat, cărunt, aproape alb și, clipind neîncetat, ochii păreau că-i înoată în lacrimi. Una din femei întoarse capul și-l privi enervată. Putea fi o femeie bătrînă, dar nu i se ghicea vîrsta. Avea fața lătăreață, pătată, și o gură mare, aproape diformă, cu dinți veștezi și neregulați. După ce-i aruncă o privire lungă, batjocoritoare, se întoarse brusc către vecina ei.

— Coniță, eu nu mai stau! Nu-mi place aici, în pivniță. De azi-dimineață mi se tot bate ochiul stîng. E semn rău.

— Elisaveto..., încercă s-o întrerupă cealaltă.

— Eu zic să ne întoarcem în casă, coniță, continuă femeia vorbind tot mai repede. E mai bine la noi în casă. Eu zic că...

— Elisaveto!, ridică deodată glasul cealaltă, nu mă enerva, că mi se urcă sîngele la cap și iar mi se face rău!

Femeia părea de vreo 50 de ani. Era uscățivă și avea nasul lung și ochii reci, spălăciți. Era îmbrăcată sobru și totuși cu cochetărie; își tot potrivea, nervoasă, un șal roz-pal în jurul gîtului. Gore înțelese îndată că este o femeie de condiție și, salutînd de mai multe ori din cap, își ceru voie să se așeze pe banca din față, alături de bătrîn. Dar nici una din femei nu-i răspunse la salut.

— Eu sînt din Pitești, începu el puțin încurcat. Am venit pe aici cu treburi. Douăsprezece mii de capete de vită de cea mai bună calitate. Avem și permis de export, avem tot ce ne trebuie. Unu-i Gore, Iancu Gore! adăugă coborînd puțin glasul și privindu-i pe toți pe rînd, cu un zîmbet viclean dominîndu-i fața.

Dar parcă nimeni nu l-ar fi ascultat, îl priveau cu o neverosimilă indiferență, ca și cum n-ar fi fost acolo, lîngă ei. Elisaveta își făcea necontenit cruci, murmurînd o rugăciune.

— Ai adus sărurile? întrebă enervată stăpîna.

Femeia dădu din cap, dar își continuă în șoaptă rugăciunea.

— Nu te mai ruga atît, că tragi a rău! exclamă cucoana.

Gore tocmai voia să-și facă o cruce, dar se răzgîndi.

— Poate avem noroc și se duc mai departe, spre Ploiești, spuse el. Poate au trecut pe-aici doar ca să ne sperie. Pe ei îi interesează Ploieștiul. Sondele, petrolul...

Nu-i răspunse nimeni. Bătrînul părea că se mînie din nou.

— Am auzit cu urechile mele azi-dimineață, la radio, că se vor face exerciții de apărare antiaeriană, începu el.

Apoi sări brusc de pe bancă și se apropie de ușă. Plecă ușor capul, ascultînd. Gore își scoase ca din întîmplare ceasul, îl cîntări lung în palma dreaptă, apoi îl trecu în palma stîngă. Cu pași ușori, bănuitori, bătrînul se reîntoarse în mijlocul odăii.

— E ceas împărătesc, i-l arătă Gore. L-am cumpărat de ocazie, la Odessa. A fost ceasul țarului. Ia să-l luați în mînă: o să vă speriați!

Voi să-l desprindă din lanțul lui gros, de aur, cînd bătrînul, care parcă nici nu-l auzise, se adresă doamnei:

— Ați mai avut vești de la Păunescu, stimată madam Popovici? întrebă el cu un zîmbet sarcastic.

— Ce-ți pasă dumitale? sări deodatăr, înțepată, Elisaveta. Mai bine ai fi plătit chiria!

— Elisaveto, te rog nu te amesteca, o întrerupse stăpîna.

Apoi aruncă o privire scurtă bătrînului și ridică din umeri fără să scoată un cuvînt. Brusc emoționat, Gore continuă să-și cîntărească ceasul prefăcîndu-se că nu ascultă.

— Eu v-am atras atenția că nu e om serios, vorbi bătrînul. Am și eu relațiile mele. M-am informat și să nu credeți dumneavoastră că vorbesc numai așa...

Gore simți cum îl cuprinde furia. Dacă Păunescu ar fi fost cinstit, dacă ar fi fost om de cuvînt, i-ar fi scos demult aprobarea de la Finanțe, pentru care îi avansase deja trei milioane. Și acum ar fi fost cu marfa la frontieră: șase mii de capete de vită. Cîștiga net patruzeci de milioane. Nu și-ar mai fi pierdut timpul la București și nu l-ar mai fi prins bombardamentul.

— Îl cunoașteți pe Păunescu? se adresă el bătrînului, nemaiputîndu-se stăpîni. Pe Păunescu de la Finanțe?

Bătrînul se mulțumi să ridice din umeri, zîmbind fără să-l privească.

— Dacă nu l-oi cunoaște nici eu..., spuse. În sfîrșit, eu mi-am făcut datoria și v-am prevenit la timp.

— Îl cunoașteți bine? Ce fel de om e? întrebă în șoaptă Gore.

Ca și cum nu l-ar fi auzit, bătrînul trecu pe lîngă el și se reașeză pe bancă.

Sînt nebuni! își spuse Gore. Întoarse capul și scuipă, apoi își șterse gura cu batista.

— Coniță, eu nu mai stau! exclamă Elisaveta sărind ca arsă în picioare. Iar a început să mi se bată ochiul.

VARIANTA COMPLETĂ A ACESTUI VOLUM
VA FI DISTRIBUITĂ PE BAZĂ DE DONAȚIE

(dați un click pe butonul *PayPal* din pagina III)

Menționați **TITLUL** și **FORMATUL**
pe care îl doriți (pdf / epub / mobi / azw3)
și îl veți primi la adresa dvs. de email.
Acesta va avea inserat în metadata
un cod unic de identificare.

FATA CĂPITANULUI

Ca de obicei, se adunaseră toți pe marginea rîpei ca să privească încrucișarea trenurilor. Îndată ce acceleratul de Brașov ieșea din gară, întîlnea personalul care cobora leneș dinspre Băicoi. Amîndouă locomotivele fluierau deodată, prelung, și atunci Năsosu le striga:

— Ascultați ecoul!

Dar nu-l auzeau toți și nu-l auzeau întotdeauna. Acum știau că acceleratul încă nu ajunsese în gară și așteptau. Mai erau doar cîteva minute. Li se păreau lungi și aproape nimeni nu avea chef de vorbă.

Aici, pe deal, soarele nu asfințise încă, dar în vale se lăsase de mult seara și Prahova își pierduse luciul ei argintiu, căpătase o culoare vînătă, de apă adîncă și rea.

— A intrat în gară! anunță deodată Năsosu.

Atunci se auziră pași repezi înapoia lor, ca și cum cineva ar fi coborît alergînd pe cărăruie, apoi un glas răgușit de fată:

— Brînduș, strigă ea de departe, a venit ordonanța de la domnul căpitan!

Un băiat de vreo 12–13 ani, pistruiat și roșcovan, cu părul crescut țeapăn ca o perie, întoarse plictisit capul. Avea ochii foarte mari, neașteptat de adînci și de negri.

— Nu te duce, mă, spuse Năsosu, că acum iese trenul din gară.

Băiatul rămase o clipă nehotărît. Apoi ridică din umeri, scuipă și, îndesîndu-și mîinile în buzunarele pantalonilor, porni agale pe cărăruie. Cînd ajunse în șosea auzi fluieratul locomotivelor și se opri să asculte, dar ecoul nu răzbătea pînă aici.

Ordonanța îl aștepta pe bancă, în fața casei. Cînd îl zări apropiindu-se, își dădu capela pe spate și zîmbi.

— Hai, *musiu*, pas alergător, că se supără domnul căpitan! strigă el.

Dar băiatul nu grăbi pasul. Mergea liniștit, cu mîinile în buzunare, privind vag în fața lui. Curînd, soldatul își potrivi cu un gest grăbit capela și o porni singur înainte. Umblau așa, la zece pași unul de altul,

pe cărarea de la marginea șoselei, printre mușețel și tufe mici, prăfuite, de pelin. În dreptul vilei cu clopoței la balcon, ordonanța se opri și întoarse capul.

— Ți-e frică? îl întrebă cînd băiatul fu lîngă el.

— Mie? făcu Brînduș, zîmbind cu milă.

Apoi ridică din umeri și scuipă.

— Atunci, hai mai repede, că ne așteaptă domnul căpitan.

Dar nici de data aceasta băiatul nu grăbi pasul și ordonanța se resemnă să meargă agale, alături de el. După cîtva timp își duse mîna la capelă și și-o potrivi din nou șoptind:

— Pas alergător, că ne-a văzut.

Căpitanul îi aștepta în fața porții, în cămașă și bretele, fumînd nervos. Era un bărbat între două vîrste, mărunțel, aproape gros, cu picioarele prea scurte. Avea fața rotundă, sprîncenele ciupite și părul rar din creștet și-l adunase și-l lipise pe frunte, parcă ar fi încercat, zadarnic, să-și construiască o expresie sarcastică și oarecum feroce.

— Valentin, strigă el peste umăr, poți să te dezbraci!

Cînd Brînduș intră în curte, de pe pridvor coborî alergînd un băietan oacheș, cu părul negru, lins pe cap. Era în chiloți de baie și aducea două perechi de mănuși de box. Ca și cum nu l-ar fi văzut, Brînduș se îndreptă spre cișmeaua din fundul curții și începu să-și tragă cămașa din pantaloni. O împături cu grijă și-o așeză pe buturuga de lîngă cișmea. Apoi, cu aceleași gesturi line, măsurate, își scoase espadrilele și-și șterse mult timp picioarele în iarbă. Apoi își sumese cît putu mai sus pantalonii scurți. Căpitanul îi strigase de cîteva ori:

— Hai, *musiu*, mai repede, că ne-apucă noaptea!

Îi pusese deja mănușile lui Valentin și acum aștepta, jucîndu-se nerăbdător cu cealaltă pereche. În cele din urmă, Brînduș se apropie zîmbind de el și întinse amîndouă mîinile deodată, cu un gest teatral, nepotrivit, parcă ar fi așteptat să i se pună cătușe. De lîngă poartă, unde rămăsese de strajă, soldatul urmărea curios preparativele.

— Atenție! strigă deodată căpitanul. Apropiați-vă, privindu-vă drept în ochi, și strîngeți-vă mîna cavalerește!

În timp ce băieții se îndreptau unul spre altul pășind țeapăn, stîngaci, privindu-se cu severitate și încercînd să nu clipească, se auzi din nou vocea căpitanului, brusc sugrumată de emoție:

— Pregătiți formulele! Pronunțați corect, nu vă bîlbîiți!

Băieții ajunseseră unul în fața celuilalt și, prinzîndu-și anevoie amîndouă mîinile înmănușate, le clătinară de cîteva ori, cu grijă, nu cumva să le alunece mănușile înainte de comanda următoare.

— Proclamați formulele! continuă căpitanul, parcă și mai emoționat. Ascultați comanda mea și provocați-vă! Unu, doi, trei!

— Virtuoso! proclamă rar, aproape silabisind, Valentin. Hafiz!

— Opriți! strigă căpitanul ridicînd brațul drept și făcînd un pas spre ei. Care-i formula ta? se adresă băiatului.

— Virtuoso! răspunse intimidat Valentin. Virtuoso și Hafiz.

— Ce-i cu el? Nu te-am mai auzit pînă acum.

— E un poet persan.

— Da' de unde-l știi?

— Mi l-a povestit Agripina.

— Bine, făcu căpitanul clătinînd din cap. La loc comanda. Trei pași înapoi. Înaintați, proclamați formulele și provocați-vă! Unu, doi, trei!

— Virtuoso! Hafiz! strigă cît putu mai clar Valentin.

Apoi începu să aștepte și, după cîteva clipe, întoarse încurcat capul spre taică-său.

Brînduș nu spusese nimic; își dusese doar amîndouă mănușile la gură, probabil ca să-și ascundă zîmbetul lui lung și neînțeles.

— Hei, *musiu*, formula! strigă căpitanul. Spune și tu ceva. Spune un cuvînt, oricare, insistă el. Așa e regula jocului. Zi, mă, un cuvînt, ce dracu?! Că doar n-oi fi mut!

— Nu pot, șopti tîrziu Brînduș. Nu pot s-o spun. E un secret.

Brînduș știa ce are să urmeze. Ca în fiecare seară, căpitanul se va apropia de el, îi va pune mîna pe umăr, îl va ruga; apoi va încerca să-i trezească amorul propriu, numindu-l incult, mîrlan, mitocan; în cele din urmă, exasperat, se va trage cîțiva pași înapoi și va urla: „Fără proclamații, atacul!".

De data aceasta însă, căpitanul nu insistă. Zîmbi cu înțeles și privi spre Valentin.

— Să faci cum te-am învățat eu! îi spuse.

Apoi se dădu încet înapoi, cu același zîmbet misterios pe figură și așteptă, pregătindu-se să savureze pe îndelete surpriza lui

Brînduș. Dar pentru că i se păru că Brînduș îl privește ironic, strigă deodată:

— Atacați!

Ca de obicei, Brînduș porni cu capul înainte, fără gardă, ținîndu-și pumnii lîngă umeri, parcă mănușile ar fi fost două mici ghiulele cu care ar fi trebuit să execute mișcări de gimnastică. Valentin îl așteptase concentrat, înțepenindu-și genunchii. Îl lovi cu pumnii unul după altul, dar parcă fără putere, căci Brînduș nu se clătină. Rămase în fața lui, zîmbind, privindu-l în ochi, provocator.

— Atacați! strigă căpitanul.

Valentin se trase un pas înapoi ca să poată lovi cu toată puterea, și cînd îl văzu pe Brînduș apropiindu-se din nou îi repezi pumnul drept peste gură.

— Apără-te! strigă căpitanul. Ține garda!

Dar Brînduș continuă să zîmbească, cu pumnii bine lipiți de umeri, cu capul puțin dat pe spate, ca și cum ar fi așteptat o comandă care întîrzia peste măsură de mult. Înfuriat, Valentin se propti în fața lui și începu să-l lovească din ce în ce mai repede, scrîșnind din dinți, suflînd greu.

— Ține garda! strigă din nou, disperat, căpitanul. Valentin, nu te pripi! Adu-ți aminte ce ți-am spus! Brînduș, apără-te!

Cîteva clipe, Valentin rămase nemișcat, dar cu pumnii gata să lovească, respirînd adînc și cu privirile înfipte în ochii lui Brînduș, care continua să zîmbească. Deodată, ca și cum ar fi auzit comanda mult așteptată, Brînduș își întinse brațele cît putu mai larg, le încordă o clipă nemișcate, apoi le ridică în sus, le lipi de corp, le repezi înainte.

— Brînduș, ține regulile, că altminteri opresc *match*-ul, amenință căpitanul.

Valentin reîncepu atacul, parcă mai dezordonat ca înainte, lovind la nimereală, uneori cu amîndoi pumnii deodată. Pierzîndu-și răbdarea, căpitanul sări între ei și-i despărți. Apucă de mînă pe Brînduș și-l trase deoparte, spre cișmea.

— Ascultă Brînduș, începu el cu un glas scăzut, aproape emoționat, așa ne-a fost vorba? Să-ți bați joc de mine și de familia mea?! Ascultă aici, stărui el, punîndu-i mîna pe umeri și silindu-l să-l

privească, ascultă-mă că eu îți vreau binele. Vreau să te formez pentru viață, pentru viața modernă. Trebuie să-ți intre o dată în cap că la box, ca și în toate celelalte sporturi moderne, ești obligat să respecți regulile jocului. M-ai înțeles?

— Da, domnule căpitan! rosti cu gravitate Brînduș, privindu-l cuminte în ochi.

Încurajat de purtarea blîndă și ascultătoare a băiatului, căpitanul continuă pe un ton mai familiar, aproape intim:

— E și în interesul tău, și-mi faci și mie o plăcere. Ți-am spus că am și eu slăbiciunea asta: îmi place să fiu instructor și arbitru sportiv. Dar nu așa, cu oricine, ci cu copiii mei. Pentru că, nu știu dacă ți-ai dat seama, eu am modificat regulile *match*-ului, le-am făcut mai cavalerești. Comenzile: „Pregătiți! Provocați!" sînt invenția mea. Ai înțeles?

— Da, domnule căpitan, repetă tot atît de grav Brînduș.

— Bravo! exclamă căpitanul bătîndu-l pe umăr. Acum, să te văd!

Dar îndată ce Valentin reîncepu atacul, Brînduș renunță la gardă și se mulțumi să eschiveze loviturile trăgîndu-se înapoi, sărind în lături sau întinzînd amîndouă brațele și încercînd să-și țină adversarul la distanță. Căpitanul privea lupta cu un zîmbet descurajat întîrziind în colțul buzelor. Din fericire zări curînd un băiat cocoțat pe gardul grădinii și, fără să se întoarcă, făcu semn cu mîna ordonanței:

— Marine, îi șopti, biciușca!

Ordonanța se plecă să-și ia nuiaua și se repezi pe poartă. În clipa următoare, copiii se risipiră luînd-o la goană spre biserică, chiuind. Soldatul scuipă amuzat, își trase capela pe ceafă și rămase de pază în fața porții, întorcînd la răstimpuri capul să urmărească lupta.

— L-a podidit sîngele! exclamă el deodată și scuipă din nou, cu furie, printre dinți, cît putu mai departe în fața lui.

Cu mîinile atîrnate de bretele, exasperat, aproape deznădăjduit, căpitanul privea cum fecioru-su îl lovea în neștire pe Brînduș. Tot atît de nepăsător ca la începutul luptei, Brînduș zîmbea însîngerat între lovituri, întinzînd doar din timp în timp amîndouă brațele, ca să-și depărteze adversarul și să-și poată scuipa sîngele care i se prelingea din nas.

— Opriți! exclamă deodată căpitanul. Destul pentru azi!

Palid, cu dinții strînși, aproape tremurînd, Valentin privea fața însîngerată a lui Brînduș. Căpitanul se apropiase și îi scotea nervos mînușile.

— Duceți-vă amîndoi și vă spălați, le spuse cu o profundă amărăciune în glas.

Brînduș își așeză fața sub cișmea și lăsă apa să-i curgă peste ochi, pe gură, pe nas. Din cînd în cînd se trăgea în lături ca să-și scuipe sîngele. După cîtva timp, căpitanul se îndreptă spre el.

— Azi îți dau o sută de lei, deși nu meriți, îi șopti furișîndu-i bancnota în palmă. Îți dau mai mult ca să te încurajez. Dar dacă nici data viitoare nu ții regula jocului, nu-ți mai dau decît cincizeci de lei. Și dacă te încăpățînezi să nu lupți, am să caut pe altcineva. Ai înțeles?

— Da, domnule căpitan, spuse Brînduș, privindu-l cu simpatie și respect, neîndrăznind să-și șteargă sîngele care continua să i se prelingă din nas.

Căpitanul ar fi vrut parcă să mai adauge ceva, dar se răzgîndi și se depărtă încurcat. Venise și Valentin și se spălau acum amîndoi, Brînduș ținîndu-și cît putea mai mult capul sub robinet, Valentin luînd apă în pumni și zvîrlindu-și-o pe față, pe brațe, pe piept.

Se auzi deodată vocea ordonanței, strigînd din stradă:

— Domnule căpitan, vine conița și domnișoarele!

Căpitanul își căută plictisit ceasul în micul buzunar secret de sub centură, acolo unde îl ascunsese înainte de *match*.

— Fugi de adu-mi tunica! strigă el.

Apoi, întorcîndu-se către băieți, adăugă, silindu-se să dea cuvintelor un ton oarecare:

— Grăbiți-vă, să nu vă vadă cucoanele. Să nu vadă sînge, că sînt sensibile.

Brînduș se îmbrăcase tăcut și acum își netezea părul ud cu dosul palmei. Cînd întîlni ochii lui Valentin, zîmbi deodată neașteptat de blînd și făcu un pas spre el:

— Agripina e sora ta? îl întrebă în șoaptă. Aia care a rămas repetentă, nu e așa?

Valentin împietri îmbujorat, cu cămașa în mînă.

— Nu e adevărat! făcu el tîrziu, cu un mare efort.

— A rămas repetentă! spuse Brînduș, cu același zîmbet nefiresc de blînd pe buze.

Apoi, fără să mai aducă ceva, fără să salute, se îndreptă spre portița din fundul grădinii, o deschise și porni încet, cu mîinile în buzunare, continuînd să zîmbească. Se prefăcu că nu vede ceata de băieți care se luase după el. Cîtva timp îi auzi, destul de aproape în urma lui, batjocorindu-l:

— L-a bătut de l-a stins! L-a umplut și azi de sînge!

Brînduș recunoscuse glasul Năsosului și se înveseli deodată. Se opri și scuipă de mai multe ori în șanț, încercînd să scape de gustul sîngelui care-i stăruia încă în gură. Apoi își continuă drumul, cu pasul și mai leneș, așteptînd să audă glasul Năsosului. Trebuia să mai spună: „Bătea la el băiatul căpitanului de parcă bătea la nuci! Îl plesnea cu mănușa de-i săreau scîntei din ochi!”. Lui Brînduș îi plăcea expresia asta „îi săreau scîntei din ochi” și zîmbea cu o secretă satisfacție de cîte ori o auzea. Și tot Năsosu mai spusese odată: „I-a fulgerat Valentin o tangentă de l-a năucit!”. Îi plăcuse și expresia, deși nu înțelegea prea bine ce voia să spună. Dar Năsosu n-o mai folosise de mult.

Trecuse de vila cu clopoței și se miră că nu mai aude nimic în urma lui, dar nu întoarse capul să privească. Mergea alene, cu mîinile în buzunare, oprindu-se la răstimpuri să scuipe în șanț. Nu se mai auzeau acum decît greierii. Și deodată înțelese de ce nu-l mai strigase nimeni. Ghicise pasul greu și pripit al ordonanței, apoi îl auzi strigînd de departe:

— Hei, *musiu*!

Se opri și întoarse încet capul. Marin alerga spre el.

— A dat ordin domnul căpitan să stai pe loc, spuse, apucîndu-l de braț. Să stai pe loc și să-l aștepți, că vine și dumnealui acușica.

— Dă-mi drumul, spuse Brînduș, încercînd să-și elibereze brațul.

— Nu, *musiu*! Așa a dat ordin.

— Nu-ți fie teamă, că nu fug, îl întrerupse Brînduș. Eu știu ce vrea domnul căpitan. Dă-mi drumul!

— Nu, *musiu*, făcu soldatul clătinînd din cap.

Apoi tăcură amîndoi, așteptînd în marginea șoselei. Tîrziu, îl văzură pe căpitan. Călca nervos, cu picioarele lui scurte și privea tot înainte, încordat, parcă nu i-ar fi zărit încă. Se opri lîngă ei și răsuflă adînc.

— Marine, întoarce-te acasă și spune coniței să nu se impacienteze, că nu întîrzii mai mult de un sfert de ceas.

După ce soldatul dispăru, se apropie mai mult de Brînduș.

— Cine ți-a spus că Agripina a rămas repetentă? îl întrebă el în șoaptă. Întîi și întîi că nu e adevărat, e o calomnie. Dar cine ți-a spus?

— Nu mi-a spus nimeni, vorbi calm Brînduș. Asta e de la mine. Știam că nu e adevărat, dar am spus-o așa, ca să văd ce-are să facă Valentin.

— Brînduș, îl întrerupse căpitanul, tu ești un mare pezevenghi! Tu faci pe prostul ca să-ți bați joc de mine și de familia mea, dar să nu crezi că eu am să înghit la infinit afronturi și aluzii de la un mucos ca tine. Întîi și întîi, cum îți închipui tu că eu, căpitanul Lopată, am să cred că ți-a venit să spui așa, deodată, din senin, din iarbă verde, că fata mea a rămas repetentă? De unde una pînă la alta? De ce să-ți vină tocmai lucrul ăsta în minte, că fata mea a rămas repetentă? De ce tocmai chestia asta cu repetenția? Ce-ai înlemnit așa? strigă el văzînd că Brînduș îl privește drept în ochi, fără să spună nimic. Răspunde!

— Mă gîndeam ce să vă răspund, începu Brînduș cu gravitate, și tocmai m-ați întrerupt cînd mă gîndeam.

Căpitanul îl apucă de braț și-l scutură de cîteva ori, dar începură să se audă voci în susul șoselei, parcă un grup gălăgios ar fi ieșit dintr-o curte și căpitanul, cu un efort, se stăpîni.

— Eu îți vorbesc prietenește, reîncepu el coborînd din nou glasul. Poți să ai toată încrederea în mine. Nu-ți fie frică, n-am să-ți fac nimic.

— Nu mi-e frică, spuse Brînduș, dar nu știu cum să vă explic... Ca să puteți înțelege, ar trebui să cunoașteți un secret al meu. Și asta mă gîndeam cînd m-ați întrerupt: cum să vă spun secretul?

Căpitanul îl privi adînc, silindu-se parcă să-i ghicească gîndul.

Două perechi tinere se îndreptau spre ei, vorbind tare.

— Am și eu secretele mele, începu brusc căpitanul, cu un glas mai nuanțat, în care răzbătea chiar și simpatie, dar toate sînt în

legătură unul cu altul, dacă înțelegi ce vreau să spun. Bunăoară, nu știu dacă ai băgat de seamă, astă seară, în timpul *match*-ului, aveam un secret cu Valentin, îl învățasem mai dinainte cum să-ți aplice un *swing* cu stînga, urmat de o directă cu dreapta, ca să te facă *knock-out*. Dar vezi că secretul ăsta era în legătură cu *match*-ul.

Se întrerupse ca să-și aprindă o țigară și trase lung primul fum.

Perechile trecură pe lîngă ei, continuînd să vorbească.

— Așa sînt secretele, reluă căpitanul după ce grupul se depărtase. Întotdeauna sînt în legătură unul cu altul. Dar ce-au a face secretele personale cu Agripina? De unde ți-a venit ție să spui că Agripina a rămas repetentă? Ai mai spus asta la cineva?

— Nu. N-aș fi putut s-o spun, pentru că știam că nu e adevărat. Am spus așa, în glumă, ca să văd ce are să facă Valentin. Poate s-ar fi supărat și ar fi sărit la mine și atunci ne-am fi apucat la bătaie, dar de-adevăratelea, fără mănuși.

— Ah! exclamă căpitanul, parcă ar fi început să se dumirească. Înțeleg ce vrei să spui. Ai vrut așa, ceva, ca un fel de idee, ca să-l provoci pe Valentin, să-l înfurii...

— Da, făcu Brînduș.

— Ai vrut să-l insulți.

— Da.

— Dar cum ți-ai permis tu, un mîrlan din Breaza, să-mi insulți familia? izbucni căpitanul, mîniindu-se din nou. Dacă te-auzea cineva? Te-auzea cineva din stradă și mîine toată lumea bună ar fi aflat că Agripina a rămas repetentă?

— Nu putea să audă, se apără Brînduș. Am vorbit foarte încet, ca să mă audă numai el, Valentin.

— Aveai ce-aveai cu el, că te snopise la box.

— Da.

Cîtva timp nu se auziră decît greierii. Căpitanul tăcuse și se scărpina nervos și dezorientat la ceafă.

— Ești al dracului, reîncepu el tîrziu. Ești un individ curios și-al dracului. Cînd ai mănușile în mînă, nu te aperi, îl lași pe Valentin să te umple de sînge și după aceea cînd eu, arbitrul, am proclamat demult sfîrșitul *match*-ului, tu îmi insulți familia și vrei să te iei la bătaie cu pumnii, ca haimanalele de pe maidan.

Brînduș tăcea, continuînd să-l privească.

— Dar cum paștele mă-si te-ai gîndit tocmai tu la asta, că Agripina, fată cultă, a rămas repetentă? Cum ți-o fi venit ție tocmai lucrul ăsta în cap? De ce n-ai inventat altceva?

Se opri cîteva clipe, apoi izbucni deodată, ridicînd amenințător brațul:

— Să nu te prind că mai spui la cineva, că te omor în bătaie! Te bat cu cravașa de te las lat! Te las lat! repetă cît putu mai rar.

A doua zi, către apusul soarelui, Brînduș nu se mai opri la rîpă să privească încrucișarea trenurilor. Porni pe șosea și după cîtva timp apucă la întîmplare o cărăruie și începu să urce dealul. Înainta după obiceiul lui, fără grabă și totuși spornic, cu mîinile în buzunarele pantalonilor, concentrat. Curînd pătrunse într-un luminiș și se așeză pe iarbă. Fuseseră vilegiaturiști pe aici. Locul era plin de jurnale și hîrtii unsuroase și Brînduș le privi pe fiecare cu atenție, ca și cum ar fi vrut să și le întipărească în minte. Cînd soarele se retrase și de aici, se ridică brusc și plecă mai departe, spre costișa primăriei, unde se cosise de curînd fînul. Dar se auzi deodată strigat din urmă: „Hei, băiețaș!" și întoarse capul. La vreo zece pași, o fată îi făcea semn cu mîna s-o aștepte. Era blondă, aproape palidă și foarte înaltă, uscățivă, cu brațele neașteptat de lungi. Cînd se apropie de el, Brînduș observă că are ochii albaștri, dar atît de șterși, încît păreau decolorați. Gura îi era curios desenată, buza de jos lungă, subțire și discretă, iar cea de sus robustă și cărnoasă, dîndu-i un aer de pește rar, exotic. Era, de asemenea, curios îmbrăcată: rochia, de o nedefinită culoare roz-gălbuie, părea mult prea scurtă și avea mînecile prea lungi. Brînduș o privi fără să se tulbure, apoi îi zîmbi și-și continuă drumul. Fata grăbi pasul și cîteva clipe în urmă îl ajunse și-l prinse de braț.

O FOTOGRAFIE VECHE DE 14 ANI

Cu patru ani înainte i se întîmplase același lucru: găsise biserica pe neașteptate, cînd începuse să-i fie teamă că se rătăcise. O clădire cuminte și fără vîrstă, întru nimic deosebită de casele dimprejur. Era atîta lume, încît se oprise lîngă ușă, dezorientat.

De data aceasta, biserica era goală. Dar zări un ușier lîngă altar și se îndreptă spre el în vîrful picioarelor.

— Numele meu e Dumitru, începu el zîmbind. Nu cred că vă mai aduceți aminte de mine. Am fost pe aici acum patru ani. Ca să vă spun drept, venisem din greșeală, adăugă după o scurtă șovăire, coborînd glasul. Credeam că are să fie un festival al asociațiilor culturale baltice. Soția mea e letonă. Știam că o să-i facă mare plăcere aflînd că am traversat jumătate de oraș ca să asist la un festival baltic. Și, ce să vă spun, am fost impresionat de cum am intrat: toată sala asta plină de lume, și doctor Martin vorbind de la pupitru. Vorbea înflăcărat și sincer, ca un profet.

— Un festival al asociațiilor culturale baltice? spuse ușierul clipind din ochi. Parcă mi-aduc aminte.

— Dar vedeți, tocmai asta e frumusețea, adăugă Dumitru zîmbind din nou. Festivalul avusese loc cu o săptămînă mai înainte, și eu nu știusem. Mă înșelasem cu o săptămînă. Citisem afișul și nu observasem data. Mare e puterea lui Dumnezeu! exclamă cu gravitate. Venisem pentru festival și cînd colo, aici, în sala asta, predica doctor Martin. Predica și făcea miracole.

— Parcă mi-aduc aminte, vorbi din nou ușierul. Un festival al asociațiilor baltice, al tuturor asociațiilor baltice. A fost foarte frumos... Conferințe, coruri, dansuri... îmi aduc aminte.

— Îmi pare rău că nu l-am văzut și eu, începu Dumitru după o pauză. Confundasem datele și am venit o săptămînă mai tîrziu. Dar, cum vă spuneam, așa s-a întîmplat minunea: dintr-o greșeală de dată. Chestie de o săptămînă.

— Îmi aduc foarte bine aminte, reluă ușierul. Coruri și grupuri de copii cu clopoței. Ba nu, mă înșel... Copiii ăștia cu clopoței, despre care vă vorbesc, au fost aici cu o altă ocazie. Tot la un festival...

— Și acum, îl întrerupse Dumitru, pentru că m-au adus din nou treburile pe aici, m-am gîndit să trec să-l văd și să-i mulțumesc. Pe doctor Martin, vreau să spun.

Ușierul clătină hotărît din cap.

— Dînsul n-a fost la festival. Poate vreți să spuneți doctor Williams. Dînsul se ocupă de lucrurile astea, întruniri și festivaluri. Veniți cu mine, adăugă îndreptîndu-se spre o ușă laterală. Să nu plece, că tocmai acum s-a terminat consiliul.

Ajunși în coridor, ușierul grăbi brusc pasul.

— Nu că aș avea ceva contra, începu Dumitru ținîndu-se după el, dar, vedeți, eu venisem pentru doctor Martin. Marele predicator și taumaturg. Venisem să-i mulțumesc pentru miracol.

Ușierul se opri și întoarse mirat capul.

— Pentru miracol? repetă el. Atunci nu-i doctor Williams. Dumnealui e cu activitatea socială și culturală.

— Trebuie să fie doctor Taubes, dar dînsul nu vine la birou decît dimineața.

— Dar doctor Martin? întrebă sfios Dumitru. Eu pe el voiam să-l văd...

— Nu mi-l aduc aminte, făcu ușierul, scărpinîndu-se distrat pe creștet. Ce fel de om e?

— Ah, începu Dumitru cu fervoare, întinzînd larg brațul, e ca un profet! Înalt, frumos, cu sprîncenele negre și groase și niște ochi înflăcărați. Vorbește cu foc și inspirat.

— Nu știu cine ar putea fi, făcu ușierul. Poate cineva din comitet. Haideți cu mine, că acum s-a terminat ședința. Vă spune doctor Williams cine e.

Intrînd, se fîstîci deodată și rămase lîngă ușă, răsucind pălăria în mînă. În jurul unei mese lungi se aflau vreo zece bărbați. Cîțiva întoarseră într-o doară capetele spre ușă, apoi își văzură de treabă. Dar cum Dumitru continua să tacă, curînd simți toți ochii ațintiți asupră-i. Aproape fără să-și dea seama, făcu un pas înainte și începu:

— Nu știu care dintre dumneavostră își mai aduce aminte de mine, căci au trecut de-atunci patru ani. În această sfîntă biserică s-a îndurat Dumnezeu de Thecla și de mine și a făcut un miracol. Venisem pentru festival, cînd, deodată, văd cum încep miracolele. Bolnavi

de tot felul stăteau în rînd, care mai de care mai bolnav – bolnavi de inimă, de astmă, de reumatisme – și prin rugăciune și concentrare se vindecau unul după altul, se vindecau văzînd cu ochii.

Cineva de la masă se plecă spre doctor Williams și-i șopti:

— Asta a fost, desigur, la 8 februarie.

Dar doctor Williams parcă nici nu l-ar fi auzit. Rămăsese cu ochii ațintiți asupra lui Dumitru, silindu-se să-l înțeleagă, să ghicească ce voia să spună, să ghicească mai ales anumite cuvinte sub pronunția stîlcită de emoție.

— Cînd mi-a venit și mie rîndul și mi-a pus mîna pe frunte, am simțit ca un foc arzînd în locul inimii. Dar nu era vorba de mine. Eu nu sufeream de nimic, eu venisem aici pentru festival. Dar Thecla suferea de astmă, suferea de copilă, n-o putuse vindeca nici un doctor din lume. „Nu e pentru mine, i-am spus, e pentru soția mea, Thecla. Suferă îngrozitor de astmă. Puteți face ceva pentru ea?” „Eu nu pot face nimic, mi-a răspuns. Dar Dumnezeu e atotputernic. Ai vreun lucru de-al ei?” „Am o fotografie”, i-am spus. Și am scos fotografia asta.

Dumitru așeză pălăria pe covor, căută în portmoneu și scoase o fotografie. Apoi făcu cîțiva pași către masă, ținînd fotografia în așa fel ca s-o poată vedea toți.

— Așa a făcut și el atunci, în biserică. Și a strigat: „Femeia asta tînără și frumoasă suferă și se ofilește. E departe de noi. Cît e de departe?” m-a întrebat. „Să cam fie la două mii de mile”, i-am răspuns. Și atunci, doctor Martin și-a împreunat mîinile.

— Stai un moment! l-a întrerupt doctor Williams. De unde știi că era Martin? Cine ți-a spus?

Vorbise nervos, aproape cu severitate și Dumitru amuți încurcat.

— Cine ți-a vorbit de Martin? De unde știi că era el? întrebă pe neașteptate un bărbat cu desăvîrșire chel, care fumase pînă atunci îngîndurat, cu capul rezemat de speteaza scaunului și ochii pe jumătate închiși.

— Toată lumea din biserică știa că e doctor Martin, spuse Dumitru, prinzînd curaj. Ilustrul predicator și taumaturg. Doctor Martin, cel care vindecă prin concentrare și rugăciune și, cu ajutorul lui Dumnezeu, face miracole în atîtea sfinte biserici.

— Nu putea fi el, îl întrerupse doctor Williams. El n-avea nici o putere. Nici n-a stat mult pe la noi.

— Doctor Martin..., stărui Dumitru. Cel care vorbea înflăcărat ca un profet și aplica telepatia la credință.

— Ar fi mai bine să-i spunem adevărul, vorbi cu gravitate cineva de lîngă fereastră.

Dumitru întoarse capul spre el, așteptînd.

— Prietene – începu doctor Williams împreunîndu-și mîinile și apropiindu-le o clipă de față, ca și cum ar fi vrut să se roage – căile Domnului sînt nepătrunse, dar trebuie să afli adevărul. Așa-zisul doctor Martin nu era nici doctor în teologie și nici n-avea vreo putere taumaturgică. Mai mult: nu era un om cinstit și cu frica lui Dumnezeu.

— Nu cred! strigă deodată Dumitru.

Dar îi fu rușine de strigătul lui, care împietrise pentru o clipă întregul grup, și tăcu brusc, roșind.

— A fost o mare încercare pentru noi toți, vorbi domnul de lîngă fereastră. Acest zis Martin ne-a compromis campania de vindecare prin rugăciune.

— Pregătisem o campanie pe scară întinsă, adăugă doctor Williams zîmbind amar. Dar, evident, cînd a izbucnit scandalul cu Mrs. Blith...

— A încercat să-i stoarcă o mare sumă de bani, explică domnul de lîngă fereastră.

— O sumă considerabilă, continuă doctor Williams. Această Mrs. Blith avea o singură fată și fata era paralitică.

— Paralizie infantilă, preciză cineva.

— A fost o mare lovitură pentru biserică, reluă doctor Williams. A fost arestat, și la proces a recunoscut tot.

— Drept să vă spun, asta mi-a plăcut, vorbi un tînăr foarte palid, cu ochelari fumurii. La proces s-a comportat ca un adevărat creștin... Dugay ăsta!

— Numele lui adevărat este Dugay, îl întrerupse cineva. E de origine canadian.

— Îl cheamă Dugay, continuă tînărul. Asta o știu pertinamente[1]. La proces a recunoscut tot... Exact ca un adevărat creștin, care-și

[1] În mod pertinent, cu siguranță, cu competență, cu certitudine *(n. r.)*

recunoaște cinstit păcatele. M-a impresionat. Și-apoi, ați văzut ce-a făcut pe urmă, după ce-a ieșit din închisoare?

— Atunci nu e el! strigă Dumitru plecîndu-se brusc și ridicîndu-și pălăria de pe covor. Eu vă vorbesc de unul doctor Martin, predicator și făcător de minuni.

— Era un escroc! izbucni doctor Williams, pierzîndu-și răbdarea.

— Dar a dat dovadă de mare curaj moral, reîncepu tînărul. Un altul nu s-ar fi întors direct din închisoare la locul crimei. Locuiește, după cum știți, în același cartier cu Mrs. Blith...

— Ca să nu plătească chirie, îl întrerupse acela care spusese că e de origine canadiană. Locuiește la un văr de-al lui, n-are nici un merit.

— Îndrăznește totuși să dea ochii cu oamenii pe care i-a indus în eroare, stărui tînărul. Are forță morală.

— Dar unde dă ochii cu ei? Unde-i întîlnește? La bar, la „Three Hundred”[2].

— Barul îl ține un cumnat al lui, preciză cineva. De fapt, lucrează acolo o parte din zi pentru haine și mîncare.

— Nu știu ce face, interveni doctor Williams, încercînd să pună capăt discuției, și nici nu vreau să-l judec. Nu frecventez barurile. Dar cei care l-au întînit la „Three Hundred” mi-au spus că l-au găsit, dacă nu beat de-a binelea, în orice caz foarte pe-aproape. Și atunci, în acest caz...

— Dați-mi voie să adaug și eu un cuvînt, îl întrerupse Dumitru, apucîndu-și pălăria cu amîndouă mîinile și lipind-o strîns de piept. Vreau să adaug și eu un cuvînt... să-mi spun, cum se spune, și eu cuvîntul.

De emoție, pierdu șirul și începu să vorbească la întîmplare, într-o englezească tot mai greu de urmărit.

— Și eu și soția mea, Thecla, îi vom rămîne toată viața recunoscători. Cînd am văzut atunci, în biserică, adunarea aceea de oameni îngenunchind, plecîndu-și capetele și rugîndu-se pentru Thecla... atunci pot spune că, în sfîrșit, am înțeles. Am înțeles toate cîte s-au întîmplat, de la început și pînă în ziua cununiei. Căci a fost, pot spune, o căsătorie din dragoste. Eram amîndoi săraci, iar eu vorbeam prost englezește. Eram un biet refugiat, n-apucasem încă să prind toată subțirimea limbii

[2] Trei sute *(engl.) (n. r.)*

engleze. Eu sînt de la Dunăre. Am trecut Dunărea înot, așa am putut să scap de-acolo: înotînd. Vorbeam foarte prost, și totuși ne înțelegeam. Ea, Thecla, era cultivată, fusese și la colegiu. Pot spune că ea m-a învățat să vorbesc corect englezește. Și pentru că ne iubeam atît de mult, ne-am căsătorit. Dar ea, Thecla, suferea de astmă. În fiecare zi, absolut în fiecare zi, atacuri după atacuri. Doctor Martin mi-a spus: „Du-te liniștit acasă și mulțumește lui Dumnezeu pentru marea lui îndurare. Soția dumitale a fost vindecată!”. Și cum mi-a spus asta, am știut că așa a fost. De aceea nici n-am voit să telefonez. Știam că a fost vindecată. De ce să-l ispitesc pe Dumnezeu îndoindu-mă de atotputernicia lui? Numai după ce m-am întors acasă, la vreo zece zile după aceea, la vreo zece zile după ce intrasem în această sfîntă biserică, crezînd că vin la un festival, am văzut că vindecarea asta e numai o părticică din miracol. De-abia acum începea minunea minunilor.

Se opri o clipă, privind fericit spre masă, cu un zîmbet neobișnuit luminîndu-i fața.

— De aceea vreau să vă spun, reîncepu, și-mi cer iertare că îndrăznesc să vă spun asta dumneavoastră, oameni cu carte, luminați și buni creștini, dar totuși trebuie să vă spun că acest doctor Martin făcea minuni. Credeți-mă! Vă jur pe ce am mai scump. Dumnezeu era cu el!

§

Nu i-a fost greu să-l recunoască, deși se schimbase mult în acești patru ani. Era mai slab, părul aproape cărunt, fruntea brăzdată; doar sprîncenele rămăseseră negre și ochii păstraseră încă, deși uneori aburită de scurte absențe, sticlirea de altădată. Citea la o masă de lîngă fereastră, cu un pahar de bere în fața lui și un teanc de reviste și ziare alături, pe canapea.

— Bună seara, doctore Martin, spuse Dumitru cu solemnitate și se aplecă puțin din umeri. Nu vă mai aduceți aminte de mine?

Celalt ridică ochii din ziar și-l privi distrat.

— Nu, spuse, îmi pare rău. De altfel, adăugă după o clipă, numele meu nu e Martin. Mă numesc Dugay.

— Eu sînt Dumitru. E un nume cam greu de pronunțat. Dar, știți, eu sînt de origine român. Stați, o să vă arăt ceva, poate că acum o să vă aduceți aminte.

Pregătise această mișcare înainte de a intra la „Three Hundred". Scosese fotografia din portmoneu și o ținea la îndemînă în buzunarul hainei. Cu un gest brusc i-o întinse.

— Frumoasă fată, spuse fără interes Dugay, așezînd fotografia pe masă. Nu s-a schimbat deloc. Cred că făcea parte din cor la Syracuza.

— Nu, nu cîntă, îl întrerupse blajin Dumitru. E soția mea, Thecla... La două mii de mile de aici. Dar dacă e așa cum e astăzi, este, pot spune, datorită dumneavoastră. Dacă-mi dați voie, am să stau nițel pe scaun, adăugă sfios. Sînt cam obosit. Toată ziua cu treburi.

Își scoase batista și-și șterse fruntea. Dugay îl privi din nou, de astă dată lung, concentrat, apoi apucă paharul pe jumătate plin și-l dădu peste cap.

— Eu mai beau o bere, spuse. Îmi ții tovărășie?

Și fără să aștepte răspunsul, se ridică și se îndreptă spre bar. Se întoarse după cîteva minute purtînd o tavă cu două sticle de bere și două pahare.

— Mă servesc singur pentru că sînt oarecum de-al casei, spuse începînd să umple paharele...

— Știu, făcu Dumitru zîmbind. Am aflat de la biserică...

— De la care biserică?

— Biserica Mîntuirii. Fusei pe-acolo, să mă interesez de adresa dumneavoastră.

— Biserica Mîntuirii? repetă Dugay, zîmbind amar. Frumos nume. Mi-au trebuit doi ani ca să înțeleg numele ăsta.

— Venisem pentru festival, începu Dumitru. Biserica era ticsită și la pupitru vorbeați dumneavoastră. Ați vorbit ce-ați vorbit și pe urmă ați început să faceți minuni.

— Adevărul era că avea un nume foarte frumos, îl întrerupse Dugay visător. Biserica Mîntuirii. Poate că nici după doi ani de teologie nu-l înțeleg. Dumneata înțelegi ce vrea să spună asta: *Biserica Mîntuirii*?

— După cît mă duce pe mine capul, asta vrea să spună: acea sfîntă biserică unde Dumnezeu se îndură și mîntuiește oamenii.

— Dar cum? Dar cum? întrebă Dugay, cuprins parcă de o bruscă fervoare. Cum de se poate mîntui cineva într-o biserică? Dumnezeu s-a retras din lume, a dispărut. Pentru noi, oamenii, e ca și mort. Putem spune, fără urmă de nelegiuire, ca Dumnezeu a murit, pur și simplu, pentru că nu mai e cu noi, nu ne mai este accesibil. S-a retras, s-a ascuns *undeva*... Acel „undeva" nu face parte din lumea noastră, e ceva pe care filozofii îl numesc transcendent. Dar pentru noi, oamenii, transcendența e o formă a morții. Deci, dacă Dumnezeu a murit pentru noi, cum de mai poate omul să se mîntuiască într-o biserică?

Cîtva timp, Dumitru se trudise să-l urmărească, încruntîndu-se, dar obosi repede. Pe nesimțite, fața i se lumină din nou. Apucă voios paharul și-l duse la buze.

— Să vă dea Dumnezeu noroc, doctore Martin, spuse. Noroc și sănătate. Dar degeaba încercați să mă speriați dumneavoastră, cum că Dumnezeu ar trage să moară. Nu mă las nici eu așa ușor păcălit de o glumă.

Dugay sorbi din pahar, apoi încercă să-și privească tovarășul. Dar parcă efortul i se păru prea mare, pentru că își coborî repede privirile pe masă, le opri o clipă asupra fotografiei, apoi le lăsă să se piardă în gol.

— Ce spuneai? întrebă el tîrziu. Parcă spuneai ceva de Dumnezeu.

— Spuneam că nu mă păcăliți cu una, cu două, repetă Dumitru, silindu-se să pronunțe cît mai corect. Că doară am fost și eu acolo, în Biserica Mîntuirii, cînd făceați miracole. Am avut și eu probe... Uitați-vă la fotografia asta, și arătă apropiindu-și degetul de ea, dar cu mare grijă, să nu cumva s-o atingă. Uitați-vă bine la ea, repetă coborînd glasul. Asta e cea mai bună dovadă că Dumnezeu a fost cu dumneavoastră acum patru ani, acolo în biserică. Uitați-vă bine la ea, insistă.

Dugay apucă fotografia și o apropie mult de ochi, parcă s-ar fi descoperit deodată miop.

— Înțeleg ce vrei să spui. Vrei să spui că omul, în el însuși, e cea mai bună dovadă a existenței lui Dumnezeu, că omul e făcut după chipul și asemănarea Domnului. Așa e?

Dumitru oftă cu tristețe.

SERIA PROZĂ FANTASTICĂ

DOMNIȘOARA CHRISTINA (Vol. I)

DOMNIȘOARA CHRISTINA

ȘARPELE

SECRETUL DOCTORULUI HONIGBERGER

NOPȚI LA SERAMPORE

UN OM MARE

DOUĂSPREZECE MII DE CAPETE DE VITE

FATA CĂPITANULUI

O FOTOGRAFIE VECHE DE 14 ANI

PE STRADA MÎNTULEASA (Vol. II)

LA ȚIGĂNCI

GHICITOR ÎN PIETRE

PODUL

ADIO!

PE STRADA MÎNTULEASA

ÎN CURTE LA DIONIS

IVAN

UNIFORME DE GENERAL

INCOGNITO LA BUCHENWALD

PELERINA